

SVEN HASSEL

LEGIUNEA BLESTEMAȚILOR

SVEN HASSEL

LEGIUNEA BLESTEMAŢILOR

The Legion of the Damned

Această carte este dedicată soldaților necunoscuți căzuți pentru o cauză care nu era a lor, celor mai buni camarazi ai mei din Regimentul 27 (disciplinar) Blindate, precum şi curajoaselor femei care m-au ajutat în decursul acelor ani îngrozitori:

Oberst Manfried Hinka
Oberstleutnant Erich von Barring
Oberfeldwebel Willie Beier
Unteroffizier Hugo Stege
Stabsgefreiter Gustav Eicken

DEZERTOR TICĂLOS

Genistul cel voinic fusese judecat în ajun şi condamnat la opt ani muncă silnică. Astăzi e rândul meu să ies la lumină. Doi „câini de pază” m-au adus în fața consiliului de război, care se ținea într-o încăpere mare împodobită cu două gigantice portrete aşezate față în față, unul al lui Adolf Hitler, celălalt al lui Friderich cel Mare.În spatele fotoliului preşedintelui mai atârnau, imense, steagurile armatei aerului, armatei terestre, flotei şi SS-ului. Pe pereți se înşiruiau fanioanele diferitelor arme: crucea neagră pe fond alb pentru, infanterie, roşu pentru artilerie, galben pentru cavalerie, roz pentru trupele de blindate; negru cu franjuri de argint pentru geniu;, cornul de vânătoare pe fond verde pentru vânătorii de munte, şi aşa mereu, până şi pupitrul judecătorului era acoperit cu steagul negru-alb-roşu al Wehrmacht-ului.

Curtea era alcătuită dintr-un consilier juridic (rol deținut de un maior), doi judecători (un Hauptmann, un Feldwebel), precum şi un procuror (Sturmbannführer din SS).

Un dezertor ticălos nu se bucura de dreptul de a fi apărat de un avocat apărător.

Citirea actului de acuzare... Interogatoriul acuzatului... Ordin de a fi introduşi martorii... Tipul de la Gestapo a intrat primul, cel care ne arestase, pe Eva şi pe mine, pe când făceam baie la gura Weserului, şi murmurul văratec al valurilor nepăsătoare inundă deodată rumoarea hâdă a Curții. Dunele strălucitoare de nisip alb... Eva în soare uscându-şi pulpele rotunde... Boneta ei de oaie... Căldura care mă dogorea pe spate... Oh, căldura, căldura aceea...

— Da, am sărit pe birou şi apoi pe fereastră...

Cinci polițişti mă interogaseră la vremea aceea. Au venit şi ei, toți cinci, să-şi depună mărturia. „Da, mi-am dat un nume fals... Da, explicația pe care am dat-o era falsă...”

Cel mai ciudat a fost să-l revăd pe Kriminalsekretär-ul care ordonase biciuirea Evei. Ceilalți dăduseră dovadă de sadism. El însă se arătase a fi doar corect. Nu ai ce să reproşezi oamenilor corecți. Şi sunt mult prea mulți din aceştia pe pământ... Am început să visez cu ochii deschişi: toată lumea dezertase, toți dezertaseră. Nu rămăseseră decât ofițerii. Şi ce mai puteau face? Dezertaseră toți. Toți. Hoarde întregi mărşăluiau pe toate drumurile. Soldați care se întorceau acasă. Doar ofițerii mai rămăseseră pe front, în spatele frontului, cu planurile şi hărțile lor, cu frumoasele lor chipie şi cu cizmele lor bine lustruite. Toți ceilalți se întorceau acasă şi ei nu mă uitaseră. Din clipă în clipă uşa avea să se deschidă. Vor năvăli în sala consiliului şi nu vor spune nimic, dar cele patru paiațe vor sări în sus de pe scaune, toți deodată, cu fețele livide...

— Introduceți martorul urmilor. Eva Schadows!

Eva! Tu, aici?

Era cu adevărat Eva?

Oh! da, era într-adevăr ea, la fel de adevărat cum eu sunt Sven. Ne mai puteam recunoaşte după ochi. Toate celelalte, tot ce cunoscusem, măruntele taine vii, micile amănunte intime pe care doar noi le cunoşteam, pe care le savurasem cu ochii, cu buzele şi cu mâinile atotştiutoare, toate dispăruseră. Dar ochii noştri rămăseseră, cu frica lor şi cu nădejdea de a rămâne veşnic aceiaşi. Atâtea pot oare dispare în numai câteva zile?

— Eva Schadows, îl cunoşti pe acest om, nu-i aşa?

„Mutră scârboasă” este o expresie pe care o detest, întotdeauna mi s-a părut stupidă, exagerată. Şi totuşi nu găsesc alta care să descrie expresia procurorului: era într-adevăr o mutră scârboasă.

— Da.

Glasul Evei abia se auzea. Cineva a foşnit o hârtie şi zgomotul ne-a făcut pe toți să tresărim.

— Unde l-ai cunoscut?

— La Köln. În timpul unei alarme aeriene.

Aşa ceva era un lucru obişnuit pe atunci.

— Ți-a spus că era dezertor?

— Nu.

Dar nu mai putu îndura tăcerea apăsătoare şi bâlbâi:

— Nu cred că mi-a spus.

— Gândeşte-te bine la ce spui, fato! Sper că ştii că este foarte grav să depui o mărturie falsă în fața unei curți de justiție...

Eva privea în podea. Nici o clipă nu se uitase la mine. Avea fața cenuşie, ca un bolnav după operație. De frică îi tremurau mâinile.

— Ei bine, care din două? Ți-a spus ori nu că era dezertor?

— Da, cred că mi-a spus.

— Trebuie să răspunzi cu da sau nu. Avem nevoie de răspunsuri precise!

— Da.

— Şi ce ți-a mai spus? După toate acestea l-ai mai şi luat la Bremen, i-ai dat bani, haine şi multe altele. Nu-i aşa?

— Da.

— Spune totul tribunalului, să nu fie nevoie să-ți smulgem totul cuvânt cu cuvânt! Ce ți-a spus exact?

— Mi-a spus că fugise de la regiment; m-a rugat să-i ajut, să-i fac rost de acte. Şi asta am şi făcut...

— Atunci când l-ai întâlnit, la Köln, era în uniformă?

— Da.

— Ce uniformă?

— Uniforma neagră a tanchiştilor, cu o tresă de Gefreiter.

— Cu alte cuvinte, nu se putea să nu-ți dai seama că era vorba de un militar?

— Nu.

— El te-a rugat să-l duci la Bremen?

— Nu. Eu i-am propus. Şi am insistat. Avea de gând să se predea autorităților, dar l-am convins să n-o facă...

Eva, Eva, ce le tot îndrugi? De ce le spui minciuni?

— Altfel spus. l-ai împiedicat să-şi facă datoria şi să se predea autorităților?

— Da, l-am împiedicat să-şi facă datoria.

Nu mai puteam răbda. Am sărit ca un nebun urlând cât mă țineau plămânii, strigându-i preşedintelui că mințea pentru a încerca să mă salveze, să-mi creeze circumstanțe atenuante, că îmi scosesem uniforma în tren, între Pederborn şi Köln şi deci nu ştiuse că eram militar. — Trebuie să-i dați drumul; nu a ştiut că eram sub arme; până în clipa în care am fost arestat, vă jur...

Preşedintele unui consiliu de război ar putea fi oare omenos? Habar n-avem, dar doream să cred că ar fi fost posibil. Ochii lui erau însă la fel de reci precum cioburile de sticlă şi privirea sa îmi curmă strigătele.

— Acuzat, păstrează tăcerea până când vei fi întrebat. Încă un cuvânt şi dau ordin să fii scos din sală.

Cioburile de sticlă se rotiră ca un far.

— Eva Schadows, eşti gata să juri că mărturia dumitale este conformă cu adevărul?

— Da. Dacă nu m-ar fi cunoscut, s-ar fi predat.

— Şi tot dumneata l-ai ajutat când a evadat de la poliţia secretă?

— Da.

— Mulţumesc. Asta ar fi totul... Ah! bine că-mi amintesc, ai fost condamnată?

— Fac cinci ani de închisoare în lagărul de concentrare de la Ravensbrück.

În timp ce o scoteau din sală mi-a aruncat, în sfârşit, o privire lungă iar buzele i se rotunjiră în chip de sărut. Buzele ei erau vineţii, dar ochii fericiţi şi în acelaşi timp nespus de trişti. Făcuse ceva pentru mine. Nădăjduia, credea, că prin aceasta îmi salvase viaţa. Pentru a aduce acest fragil aport la apărarea mea îşi sacrificase, cu bună ştiinţă, cinci ani din viaţă. Cinci ani la Ravensbrück!

Cât de jos căzusem.

Au adus-o şi pe Trudi, care însă leşină la puţin timp după ce se avântase într-o poveste încâlcită ce trebuia să întărească depoziţia Evei.

Un martor care leşină în plină sală de judecată şi este apoi evacuat purtat pe braţe e un spectacol straniu. Au dus-o pe Trudi afară şi, când uşa s-a închis în urma ei, a fost ca şi cum toate uşile s-ar fi închis deodată pentru mine.

După aceea sentinţa nu se făcu mult aşteptată. Toată lumea se ridică în picioare pentru a ascultă pronunţarea ei, ofiţerii şi funcţionarii executând împreună salutul nazist.

— În numele Führerului...

„Sven Hassel, Gefreiter din Regimentul 11 Husari, este condamnat, prin prezenta hotărâre, la cincisprezece ani de muncă forţată, pentru delictul de dezertare. Se mai hotărăşte ca numitul Sven Hassel să fie scos din activul regimentului pierzându-şi toate drepturile civile şi militare pe o perioadă nedeterminată. Heil Hitler!"

Dacă ai leşina şi tu? Nu vezi negru în faţa ochilor, ca atunci când încetau să te cotonogească? Ce mai e şi cu acest alt clişeu? „O ruşine mai rea decât moartea." Chiar aşa! Nu ai fi crezut că-l vei folosi vreodată. Dar clişeele de aceea există, să le foloseşti. Acum te poţi duce să spui lumii ce înseamnă. Ba nu, nu te poţi duce nicăieri.

Eram atât de înspăimântat, departe de orice realitate, încât la început am ascultat comentariile preşedintelui fără a le înţelege. Spunea că sunt un Auslandsdeutscher[1]; că fusesem încorporat în Danemarca şi femei iresponsabile, femei care nu merită onoarea de a fi germane, mă convinseseră să dezertez şi că pentru toate aceste motive, consiliul — în nemărginita sa bunătate — găsise de cuviinţă să nu mă condamne la moarte.

[1] German născut în străinătate

Eram legați doi câte doi cu lanțuri la picioare şi cătuşe la mâini, cuprinşi şi de un alt lanț lung, întins în jurul întregului detaşament. Ne-au dus la gara de mărfuri sub paza severă a poliției militare, înarmată până în dinți.

Am rămas îngrămădiți în vagoane timp de trei zile şi trei nopți...

MUREAU ZIUA, MUREAU NOAPTEA

„Înainte de a vă ura bun venit în mica şi drăgălaşa noastră pensiune de familie, lăsați-mă să vă spun cine şi ce sunteți!

Nu sunteți decât o adunătură de târfe păduchioase şi derbedei puturoşi, o turmă de porci şi de scroafe, drojdia omenirii. Asta ați fost dintotdeauna şi aşa veți rămâne până la sfârşitul zilelor voastre. Şi ca să vă puteți bălăci mai bine în mocirla voastră, luăm asupra noastră sarcina de a vă face să crăpați încet, foarte încet, să aveți timp să prețuiți totul la adevărata sa valoare. Şi vă asigur că nu veți duce lipsă de nimic, asta v-o spun eu! Noi toți de aici ne vom ocupa intens de lecuirea voastră. Aş fi profund dezamăgit dacă măcar unul dintre voi n-ar avea parte de toate.

Acestea spuse, vă urez bun venit în „Lagărul Disciplinar SS al Wehrmacht-ului de la Lengries.”

Îşi biciui cizma lustruită cu vârful cravaşei şi lăsă să-i cadă monoclul din orbită. Oare de ce indivizii de teapa lui poartă întotdeauna monoclu? Trebuie că există o explicație psihologică.

Un Hauptscharführer din SS citi cu voce tare regulamentul care rezuma că totul era interzis şi cea mai mică abatere va fi pedepsită cu post, ciomăgeală, cu moartea.

Închisoarea:cinci etaje suprapuse, fără pereți despărțitori, doar gratii. Am trecut la percheziția corporală şi la baie, apoi ne-au ras jumătate din craniu şi prin toate părțile păroase ne-au dat cu un produs chimic rău mirositor, care ustura şi ardea ca focul. După aceea ne-au băgat în celule, unde am rămas dezbrăcați la pielea goală timp de patru ceasuri, SS-iştii supunându-ne unei noi „percheziții”: cu seringa în urechi, cu degetele prin gură, fără a uita subțiorile şi nările. În sfârşit, ne fu administrată o spălătură stomacală ca pentru cai, care ne catapultă direct la latrine, înşiruiți de-a lungul unui perete. Cel mai cumplit a fost pentru cele două tinere femei, care au trebuit să îndure pe deasupra şi glumele obscene ale gardienilor şi să suporte un „examen special”.

Hainele vărgate pe care ni le-au dat — bluzoane şi pantaloni — erau într-o țesătură cumplit de aspră, gen pânză de sac, care îți dădea tot timpul senzația că eşti năpădit de paraziți ori furnici veninoase.

Un Oberscharführer ne-a pus să ieşim din nou şi să ne aliniem în fața unui Untersturmführer care, adresându-se primului deținut în picioare de la capătul din dreapta al rândului, zbieră:

— Tu, vino-ncoace!

Un SS-ist îmbrânci omul din spate expediindu-l precum o paiață dezmembrată până în preajma măruntului ofițer plin de orgoliu, în fața căruia îşi reluă automat poziția de drepți.

— Numele! Vârsta! Motivul condamnării! Repede!

— Johann Schreiber, douăzeci şi patru de ani. Condamnat la douăzeci de ani muncă silnică, pentru înaltă trădare.

— Ia spune, tu n-ai fost niciodată soldat?

— Am fost Feldwebel în Regimentul 123 infanterie.

— Cu alte cuvinte, pur şi simplu din nesupunere nu-ţi dai osteneala să te prezinţi cum se cuvine la raport. La care se adaugă obrăznicia să nu mi te adresezi aşa cum ai fost învăţat s-o faci. Îndreaptă-ţi poziţia, lepădătură! Vom încerca să te lecuim pe loc de apucăturile astea rele. Şi dacă nu ajunge, spune-o cinstit şi vom găsi noi o altă cale.

Cu ochii aţintiţi în gol, Untersturmführer-ul zbiera cu glas strident:

— Ciomăgeală!

La câteva clipe după aceea omul zăcea pe spate, cu picioarele goale legate de-un stâlp.

— Câte lovituri, Herr Untersturmführer?

— Douăzeci!

Omul îşi pierdu cunoştinţa încă înainte de sfârşitul pedepsei. Dar aveau mijloace să îndrepte lucrurile, mijloace cu neputinţă de descris şi curând omul putu să-şi reia locul în rând.

Folosindu-se de experienţa primului, următorul răspunse corect:

— Herr Unterscharführer, fostul subofiţer Victor Giese, din Regimentul 7 Pionieri, prezent la raport, declară că are douăzeci şi doi de ani, condamnat pentru furt la zece ani muncă silnică.

— Furt! Ce mârşăvie! N-ai ştiut că un soldat n-are voie să fure niciodată?

— Herr Unterscharführer, declar că ştiu că un soldat nu are voie să fure niciodată.

— Şi cu toate astea, ai furat.

— Da, Herr Unterscharführer.

— Asta înseamnă că eşti tare de cap?

— Da, Herr Unterscharführer, declar că sunt tare de cap.

— Ei bine, cu tine ne vom arăta foarte mărinimoşi şi-ţi vom da. câteva lecţii speciale. Tocmai e aici un profesor minunat. Cu ochii în gol, Unterscharführer-ul mugi:

— Pisica cu nouă cozi!

Îl spânzură de încheieturile mâinilor, cu degetele de la picioare abia atingând pământul...

Nici unul dintre noi, nici măcar femeile, nu a scăpat nevătămat din această „luare de contact”. De altfel am învăţat foarte repede că la Lengries nu eram priviţi ca bărbaţi şi femei, ci drept porci, gunoaie, târfe.

Aproape tot ce se petrecea la Lengries este de nedescris, e revoltător, monoton. În ciuda fertilităţii sale macabre, imaginaţia aplicată a sadismului este remarcabil de mărginită, în timp ce sensibilitatea victimelor se toceşte cu repeziciune. Să vezi cum suferă şi mor oameni devine cu timpul la fel de monoton, chiar dacă suferă şi mor în nenumărate feluri care, în vremuri obişnuite, ar fi fost de neconceput. Călăii noştri aveau mână liberă să-şi descarce asupra noastră pofta de putere şi cruzime folosindu-se din plin de acest prilej. Trăiau cu o intensitate pe care n-o trăiseră nicicând; sufletele lor duhneau mai rău decât trupurile bolnave, schingiuite, ale deţinuţilor.

Nu-i condamn pe gardienii noştri în nici un fel. Şi ei erau victimele unor împrejurări pe care nu ei le creaseră şi, într-un anume plan, au ieşit mai rău decât victimele lor, anume cu sufletele putrede.

Am crezut cândva că va fi de-ajuns să povestesc despre Lengries pentru a putea transmite oamenilor propriul meu dezgust şi a le insufla o voinţă de nezdruncinat de a reface lumea, o existenţă din care tortura va fi exclusă. Dar nu este cu putinţă să-i faci să înţeleagă asemenea lucruri decât pe cei care le-au împărtăşit, însă tocmai acestora este inutil a le reaminti. Toţi ceilalţi, care nu şi-au pierdut niciodată libertatea, mă privesc ca şi cum ar fi tentaţi să mă creadă mincinos, cu toate că, în sinea lor, ei ştiu — după ce au sorbit cu lăcomie rapoartele mascaradei de la Nürnberg — că nu exagerez, ci

dimpotrivă. Dar refuză să privească lucrurile în faţă, preferând să bată scândura pe scândură peste putregaiul temeliei, să tămâieze şi să parfumeze tot mai mult...

Cu toate acestea poate se va găsi totuşi un suflet curajos care va îndrăzni să asculte şi să vadă fără să tremure. Am nevoie de acest suflet, de acest cineva, fără care totul nu-i decât singurătate. Am nevoie, de asemenea, să-mi depăn povestea, să scap de ea. Poate că acesta e singurul motiv care mă împinge să scriu. Nu pentru a încerca, strigând în gura mare, să evit să se repete. Ba poate că, strigând în gura mare, mă înşel singur, cine ştie? Poate că scopul meu este doar de a atrage atenția asupra mea, atenția şi admirația gloatelor înspăimântate? De a deveni pentru toată lumea eroul unor aventuri pe care nimeni nu le-a mai trăit...

Desigur că nu tuturor le-a fost dat să trăiască asemenea aventuri, dar cei care le-au cunoscut sunt prea numeroşi pentru a avea înfumurarea să mă consider un fenomen. Prin urmare, nu ştiu prea bine de ce mă străduiesc să descriu lagărul de la Lengries. Fiecare nu are decât să-mi atribuie, după bunul său plac, motivul pe care îl doreşte... Să nu uite însă nimeni că cei neîncrezători, adică tocmai cei a căror imaginație va prefera să se închidă în fața realității, vor trebui să poarte povara mai mare a vinovăției noastre viitoare, dacă toate lagărele Lengries din lume nu vor fi căutate şi distruse fără îndurare încă din găoace, pretutindeni unde s-ar întâmpla să apară. Nu are rost a cita nume, locuri, națiuni, la ce folos acele ciocniri ideologice în care fiecare țară, fiecare „bloc” este mereu preocupat să fie jignit de comportamentul celorlalte, încât nici o clipă nu se gândeşte să-şi analizeze propria conduită, cu atât mai puțin să o reformeze!

Iată Lengries:

Un tânăr Feldwebel, condamnat la treizeci de ani muncă silnică pentru a fi sabotat Reich-ul, a fost surprins pe când încerca să strecoare o bucățică de săpun uneia dintre deținute.Gardianul l-a chemat pe Obersturmführer-ul Stein, şeful secției, un individ cu o imaginație ieşită din comun. .

— Ce-mi auziră urechile despre voi, porumbeilor? Ei bine, asta trebuie s-o sărbătorim.

Întreg etajul a primit ordin să coboare într-una din curți. Celor doi tineri li s-a poruncit să se dezbrace. Era în ajunul Crăciunului şi în jurul nostru cădeau fulgi de zăpadă.

— Ei, şi acum, nițică depravare, copii! zise Stein.

Heringii marinați în oțet care ne erau serviți din când în când nu erau comestibili, cu toate acestea noi îi mâncam, cu cap, oase şi solzi cu tot. Când ne aflam în celulele noastre aveam mâinile legate la spate. Prin urmare mâncam lungiți pe burtă, cu fața în strachină, precum porcii. Aveam la dispoziție trei minute să mâncăm, să devorăm o mâncare adesea fierbinte.

Iar când în program erau prevăzute execuții:

Ziua începea cu ordine date cu fluierul, în timp ce soneria de alarmă răsuna de mai multe ori, indicând care dintre „etaje” urma să coboare. La primul fluier trebuia să sari în poziție de drepți, cu fața spre uşa celulei. La al doilea semnal toată lumea începea să bată pasul pe loc: plum, plum, plum. Apoi un mecanism manevrat de un SS-ist deschidea în acelaşi timp toate uşile, dar noi continuam să batem pasul pe loc, până când răsuna al treilea fluier.

Odată ajunşi în curte, formam un semicerc în jurul eşafodului, o estradă înaltă de trei metri pe care erau optsprezece spânzurători. Optsprezece spânzurători cu optsprezece lațuri ce se legănau uşor în vânt. La baza estradei aşteptau optsprezece sicrie deschise, din lemn brut.

Bărbații purtau pantalonii lor vărgați, femeile fuste vărgate, dar nimic altceva. Adjunctul citea condamnările la. moarte, apoi condamnații urcau pe

eşafod, fiecare oprindu-se, în ordine, dedesubtul ştreangului său. Doi SS-işti cu mânecile suflecate făceau oficiul de călăi; după ce toate cadavrele se legănau la capătul frânghiilor, cu urina şi excrementele curgând de-a lungul picioarelor, un medic din SS. venea să arunce o privire indiferentă semnalând călăilor printr-un gest că totul e în ordine. Cadavrele erau atunci coborâte şi aruncate imediat în sicriele grosolane.

Dar dacă cineva e dornic să afle mai multe despre moarte, îi pot vorbi despre Sturmbanführer-ul Schendrich. Era tânăr, frumos, elegant, întotdeauna politicos, prietenos şi blând, dar temut până şi de SS-iştii pe care îi comanda.

— Ia să vedem un pic, spuse el într-o sâmbătă seara, la încheierea apelului, să vedem un pic dacă aţi înţeles bine tot ce v-am explicat. Voi încerca să dau un ordin simplu la câţiva dintre voi şi vom judeca împreună dacă a fost executat cum trebuie sau nu.

Chemă cinci oameni afară din rânduri, le ordonă să se întoarcă spre zidul care împrejmuia incinta închisorii, de care era strict interzis să ne apropiem la mai puţin de cinci metri.

— Înainteee... marş!

Privind drept înainte, cei cinei s-au îndreptat către zid şi au căzut, seceraţi de gloanţele gărzilor postate în foişoare. Schendrich se întoarse din nou spre noi:

— Ce poţi cere mai mult? Iată cum trebuie îndeplinit un ordin! Şi acum, la comanda mea, îngenunchiaţi şi repetaţi după mine...

— În... genunchi!

Nu a fost unul să întârzie.

— Repetaţi acum, după mine, cu glas tare şi limpede:

— „Suntem porci şi trădători!"

— *Suntem porci şi trădători!*

— Care trebuie stârpiţi!

— *Care trebuie stârpiţi.*

— „Căci doar asta merităm"!

— *Căci doar asta merităm.*

— „Mâine, duminică, vom renunţa să mâncăm!"

— *Mâine, duminică, vom renunţa să mâncăm.*

— „N-avem dreptul să mâncăm!"

— *N-avem dreptul să mâncăm.*

În fiecare sâmbătă seara, în curte răsunau asemenea coruri demenţiale şi, în ziua următoare, duminica, rămâneam fără hrană.

Celula alăturată de a mea era ocupată de o oarecare Käthe Ragner. Era oribilă la vedere, cu părul de un alb cretos şi gura fără dinţi în urma lipsei de vitamine. Braţele şi picioarele ei nu erau decât oase lungi acoperite de o piele cenuşie. Pete mari de plăgi purulente îi acopereau trupul.

— Te uiţi la mine, îmi spuse într-o seară. Mi-ar place să ştiu ce vârstă îmi dai!

Râse sec, un râs opus oricărei veselii. Văzând că nu răspund, urmă:

— Pe puţin cincizeci de ani, nu-i aşa? Luna viitoare fac douăzeci şi patru. Cu numai douăzeci de luni în urmă mi s-ar fi dat doar optsprezece.

Secretară a unui ofiţer de stat-major, la Berlin, Käthe cunoscuse, chiar în cadrul biroului unde lucra, un tânăr căpitan cu care se logodise. Fusese stabilită chiar şi data căsătoriei, dar aceasta nu mai avu loc. La patru zile după arestarea logodnicului ei veniseră s-o ia şi pe ea. Oamenii Gestapo-ului au hărţuit-o cu întrebări timp de trei luni acuzând-o că ar fi copiat anumite documente. Nu pricepuse mare lucru din toată această afacere, dar atât ea cât şi una dintre colegele şale s-au pomenit cu câte zece ani muncă silnică. Logodnicul ei precum şi alţi doi ofiţeri au fost condamnaţi la moarte, un altul

la muncă silnică pe viață. Înainte de a o trimite pe Käthe la Lengries au silit-o să asiste la execuția iubitului ei.

Într-o dimineață, patru femei, printre care şi Käthe Ragner, au primit ordin să coboare pe burtă, târâş, scara lungă şi abruptă ce lega cele cinci etaje. Un gen de exercițiu la care priveau cu multă plăcere gardienii, în timp ce deținuții îl executau. Cu mâinile şi picioarele în lanțuri nu te puteai târî decât cu capul înainte, lăsându-te să luneci la vale.

Nu ştiu dacă prăbuşirea în gol a lui Käthe a fost voită sau nu. Era la capătul puterilor şi ambele explicații sunt la fel de plauzibile. Am auzit un țipăt ascuțit, urmat apoi de bufnitura trupului, după o clipă de tăcere de moarte. Şi o voce întărâtată urcând din adâncuri:

— Târâtura asta şi-a frânt gâtul!

La câteva zile după moartea lui Käthe am fost transferat, împreună cu alți câțiva deținuți, în lagărul de concentrare de la Fagen, lângă Bremen, unde ne aştepta — cel puțin aşa ni se spusese — „o muncă specială de mare importanță”.

Puțin ne păsa în ce putea consta munca aceasta. Nici unul dintre noi nu credea o clipă că ar ți putut fi mai puțin anevoioasă decât cea cu care eram obişnuiți. Ne deprinsesem să muncim ca animalele de povară, înhămați la pluguri, grape, tăvăluguri ori căruțe, trăgând până la istovire. Eram obişnuiți să muncim în cariere spărgând piatră până la epuizare. Muncisem în filaturi de iută, inspirând aerul încărcat până la hemoragia pulmonară.

Toate muncile aveau ceva comun: mai devreme sau mai târziu sfârşeai prin moarte!

FAGEN

Fagen lucra, într-adevăr, pe două fronturi. Inițial fusese un centru de medicină experimentală, dar mai erau şi bombele.

În primele zile am fost repartizat la munci de terasament. Trebuia ă ne spetim precum ocnaşii săpând pământul de la cinci dimineața la şase seara, fără altă hrană decât o zeamă chioară în care era mai multă apă decât făină, ce ne era servită de trei ori pe zi. Apoi s-a ivit prilejul nesperat, pe care m-am grăbit să nu-l scap: şansa de a fi grațiat!

Comandantul lagărului ne informă că doar voluntarii se vor bucura de această şansă. Dacă făceai câte cincisprezece pe an de pedeapsă. Ceea ce, pentru mine, ar fi însemnat un total de două sute douăzeci şi cinci.

Dar îmi dau seama că nu am lămurit despre ce era vorba. Ca să ai o şansă de a fi grațiat, trebuia să dezamorsezi câte cincisprezece bombe neexplodate pentru fiecare an de condamnare. Cincisprezece bombe ori cincisprezece ani, fac două sute douăzeci şi cinci...

Nu era vorba, fireşte, de bombe obişnuite, ci de acelea pe care nici artificierii de la apărarea pasivă şi nici unitățile militare nu îndrăzneau să le atace. Au fost deținuți ce izbutiseră să dezamorseze vreo cincizeci înainte de a fi pulverizați, dar desigur că, mai devreme sau mai târziu, se va ajunge mult mai departe, de pildă la două sute douăzeci şi cinci. Fără să ezit m-am oferit voluntar.

Se prea poate ca hotărârea mea să fi fost determinată de faptul ca în fiecare dimineață, înainte de plecare, ni se dădea câte un sfert de pâine de secară, un căpețel de cârnat şi trei țigări, în chip de rație suplimentară...

După o perioadă de instrucție ca întotdeauna foarte scurtă — aşa cum sunt, în timp de război, toate „perioadele de instrucție — SS-iştii ne-au dus, în fiecare zi, în diverse locuri unde ne aşteptau bombe neexplodate. Gardienii noştri se țineau la o distanță respectabilă iar noi săpam pământul în jurul bombei, ceea ce practic însemna uneori o adâncime de cinci sau şase metri. După ce bomba era degajată, trebuia eliberată ogiva care, prinsă de jur-împrejur cu un cablu, era ridicată centimetru cu centimetru, până se găsea complet suspendată. De îndată ce o asemenea maşinărie a morții atârna cu întreaga ei greutate de stâlpii de susținere instalați în groapă, toți ceilalți se făceau nevăzuți. Cu precauție, pentru a nu trezi monstrul, dar în mare grabă, spre a se pune la adăpost. Unul singur rămânea pe loc: deținutul desemnat sa deşurubeze amorsa. Dacă făcea o mişcare greşită...

Duceam întotdeauna cu noi, în camionul-atelier, două cutii de lemn

destinate unor asemenea neîndemânatici. Dar nu de fiecare dată puteau fi folosite. Şi asta nu pentru că mişcările greşite ar fi fost un lucru rar, dar adesea era peste putinţă să mai găsim ceva de pus în cutii.

Mulţi se aşezau lungiţi pe bombă pentru a deşurubă focosul. În felul acesta detonatorul poate fi ţinut mai uşor în poziţie fixă. Dar am descoperit că era şi mai bine să te lungeşti pe fundul gropii, dedesubtul bombei; era suficient atunci să laşi să lunece uşor tubul prin mâna înmănuşată cu asbest...

Cea de a şaizeci şi optă mea bombă a fost o torpilă aeriană şi ne-au trebuit cincisprezece ore s-o degajăm. Când faci asemenea muncă nu vorbeşti deloc. Eşti veşnic în stare de alarmă. Sapi cu grijă, chibzuind înainte de a apăsa pe hârleţ, înainte de a te folosi de mâini sau de picioare. Trebuie să respiri liniştit, regulat, să nu faci nici un gest negândit şi niciodată mai mult de unul deodată. Ajuns într-un anumit stadiu, mâinile devin cele mai preţioase unelte dacă vrei să previi orice alunecare de pământ. Dacă o torpilă se deplasează numai cu o jumătate de centimetru, aceasta poate însemna explozia, moartea. În poziţia ei de acum ea este cuminte şi tăcută. Dar nu poţi şti ce idei i-ar fulgera prin cap dacă ai cuteza să-i schimbi această poziţie. Cu alte cuvinte, tocmai ce *trebuie* să faci... Căci bomba urmează a fi încărcată pe derrick[2], care o va transporta mai departe. Trebuie să deşurubezi focosul. Până atunci cel mai bine ar fi să nici nu respiri, deci hai să ne grăbim... Nu, nu, graba e nepotrivită aici. Uşor, dar cu mână sigură. Fiecare mişcare cu calm şi bine gândită...

O torpilă aeriană este un adversar impasibil; nu dă nici un semn, nu îşi trădează tainele. Nu poţi păcăli o torpilă aeriană.

De data aceasta ni s-a interzis să dezamorsăm bombă la faţa locului. Trebuia întâi transportată în afara oraşului. Ceea ce însemna fie că era vorba de un nou tip de bombă pe care nimeni nu îl cunoştea încă, fie că zăcea într-o asemenea poziţie încât explozia s-ar fi produs dacă doar ai fi suflat pe focos... Iar explozia unui asemenea monument ar nimici cu siguranţă întregul cartier din jur.

Un camion Diesel-Krupp ce remorca un derrick se apropie cu spatele, până la mărgineai gropii. După patru ore de opinteli, bomba fu instalată pe derrick, bine ancorată, în aşa fel încât să nu se poată mişca nici cât un fir de păr.

Uşurare generală. Dar uitasem un mic amănunt!

— Care din voi ştie să conducă?

Tăcere. Se spune că atunci când un şarpe veninos ţi se caţără pe picior trebuie să te transformi într-o stană de piatră, în ceva mort, care să nu atragă atenţia şarpelui. Într-o clipă, pe tot terenul n-au mai fost decât stane de piatră, pitite mental în cea mai densă umbră, în timp ce privirea SS-istului scruta chip după chip. Nimeni nu-l privea, dar eram conştienţi de prezenţa sa într-atât încât inimile ni se zbăteau dureros în piepturile noastre şi, în gând, săream într-o fugă nebună peste craterele din mijlocul ruinelor.

— Tu, cel de colo, ştii să conduci?

N-am îndrăznit să spun nu.

— Atunci dă-i drumul!

Drumul pe care trebuia să-l urmez era însemnat cu steguleţe. Şoseaua, slavă Domnului, era bine curăţată şi reparată, în aşa fel încât prezenta o suprafaţă destul de netedă. Şi toate astea numai şi numai pentru a-şi salva blestematele lor de barăci! În toată zona nici suflet de om. Celelalte vehicule mă urmau la mare distanţă. Nimeni nu avea chef să însoţească primejdia. Am trecut pe lângă o casă incendiată, arzând vioi în tăcere. Fumul îmi

---

[2] (engl.) — trailer de transportat încărcături grele

ustura ochii, mă orbea, însă nu am cutezat să măresc viteza. După vreo cinci minute de chin am izbutit să respir din nou aer curat.

Nu-mi mai amintesc ce gândeam în timpul acestei curse lente, ştiu doar că aveam înaintea mea tot timpul să gândesc, că eram liniştit, poate doar în sinea mea puțin ațâțat şi, pentru prima oară după foarte mult timp, eram vag fericit. Când fiecare secundă ce se scurge ar putea fi ultima, ai tot timpul să gândeşti, pot să vă asigur. Şi pentru prima dată după o veşnicie redobândisem conştiința de a fi cineva. În ultima vreme mă scăpasem din vedere, încetasem să am despre mine însumi cea mai neînsemnată părere, personalitatea mea fusese comprimată, strivită în fel şi chip, cu toate acestea însă supraviețuise reieşind neatinsă din umilințele, degradările zilnice. Te salut, conştiință! Mai exişti totuşi. Şi ai rămas tu însuți. Priveşte-te: eşti pe cale să faci un lucru pe care ceilalți nu ar îndrăzni să-l facă. Deci încă mai eşti în stare de ceva. Ceva indispensabil. Atenție la şinele de tramvai!

Am părăsit oraşul, am străbătut ultimele loturi cu cabane acoperite cu tablă ondulată, în care trăiau doar vagabonzii, golanii, zdrențăroşii. Singuri... Cel puțin înainte, căci acum era război şi în oraş apăreau în fiecare noapte noi constelații de cratere.

Undeva pe câmp, un bărbat săpa. Se sprijini în coada hârlețului şi mă privi trecând. I-am strigat:

— Hei!... Nu fugi să te pui la adăpost?

Zgomotul motorului acoperi răspunsul, dar rămase unde era. Poate îmi strigase „drum bun”? Ciudată chestie să rulezi atât de încet pe drumurile pustii!

Probabil că în oraş începuseră să se întoarcă la locuințe, la prăvălii. Mai întâi cel mai curajos. Apoi şi ceilalți, încântați şi uşurați. Ia te uită, toate mai sunt încă în picioare!

Poate aş fi putut să fug? Prilejuri s-ar fi găsit să mă ascund, la întâmplare, pe străzile pustii. Aş fi putut sări din camion din mers şi bomba şi-ar fi urmat drumul, fără conducător, până la primul hop mai serios precedând marele bum. De ce nu am profitat de şansa asta, habar nu am. Cred că niciodată înainte nu gustasem atât de adânc din bucuria de a trăi. Eram numai noi doi, scumpa şi mica mea torpilă aeriană şi cu mine şi cât timp va fi împreună cu mine, nimeni nu se va putea apropia, fără permisiunea ei...

Am ieşit din transă abia când am ajuns în plin câmp, în mijlocul bărăganului, pe un drum jalonat din ce în ce mai rar cu stegulețe. Aici şi-a spus cuvântul instinctul meu de conservare. Până unde aveau de gând să mă facă să merg? Ar fi fost prea absurd să sar în aer *acum,* după atâția kilometri, la capătul a douăzeci şi patru de ore de muncă...

Am lăsat în cele din urmă bomba printre bălării, la vreo doisprezece kilometri depărtare de oraş. Cum nu era cu putință să fie descărcată, s-a dispus să explodeze împreună cu derrickul.

Această performanță mi-a adus trei țigări în plus, însoțite de remarca obişnuită că nu le meritam, dar că mult-iubitul nostru Führer nu era lipsit de sentimente umanitare. Trei țigări suplimentare: consideram că fusesem bine plătit. Nu sperasem decât una.

*

Mi s-a întâmplat ceea ce nu putea fi mai rău pentru un deținut, m-am îmbolnăvit. Cine ştie însă, poate tocmai boala aceasta mi-a salvat viața. Timp de cinci zile am izbutit să rezist. Dacă te declarai bolnav erai imediat expediat la infirmeria lagărului, unde deveneai obiect de experiență până când nu mai puteai fi de folos; şi nu mai puteai fi de folos decât atunci când

erai mort, tocmai pentru că fuseseşi prea mult de folos. Dar în timpul apelului m-am prăbuşit fără cunoştinţă şi, când mi-am revenit, eram la infirmerie.

Nu mi s-a spus de ce suferеam. Nu se spunea nici unui bolnav. În ziua în care am fost considerat destul de restabilit pentru a mă putea ţine pe picioare, au început experienţele. Mi-au făcut o mulţime de injecţii. Am fost băgat într-o încăpere în care domnea o căldură de etuvă, apoi într-o cameră frigorifică, luându-mi-se probe de sânge la intervale regulate. Într-o zi mi se da tot ce puteam înfuleca, iar în ziua următoare eram lăsat să crăp de foame şi de sete. Ori mă puneau să înghit tuburi de cauciuc pentru a pompa din mine tot ce înfulecasem sau fusesem pus să înghit.

Treceam dintr-o stare jalnică într-alta. La urmă mi-au făcut o puncţie dureroasă în măduva spinării, apoi mi-au legat încheieturile mâinilor de mânerele unei roabe pline cu nisip, pe care mi-au ordonat s-o împing fără pauză, într-o îngrăditură circulară. La fiecare sfert de oră mi se lua o probă de sânge. Treaba asta a durat o zi întreagă; capul parcă îmi plutea şi îmi pierdeam treptat luciditatea. În urma acestui tratament mi-au rămas dureri de cap de nesuportat ce m-au chinuit luni de zile.

Am avut mai mult noroc decât alţii. Într-o bună zi au fost de părere că nu mai puteau scoate nimic de pe urma mea. M-au trimis înapoi în lagăr. Aici un SS-ist m-a informat bine dispus că nu mai făceam parte din echipele de artificieri. Şi aşa s-au dus pe apa sâmbetei bombele pe care le dezamorsasem.

M-am întors să mă spetesc la cariere.

Dar am fost din nou repartizat la bombe, unde am atins un număr considerabil când, pe neaşteptate, am fost trimis înapoi la Lengries, astfel că totalul bombelor mele a ajuns iar egal cu zero...

Şapte luni de spart pietre în hrubele de la Lengries. Şapte luni de demenţă letargică, monotonă. Într-o zi m-am pomenit că mă caută un tip de la SS. Am fost examinat de un medic; eram împănat cu furuncule purulente. Mi le-a curăţat, dezinfectat, le-a uns cu pomadă şi m-a întrebat dacă mă simt bine. „Da, doctore, mă simt bine, sunt în perfectă stare de sănătate.” A te plânge de starea sănătăţii era ultimul lucru pe care-l puteai face. Cât timp mai aveai o scânteie de viaţă în tine, erai sănătos tun.

Am fost introdus în biroul Sturmbannführer-ului SS Shendrich. La ferestre erau perdele. Perdele curate. Vă daţi seama, perdele! Perdele de un verde deschis, cu motive galbene. Verde deschis cu motive galbene. Verde deschis cu...

— La ce naiba te holbezi aşa?

Dintr-o tresărire, mi-am revenit.

— La nimic, Herr Sturmbannführer. Iertaţi-mă, Herr Sturmbannführer, am onoarea să declar că nu mă holbez la nimic.

Brusc inspirat, am adăugat cu voce slabă:

— Am onoarea să declar că doar mă holbez...

M-a —privit descumpănit. Apoi, alungând nu ştiu ce gânduri stânjenitoare, îmi întinse o coală de hârtie.

— Semnează aici că ai primit hrana obişnuită din armată, că nu ai avut niciodată de suferit, nici de foame, nici de sete, că nu ai nici un motiv să te plângi de condiţiile de trai din lagăr, în toate perioadele detenţiei.

Am semnat. Ce importanţă avea? Urma să fiu transferat în alt lagăr? Sau îmi venise rândul să mă legăn la capătul ştreangului?

Întinse spre mine un al doilea act, destul de impozant ca aspect.

— Mai semnează şi aici că al fost tratat întotdeauna sever, dar bine, conform prevederilor dreptului internaţional.

Am semnat. N-avea nici o importanţă.

— Dacă vreodată scoţi o singură vorbă despre ce ai văzut şi auzit aici, te aduc înapoi imediat şi mă voi ocupa personal de ceremonia de bun venit, ai înțeles?

— Am înțeles, Herr Sturmbannführer.

Prin urmare tot de un transfer era vorba.

M-au dus într-o celulă unde mă aştepta o uniformă verde, lipsită de orice fel de însemne, pe care m-au pus s-o îmbrac.

— Şi curăță-ți unghiile, porcule!

Un SS-ist m-a introdus apoi în biroul comandantului, unde am primit o marcă şi 21 pfennigi, pentru ultimele şapte luni de muncă, de la şase dimineața până la opt seara. Un Stabscharführer zbieră la mine:

— Deținut 552318 A... la eliberareeee... marş!

Desigur, o nouă formă de tortură. Le cunoşteam prea bine perfidia şi eram mândru că nu mă lăsam dus. Am făcut stânga-mprejur şi am ieşit, aşteptând hohotele de râs. Dar nu, erau chiar mai subtili decât bănuisem. Îşi slăpâneau desigur râsul nebun.

— Ia loc pe coridor până când vine să te ia!

Nu. Nu râdeau. Şi, fără să vreau, am început să sper. A trebuit să aştept mai mult de un ceas, în timp ce nervii îmi stăteau să plesnească. Cum puteau ființe cu aspect omenesc să atingă asemenea culmi de sadism, de perversiune rafinată? Şi îmi repetam mereu: „Doar ştii că pot merge şi mai departe. Te crezusem lecuit pentru totdeauna de iluziile copilăreşti...”

Chiar şi astăzi, când îmi aduc aminte, retrăiesc cu intensitate acea uluire fără margini ce m-a cuprins pe când îl urmam pe Feldwebel în micul Opel cenuşiu, după ce aflasem că fusesem grațiat şi că urma să servesc într-un batalion disciplinar.

Poarta grea bufni în urma noastră. Marile edificii de beton cu mici ferestre zăbrelite s-au mistuit în urmă împreună cu spaima, groaza fără nume...

Nu izbuteam să înțeleg. Eram uluit, mat mult, eram consternat. Maşina străbătea curtea cazărmii din Hanovra şi eu încă nu îmi revenisem din şoc.

Astăzi, după atâția ani, îmi amintesc ororile şi groaza doar sub forma unor lucruri definitiv trecute; odată pentru totdeauna; dar de ce eram atunci consternat privindu-le dispărând în urmă? Iată o întrebare la care nu am izbutit să răspund vreodată.

De câte douăzeci de ori pe zi ni se repeta, printre înjurături, că serveam într-un batalion disciplinar, ceea ce ne obliga să fim cei mai buni ostaşi din lume.

În timpul primelor şase săptămâni am făcut exerciţii de la şase dimineaţa până la şapte şi jumătate seara. Exerciţii, exerciţii şi iar exerciţii.

O SUTĂ TREIZECI ŞI CINCI CADAVRE AMBULANTE

Exerciţii până când sângele ne va ţâşni de sub unghii... Şi nu la figurat.

Pas de gâscă cu toate efectele în spinare: casca de oţel, raniţa, buzunarele de muniţie pline cu nisip, mantaua de iarnă cu glugă, în timp ce oriunde altundeva oamenii transpirau în haine de vară.

Marş forţat prin coclauri noroioase în care te înfundai până la glezne... Manevrarea armei, cu braţele sus, chipul nepăsător, cu apa până la gât.

Subofiţerii noştri alcătuiau o haită de demoni urlători care zbierau şi ne înjurau aducându-ne până în pragul nebuniei. Puteam fi siguri că nu vor scăpa vreun prilej.

Nu puteam fi pedepsiţi cu consemnarea în cazarmă, pentru simplul motiv că nu dispuneam niciodată de o singură clipă liberă. Întruna numai serviciu, serviciu, serviciu. E adevărat, la prânz aveam un ceas şi, în teorie, seara, de la şapte şi jumătate la nouă, aveam liber. Dar dacă nu foloseam fiece minut din acest răstimp să ne curăţăm uniformele năclăite de noroi, să ne lustruim cizmele şi restul echipamentului, eram siliţi, prin represalii crunte, să facem toate acestea.

La ora nouă toată lumea trebuia să fie în pat. Ceea ce, desigur, nu însemna că aveam parte de somnul de refacere atât de necesar. Noapte de noapte aveau loc exerciţii de alarmă şi de schimbare rapidă a uniformei. Când suna alarma ne prăbuşeam din paturi, trăgeam pe noi ţinuta de campanie şi ne prezentam la adunare. Atunci ne trimiteau înapoi să îmbrăcăm ţinuta de paradă. Apoi ţinuta de exerciţii. Apoi, din nou, ţinuta de campanie. Şi nu izbuteam vreodată să fim cum trebuie. Nopţi întregi subofiţerii ne hăituiau şi ne prigoneau pe scările cazărmii ca pe o turmă de vite speriate, în aşa fel încât până şi umbra unuia dintre ei ne băga în sperieţi.

La sfârşitul primelor şase săptămâni începu partea a doua a pregătirii noastre practice şi, dacă până atunci nu aflasem ce este cu adevărat oboseala, manevrele ce au urmat ne-au făcut foarte curând s-o cunoaştem cu vârf şi îndesat.

Să străbaţi târându-te pe burtă kilometri întregi de teren special amenajat pentru antrenament, acoperit cu zgură ori cremene tăioasă, care ne transformau palmele în carne vie, sau cu un strat gros de noroi putregăit ce ameninţa să te sufoce... Dar mai mult decât orice ne temeam de marşurile forţate.

Într-o noapte, subofiţerii au dat buzna în dormitoarele în care zăceam ca morţii, urlând şi mai aprig ca de obicei, dacă aşa ceva se mai poate spune:

— Alarmă! Alarmă!

Rostogolire generală din cuşete, luptă febrilă cu diversele părţi ale echipamentului. O curea blocată, un nasture care se încăpăţânează, o jumătate de secundă pierdută, nenorocire! După mai puţin de două minute fluierele au început să răsune pe coridoare, uşile să fie date de perete de

cizmele gradaților...

— Compania a treia, adunaaa...rea! Ce dracu mai căutați înăuntru? Încă nu sunteți jos, fir-ar să fie! Şi paturile nefăcute? Unde vă treziți, căcăcioşilor? Într-un cămin de bătrâni?

Avalanşe pe scările prost luminate, oameni abrutizați trăgându-şi din mers ultima curea. Aliniere aproximativă în curtea cazărmii. Apoi:

— Compania a treia în dormitor!... ȚINUTA DE EXERCIȚIU!

Că unii pot zbiera în asemenea hal, fără să le plesnească vreun vas de sânge în căpățână, mi s-a părut dintotdeauna o sfidare adusă bunului-simț. Sau poate tocmai bunul-simț le lipseşte? Ați observat modul lor de a se exprima? Sunt incapabili să vorbească precum tot omul. Cuvintele parcă se sudează între ele ajungând un soi de lătrat, în afară de ultimul, care tinde să plesnească precum un bici. Nu-i auzi vreodată încheind o frază printr-o silabă neaccentuată. Orice ar spune, toacă în salve de interjecții cazone greu de priceput. Aceste mugete, veşnic aceleaşi mugete! E limpede că cei de teapa lor sunt cam săraci cu duhul...

Precum un tăvălug care mătură totul în calea sa, cei o sută treizeci şi cinci recruți ce eram ne năpusteam pe scări pentru a ne întoarce în dormitoare să. Îmbrăcăm ținuta de exercițiu, înainte să răsune din nou „Adunaaa... REA!”

După ce îndeplini de vreo zece ori asemenea manejuri în noaptea aceea, compania se adună, în sfârşit, în mijlocul curții, buimacă şi leoarcă de transpirație, dar în perfectă ordine de marş, gata să pornească la exercițiul nocturn prevăzut în program.

Comandantul nostru de companie, un căpitan ciung pe nume Lopei, ne observa cu un vag surâs pe buze. Cerea oamenilor săi o disciplină de fier, inumană, cu toate acestea, dintre toți călăii noştri el singur avea, în ochii noştri, ceva uman. Tot ceea ce ne punea să facem avea cel puțin decența să facă şi el, nu s-a întâmplat vreodată să ne ceară ceva care i-ar fi depăşit propriile sale puteri. Când reveneam de la aplicații era şi el la fel de murdar ca şi noi. Era felul său de a fi loial, dar loialitatea era un lucru pe care îl uitasem de mult. Ne obişnuisem să vedem cum oricine era investit cu autoritate îşi căuta un cal de bătaie după altul şi-l hărțuia pe bietul om făcându-i viața grea până la epuizare, devenind „inapt”, mort de oboseală sau candidat la sinucidere. Căpitanul Lopei nu avea nici favorit, nici cal de bătaie. Aparținea acelui foarte rar tip de ofițer care îşi poate conduce oamenii, până în mijlocul infernului, prin simplul fapt că se află mereu în fruntea lor şi, în felul său, da dovadă de o inflexibilă loialitate. Dacă integritatea şi curajul acestui om s-ar fi înhămat să tragă altă căruță decât cea a lui Adolf Hitler, sau dacă ar fi fost ofițer în oricare altă armată, mi-ar fi trezit simpatia. Dar lucrurile erau aşa cum erau şi îmi inspira doar un respect de netăgăduit...

Ne inspectă la repezeală ținuta de campanie. Apoi se retrase câțiva paşi şi ordonă:

— Compania a treia, drepți! Pe umăr... arm'!

Şocul ritmat al celor o sută treizeci şi cinci de puşti poposind în trei timpi, toate deodată, pe tot atâția umeri. Cândva clipe de linişte absolută, fiecare, fie el soldat sau subofițer, privind țintă înainte, precum un par sub casca de oțel. Nenorocire pentru nefericitul care ar fi mişcat atunci, fie numai din vârful limbii!...

Glasul căpitanului răsună din nou printre plopii cei mari şi clădirile cenuşii ale cazărmii:

— La dreap...ta! Înainteee... marş!

Tunetul bocancilor țintuiți pe cimentul curții, într-o scurtă jerbă de scântei. Un sfert de întoarcere la ieşirea din cazarmă şi iată-ne pe drumul

desfundat, mărginit de plopi. Era de la sine înțeles că într-un batalion disciplinar conversațiile şi cântecele sunt interzise; indivizii declasați ca noi nu pot pretinde să se bucure de privilegiile soldatului german. Nu aveam nici dreptul să purtăm vulturul sau celelalte însemne onorifice, doar pe mâneca dreaptă purtam o panglică albă, care trebuia să rămână mereu curată, pe care era scris „SONDERABTEILUNG”[3].

Şi pentru că trebuia să fim cei mai buni ostaşi din lume, toate marşurile noastre erau marşuri forțate. În mai puțin de un sfert de ceas ne năpădea transpirația, picioarele începeau să frigă şi pentru a putea respira căscam gura, nasul singur nefiind în stare să ne asigure o cantitate suficientă de aer. Centiroanele şi curelele armelor împiedicau sângele să circule normal în brațele noastre, degetele albite şi amorțite ni se umflau. Dar ajunsesem să fim în stare să parcurgem douăzeci şi cinci de kilometri în marş forțat fără a ne sinchisi.

Abia după aceea începea exercițiul: înaintare în trăgători, prin salturi succesive, câte unul. Ne năpusteam la rasul ierbii, cu plămânii suflând precum foalele, alergând, târându-ne peste câmpul înghețat, gloduros, săpând vizuine provizorii de animale încolțite cu lopețile noastre cu coadă scurtă.

Fireşte că niciodată nu era destul de repede. Fluierul ne rechema de fiecare dată şi, în timp ce peste noi ploua cu înjurături, încercam să ne recăpătăm suflul, sughițând şi suflând câteva clipe. Şi iar de la început. Înainte... Înainte... mereu înainte. Eram plini de clisă, ne tremurau picioarele şi de-a lungul trupului sudoarea ni se scurgea în pârâiaşe, arzând rănile provocate de curelele ce susțineau echipamentul nostru greu. Sudoarea se impregna în haine şi foarte mulți aveau tunicile împodobite cu pete întunecate. Pe deasupra, sudoarea ne orbea stârnind mâncărimi cumplite pe fruntea iritată, din cauză că o ştergeam cu mâinile murdare ori cu mânecile aspre. De îndată ce ne opream în loc, baia de sudoare se transforma într-o baie înghețată. Aveam rosături însângerate la picioare şi între pulpe. Şi frica îşi adăuga propria ei sudoare la cea datorată epuizării.

Zorile ne găseau storşi de vlagă, terminați. Dar sosise vremea să trecem la exercițiul antiaerian. Porneam în fugă pe drumul desfundat şi fiecare piatră, fiecare băltoacă, fiecare afurisit de şleau cerea efortul unei concentrări continue, orice pas greşit însemna cădere, scrânteală, pedeapsă. Doar simplul fapt de a duce un picior înaintea celuilalt, pentru a putea alerga sau mărşălui, lucruri pe care le faci de obicei fără a gândi, cereau un efort fizic şi cerebral aproape supraomenesc. Picioarele ne erau atât de grele, nespus de grele. Tropăiam totuşi mai departe, cu încăpățânare, şchiopătând şi împleticindu-ne, în pas de gimnastică. Mutrele noastre cu ochii adânciți în orbite, de obicei atât de livide, arătau acum ca de rac fiert, cu priviri buimace şi fixe, cu venele frunții umflate peste măsură. Din gură ni se prelingeau balele şi, din când în când, câte un sughiț deznădăjduit împrăştia în jur stropi de spumă albă.

Fluierele ne sfredeleau creierii şi țopăiam când la dreapta, când la stânga, plonjând în şanțuri fără a ține seama ce era în ele, rugi, apă mocirloasă ori vreun „coleg” mai iute. Urma apoi aşezarea frenetică a mortierelor şi mitralierelor în poziție de tragere, aşezare ce trebuia terminată în numai câteva secunde, fie chiar cil prețul şalelor frânte sau rănirii unei mâini.

Şi din nou marş, kilometru după kilometru. Cred că ştiu totul despre diferitele, feluri de drumuri. Drumuri moi, drumuri tari, drumuri înguste, cu pietriş, cu noroi, mocirloase, cimentate, asfaltate, înzăpezite, desfundate,

[3] Unitate specială

netede, alunecoase, prăfuite. Picioarele mele m-au învăţat tot ce se poate şti despre drumuri. Temutele drumuri care mi-au schingiuit picioarele.

Soare şi ploaie. Adică sete, dureri de cap şi toate îmi joacă în faţa ochilor. În bocanci, labele picioarelor şi gleznele umflate. Înaintam ca în transă.

La prânz, în sfârşit, o pauză. Aveam muşchii atât de dureroşi încât să vrei să-i opreşti era încă un mod de tortură. Unii nu izbuteau să se oprească, îşi continuau avântul şi după ce ordinul de oprire fusese dat, lovindu-se de cei din faţa lor şi rămâneau pe loc, cu capetele plecate, clătinându-se aproape să cadă, până ce erau îmbrânciţi înapoi fără menajamente.

Făcusem haltă la liziera din marginea unui sătuc. Câţiva copii se apropiară să se zgâiască la noi. Pauza urma să dureze o jumătate de oră. Uitând că ne aflam la cincizeci de kilometri de cazarmă, ne-am prăvălit toţi care unde se găsea, fără a slăbi măcar o curea, adormind chiar înainte de a atinge pământul. După o clipă, un fluierat: o clipă care durase treizeci de minute, toată odihna noastră atât de preţioasă. Din nou la drum, poate cea mai cruntă dintre toate torturile. Muşchii înţepeniţi, picioarele umflate nu vor să asculte. Fiecare pas înseamnă un şir de înţepături ascuţite care te săgetează până în creier. Talpa piciorului simte fiecare cui din bocanc, încât ţi se pare că păşeşti pe cioburi de sticlă.

Nici vorbă să mergi mai încet: în urma coloanei nici un camion care să-i adune pe codaşi. Celor care se prăbuşesc li se aplică tratamentul special, administrat de locotenent şi cei mai sadici trei subofiţeri din companie. Sunt maltrataţi şi hăituiţi fără milă, până îşi pierd cunoştinţa sau intră în rânduri, nebuni furioşi, ori se preschimbă în roboţi lipsiţi de voinţă proprie, care ascultă automat ordinele, care ar sări pe fereastră de la etajul cinci dacă li s-ar ordona... În tot timpul drumului îi auzeam pe subofiţeri zbierând şi ameninţându-i pe cei mai slabi cu spânzurătoarea dacă nu execută ordinele, spre marea mulţumire a vătaşilor blestemaţi.

Către seară am pătruns în curtea cazărmii, gata să ne prăbuşim.

— Pas de paradă... marş!

Încă o sforţare, pe care n-am fi crezut-o posibilă. Piciorul întins înainte, la orizontală, bocancii răpăind pe sol în cadenţă. În faţa ochilor vedeam numai vârtejuri de scântei. Simţeam realmente cum ne pleznesc băşicile. Dar trebuie, trebuie s-o facem şi pe asta. Picioarele bat într-un ritm nemilos, strivind praful, strivind durerea. Un ultim efort, datorat cărei ultime picături de energie?

Comandantul lagărului, Oberstleutnant von der Lenz, aştepta exact acolo unde urma să executăm un sfert de întoarcere care să ne aducă cu faţa către clădirea noastră. Glasul căpitanului Lopei răsună:

— Compania a treia... capul... la... stânga!

Toate capetele s-au întors într-o singură mişcare, toate privirile îndreptate fix spre silueta plăpândă a colonelului. Gesturile rigide care fac parte din salut nu avuseseră însă, de data asta, nimic rigid. Ba se simţi chiar o undă de dezordine! Căpitanul Lopei tresări, se opri, apoi se depărtă puţin ca să poată privi compania. Răsună ordinul:

— Compania a treia... stai!

Era glasul colonelului. Urmă o clipă de linişte de gheaţă, după care izbucni urletul turbat al lui von der Lenz:

— Căpitane Lopei, asta numeşti dumneata o companie? Dacă vrei să pleci pe front cu primul batalion de infanterie, nu ai decât să-mi spui! O groază de ofiţeri ar fi fericiţi să-ţi ia locul în garnizoana asta...

Vocea colonelului deveni un lătrat ascuţit, isteric:

— Ce-i cu şleahta asta de potăi nenorocite? Ce-i cu pleava asta nedisciplinată? Ăştia-s soldaţi prusaci?... Potăi râioase, da! Dar am eu leac

pentru râie!

Arogant şi plin de el, îşi plimbă privirile peste compania noastră de somnambuli sfârşiţi. Măcar de-ar închide clanţa mai repede, să ne putem retrage în dormitoare, să azvârlim efectele cât colo şi să dormim...

— Da, am un leac minunat pentru râie, repetă cu mulţumire ameninţătoare. Potăilor râioase nu le trebuie decât puţină mişcare, un pic de antrenament, ce zici, căpitane Lopei?

— Da, Herr Oberstleutnant, puţin antrenament.

Ne năpădi o ură amestecată cu mila faţă de noi înşine. Povestea asta ne va costa cel puţin o oră din cel mai istovitor exerciţiu născocit vreodată într-o armată, pasul de paradă german, pasul de gâscă...

Vi s-a întâmplat vreodată să vi se umfle şi să se întărească toţi ganglionii zonei inghinale, în aşa fel încât fiecare pas că însemne un martiriu, să aveţi muşchii coapselor adunaţi în noduri compacte pe care să trebuiască să-i loveşti neîncetat când cu o mână, când cu cealaltă, pentru a-i pune în funcţiune, muşchii gambelor fiind cuprinşi de cârcei, fiecare gheată cântărind un chintal şi fiecare picior o tonă, după care, exact în starea asta, să trebuiască să ridici piciorul, cu degetele întinse în prelungirea lui, la fel de lesne şi la fel de graţios ca o balerină? Aţi încercat vreodată, atunci când gleznelor le lipseşte puterea de a vă susţine, când degetele de la picioare nu mai sunt decât o masă sângerândă iar talpa e în flăcări, cu băşici umflate, pleznite şi sângerânde, un adevărat amestec de foc şi sticlă pisată, aţi încercat vreodată să vă aruncaţi înainte, pe un singur picior, în timp ce celălalt revine lovind pământul cu un bufnet răsunător? Şi toate astea trebuie să fie ritmice, cu o precizie care transformă o sută treizeci şi cinci de bărbaţi într-o singură maşină al cărei ropot cadenţat îi face pe cei care se opresc să asculte să exclame:

— Asta da, paradă militară! Ce lucru minunat! Doamne, ce armată avem!

Pasul de gâscă produce totdeauna o impresie puternică. Asupra gâştelor.

Pe noi pasul de gâscă nu ne impresiona deloc. Cel puţin nu în felul acesta. Este exerciţiul cel mai infernal, cel mai revoltător din întreaga istorie militară. A rupt mai mulţi muşchi şi a afectat mai mulţi ganglioni limfatici decât orice altă formă de antrenament. Nu aveţi decât să-i întrebaţi pe medici ce părere au.

Noi însă îl subestimasem pe Oberstleutnantul nostru. Nu aveam să scăpăm doar cu o oră de pas de paradă. Plecase, mizerabilul, salutat de căpitanul Lopei, dar îi mai spusese:

— Ce leac mai am! Căpitane Lopei!

— Domnule colonel?

— Îmi vei duce adunătura asta pe terenul de exerciţii şi îi vei învăţa să fie soldaţi şi nu potăi râioase... Nu vă veţi întoarce înainte de mâine dimineaţă, ora nouă... Iar dacă mâine dimineaţă compania aceasta nu va fi în stare să scoată un pas de paradă care să-nfunde caldarâmul curţii, te eliberez pe loc din funcţie, 'nţeles?

— Înţeles, Herr Oberstleutnant.

Toată noaptea am exersat atacul în teren deschis şi pasul de paradă. Iar în dimineaţa următoare, la ora nouă, am trecut precum un singur tunet prin faţa Oberstleutriantului, care însă nu se dădu bătut imediat. Ne puse să defilăm de şapte ori prin faţa lui şi sunt sigur că dacă un singur ora ar fi greşit doar cu o zecime de secundă faţă de ceilalţi, ne-ar fi trimis pe loc înapoi pe teren, aşa cum ne-o făgăduise.

Era ora zece când, în sfârşit, am primit ordinul de a rupe rândurile şi ni s-a permis să revenim în dormitoare, să dormim.

Inuman, fără îndoială, dar noi încetasem să fim ființe omenești, eram doar niște câini râioși. Câini înfometați...

Căci pentru a prezenta antrenamentul nostru în adevărata sa lumină, mai trebuie adăugată și foamea. Din acest punct de vedere, ca și din multe altele, eram într-adevăr complet dezechilibrat. La sfârșitul războiului, în 1945, întreg poporul german trăia din rațiile foamei, dar începând încă din 1940-41 eram aprovizionați și mai rar decât avea să fie mai târziu pătura cea mai năpăstuită a populației — respectiv civilii de rând.

Cum nu mai aveam dreptul la cartele, noi nu puteam cumpăra nimic. Prânzul era același în fiecare zi: o fiertură de sfeclă roșie cu o mână de varză acră care să-i dea puțină consistență, dar mâna aceasta de varză acră doar o dată la două zile, și ne puteam considera fericiți când nu se sărea peste rând

Carnea era un lux de care nu aveam parte. În fiecare seară primeam „rații uscate”, pentru douăzeci și patru de ore: un colț de pâine de secară, pe care cu timpul ne învățasem să-l tăiem în cinci, trei părți pentru seara, două pentru dimineața următoare; douăzeci de grame de margarină râncedă și o bucată de brânză, ai cărei conținut în apă constituie probabil un record în materie. Sâmbăta mai primeam o rație suplimentară de cincizeci de grame de marmeladă de napi. Micul dejun era alcătuit dintr-un castronaș de *ersatz* de cafea, de culoarea ceaiului, cu gust și miros grețos, pe care totuși îl înghițeam cu delicii.

Ni se. Întâmpla uneori, în timpul antrenamentelor afară pe câmp, să dăm peste un cartof ori nap. Într-o clipită pământul mai gros era îndepărtat și, așa cum era, dispărea într-o gură avidă, atât de repede încât ai fi crezut că asiști la o scamatorie.

Nu ne-a trebuit mult să descoperim că și coaja de mesteacăn și un anume soi de ierburi ce creșteau pe marginea șanțurilor aveau un gust destul de bun, ba poate chiar și însușiri hrănitoare, mai ales că stomacul nostru le suporta bine, potolindu-ne cât de cât chinurile foamei. Iată rețeta, pentru orice eventualitate: striviți coaja de mesteacăn, ori iarba de prin șanțuri între două căști de oțel, adăugați cât cuprinde *ersatz* de cafea și mâncați pasta astfel obținută...

Dacă prin cine știe ce minune unul dintre noi primea un bon de pâine, se încingea un adevărat praznic laolaltă cu prea norocoșii camarazi din dormitor. O pâine întreagă, vă puteți închipui ce însemna aceasta?

Una dintre pacostele noastre era inspecţia care avea loc în fiecare luni. Trebuia să ne prezentăm la apelul de dimineaţă echipaţi cu cască, în tunică de paradă şi pantaloni albi ca neaua, cu dunga călcată precum o lamă de ras, cu raniţă, cartuşieră, săculeţii de muniţie, cazma de tranşee, baionetă, traistă şi puşcă, cu mantaua împăturită reglementar, atârnată peste piept.

Fiecare trebuia să aibă în buzunar o batistă curată, de culoare verde. Până şi batista aceasta trebuia să fie împăturită reglementar.

ŞMOTRUL

Curăţenia nu a făcut niciodată rău nimănui. Şi nici ordinea. Iar într-o armată e firesc că trebuie să fie ordine şi curăţenie, organizate şi codificate, amândouă, în programe amănunţite. Soldatul conştiincios dedică incredibil de mult timp ordinei şi curăţeniei, dar soldatul care serveşte în cadrul unui batalion disciplinar le consacră întreg timpul său, sau mai bine spus, tot timpul care nu este ocupat cu alte activităţi.

Toate duminicile nu făceam altceva decât să spălăm, să curăţăm şi să împăturim, în mod reglementar, pe scurt să dăm fiecărui lucru locul său prevăzut de regulament, după ce-i redasem aspectul regulamentar. Piesele din piele ale echipamentului nostru trebuiau să aibă luciul lacului. Şi pe faţă şi pe dos, diferitele noastre ţinute nu aveau voie să ascundă nici o urmă de murdărie. Pot afirma în deplină cunoştinţă de cauză că atunci când soldaţii dintr-un batalion disciplinar german se prezintă la apelul de luni dimineaţa, sunt întrutotul imaculaţi din cap până-n picioare.

Cu toate acestea, cred că ordinea şi curăţenia cazonă păcătuiesc prin faptul că, după ce o duminică întreagă te-ai străduit să le realizezi, nu simţi deloc acea mulţumire, acea linişte sufletească la care te-ai putea aştepta după asemenea „mare curăţenie”.

Inspecţia de luni nu era un festival justificator. Era un coşmar în stare trează, un concentrat de groază. Soldatul curat şi spilcuit din cap şi până-n picioare nu se simţea fără cusur. Mai mult ca oricând se simţea în pielea unei lighioane hăituite.

Cred că folosesc puţin prea des expresii de felul „lighioană hăituită”, „teroare nebună”, „groază”. Ştiu că asemenea repetiţii nu sunt bune, iar un bun stil literar are o mare varietate de expresii; dar cum să foloseşti la nesfârşit expresii variate pentru a descrie ceea ce, dimpotrivă, e monoton? Poate altcineva ar izbuti s-o facă. Eu personal nu mă cred capabil de aşa ceva. Sunt prea obosit, prea buimăcit, prea disperat, uneori şi prea furios pentru a-mi pierde vremea şi forţele în zadarnice căutări de nuanţe şi subtile deosebiri. Ceea ce am de spus e atât de puţin literar! Chiar şi acum, după atâţia ani, amintirile acestea mă chinuiesc, uneori, într-atât încât mă simt îndreptăţit să vă cer a-mi trece cu vederea lipsurile din vocabular. Dacă izbutiţi să înţelegeţi, pur şi simplu, ceea ce am vrut să spun, prea puţin îmi pasă dacă sărăcia mea verbală vă va face din când în când să clătinaţi din cap mormăind: „Ar fi putut explica asta nud frumos...”.

Deci, noi ăştia, soldaţii fără cusur şi fără pată, ne simţeam neîncetat suflete de lighioane hăituite. Orice s-ar fi întâmplat, eram siguri că tot nouă ni se va sparge în cap. Mai paradoxal decât orice era poate faptul că ştiam că dacă sergentul-major nu va găsi absolut nimic să ne reproşeze, va face un tărăboi monstru şi, pentru a-şi potoli furia şi dezamăgirea, va găsi un ţap ispăşitor. Dumnezeu să-l ferească pe cel pe care vor cădea sorţii! Şi nu era

deloc uşor să ştii cum să te porţi într-o asemenea situaţie.

— Primul rând, un pas înainte... marş! Al doilea rând, un pas înapoooi... marş! Un... doi.

Timp de câteva minute ce par o veşnicie, sergentul-major observă rândurile care s-au depărtat. Oricare ar mişca cât un fir de păr, este slobozit pe loc pentru nesupunere. Dar învăţasem să ne transformăm în stane de piatră şi să rămânem aşa şi câte o jumătate de oră. E un fel de a cădea în transă sau catalepsie care-i dă celui care e în stare s-o atingă valoarea propriei greutăţi în aur. O poziţie de drepţi rigidă precum o bârnă de lemn, pentru că eşti realmente preschimbat într-o bârnă de lemn.

Sergentul-major urlă:

— Sunteţi gata pentru inspecţie?

Întreaga companie răspunde în cor:

— Da, Her Hauptfeldwebel.

Şi, din nou:

— N-a uitat nimeni ceva necurăţat?

Corul companiei răspunde:

— Nu, Herr Hauptfeldwebel.

Ne străpunge cu o privire feroce. Acum suntem în mâinile lui. Este clipa care-i place mai mult...

— Nu mai spuneţi! Dacă-i adevărat, ar fi pentru prima dată în istoria acestui batalion. Dar vom vedea noi imediat...

Se apropie încet de prima bârnă de lemn, o înconjoară o dată, de două ori... Să te învârţi în jurul adversarului fără să scoţi un sunet este o formă foarte eficace de „război al nervilor”. Ceafa arde, palmele năduşesc, mintea se înceţoşează, respiraţia ţi se opreşte şi-ţi simţi propria duhoare!

— Mda, da, vom vedea noi! repetă sergentul-major în spatele celui de-al treilea din primul rând.

Domneşte tăcerea în timp ce inspectează pe al patrulea şi pe al cincilea. Apoi izbucnesc răgetele:

— Compania a treia... dreeepţi!

Odată cu torentul obişnuit de trivialităţi... Despre mult iubitul nostru Hauptfeldwebel obişnuiam să spunem că nu putea slobozi murdării fără ca mai înainte să nu slobozeancă murdăria din el. Poate că nu era prea spiritual, dar noi ne mulţumeam şi cu atât şi asta îl caracterizează destul de bine pe acest mic burghez sadic, putred până-n măduvă, căruia îi fusese dat să guste puţin din beţia puterii.

— Ce-i cu compania asta de batjocură? V-aţi petrecut duminica tăvălindu-vă în balegă? Bălăceală-n bălegar. Asta e de voi. Am privit cinci dintre voi! Parcă ar fi cinci codoşi fătaţi de târfe sifilitice...

Nu mai era o gură omenească, era o gură de canal, de mare debit. Îi plăcea mult să pomenească de „boala franţuzească”, dar el însuşi era atins de boala prusacă, într-un stadiu foarte avansat, acea jalnică sete de a-şi umili aproapele. Este cu adevărat o boală, dar o boală care nu afectează doar batalioanele disciplinare. Ea s-a răspândit în toată armata germană, precum o epidemie de furunculoză. Şi în fiecare furuncul poţi fi sigur să găseşti un tablagiu, unul din tipii ăştia care cred că reprezintă ceva dar în realitate sunt nimeni.

Pedeapsa obişnuită, în asemenea cazuri, constă în trei ceasuri de exerciţiu special, din care piesa de rezistenţă e un şanţ lung, plin pe jumătate cu noroi dezgustător, în plină fermentaţie, acoperit la suprafaţă de o spumă vâscoasă , gălbuie. De fiecare dată când ordinul „culcat” ne prăvăleşte în fundul şanţului, trebuie după aceea să-ţi freci şi aproape să-ţi smulgi pleoapele pentru a-ţi recăpăta vederea. Vine apoi ora prânzului. În halul în care ne găsim, înfulecăm haleala. Avem o jumătate de oră la

dispoziție pentru a ne prezenta, curați ca lacrima, la apelul de după-amiază.

Pentru aceasta foloseam o metodă simplă pe care v-o recomand: este suficient să treci sub duş aşa echipat, complet îmbrăcat. Apoi, trebuie curățată puşca şi .celelalte piese ale echipamentului, să le usuci cu grijă cu ajutorul unei cârpe curate şi să le ungi. Atenție mare, mai ales pe interiorul țevii flintei...

Asemenea operații de demontare, curățire şi ungere nu ocupă decât o singură dată pe săptămână timpul unui soldat obişnuit. Cel mult de două ori, în cazul vreunui exercițiu în condiții deosebit de murdare. Noi însă aveam parte de ele de cel puțin două ori pe zi.

La apelul de după-amiază era clar că ne prezentam uzi leoarcă. Dar cu asemenea prilej aveau totuşi bunătatea să nu ne caute neapărat nod în papură. Era suficient să fim curați...

*

De un singur lucru ne mai temeam la fel ca de această cumplită inspecție de luni, anume de controlul dormitoarelor, la orele douăzeci şi două. Ce era în stare să facă subofițerul de serviciu cadavrelor ambulante ce eram, după o zi istovitoare, atingea uneori sublimul...

Înainte de sosirea subofițerului, fiecare trebuia să se lungească pe pat, fireşte, în poziție regulamentară, adică pe spate, cu brațele lipite de trup, cu labele picioarelor goale expuse inspecției. Şeful de dormitor avea sarcina să vegheze ca nici măcar un fir de praf să nu existe prin orice ungher al dormitorului, ca picioarele să fie la fel de curate ca cele ale unui nou-născut, ca toate lucrurile să fie rânduite şi împăturite strict conform regulamentului.

La începutul fiecărui control, şeful de dormitor era obligat a spune pe nerăsuflate formula:

— Herr Unteroffizier, şeful de dormitor Brand, prezent la raport, declară că totul este în ordine în dormitorul 26, efectiv doisprezece oameni, din care unsprezece pe paturile lor. Sala a fost aerisită şi curățată cum se cuvine, nu este nimic deosebit de raportat.

Bineînțeles că subofițerul de serviciu nu-i acorda nici o importanță şi începea să scotocească cam peste tot. Nenorocirea şefului de dormitor dacă descoperea cel mai mic grăunte de praf, ori o cutie din echipament prost închisă, ori o umbră de murdărie pe talpa unui singur picior.

Subofițerul ce purta numele Geerner — cred sincer că locul lui adevărat ar fi fost într-o celulă capitonată, urla realmente precum un câine. Auzindu-l aveai impresia că era gata-gata să izbucnească în plâns, şi, într-adevăr, îl puteam vedea adesea vărsând lacrimi de furie. Când era Geerner de serviciu curățăm, spălam şi rânduiam şi mai abitir ca de obicei...

Într-o seară de tristă amintire, şef de dormitor era Schnitzius. Amărâtul acesta de Schnitzius parcă era făcut să fie țap ispăşitor, băiat bun de altfel, dar într-atât de slab cu duhul încât servea drept cal de bătaie tuturor superiorilor, începând cu Stabsfeldwebel-ii şi coborând fiecare treaptă a ierarhiei.

Schnitzius era la fel de crispat cum eram şi noi toți, lungiți pe paturi şi întrebându-ne ce mai putusem uita şi de data asta. Îl auzeam pe Gerner în dormitorul de alături. De unde eram ni se părea nici mai mult, nici mai puțin că era pe cale să facă țăndări dulapurile şi stinghiile paturilor desfundându-le cu cizmele, într-un amestec de înjurături, scâncete, javre râioase, porci jegoşi ş.a.m.d. Am fi avut de ce să ne piară culoarea din obraji, de n-am fi fost gata livizi. Geerner era în mare formă. Va fi bine încins când va ajunge şi la 26. Mai bine să riscăm totul părăsindu-ne cuşetele să mai controlăm o dată camera la sânge. Ceea ce şi am făcut fără a descoperi urmă

de praf...

Toată lumea îşi reluase locul când uşa fu dată violent de perete.

Oh! dacă cel puțin altul decât Schnitzius ar fi fost şef de dormitor în seara aceea, unul mai puțin papă-lapte!

Dar Schnitzius rămăsese acolo buimac, palid ca un mort, cu mintea scurt-circuitată. Nu putea face altceva decât să-l privească pe Geerner cu ochii măriți de groază. Dintr-un singur salt, Geerner a fost lângă el şi răcni, cu obrazul la o palmă de cel al lui Schnitzius:

— Ce-i cu raportul? Crezi c-o să-l aştept toată noaptea?

Mai mult mort decât viu, Schnitzius debită formula cu voce tremurătoare.

— Totu-i în ordine? zbieră Geerner. V-ați apucat acum să raportați fals, hai?

— Nu, Herr Unteroffizier, bâlbâi Schnitzius, rotindu-se încet în jurul său, pentru a face față subofițerului.

O tăcere de plumb domni timp de mai multe minute în dormitor. Doar ochii se mişcau. Ochii noştri care-l urmăreau pe Geerner în goana sa după urme de praf, de la un capăt la celălalt al camerei. Ridică pe rând picioarele mesei din mijloc, trecându-şi palma dedesubt. Nimic. Examină tălpile încălțărilor noastre. Fără cusur. Ferestrele şi firul lămpii. La fel. Nu inspectă picioarele cu atenția pasionată a unuia care ar cădea mort pe loc dacă nu ar găsi ceva de zis,

În cele din urmă, îşi plimbă de jur-împrejur privirile îndoliate, încărcate de ură. Se părea că de data aceasta, într-adevăr, trebuia să se resemneze. Avea expresia unuia căruia iubita nu-i venise la întâlnire şi care urmează să se culce singur, cu dorințele sale frustrate şi cu dezamăgirea sa.

Tocmai era să închidă uşa în urma lui când se răzgândi brusc.

— Totu-i în ordine, ai? Ia să vedem...

Năpustindu-se deodată precum o fiară turbată, sări la cafetiera noastră, un ceainic uriaş de aluminiu de cincisprezece litri. Constatase mai înainte, spre marele său regret, că era lustruită fără cusur şi plină cu apă curată, conform regulamentului. Dar toți am priceput imediat — şi inimile noastre încetaseră să bată — că Geerner născocise ceva nou.

Examină dintr-o parte suprafața nemişcată a apei. Chiar dacă ceainicul fusese umplut cu puțin înainte de venirea lui Geerner, câteva fire de praf se depuseseră totuşi inevitabil...

Zbieretul lui Geerner a fost de-a dreptul de basm:

— Asta numiți voi apă curată? Care-i nespălatul care a turnat în ceainic zeamă de hârdău? Vino-ncoace, scursură de gunoi pe două picioare.

Se urcă pe un scaun iar Schnitzius trebui să-i dea ceainicul.

— Dreeepți! Capul pe spate şi deschide botul!

Încet, întreg conținutul se scurse in gura deschisă a lui Schnitzius, aproape sufocându-l. După ce termină, turbatul subofițer zvârli recipientul de perete, ieşi în goană din dormitor, iscând mare gălăgie în sala de baie, de unde, pe rând, ieşi cu vreo şase găleți pline pe care le azvârli din zbor pe podeaua dormitorului. Cum nu aveam decât două cârpe zdrențuite pentru a şterge dezastrul, asta ne-a luat ceva timp.

Gluma aceasta o mai repetă de patru ori înainte de a se plictisi. După care se duse la culcare, în sfârşit potolit, pe când noi ne regăsirăm liniştea.

Vechii romani au denumit *furor germanicus* încrâncenarea de care s-au lovit în luptele din războiul împotriva triburilor de la nord de Alpi. Pentru romani şi ceilalți duşmani învederați ai rasei germanice ar fi fost oare o mângâiere să afle că germanii se comportă între ei cu aceeaşi demență cu care îşi tratează vecinii?

Furor germanicus, boala prusacă.

Geerner nu era decât un amărât de subofiţer, un gunoi dezechilibrat cerebral care trebuia să se mulţumească cu întâlnirile sale zilnice cu ţărâna.

Pace celei în care probabil s-a transformat.

*

Antrenamentul nostru se încheie în apoteoză, printr-un exerciţiu de şapte zile şi şapte nopţi aproape albe, care avu loc pe un gigantic câmp de manevre numit Sennela-ger. Fuseseră construite aici sate întregi, cu poduri, răs-pântii de drumuri, şine de tramvai. Nimic nu lipsea, în afară de locuitori şi aveam aici prilejul să ne arătăm talentele, prin mlaştini, râuri şi mărăcini, peste punţi ce se clătinau, aruncate neglijent deasupra unor adevărate prăpăstii.

Toate acestea sună poate puţin romantic, un joc gen de-a pieile roşii, la scară mare, dar aceste jocuri au costat viaţa unuia dintre noi, care s-a prăbuşit de pe una din punţile acelea mişcătoare şi şi-a frânt gâtul.

Alt joc foarte preţuit consta în a săpa locaşuri adânci doar cât să ne cuprindă, în care ne chirceam apoi, morţi de frică, în timp ce tancurile grele ne treceau peste spinare.

Senzaţiile tari se succedau, noi trebuind să ne aruncăm apoi pe burtă sub aceleaşi tancuri, partea de dedesubt a maşinilor de război ştergându-ne fesele în timp ce şenilele treceau cu zgomot asurzitor pe stânga şi pe dreapta.

Scopul era să ne facă nepăsători la întâlnirile zilnice cu tancurile.

Trăiam într-o spaimă aproape neîntreruptă, ceea ce este, de altfel, ceva normal, soldatul german fiind dintotdeauna dresat prin frică, antrenat să reacţioneze precum o maşină sub imboldul fricii şi nu să se lupte curajos, înflăcărat de un nobil ideal, care l-ar face să-şi sacrifice cu bună ştiinţă şi viaţa, dacă ar fi necesar, pentru binele poporului său. Poate că tocmai această inferioritate morală este trăsătura caracteristică a mentalităţii prusace şi boala cronică a poporului german.

Două zile mai târziu compania fu dezmembrată în mici grupe de cinci până la cincisprezece oameni care primiră echipamente noi. Împreună cu alţi câţiva, eu am primit uniforma şi bereta neagră a trupelor de blindate. A doua zi un Feldwebel ne conduse la cazarma din Bielefeld, unde am fost imediat încorporaţi într-o companie gata de plecare pe front şi urcaţi claie peste grămadă într-un tren militar.

„Ca şi cum compania asta n-ar fi fost plină ochi cu ucigaşi de teapa voastră! Îmi vine să vărs privindu-vă... Dar nu care cumva să vă prind că faceți un singur pas greşit, mă auziți? Să fiu spânzurat dacă nu va fi trimis înapoi la ocnă, în care ați fi putut avea măcar buna-cuviință să crăpați! La puşcărie e locul vostru adevărat...”

În felul acesta mă blagoslovi în semn de bun venit comandantul companiei a cincea, bădăranul de căpitan Meier, călăul recruților, teroarea bobocilor. Dar cuvântările de soiul acesta nu erau nimic nou pentru mine.

Am fost afectat escadronului numărul doi, sub ordinele locotenentului von Barring. Şi abia aici mă aşteptau unele lucruri cu care nu eram obişnuit...

PRIMA NOASTRĂ ÎNTÂLNIRE

Von Barring îmi întinse mâna, o cuprinse pe a mea cu o strângere viguroasă, prietenoasă... Nu-mi venea să cred. Este unul dintre lucrurile pe care un ofițer al armatei prusace pur şi simplu nu poate să le facă; dar el îl făcu, şi făcându-l, îmi spuse:

— Fii bine venit, băiete, fii bine venit în compania a cincea. Te-au potcovit bine, azvârlindu-te într-un regiment de tot rahatul, dar aici, în companie, mai toți ne ajutăm între noi şi ne descurcăm binişor. Caută camionul 24 şi prezintă-te la raport în fața subofițerului Beier, el e şeful plutonului unu...

Apoi surâse, zâmbetul deschis, sincer, prietenos al unui tânăr ofițer neînfumurat, băiat bun, simpatic.

Rămăsesem fără suflare!

Am găsit camionul 24 şi cineva mi-l arătă pe Unteroffizierul Beier, un bărbat scund, în jur de treizeci şi cinci de ani, bine legat, care juca cărți împreună cu alți trei tipi, aşezați în jurul unui butoi. M-am oprit la distanța regulamentară de trei paşi, mi-am ciocnit cu putere călcâiele şi am început cu glas răsunător:

— Herr Unteroffizier, soldatul Sv...

Nu am putut continua. Doi dintre cei patru tipi țâşniră ca la comandă de pe gălețile cu gura în jos pe care şezuseră şi încremeniră în poziție de drepți, cu degetele lipite pe cusătura pantalonilor, în timp ce subofițerul şi al patrulea individ căzură pe spate, cu picioarele-n sus, iar cărțile de joc zburau în jurul lor precum frunzele moarte luate de o vijelie de toamnă. O clipă toți mă priviră fix. Apoi un Obergefreiter mare şi roşcovan exclamă:

— Sfinte Doamne, măi omule, ne-ai tras o spaimă! De parcă însuşi marele nostru Adolf s-ar fi strecurat în pielea ta! Măi, proasta satului, ce-ți veni să-ți permiți să întrerupi ocupațiile inocente ale unor paşnici cetățeni ce suntem? Ia spune!

— Soldat Sven Hassel raportează, Heer Obersegrefreiter. Ordin de la locotenentul von Barring să mă prezint la şeful plutonului numărul unu, Unteroffizier Beier...

Beier şi al patrulea se ridicară, cvartetul măsurându-mă cu priviri îngrozite. Încă un gest din partea mea, exprimau chipurile lor terorizate şi toți ar lua-o la fugă urlând. Apoi, dintr-odată, izbucni un râs nebun, colectiv, homeric.

— Auziți la el! Herr Obergefreiter. Ha, ha, ha! Herr Unteroffizier Beier, ha, ha, ha!

Obergefreiter-ul roşcovan făcu o plecăciune foarte adâncă în fața lui

Beier şi continuă:

— Onorabila dumneavoastră Excelenţă! Graţia dumneavoastră dăruită cu toate virtuţile! Fermecătoarea dumneavoastră măreţie, Herr Unteroffizier Beier, vă implor bunăvoinţa...

Priveam buimac de la unul la altul, nefiind în stare să înţeleg hazul situaţiei. După ce se mai potoliră, subofiţerul mă întrebă de unde naiba veneam şi răspunsul meu îmi aduse pe loc toate simpatiile.

— Las-o baltă, amice! reluă roşcovanul. Batalionul disciplinar din Hanovra! Acum pricep de ce şi cum! La început am crezut că-ţi baţi joc de noi când ai pocnit călcâiele în halul ăsta; dar bănuiesc că-i o minune a lui Dumnezeu că ţi-au mai rămas călcâiele. În fine, acum iată-te acasă!

Cuvintele acestea au marcat intrarea mea în plutonul unu şi peste nici o jumătate de oră eram în drum spre Friburg, unde urma să fim încadraţi în unităţi de luptă care vor fi trimise, pentru antrenament suplimentar, prin toate colţurile Europei cuprinsă de nebunie. În timp ce străbăteam traseul acesta în zăngănit de arme, am făcut cunoştinţă cu cei patru camarazi ai mei, împreună cu care aveam să port războiul meu personal.

Willie Beier era cu zece ani mai în vârstă decât noi, din care cauză îi spuneam „Bătrânul”. Era însurat şi tatăl a doi copii. Mai era berlinez şi tâmplar. Părerile sale politice îi atrăseseră optsprezece luni de lagăr de concentrare, după care fusese „graţiat” şi trimis într-un batalion disciplinar.

— Şi de aici nu mă mai mişc, încheie el zâmbind, până când într-o bună zi mă va găuri vreun glonţ.

Bătrânul era tovarăş de nădejde. Veşnic calm şi netulburat. În cei patru ani înspăimântători pe care i-am petrecut împreună nu l-am văzut o dată măcar pierzându-şi hăţurile. Era un om din soiul acela ciudat care avea darul să împrăştie calm în jurul său, calm de care aveam atâta nevoie în clipele grele. Cu toate că nu ne despărţeau decât zece ani, avea faţă de noi o purtare aproape părintească şi nu o dată am mulţumit soartei care mă aruncase în tancul Bătrânului.

Joseph Porta, Obergefreiter, era unul dintre acei incorigibili farsori pe care nimic din lume nu-l putea atinge. Îi păsa de război precum de izmenele sale şi sunt ferm convins că nici Dumnezeu, nici diavol nu au cutezat vreodată să i se aşeze în cale, de teamă de a deveni ridicoli. Toţi ofiţerii companiei se temeau de el şi îl ocoleau ca pe un ciumat, căci era în stare să-i facă să-şi piardă prestigiul, uneori pentru totdeauna, doar privindu-i inocent în ochi.

Oricăruia îi tăia calea, nu uita niciodată să-i spună că era un *roşu.* Într-adevăr, făcuse un an la Oranienburg pentru activităţi comuniste, activităţi care, în 1932, se mărginiseră să ajute pe câţiva să pună două-trei steaguri social-democrate pe turla bisericii Sf. Mihail. Gluma îl costase cincisprezece luni de puşcărie, de altfel uitate cu promptitudine, până ce, în 1938, Gestapo-ul îl arestă pe neaşteptate, încercând să-l convingă că ştia unde se află misterioasa ascunzătoare a marelui şi invizibilului Wollweber, conducătorul comunist. Brutalizat şi supus înfometării timp de două luni, fu apoi târât în faţa unui tribunal, judecata bazându-se pe o fotografie mărită peste poate, reprezentându-l pe Porta şi drapelul său roşu, în drum spre biserica Sf. Mihail. Sentinţa: doisprezece ani de muncă silnică pentru activităţi comuniste şi profanare a casei Domnului. Cu puţin înainte de deschiderea ostilităţilor, la fel ca mulţi alţi deţinuţi, fu graţiat aşa cum se obişnuia, adică vărsat într-un batalion disciplinar. Soldaţii au ceva comun cu banii, n-are importanţă de unde provin...

Născut şi crescut la Berlin, Porta poseda în cel mai înalt grad humorul echivoc, gura bogată şi fantasticul tupeu al berlinezului tipic. Era suficient să deschidă gura şi toată lumea se şi tăvălea de râs, mai ales atunci când

imita inflexiunile tărăgănate şi insolenta aroganță a valetului unui boiernaş prusac.

Avea şi un talent înnăscut, autentic, de muzician, cânta la fel de bine la ghitară cât şi la orga bisericii şi căra pretutindeni după el flautul său, din care scotea minuni, cu ochii săi precum bumbii de la ghete, plini de viclenie, ațintiți undeva înaintea lui, cu chica sa roşie fluturând ca o căpiță de paie în furtună. Orice interpreta, fie o melopee populară, fie o improvizație pe teme clasice, notele țâşneau din instrument jucând ca ființele vii. În ochii lui Porta o partitură muzicală era o adevărată chinezărie, dar era de ajuns ca Bătrânul să-i fluiere melodia ca el s-o preia ca şi cum ar fi cunoscut-o dintotdeauna, ba ca şi cum el ar fi compus-o.

În sfârşit, mai avea harul povestitorului înnăscut, istorisirea cea mai aiurită putea dura, la el, şi câteva zile, cu toate că era migălos născocită de la început până la sfârşit.

Ca orice berlinez ce se respectă, Porta adulmeca de la kilometri orice sursă de haleală şi găsea şi modul în care putea să şi-o procure, ba uneori, când avea de ales, chiar şi metoda cea mai indicată. Fără îndoială, evreii trebuie să fi avut un Porta al lor care i-a ajutat să supraviețuiască în timpul exodului prin deşert...

Susținea sus şi tare că are multă trecere la femei, dar privindu-l de aproape nu se putea să nu te îndoieşti. Lang cât o prăjină şi la fel de slab, gâtul de barză îi țâşnea drept în sus din gulerul uniformei şi, când vorbea, mărul lui Adam te amețea tresăltând neîncetat. Fața sa triunghiulară era presărată la întâmplare cu pete de roşeață. Ochii săi porcini, de culoare verde, erau împodobiți cu lungi gene albe şi păreau că-l străpung pe interlocutor cu săgețile lor viclene. Claia de păr de un roşu aprins se zbârlea necontenit ca un acoperiş de paie. Cel mai mândru însă era de nasul său, naiba ştie de ce. Când deschidea gura se vedea un dinte, unul singur pe gingia de sus. Susținea că mai avea şi alții, dar cum era vorba de măsele, nu se vedeau. Dumnezeu ştie de unde dibăcise o pereche de ghete destul de mari pentru el! Probabil că purta cel puțin patruzeci şi şapte.

Al treilea din acest cvartet, Pluto, era un munte de muşchi. Avea gradul de Stabsgefreiter şi în realitate se numea Gustav Eicken. În cazul său nu politica, ci infracțiuni cinstite de drept comun îl aruncaseră, de trei ori, în lagărele de concentrare. Docher la Hamburg, după bunul exemplu al tovarăşilor săi ciordise o groază de mărunțişuri prin antrepozite şi de pe vasele ce se descărcau. În urma acestor activități, se aleseseră toți cu câte şase luni de puşcărie.

Pluto nu fusese eliberat decât de patruzeci şi opt de ore când venise poliția să-l caute. De data aceasta era vorba de fratele său, care falsificase un paşaport şi care pentru aceasta îşi pierdu capul. Pluto mai făcu încă nouă luni de pârnaie, fără a fi interogat vreodată. Apoi, într-o bună zi fu aruncat pe stradă, după ce fusese snopit în bătaie, tot fără nici o explicație.

După trei luni fu din nou arestat. De data asta pentru furt, era vorba de un întreg camion cu făină. Pluto habar n-avea nimic în legătură cu acest camion, dar încasă totuşi încă o scărmăneală, apoi fu pus față în față cu un tip care jură că-i fusese complice în „lovitura cu făina" şi se trezi condamnat, după o judecată de zece minute, la şase ani muncă silnică. Doi ani îi făcu într-un lagăr, apoi fu transferat, ca toată lumea, într-un batalion disciplinar şi sfârşi prin a eşuă, împreună cu noi, în Regimentul 271 disciplinar. Dacă voiai să-l vezi cuprins de-o furie oarbă, nu aveai decât să pronunți cuvintele „camion" şi „făină".

Ultimul din cei patru, Anton Steyer, Obergefreiter, nu era numit niciodată altfel decât Tom Degețelul. Măsura abia un metru cincizeci şi era originar din Köln, unde lucrase în industria parfumurilor. O ceartă mai

aprinsă, într-o berărie, îl dusese drept în lagărul de concentrare, cu doi dintre amicii săi. Unul căzuse în Polonia, celălalt dezertase, fusese prins, executat.

Trenului nostru îi trebuiseră şase zile să-şi atingă ținta, respectiv Friburg, pitoreasca aşezare din sudul Germaniei. Ştiam că nu vom rămâne aici prea mult timp. Locul unui regiment disciplinar nu este în spate, ci mereu în primele linii, acolo unde se scriu cele mai însângerate pagini din istoria popoarelor. Circula zvonul că vom fi expediați în Libia, *via* Italia, în realitate însă nimeni nu ştia nimic. Prima zi s-a scurs cu formalitățile de clasificare, predarea foilor de drum şi alte asemenea fleacuri. Ba am avut şi răgazul să petrecem câteva clipe plăcute la hanul *Zum Goldenen Hirsch*[4] al cărui patron jovial se numea, evident, Schultze şi, mai puțin evident, se potrivi să fie un vechi prieten al lui Joseph Porta al nostru.

Vinul era din belşug, fetele nostime, iar dacă glasurile noastre nu sunau prea melodios, erau în schimb răsunătoare.

Se scursese atâta vreme de când nu mai luasem parte la asemenea chiolhanuri şi atâtea lucruri hidoase continuau

să mă apese, încât mi-a fost foarte greu să îngrop trecutul sau, mai bine zis, să-l elimin până peste noapte, fiindcă se ivise prilejul. Dacă am izbutit să fac aceasta în seara aceea şi apoi în multe alte seri, a fost mulțumită lui Porta, Bătrânului, lui Pluto şi lui Tom Degețelul. Şi ei trecuseră prin toate iar acum erau nişte duri, iar când aveau de pileală, fete ascultătoare şi cântece, puțin le păsa de trecut şi de viitor.

[4] La Cerbul de aur

La început feroviarul se codi. Un bun național-socialist nu găsea că ar fi fost de bună-cuviință să facă cumpărături pentru foști ocnași! Dar când Porta îi strecură la ureche ceva în legătură cu o sticlă de rom, feroviarul uită pentru o clipă calitatea sa de ființă superioară, o *întinse până la Gehrltze, burtosul nostru hangiu și se întoarse foarte repede cu un pachet voluminos pe care îl luarăm îndată în primire.*

— Ești membru de partid, nu-i așa? întrebă Porta (Joseph) cu un amestec subtil de nevinovăție și voioșie.

Feroviarul ne arătă uriașa insignă a partidului nazist care chipurile îi împodobea buzunarul uniformei.

— Bineînțeles! Dar de ce întrebi?

Ochii verzi ai lui Porta se făcură și mai mici.

— Am să-ți spun, prietene. Dacă ești membru de partid, vei da ascultare ordinului Führerului care prevede că bunul colectivului este mai presus decât cel al individului. Prin urmare vei cuvânta cam în felul următor: „Bravi războinici din al 27-lea Foc și Pară! Pentru a vă sprijini să combateți și mai bine pentru Führer și popor, vă dăruiesc, din marea mea generozitate, această sticlă cu rom pe care Dl. Joseph Porta, Obergefreher prin mila Domnului, în nemărginita sa bunătate, hotărâse s-o înmâneze umilei mele persoane”. Nu-s exact cuvintele pe care te pregăteai a le rosti? Îți stăteau pe limbă, așa-i? Scumpul meu prieten, îți mulțumim din inimă și acestea fiind zise poți s-o ștergi...

Mâna lui Porta descrise o perfectă morișcă. Apoi își scoase chipiul și zbieră:

— Grüss Gott![5]

Îndată ce nefericitul feroviar se îndepărtase, scrâșnind din dinți, desfăcurăm pachetul.

Erau cinci sticle cu vin; era o bucată enormă de friptură de porc; erau doi pui fripți, era...

CIUDĂȚENII DIN BALCANI

— Dar ar trebui să ne amintim că plecăm la război și că războiul poate fi uneori o chestie foarte primejdioasă. După câte se spune unii mai și mor la război. Să presupunem că un glonț rătăcit ne curăță brusc, pe toți deodată. Sau să presupunem...

Glasul lui Porta deveni o șoaptă înfrigurată.

— ...că nimeni n-a fost atins dar glonțul sparge aceste trei sticle care ne-au mai rămas! Iată ce aș numi grozăviile războiului!

În ciuda acestor perspective teribile am păstrat, totuși, câte ceva pentru mai târziu.

Curând trenul se puse în mișcare.

— Gata, pleacă, pleacă!

Singur Dumnezeu știe poate de ce simțeam nevoia să urlăm, căci plecarea trenului era un fapt evident, atât pentru noi, care eram instalați în furgonul nostru, cât și pentru toți cei care rămâneau. Marile uși ce lunecau pe șine erau deschise pe amândouă părțile și noi atârnam ciorchine, agățați unii de alții și zbierând care mai de care mai tare. Orice ne făcea să izbucnim în urale răsunătoare: o pisică, o vacă și cu atât mai mult o femeie!

[5] Formulă curentă de salut, în cazul acesta cu sensul de „la revedere”

— Spuneți-mi şi mie ce naiba aclamați aşa? întrebă deodată Bătrânul. Suntem chiar atât de bucuroşi că mergem la tăiere?

Porta se opri chiar la mijlocul unui „ura” şi începu să gândească profund.

— Ce aclamăm? Ei bine, măi cap de libelulă, nu prea ştiu bine. Urlăm, e adevărat, dar de ce?

Ne consultă din priviri.

— Eu cred că ştiu, făcu Tom Degețelul.

— Dă-i drumul, te ascultăm.

— Urlăm ura pentru că nimeni n-a auzit încă de un război care să nu înceapă cu urale!

Tom Degețelul ne privi solemn, adăugind inspirat:

— Şi pentru că am pornit la drum să îndeplinim o misiune nobilă. Suntem pe cale să-l ajutăm pe scumpul nostru Führer, pe marele nostru Adolf, să se aleagă cu o mare înfrângere, pentru ca porcăria asta de război să se termine cât mai curând şi ca minunata prăbuşire a acestui regim putred să devină o glorioasă realitate!

Porta îl ridică de jos, îl sărută pe ambii obraji, îl repuse pe picioare, lungi gâtul său de barză şi scoase un răget de supremă mulțumire pe care desigur că Führerul îl auzi, dar nu îi putu prinde înțelesul.

Nu sunt cel mai indicat să exprim o părere obiectivă, dar din punctul de vedere al simplului soldat, faimosul geniu german de organizare mi se pare mult exagerat, cel puțin în ceea ce priveşte transportul trupelor. Impresia cu care rămâne soldatul simplu de pe urma planurilor mult lăudate ale Statului-Major General este că, dacă trebuie transportat dintr-un punct într-altul, esențial este a-l transporta în zig-zag. Să muți un simplu soldat din A în B, în linie dreaptă şi fără lungi opriri în mijlocul câmpului sau pe liniile secundare ale unor mărunte gări de triaj, într-un cuvânt, fără nici o risipă de timp şi de combustibil, ar însemna a revoluționa arta războiului, realizând acele frumoase planuri fără nici un fel de necazuri. Debandada războiului şi titanica risipă de vieți omeneşti, de hrană, de material şi inteligență rău folosită, sunt subînțelese prin expresii precum „înaintarea conform planului”, pentru a nu mai vorbi de „redresarea frontului” şi „defensivă elastică”, care reprezintă un tragism atât de nemăsurat încât cu greu a putut fi închipuit. Cred că există totuşi o explicație pentru dezordinea de nestăpânit a războiului. Ea provine, printre altele, din faptul că fără dezordine responsabilitățile ar fi mult mai uşor de stabilit. Dacă admitem că dezordinea face practic imposibilă urmărirea răspunderilor, devine plauzibilă explicația următoare:

Dacă război = dezordine
şi dezordine = iresponsabilitate
atunci război = iresponsabilitate.

Este o ecuație la care vom avea adesea prilejul să revenim.

Am trecut astfel frontiera sârbească, unde am aflat că, până la noi ordine, eram batalionul 18 din Panzer Division 12 şi că eram trimişi să învățăm, pe undeva prin Balcani, cum se mânuieşte un nou tip de tanc, după care vom fi expediați pe front.

Îndată ce află noutățile, Porta exclamă cu un zâmbet încântat:

— După cum merg lucrurile, asta nu se va întâmpla decât după jdemii de ani. Fericirea ne este asigurată. Vom fi cu toții fericiți ca-n sânul lui Avraam şi vom deveni repede miliardari. Şi am să vă explic pentru ce. În Balcani afacerile sunt mai înfloritoare decât oriunde în Europa, şi aceasta pentru că, pe plan comercial, se practică metoda directă: eu fur de la tine, tu

furi de la mine, fără probleme! Şi ce-i un soldat în primul rând, dacă nu un om de afaceri? Să fim deci buni soldaţi, să ne amintim cele învăţate şi să le aplicăm cu dobândă. Când voi părăsi minunaţii Balcani, voi fi în pielea unui tânăr bogat şi bine garnisit.

De la Zagreb la Bania-Luca şi de la Bania-Luca la Socolevo, apoi brusc un salt către Bord, la nord, şi spre est, din nou peste frontiera ungară... Aşa înainta batalionul 18, săvârşind fapte de arme de neuitat, e adevărat, puţin diferite de cele publicate în fiecare zi în comunicate sau proiectate pe ecranele cinematografelor, la rubrica de actualităţi, spre bucuria asistenţei captivate de muzica marţială. Nu (între noi fie spus), batalionul 18 nu a fost niciodată filmat şi nici măcar amintit în nici un comunicat. Nu era decât unul din acele batalioane cenuşii, anonime, decimate şi refăcute, decimate şi refăcute, decimate şi refăcute fără întrerupere, pentru o cauză pe care o uram, chiar dacă nu aveam darul de a ne exprima sentimentele cu concizia de invidiat a lui Porta, care nu pierdea niciodată prilejul să completeze cu propriile sale comentarii incredibilele comentarii ale speaker-ilor de la radio.

Prima oară era să-l pierdem pe Porta în orăşelul Melykut, la nord-est de Pécs. Se căţără din mers în ultima clipă, cu ajutorul camarazilor şi, câteva minute mai târziu, pe când treceam prin dreptul unor cocioabe din mahalaua oraşului, văzurăm trei ţigănci caro îşi agitau frenetic mâinile, în semn de adio. Porta le răspunse, zbierând:

— La revedere, fetelor. Dacă veţi avea un bebeluş şi va fi băiat, să-i spuneţi Joseph, ca şi tatălui. Dar, pe sfânta fecioară, nu-l faceţi soldat; mai degrabă peşte, e mai puţin îngrozitor!

Porta se instală apoi într-un colţ, scoase din buzunar o pereche de cărţi incredibil de jegoase şi ne pofti degrabă la o inevitabilă partidă de paişpe-douăzeci şi unu. Jucam de patru ceasuri când trenul se opri la orăşelul de graniţă Mako, puţin mai la sud-est de Szeged.

Mi se spuse că făceam o haltă de zece ore înainte de a pătrunde în România. Am sărit jos din tren să aruncăm b privire primprejur. Ca de obicei, Porta porni ca cercetaş şi, ca de obicei, se întoarse după un timp, se apropie de mine şi de Bătrânul cu aerul său cel mai nevinovat şi ne şopti:

— După mine!

Oraşul — ceva între sat şi aşezare provincială — părea mut în lâncezeala după-amiezii. Veşmintele ni se lipiseră de piele pe când coboram împreună, transpirând şi gâfâind, strada principală, pe care ţăranii zdrenţăroşi dormeau pe pământ în umbra copacilor. Porta sări peste un gard, străbătu o îngrăditură şi ne trezirăm într-o stradă îngustă mărginită de căsuţe cu minuscule grădini.

— Nasul îmi spune ceva! anunţă Porta.

O luă la trap... ca mai apoi să trebuiască să treacă la galop, urmărit de o mulţime de bărbaţi şi femei cuprinşi de furie, în timp ce Bătrânul şi cu mine treceam neobservaţi, în spatele unui gard, cu câte o gâscă sugrumată în fiecare mână.

Doar răgazul să revenim la tren, să facem să dispară gâştele, şi am pornit din nou în cercetare.

Porta ne venea de altfel în întâmpinare, sub pază bună, constând dintr-un locotenent ungur, doi honvezi cu baionete la ţeava puştii, o pereche din propria noastră poliţie militară şi vreo cincizeci de civili unguri, români, slovaci şi ţigani, vociferând şi gesticulând.

Porta părea să ia lucrurile cu cel mai mare calm.

— Precum vedeţi, ne declară el, regentul maghiar Horty, cel mai bun prieten al Führer-ului nostru din ţara aceasta, mi-a dat o gardă de onoare.

Din fericire procesiunea fu întâmpinată de maiorul Hinka când ajunse în dreptul vagonului statului-major al convoiului. Nu numai că Hinka era

tânăr şi simpatic, dar era protectorul personal al lui Porta. Ascultă liniştit acuzațiile expuse de locotenentul ungur; apoi, după ce acesta termină, se porni:

— Ce mai e şi cu povestea asta? Furt şi tentativă de omor! Nu te-ai mulțumit să ne aduci întreaga populație pe cap sugrumând gâşte, dracu' să mă ia dacă nu ai atacat şi soldați unguri, frații noştri de arme! Ba ai luat în şuturi şi un câine de rasă. Ai scos dinții falşi ai notarului! Ai provocat două avorturi! Ce-ai de spus în apărarea dumitale, măi gorilă jalnică cu picioarele în X!

Totul răcnit din adâncul plămânilor, ca mulțimea întărâtată să-şi dea seama că agresorul o încurcase rău de tot.

Pe acelaşi ton, Porta răspunse:

— Herr Major, cretinii ăştia congenitali sunt atât de mincinoşi încât sufletul meu pios este zdruncinat până în străfunduri. Pe găoacea Sfintei Elisabeta, jur că mă plimbam paşnic bucurându-mă foarte nevinovat de vremea cea mai potrivită pentru a admira peisajul. Eram tocmai în mijlocul unei rugăciuni de mulțumire adusă Domnului de a-mi fi îngăduit să fac parte dintre aleşii săi, soldații marelui şi mult-iubitului nostru Führer şi totodată de a fi văzut marile suburbii ale scumpei noastre capitale Berlin, când deodată, cu o bruschețe cu totul nepotrivită pentru nervii mei delicați, am fost smuls din pioasele mele meditații de către o bandă de diavoli turbați, ce au răsărit din tufişurile unde mă aşteptaseră ascunşi. Nu ştiu ce îşi închipuiseră ei să-mi reproşeze, dar ce puteam face atunci altceva decât să scot un țipăt de groază şi să-mi iau picioarele la spinare? Era limpede că îmi voiau pielea. Veți observa că unul dintre ei are ceas şi doi fumează pipă. Prin urmare nu voiau să-mi ceară nici foc şi nici să mă întrebe cât e ora. Apoi, cum luam un viraj într-o aripă cu viteza maximă permisă în asemenea cazuri, m-am pomenit nas-în-nas cu unul din războinicii ăştia de operetă cu chipiul lor neghiob cu pene şi cu diagonala pe piept. Ce puteam face când a încercat să mă oprească, dacă nu să-i dau un brânci uşor, foarte curtenitor de altfel, aşa cum se cuvenea. Mi se pare că a căzut, într-adevăr, destul de rău, dar dacă încă nu s-a sculat aş da bucuros o mână de ajutor să-l transportăm la spital. După întâlnirea asta un întreg coteț de orătănii de astea cu pene s-a năpustit pe mine urlând precum indienii pe picior de război, dacă ar fi să credem, cel puțin, ce-i scris în cărticica aia minunată Herr Major a citit-o cu siguranță — „Ucigaşul de cerbi”, da, aşa se cheamă, şi dacă n-ați citit-o, Herr Major, voi scrie bunicii să mi-o trimită, ştiu c-o mai are în bibliotecă...

— Destul, Porta! mugi maiorul. Ce ştii despre gâştele alea?

Pe obrazul murdar al lui Porta curgeau lacrimi, spre încântarea noastră.

— Herr Major, spuse văicărindu-se, habar n-am despre ce gâşte vorbesc oamenii ăştia. Dar dumneavoastră ştiți de câte ori s-a mai întâmplat să fiu luat drept altul. Sunt cel mai nenorocit om de pe pământ şi sunt sigur că am cel puțin două sosii. Bunica spunea mereu...

Muşchii obrazului maiorului Hinka începură să tremure periculos, dar izbuti să rămână serios şi, întorcându-se către locotenentul ungur, îl asigură că Porta va fi aspru pedepsit. Pentru jaf în teritoriu aliat.

În seara aceea maiorul Hinka mâncă şi el friptură de gâscă.

Căţărându-ne pe deasupra şi dedesubtul unui număr nesfârşit de vagoane, am ajuns la unul foarte mare, ce purta sigiliul Wermacht-ului. Sigiliul precum şi lacătul greu nu opuseră multă rezistenţă şi Bătrânul împinse în lături uşa pe şine.

— Ce *părere aveţi, ia priviţi ce-i înăuntru.*

Ceea ce am putut vedea ne făcu aproape să cădem jos. Doamne Dumnezeule! Mai existau oare asemenea lucruri? Cutii cu ananas, bere, fileuri de vită, jambon, sparanghel, languste, creveţi, măsline, sardele portugheze, borcane cu ghimbir, caise şi piersici. Ceai adevărat, cafea adevărată, şocolată, ţigări şi vinuri fine. Vin alb, vin roşu, coniac, şampanie. Un adevărat magazin de coloniale pe roţi, ce mai, un poem epic, o feerie orientală.

— Dumnezeule atotputernic! gâfâi Tom Degeţelul. Cui i-e destinat vagonul ăsta?

— Vrei să zici: cui îi era destinat? îl corectă Pluto. Chiar şi un animal ca tine ar trebui să înţeleagă că însuşi Domnul ne-a condus paşii. Şi dacă Domnul şi-a dat atâta osteneală, nu-i pentru ca tu să stai pe labele dinapoi şi să pui întrebări tâmpite!

A doua. zi, când am intrat în marea gară de mărfuri din Bucureşti, unde trebuia să ne transbordăm, Porta se făcu nevăzut cu o ladă de vin şi nu mult timp mai târziu apăru în mare grabă o locomotivă care luă vagonul nostru şi îl rândui pe o linie de garare, la adăpost de priviri prea indiscrete.

Porta îl puse pe un Stabsfeldwebel să întocmească chiar şi un bon ce confirma că vagonul era proprietate legitimă a batalionului 18.

SPLENDORILE BALCANILOR

Am fost cantonaţi într-o cazarmă românească aproape de râul *Dombrovitza*[6], nu departe de oraş. Într-o sâmbătă seara Porta se duse la Bucureşti să joace poker cu nişte cunoscuţi de-ai săi români şi duminică dimineaţa nu se prezentă la apel. Am răspuns „prezent” în locul lui, dar era limpede că situaţia aceasta nu putea să dureze prea mult.

Pluto bănuia că după ce pierduse tot ce avea chiar şi hainele de pe el, Porta aştepta acum, în tovărăşia unor fetişcane romînce, să venim să-l luăm. Povestea asta ni se părea greu de înghiţit, căci Porta era un măsluitor genial, explicaţia cea mai probabilă — şi totodată mai îngrijorătoare — era că-i curăţase pe toţi ceilalţi şi o păţise la ieşire!

Imediat după „zeama” de la prânz, am pornit-o prin oraş. Să-l cauţi pe Porta într-un oraş de un milion de locuitori era o încercare disperată, mai ales că Bucureştiul se întinde pe o suprafaţă considerabilă cu marile sale parcuri, cu bulevardele sale largi şi cu străzile sale nesfârşite pe care toate casele au grădina lor proprie.

Dar grija noastră se dovedi de prisos. Pe când străbăteam în lung şi-n lat unul dintre cele mai frumoase cartiere rezidenţiale ale oraşului, atenţia ne-a fost atrasă de un alai ciudat şi gălăgios. Atât de ciudat şi de gălăgios încât lumea se adunase să-l privească trecând.

Patru bărbaţi — doi ostaşi români, un bersalier italian şi un civil în ţinută de seară — se împleticeau voioşi sub povara unei mari lectici, cât un compartiment de tren şi, în timp ce cărau straniul vehicul, zbierau cât îşi ţinea gura cântecul „intr-o piaţă persană”, stimulaţi şi acompaniaţi de un

[6] Evident, e vorba de Dâmboviţa

flaut invizibil.

Din măruntaiele monstrului de aur şi lac roşu se ridică deodată glasul flautistului:

— Opriți, sclavilor! Pregătiți-vă de aterizare! Atențiune... STAI!

Dispozitivul atinse caldarâmul cu o hărmălaie ce putea fi auzită la mari depărtări şi blindat voluptuos până la urechi, apăru Porta al nostru. Şi el era în ținută de seară cu plastron apretat, redingotă, joben şi monoclu. Ne salută cu un gest pe care romancierii francezi de mâna a doua de la finele secolului l-ar fi calificat drept indescriptibil şi ni se adresă afectat:

— Dragilor! Fraților! Permiteți-mi să fac prezentările: contele de Porta, prin grația Domnului. Şi dacă nu mă înşel, mi se pare că v-am cunoscut... Care mai este soarta armatelor germane? Aduceți-mi lista victoriilor de astăzi!

— Ce naiba-i caraghioslâcul ăsta arab în care te laşi dus? se interesă Tom Degețelul. Cinstitele noastre bou-vagoane nu-ți mai sunt bune?

— Am de gând să fiu transportat pe frontul de est în acest car special purtat pe brațe, rezervat exclusiv pentru cei mai buni ostaşi ai armatei germane.

Mi se adresase mie.

— James, vei merge în urma mea şi la nevoie îmi vei da puşca. Te vei mai asigura de asemenea că cel mai bun trăgător din întreaga Germanie ocheşte cum se cuvine înainte de a-l lăsa să gâdile trăgaciul! Nu putem tolera nici un glonț pierdut, ăsta e o chestie de prestigiu...

— Şi uniforma ta?

— Domnilor, acesta e un război de gentlemeni. Deci, mi-am pus uniforma de gentelman... Şi pe lângă această lectică şi această redingotă fără cusur am mai câştigat şi 2 300 lei, precum şi o prea frumoasă cutie muzicală pe care o veți putea privi acum în premieră...

Plonjă în adâncul lecticii şi se întoarse cu o splendidă cutie muzicală, care, în acompaniamentul unui menuet gingaş, făcea să danseze o pereche de păstori din porțelan. Fără îndoială un obiect de mare valoare, pe care poimâine avea să-l dăruiască unui vatman.

— Şi, în sfârşit, am mai câştigat şi o amantă... Cu picioare şi tot ce-i trebuie...

— O ce?

— Ce, o ce? îngână Porta ca un ecou. Nu ştiți, copiii moi, ce-i aia o amantă? Este o jucărie de lux pentru conți şi baroni. Are pulpe, sâni şi fese. Adică să ai cu ce te jucă. Se găseşte de cumpărat în prăvăliile foarte scumpe, în care se bea şampanie în timp ce priveşti modelele expuse.Ca să funcționeze, trebuie să dai un cec, dar când funcționează, se agită de sus şi până jos până când slăbeşte arcul şi trebuie să-l întorci din nou, cu un alt cec. Dacă cecurile nu-ți lipsesc, funcționează întruna.

Porta aruncă o sticlă de vin celor patru hamali ai săi urlând:

— Luați carburant, sclavilor! Beți şi fiți fericiți!

Ne întinse şi nouă câteva sticle cu şnaps, încheind cu un gest larg:

— Să cântăm acum oda bunilor zei păgâni!

Duse flautul, la gură şi reîncepu să cânte pe fondul zbieretelor corului hamalilor:

A sosit vremea să golim cupa plină,

A sosit vremea să batem pământul cu dansul picioarelor noastre dezlănțuite!

A sosit vremea să înăbuşim neamul zeilor...

Strigai, la Porta:

— Hei! de unde l-ai mai scos şi pe Horaţiu?

Îmi răspunse cu nevinovăţie că el însuşi compusese versurile acestea.

— Nu mai spune! i-o întoarse Bătrânul. Nu te credeam atât de bătrân! Romanii — şi nu românii! — cântau asta acum două mii de ani!

Sclavii lui Porta ne-au descris cu lux de amănunte cele întâmplate în noaptea trecută… Porta jucase poker cu un tânăr baron, amândoi măsluind cărţile cu o asemenea grosolănie încât până şi un prunc şi-ar fi dat seama. Bineînţeles că Porta câştigase totul, până şi ţoalele baronului. Apoi sărbătoriseră cu toţii împreună iar cei patru cheflii îl duceau acum pe Porta la tânăra doamnă pe care nefericitul baron o jucase şi o pierduse.

Procesiunea o luă din nou din loc împleticindu-se, iar noi, clătinând din cap şi strângând bine preţioasele noastre sticle cu rachiu, am privit-o plecând.

După-amiază târziu cei patru robi l-au depus pe Porta, lectica, flautul şi tot restul în faţa zidurilor cazărmii. Noi eram cu ochii-n patru şi, de îndată ce a fost în siguranţă la infirmerie, am cumpărat complicitatea unui medic tânăr care l-a luat sub aripa lui ocrotitoare pentru un somn reparator de două zile, cât a avut nevoie ca să-şi revină după boroboaţa lui. Tot restul războiului a târât după el smochingul, împăturit cu grijă la fundul raniţei. Din când în când îl îmbrăca, de fiecare dată când considera că e cazul să sărbătorească ceva, şi am să revăd mereu în amintire silueta lui deşelată împopoţonată cu frac şi plastron alb în tranşeele frontului de răsărit.

Poate că lectica este şi acum în acelaşi loc, lângă zidul cazărmii din Bucureşti, monument paşnic al unei întâmplări obscure dar glorioase din război? Dacă-i aşa, cred că românii se uită la ea mai puţin încruntaţi decât la ruinele pe care le-au lăsat în urma lor armatele „aliate” ale Germaniei mari.

Dacă ar fi existat mai mulţi Porta şi mult mai puţini căpitani ca Meier, nu încape îndoială că am fi cucerit toate ţările şi i-am fi înfrânt pe toţi duşmanii noştri făcând din ei nişte prieteni, nişte fraţi. I-am fi înfrânt nu pe câmpul grozăviilor, ci în mari întreceri într-ale băuturii, care au măcar avantajul că oferă satisfacţii oricui participă la ele… Şi, pe deasupra, oare nu te vindeci mai repede de o mahmureală decât dacă ţi-e smuls un picior de explozia unui obuz?

De când ne despărţiseră la Freiburg schimbasem multe scrisori afectuoase, dar în toate scrisorile de la Ursula desluşeam o urmă de descurajare ce mă făcea să-mi pierd minţile aruncându-mă în chinurile unor gânduri fără răspuns, cuprins totodată de dorinţa de a-i arăta că se înşeală, că mă iubea şi ea, dar nu voia s-o recunoască...

Răspunsul ei la telegrama mea mi-a parvenit în aceeaşi seară:

ÎNTÂLNIREA VIENA. STOP. AŞTEAPTĂ-MĂ BUFET CLASA INTÂI. STOP. URSULA

URSULA

Ursula nu a venit la întâlnire. Probabil că trenul ei avea întârziere. Trebuia să sosească dintr-o clipă într-alta. De la masa pe care o alesesem puteam supraveghea uşa. Un şuvoi necontenit de oameni care intrau şi ieşeau, uneori pătrundea deodată în sală atât de multă lume încât nu-i puteam cuprinde pe toţi dintr-o privire şi atunci săream în picioare, pradă furiei.

Trecu mai mult de o oră.

Am scos din buzunar scrisorile ei şi le-am recitit, pentru a mia oară, cuvânt cu cuvânt, la fiecare rând ridicând privirea către uşă. Şi deodată m-a cuprins panica: nu cumva întârziasem să mă uit? Poate că între timp ea intrase, iar eu tocmai citeam o scrisoare... Poate nu mă zărise? Poate plecase? Poate că acum se afla din nou în trenul de München?

La capătul a două ore am părăsit bufetul şi m-am interesat dacă trenul de la München avea întârziere. Mi s-a răspuns că sosise cu un ceas înaintea celui cu care venisem eu. Omul era politicos, prietenos, dar câtuşi de puţin afectat de problemele mele. De aceea nici nu i-am spus nimic, dar desigur că se putea citi pe chipul meu.

Dezumflat, nehotărât, am pornit-o la întâmplare. Ce dracu venisem să caut la Viena? Am revenit la masa mea din bufetul gării şi am rămas acolo, buimac, cu ochii în gol, încercând să gândesc, cu jale în suflet, scornind diferite teorii, născocind mii de planuri ingenioase, presupunând mii de întâmplări care ar fi putut explica absenţa ei şi urând lumea întreagă, în timp ce în jurul meu, în sală, glasurile zumzăiau, vesela clămpănea, cele două case de înregistrat sforăiau deschizându-se şi închizându-se la loc Toţi erau ocupaţi fie să servească, fie să mănânce, să pălăvrăgească sau să râdă, într-un cuvânt, să trăiască. Eram singurul pe care nimeni nu-l cunoştea, de care nimeni nu se ocupa şi care, nefiind în stare nici să trăiască, rămăsese pur şi simplu aşezat, din ce în ce mai rătăcit, pe când viaţa sa lăuntrică lua forme din ce în ce mai fanteziste. Nu cred să fie cineva mai anormal decât cel care, stând liniştit la o masă dintr-un restaurant, îşi aşteaptă zadarnic iubita. Termenul întâlnirii era depăşit acum cu mai mult de trei ore; era limpede că nu va mai veni. Nebunia mea luase forme deosebit de dureroase, care poate ar fi rămas de nelecuit, dacă nu ar fi venit. Dar ea veni, dulce şi graţioasă şi veselă ca o flacără.

Degetele mele striveau ţigara dintre ele iar ţigara îmi ardea mâna, însă mintea mea nu era în stare acum să înregistreze durerea: totul se concentră în ochii care priveau şi priveau... Priveau taiorul gri şi pantofii cu toc jos şi valijoara ce purta iniţialele U.S. şi mâna care o ţinea, o mână parcă anume făcută să cuprindă ceafa unui bărbat.

— Am greşit trenul. Sunt de neiertat...

În ciuda protestelor ei i-am sărutat mâna şi am aşezat-o lângă mine, pe bancheta de la perete.

— Draga mea...

— Băiatule, în primul rând trebuie s-o hrăneşti pe draga ta dacă nu vrei să moară de foame... Nu, nu, fii cuminte şi comandă-ne ceva bun şi o sticlă cu vin. Abia după aceea îți voi spune ce vom face.

Am comandat pilaf cu sos de ardei şi am ales un număr de pe lista de vinuri. Încă mai eram cumplit de zdruncinat, dar îmi mai rămăsese totuşi destulă prezență de spirit să nu spun nimic în primul sfert de ceas, în afară de „draga mea". Era mărturisirea cinstită că în căpățâna mea ceva şchiopăta, o mărturisire care nu putea să-i displacă...

Mai aveam o oră până să plecăm spre Hochfilzen.

— Când mi-ai telegrafiat că ai cinci zile permisie, m-am gândit imediat că acolo trebuie să mergem. Şi ție îți place muntele, nu-i aşa?

— Draga mea...

— Eşti imposibil! Trebuie să mai bei. Pentru a reveni la normal. N-am de gând să călătoresc cu un sărac cu duhul. Nu pentru că eu aş fi perfect normală! Doamne, în ce încurcătură m-am băgat?

Am golit paharul şi le-am umplut din nou pe al ei şi pe al meu. Nu m-am atins de mâncare, în timp ce ea îşi devora porția de pui şi sosul de ardei şi pâinea şi orezul turuind cu o însuflețire reconfortantă. Eram nițeluş dezamăgit că nu părea să-i pese de lipsa mea de apetit, un subiect care de obicei o preocupa mult. Îmi spunea mereu că sunt slab ca o aşchie şi că trebuie să mănânc mai mult. Astăzi însă părea că nu se gândeşte la asemenea lucruri. În ea se petrecuse o schimbare şi, în unele momente, aveam impresia că era la fel de nervoasă ca şi mine şi ne căutam orbeşte unul pe celălalt, ca doi străini, şi tocmai de aceea desfăşura această activitate... devorantă!

— Te-ai încurcat într-o poveste cu luna de miere, i-am spus, răspunzând la întrebarea ei. Luna noastră de miere.

Izbucni în râs şi apoi, deodată, după o îndelungă nemişcare îngândurată, mi-a luat mâna apăsând-o pe obrazul ei.

— Nu ştiu, spuse, nu ştiu... Dar pentru că nu ai decât cinci zile şi pentru o mulțime de alte motive... vei avea ceea ce îți doreşti, tot ce-ți doreşti. Eşti mulțumit?

Răspunsul m-a zguduit şi am şoptit cu oarecare incoerență:

— Ceea ce vreau nu-i ceea ce doresc, este ceea ce doreşti şi tu. Nu a venit timpul să luăm acel tren faimos?

Pe peron mi-a luat din nou mâna şi s-a oprit privindu-mă.

— Du-te înapoi şi cumpără o sticlă de coniac.

Când căpitanul de stat-major a dat cu ochii de noi în compartiment, o femeie frumoasă şi elegantă, o sticlă de coniac şi un ostaş amărât dintr-un regiment disciplinar, s-a răsucit pe călcâie, ca nu după mult timp să apară doi polițişti militari. În timp ce le-am prezentat actele şi suplimentul de clasa a doua, o tăcere grea s-a lăsat peste noi. Ursula le înfruntă privirile curioase cu o furie de gheață, ostentativă. Dar din fericire se abținu să spună ceva. Căpitanul coborî la Linz, fără ca privirile Ursulei să-l fi părăsit măcar o clipă. N-aş fi vrut să fiu în pielea lui. Perechea de civili coborî la Setztal lăsându-ne singuri în compartiment. Spre marea mea surpriză, Ursula a fost cea care a luat inițiativa sărutându-mă. O sărutare lungă. Înfrigurată, disperată, care o lăsă fără suflu.

— Tot ce-ți doreşti, gâfâi, cu fața, spre fereastră. Există şi limite la ce au dreptul să facă...

Privirea îi mai era învăpăiată de mânie când se întoarse spre mine.

— Vei avea tot ce-ți doreşti. Chiar acum, dacă vrei...

Era nemaipomenit să poți râde. Să râzi în voie.

— Puțin să-ți pese de ei! Pentru noi parcă nici n-ar exista. Sunt josnici şi de disprețuit. Câteodată te împiedici de ei, vrând-nevrând, nu poți evita mereu să calci în murdărie. Dar după aceea te ştergi pe tălpi şi mergi mai departe.

Am deschis sticla de coniac.

— Să bem în cinstea picioarelor bine şterse...

Prin ferestre munții se înşiruiau în amurg împreună cu ploaia, cu stâlpii de telegraf. Apoi veni întunericul să ne țină tovărăşie. Când ne-am trezit era trei dimineața, la douăsprezece şi un sfert ar fi trebuit să coborâm la Hochfilzen.

— Innsbruck, Innsbruck, gâjâia difuzorul care ne trezise.

Ne-am aruncat din tren, chiori de somn. În timp ce eu telefonam la toate hotelurile din oraş, Ursula intră la toalete să-şi aranjeze puțin ținuta.

Am regăsit-o la orologiu, aşa cum convenisem.

— Ai găsit o cameră? se informă.

— Da. *Hotel Jägerhof.*

— Mi s-a făcut frig. N-a fost uşor, nu-i aşa?

Sunasem la douăzeci şi trei de hoteluri, dar i-am spus că fusese foarte uşor, că nu putuseră rezista frumosului meu glas de bariton. Sala paşilor pierduți era pustie şi cufundată în umbră. Pe undeva cineva târa o găleată şi, nu departe de noi, un măturător împrăştia sârguincios rumeguş pe lespezile viu colorate.

— Luna de miere la Innsbruck, exclamă Ursula. Îți pare rău?

— Nu. Şi pe-aici sunt munți! Dă-mi valiza...

Piața din fața gării era şi ea pustie. Plouase şi aerul era înghețat. Unde naiba putea fi *Hotel Jägerhof*?

I-am şoptit:

— Aşteaptă-mă un minut.

Am intrat din nou în holul gării. Nu se mai vedea suflet de om, dar lângă chioşcul cu ziare era o cabină telefonică. Cu puțin noroc poate voi putea obține un taxi...

— Hei, tu de colo!

Am luat mâna de pe uşa cabinei, care se închise în spatele meu cu un soi de oftat.

— Urmează-mă imediat!

Biroul poliției militare era inundat de o lumină crudă. Am simțit cum îmi curge sudoarea la rădăcina părului. Luminile astea erau prea albe. Chiar şi astăzi o lumină prea albă încă mai are darul să mă facă să transpir.

Subofițerul de serviciu consultă din priviri pe cei doi care mă aduseseră. Apoi îmi scrută curios chipul.

— Ei bine?

— L-am găsit dând târcoale prin gară.

Subofițerul se întoarse spre mine.

— Ce dracu' cauți aici în toiul nopții?

Luasem poziția de drepți.

— Tocmai chemam un taxi. Soția mea şi cu mine am venit aici de la Viena, cu expresul de noapte, să petrecem împreună permisia. Poftim actele mele.

Le examină.

— Un puşcăriaş în permisie! Pare ciudat la prima vedere.

M-am silit să-i înfrunt privirea. O muscă bâzâia, bâzâia... Zbura încoace şi încolo prin încăpere.

— Unde ți-e nevasta?

— Mă aşteaptă afară, lângă intrarea principală.

Făcu un semn către zbiri.

— Mergeți şi-o căutați.

Le auzeam bocancii răsunând în sala paşilor pierduți, odată cu zborul zănatec al muştei aceleia tâmpite... Subofițerul se mişcă în scaunul său. O uşă se crăpă şi apăru un chip somnoros.

— Cât e ceasul?

— Trei şi jumătate.

Chipul dispăru.

— Ai bilet de tren?

Am tresărit. Nu puteam spune că îl pierdusem. Voia să ştie dacă aveam bilet de întoarcere la Viena. Voia să vadă şi biletul Ursulei. Nu era chip de scăpare.

— Biletul ăsta e numai până la Hochfilzen. Care-i explicația?

— Am adormit. Şi ne-am trezit la Innsbruck.

— Vrei să spui că ai făcut tot drumul ăsta fără să plăteşti?

— Da. Abia am avut timp să coborâm aici. Dar suntem gata să plătim diferența...

Nu răspunse. Sună telefonul. Ridică receptorul.

— Poliția gării... Cine? o clipă...

Urmări cu arătătorul o listă de pe perete, de lângă el.

— Nu, n-am numele ăsta... Cu siguranță e o greşeală. Da, harababura obişnuită, mereu câte o încurcătură pe ici, pe colo... Am să arunc o privire, dar va fi degeaba...

Ursula pătrunse în birou şi mă privi evident înfricoşată. Am aşteptat. Musca bâzâia întruna. Batalion disciplinar. Batalion disciplinar. Puşcăriaş. Subofițerul, râse în receptor şi-l aşeză cu grijă la loc. Examină actele. Ursulei, şi bineînțeles că a trebuit să recunoaştem că nu eram căsătoriți.

— Încă nu, admise Ursula. Încă nu, dar mâine...

Brusc, îşi recăpătă sângele rece.

— Ascultați, toate astea nu sunt decât urmarea unei greşeli nefericite... Dacă nu am fi adormit, am fi coborât la Hochfilzen şi nimic nu s-ar fi întâmplat. Ştiți şi dumneavoastră cât de greu este unui soldat dintr-un... dintr-un batalion disciplinar să obțină o permisie. Soțul meu are o permisie. Nu a făcut nimic nepermis... Înțelegeți, de-atâta timp nu ne văzusem... Arăta sticla de coniac.

— Eu l-am pus să cumpere sticla aceasta, doream să se simtă bine... Am băut puțin şi tot eu l-am încurajat să...

— Să ce?

Era minunată. Roşind puternic, cu privirea scânteietoare, lovea drept în inima bărbatului, în felul direct, lipsit de menajamente al femeilor.

— Ei bine... Eram singuri în compartiment. Şi nu-l văzusem de o veşnicie. N-a făcut nimic rău, s-a purtat ca un bun soldat, asta-i tot!

Ultima remarcă a fost genială. Subofițerul ne-a dat actele înapoi.

— Puteți pleca...

Se mai întoarse o dată spre mine:

— S-o ții mereu aşa, să fii un bun soldat!

Uşa s-a închis în urma noastră curmând concertul de râsete deşucheate.

— S-o ştergem, şopti Ursula târându-mă după ea, aproape în fugă. S-o ştergem, mi-e frică...

Din nou în piața pustie, udă de ploaie şi am văzut că era palidă şi fruntea ei netedă, dedesubtul părului, negru, se acoperise cu picături care nu erau de la burniță:

— Ține-mă strâns, cred că voi leşina.

Am lăsat repede valiza jos pentru a o susține, ajutând-o să se aşeze pe o treaptă.

— Apleacă-ți capul Intre genunchi. Aşa, acum nu te mai mişca, îți trece imediat...

— Mă simt mai bine acum, spuse puțin mai târziu. Nu eşti prea supărat pe mine?

— Să fiu supărat!

— Slăbiciunea asta... Nu-ți sunt de prea mare folos...

— Cum poți spune aşa ceva! Dacă n-ai fi salvat situația, dumnezeu ştie ce ne mai aştepta. Ar fi căutat tot felul de confirmări şi trebuie să-ți spun că o convorbire telefonică cu Bucureştiul nu se obține într-un sfert de oră. Oricum aş fi fost obligat să petrec restul nopții cu ticăloşii ăia! Ai fost minunată şi foarte curajoasă... Dar acum cred că te simți sfârşită. Vrei să mă duc sa caut un taxi?

— Nu, nu. Vin cu tine. Nu ne mai despărțim pentru nimic în lume. Să mai stăm câteva minute, apoi vom merge împreună să căutăm o maşină.

Am strâns-o la piept. Un fior o scutură.

— Să mergem, mi-e frig.

În cele din urmă am găsit o trăsură care ne-a dus la hotel. *Jägerhof* era un hotel alb, mare, adormit în spatele uşilor cu geamuri, la capătul unui drum pavat care încetinise mersul calului. Bătrânul portar şterse numele Ursulei pe care îl înscrisesem în registru spunându-mi prieteneşte că nu e nevoie să trec numele de fată al soției mele.

— Domnul şi doamna, conchise el zâmbind. Este de ajuns.

Eram roşu ca sfecla. Băiatul de la ascensor ne-a zâmbit şi el în timp ce priveam drept înaintea mea... Pe când camerista scotea cuverturile, Ursula ieşi pe balcon. Tuşind încurcat, am trecut în camera de baie. Camerista se retrase apoi şi noi am rămas privindu-ne în ochi.

— Ei bine, iată-ne aici! O țigară? Mâna îi tremura, mai-mai să frângă, chibritul. Jena noastră era cumplită. Aerul uscat al acestei camere străine, unde totul era atât de curat, dar atât de impersonal. Surescitarea, emoția, oboseala. O slăbiciune emoțională? Mă simțeam la fel de greoi, de slăbit, ca după o săptămână de manevre. Ursula se ținea foarte drept în fața mea, cu umerii căzuți, cu ochii ei de culoarea alunei şi nu cunoşteam alți ochi ce puteau exprima atâta tristețe, atâta oboseală ca ochii de culoarea alunei. Al cui era rândul să facă primul pas? Aveam oare dorința şi puterea de a-l face, nu aveam să stricăm totul pentru totdeauna cu amărăciunea unei amintiri penibile? Ce-ar fi trebuit, ce aşteptam unul de la celălalt?

— Termin țigara pe balcon în timp ce tu te cul... te dezbraci...

Era îngrozitor. Nu îndrăznisem sa spun nici „în timp ce te culci”.

Există oare ceva mai monstruos de paşnic decât noaptea? Munții, în întuneric, apăsau cu întreaga lor masă în aşteptarea zilei care îi va face să apară aşa cum sunt în realitate. Munți înalți, munți negri, mâine vom şti cum sunteți. Mâine vom fi dormit, mâine vom lua micul dejun împreună cu voi şi vom vorbi despre ascensiuni. În noaptea asta totul este prea întunecat, nu ne puteți bucura privirile cu nimic.

— Poți veni, dragul meu...

În baie, unul dintre cele două pahare era pe jumătate plin cu coniac. Celălalt era gol, dar mi-am dat seama că şi în el fusese coniac. L-am luat pe cel cu băutură.

Dacă îi spun că suntem prea obosiți, va crede că este numai din grijă față de ea, va fi de acord şi vom rămâne unul lângă celălalt, amândoi aşteptând ca celălalt să cedeze primul somnului. Şi poate va fi puțin decepționată, în ciuda oboselii? Dar dacă i-aş spune...

Nu-i deloc uşor să rezolvi asemenea probleme. Taurii şi armăsarii umani din romanele americane, eroii emotivi ai lui Hemingway, campionii sexuali cu inima de piatră... În clipa aceasta hotărâtoare îi invidiam. Dar nu,

doar moartea e hotăritoare, Atât timp cât mai există viață...

— Beau în cinstea picioarelor bine şterse, am spus golind paharul.

— Dragul meu, murmură ea cu glas copilăros.

I-am aşezat capul în scobitura umărului meu şi am acoperit-o cu pătura.

— Mâine vom face fapte de arme ca în Hemingway... Muntele mi-a şoptit să-ți spun că mâine ne va arăta şi el de ce e în stare. Dar în seara asta, pe cinstea mea, vreau să *dorm...*

Râse uşor.

— Dragul meu...

Îşi puse apoi capul pe pernă. Îşi strecură brațul sub al meu şi, în clipa următoare, toate se mistuiră. Câteva ore de somn bine alcoolizat, somn greu de brute primitive şi ne-am trezit amândoi deodată, în exact aceeaşi poziție... Şi atunci muntele ne arătă de ce era în stare. Şi am urcat muntele şi ne-am odihnit pe munte...

Nimic nu trebuie forțat, în asemenea cazuri cel mai bine este să dormi...

„Te iubesc. Te iubesc din tot sufletul...” Lacrimi mari, lunecoase străluceau pe genele ei lungi, urmând încet rotunjimile obrajilor. Ținea cu încăpățânare ochii închişi...

ULTIMELE ZILE

Soarele dimineții ne scăldă în lumină pe când stăm la masă luând micul dejun: un mic dejun pantagruelic, pe care ni-l adusese băiatul de serviciu. Ursula îmi întinse zâmbind încă o felie de pâine cu unt.

— Hai, hai, trebuie să mănânci!

— Dar nu pot să mănânc atâta! Prea sunt obişnuit să sar peste mese, de aceea...

— Trebuie să te dezbari de obiceiurile astea proaste. Nu mănânci mai nimic! Pentru numele lui Dumnezeu, Sven, nu eşti decât piele şi os!

M-am privit fără voie şi am fost silit să recunosc că avea dreptate. Brațele mele erau atât de slabe încât le puteam cuprinde cu mâna. Doamne, ce putuse găsi la un sfrijit ca mine? O femeie sănătoasă şi voinică, cu pieptul tare, şolduri rotunde, toată numai rotunjimi armonioase, pe lângă unul ca mine, colțuros şi lipsit de grație... Făcută să fie înconjurată de o familie bronzată, cu prunci bucălați, băieți blonzi şi fete guralive, cerând întruna alte tartine. Şi un tip înalt şi zdravăn, care vine seara acasă. Un zdrahon de bărbat ca un urs. Nu ca mine.

— Hai, mai bine mănâncă decât să-ți plângi singur de milă. Eşti destul de bine şi aşa. Şi după micul dejun nădăjduiesc o groază de lucruri. Înainte de toate însă trebuie să mănânci. Măcar încă două ouă. După aceea mă voi supune rafinamentelor tale orientale...

— Stai aşa, e un lucru pe care nu-l putem face!

Am tot plimbat îmbucătura de pâine în gură, până să reuşesc s-o înghit.

— Da? Şi mă rog, ce nu putem face?

— Să ne ghiftuim fără griji aşteptând ce o să urmeze.

— Şi cine-ți spune că trebuie să aşteptăm urmarea? Asta vine de la sine. Până una-alta, mănâncă. Hai, bea paharul ăsta cu lapte, sigur că ți-e sete. Nu te ridici de la masă până nu capeți burtă, chiar de-ar fi să te îndop ca pe-o gâscă. Nu uita că sunt doctoriță şi prin urmare calificată să dau un diagnostic. Suferi de lipsă de vitamine şi de multe altele... chiar dacă te pricepi la finețuri orientale!

— Asta da, sunt un mare cunoscător.

— Şi te pot întreba, unde ai învățat toate acestea?

— După ce am primit telegrama ta m-am antrenat cu nouă mii de cadâne şi cu un toboşar turc, adus anume de la Constanța.

Am mâncat şi am băut tot ce mi-a pus în fața. Am trecut apoi la subtilitățile orientale şi asta, trebuie s-o spun, spre reciproca noastră mulțumire. E absurd să susții că bărbații nu caută decât *asta.* Bărbații doresc ceea ce doresc şi femeile. Ei caută *cunoaşterea,* care este izvorul şi hrana oricărei culturi.

Am urcat după aceea până sus, la mica mânăstire cocoțată pe coasta muntelui, şi am vizitat-o conduşi de un preot cu părul alb. Iar muntele nu ne-a ascuns nici una dintre comorile sale. Am întâlnit turme de capre şi de vaci de toate culorile, păzite de un cioban pitoresc, cu barba până la brâu şi

încălțat cu ghete mari de munte. Ceva mai departe ne-am aşezat pe un povârniş să privim un sătuc cu ulicioare întortocheate şi case vopsite în culori vii, ca nişte jucării pentru copii. Tălângile de la gâtul vitelor însoțeau vesel cântecul câtorva fetişcane, în timp ce de undeva, de sus, cobora sprinten răspunsul: „Holari! Holario!”. Pe cer se rotea până şi un vultur. Un vultur adevărat, o ființă vie şi nu vulturul heraldic care ține Europa în ghearele sale însângerate.

Un peisaj atât de idilic poate deveni foarte” repede de nesuportat. Totul este prea frumos, prea luminos; prea calme culmile înzăpezite; prea nepotrivite cu un suflet zbuciumat. În asemenea clipe trebuia să ne reluăm drumul sau să dormim în căldura înmiresmată, în bâzâitul miilor de gâze.

Idila la munte. Mere gustoase stropite cu vin de Rin servit în pahare metalice de culoarea chihlimbarului. Mâna mea pe piciorul Ursulei, care se fereşte şi dintr-odată senzația aceea de prăpastie gata să mă înghită: doar două zile încă, doar două...

— Gândeşte-te că mai avem î*ncă* două zile. Îți dai seama, încă două zile?

Ceea ce nu o împiedică să plângă şi să se simtă la fel de nefericită ca mine. Hangiul strigă după noi *Grüss Gott* şi ne urmări grav cu privirea pe când coboram poteca abruptă. După câteva minute Ursula se uită înapoi. Era tot acolo privindu-ne cu gravitate şi ridică mâna într-un ultim salut.

— Ce om cumsecade, exclamă ea.

— Da.

Îşi lăsă mâna pe umărul meu.

— Nu prea ai aerul că ai putea înțelege ce iad mi-ar deveni viața dacă m-aş îndrăgosti de tine!

— Îndrăgostită de mine? Dar credeam că eşti...

— Şi eu care îți repet de-o veşnicie contrariul! Mă laşi fără grai... Oricum, nu puteam să nu răspund când m-ai chemat. Nu eşti dintre cei pe care femeile îi întâlnesc în mod obişnuit. Cel puțin una ca mine. Poate şi pentru că nu sunt deosebit de...

— Oh! ba da, eşti! Eşti chiar foarte!

Îi cuprinsesem sânul cu mâna. Mi-a luat brațul şi mi l-a pus din nou pe umăr.

— Să nu mai vorbim de asta, vrei? Şi aşa totul este atât de încurcat. Eu însă... nu ştiu cum să spun...

— Ba eu ştiu. Vrei să zici că eşti îndrăgostită de mine. Să nu folosim vorbe mari, Ursula. Greşeala asta am făcut-o şi eu, m-ai ținut însă atâta vreme la distanță şi deodată... De aceea e atât de greu să te exprimi limpede.

— Şi eşti atât de slab şi atât de zdruncinat. Ştii că strigi în somn?

— Adevărat? Dar în afară de asta totul e în regulă!

— Poate. Mă gândesc însă la viața mea care va fi un infern, brusc îşi pierdu stăpânirea şi se aruncă la pieptul meu hohotind.

— Nu vreau să mă părăseşti! Nu vreau să mi te ia din nou, pricepi?

— Nu, desigur. Da, da...

Era tot ce puteam spune. Am bătut-o uşurel pe umeri repetând „Nu, nu, da, da” la întâmplare, tot nu pricepeam mare lucru.

În seara aceea îmbrăcă o rochie neagră, foarte strânsă pe corp, având drept singură podoabă un colier de perle negre şi verzi. Ştiam că uniforma mea de tanchist îmi va da un soi de eleganță macabră, subliniată şi mai mult de absența oricărei decorații. Am observat cu oarecare mândrie că lumea ne privea pe când ne îndreptam spre masa noastră.

În timpul cinei trecu foarte aproape de masa noastră un locotenent, care lăsă să cadă, chiar în fața mea, o hârtie îndoită. Curios, am desfăcut-o şi am citit-o: „Dacă eşti aici fără să ai o permisie în regulă, şterge-o repede.

Poliția militară e prin zonă. Dacă ai nevoie de ajutor, mă găseşti în hol”.

De comun acord cu Ursula am hotărât să merg să-i mulțumesc şi să-i spun că actele mele sunt în regulă. L-am zărit imediat, fumând într-un colț al holului. M-am prezentat fără multe fasoane şi mulțumindu-i, l-am întrebat:

— Sunt indiscret dacă întreb care este motivul bunăvoinței dumneavoastră?

— Deloc. Fratele meu este şi el într-o unitate de tancuri. Hugo Stege.

— Hugo! Dar e unul dintre cei mai apropriați camarazi ai mei!

— Nu mai spune! O asemenea întâlnire trebuie sărbătorită. Îmi dai voie să vă invit pe amândoi în seara aceasta? Cunosc un loc plăcut unde am putea merge după cina.

Am revenit la Ursula împreună. Făcea parte din trupele de geniu şi se numea Paul Stege. Când ne-am despărțit, după o noapte plină, ne-a dat un număr de telefon la care îl putea suna în caz de nevoie.

După ce ne-am văzut din nou în camera noastră am mai fumat o țigară în linişte. Se apropiau zorile. Am ridicat jaluzelele şi am deschis aparatul de radio. De obicei la ora aceasta se transmite muzică bună, un aşa-zis „program pentru front”. O orchestră simfonică, probabil cea a Filarmonicii din Berlin, tocmai ataca ultimele măsuri din *Preludiile* lui Liszt. Hitler şi Goebels murdăriseră până şi emoționanta partitură romantică folosind-o drept propagandă pentru porcăria lor de război. UFA[7] o alesese drept fond sonor pentru jurnalele de actualitate cu raidurile Luftwaffei. Acea Luftwaffe care ne deschidea calea nouă, trupelor de blindate, aceeaşi care a ras ghetoul din Varşovia în trei zile şi trei nopți de groază. După ce totul s-a liniştit şi fumul s-a împrăştiat, nimic de pe această mare suprafață nu mai depăşea înălțimea de un metru şi jumătate. Din mai multe sute de mii de evrei doar o mână de oameni a mai ieşit în viață, între cordoanele de SS-işti care se prăpădeau de râs. O mână de evrei şi câteva milioane de şobolani.

— În ritmul *Preludiilor* lui Liszt.

— Ce-ar fi să-l închizi, mă calcă pe nervi bucata asta.

Am închis aparatul şi m-am dezbrăcat.

— Ce zi minunată. Şi curând va fi din nou zi. Aproape că e o ruşine să dormi...

— Cred că ar fi grozav să dormim puțin. Doar câteva ceasuri. Suntem obosiți, ori nu?

— Dacă viața ar fi mereu atât de minunată. Să mănânci când ți-e foame. Să bei când ți-e sete. Doar atât cât să te simți uşor şi spiritual. Să deschizi ochii şi să fii din nou treaz, pentru că te aşteaptă o nouă zi, care nu cere decât să fie trăită. Să fii obosit, o oboseală plăcută. Aşa cum sunt eu acum. Nici nu-mi doresc ceva mai mult...

Ceea ce nu era chiar adevărat. Doream să-i scot colierul. Şi pantofii. Şi rochia. Fermoarul ăsta, afurisitul ăsta de fermoar! În sfârşit!

— Ce mâini liniştite ai, băiatule. Atât de sigure pe ele. Şi pantoful celălalt? Îl laşi pe mâine? Nu, nu, întâi pantoful!

— Nu, întâi ciorapii!

I-am scos şi cel de al doilea pantof.

— Încearcă să nu-i agăți eu unghiile, e ultima mea pereche... Oh! nu spuneai că eşti obosit?

Nici nu i-am răspuns. Aveam păpuşa mea cu care să mă joc şi ea o avea pe a ei. Amândoi eram pregătiți. Eu, pregătit pentru ea. Ea, pentru mine. Fără complicații, fără nerăbdare, fără ezitări. Aveam tot timpul înaintea

---

[7] Renumite studiouri cinematografice din Berlin, care în prezent sunt în pericol de a fi desființate.)

noastră...

Să contempli ochii prin care se perindă câte un val. Să fii atât de aproape încât ei să-ți transmită propria lor sensibilitate, care te face să simți cea mai mică apăsare, cel mai mic fior. O contopire desăvârşită a trupurilor şi a sufletelor.

— Vino mai sus, vrei? Aşa, acum e bine!

Dintr-o suflare:

— Da? Şi ce mai vrei?

Nu era nevoie de răspuns. Valul era cu noi şi ne purta în vârtejul său.

Se odihnea acum lângă mine. În răstimpuri egale era străbătută de un fior şi eu însumi mă înfioram. Eram zguduiți până în adâncul ființei, biruiți şi unul şi celalalt. La ce bun să vorbim? Nu era nimic de zis. Am tras peste noi pătura înainte de a ne cuprinde frigul.

„...armatele sovietice folosite în atac. Ofensiva a fost declanşată de la oceanul Arctic la marea Neagră şi de pe acum primim rapoarte despre înaintarea şi despre numeroasele victorii cucerite de forțele combinate ale armatelor germane, italiene şi române...”

Deschisesem radioul în surdină. M-am adresat în şoaptă Ursulei. Slavă Domnului, dormea. Sunt recunoscător cerului care mi-a îngăduit să cunosc, înainte de a auzi noutățile, ceea ce se cheamă o fericire desăvârşită. Nu mă îndoiesc că cei care au o părere bine stabilită despre suflet şi trup, spirit şi materie, precum şi despre superioritatea, unora sau altora vor zâmbi. Să-i lăsăm să râdă. Tot răul pe care li-l doresc este ca într-o zi să aibă parte de asemenea fericire şi poate atunci vor înțelege. Poate!

Căsătoria noastră am celebrat-o a doua zi, în mica mânăstire, Paul Stege a fost cavalerul de onoare al Ursulei. I-a dăruit un buchet uriaş de trandafiri albi la vederea căruia Ursulei i-au dat lacrimile. Preotul cu părul cărunt nu se arăta prea încântat să ne căsătorească, din pricina calității mele de „disciplinar”. După ce află însă că sunt un „Ausländsdeutscher”, de origine austro-daneză şi în fapt naturalizat în Scandinavia, consimți imediat.

— În tinerețe am petrecut câțiva ani în țărişoara asta nordică. O adevărată oază în inima Europei. Să nădăjduim că războiul o va cruța, şi dacă aşa va fi, duceți-vă să vă stabiliți acolo, de îndată ce va fi din nou posibil...

Minunății de obârşie românească garniseau coşul pe care l-am dăruit Ursulei: o cămaşă de noapte, în întregime de mătase şi cu dantele adevărate, două garnituri diafane, cinci perechi de ciorapi de mătase şi un inel pe care mi-l procurase Porta. Un inel de aur cu un safir mare, înconjurat de minuscule diamante. O piesă care la bursa neagră valora o avere.

Despre ultima zi nu am decât amintiri trunchiate:

— Ce ne priveşte pe noi războiul ăsta idiot? Acum când ne aparținem unul celuilalt...

— Nu, nu şi nu! Trebuie să mi-o făgăduieşti. Dacă se întâmplă ceva, trebuie să uiți totul cât de repede posibil. Să nu aştepți sfârşitul războiului să vezi ce va deveni țara...

— Dragă! Ți-aminteşti ca la Viena nu puteai spune altceva decât „dragă”? Iar acum eu spun mereu „dragă”, nimic altceva decât „dragă”...

— Promite-mi că vei avea grijă de tine. Să nu te mai oferi voluntar pentru absolut nimic. Promite-mi să-mi scrii foarte, foarte des... Oh, Sven, Sven!

— Haide, hai, nu începe să boceşti, hai...

— La revedere, Sven. Să nu mă uiți...

Ursula, Ursula. Un chip palid care se şterge. Din ce în ce mai repede. Ursula, Ursula... Tactactac....tactactac... Trenul aleargă. Stâlpii de telegraf fug în sens opus. În sensul cel rău. Compartimentul era supraaglomerat.

Oamenii discutau, discutau la nesfârşit. Credeau cu neclintire în comunicatele oficiale şi prostia lor crasă stârnea şi mai mult mâhnirea mea adâncă. Căreia dintre fiinţele astea smintite, bine dresate, i-aş putea lămuri că perfecta maşină de război născocită de generalii germani se îndrepta în mare viteză spre un sfârşit nenorocit? Cui să-i spun că perfecţiunea sa nu era decât aparentă? Că era alcătuită mai ales dintr-un şir de reflexe condiţionate cultivate la perfecţie şi, dintre acestea, în primul rând capacitatea de a sta în poziţie de drepţi? Capacitate poate spectaculoasă, dar care nu dă naştere decât la roboţi, la maşini. Şi care nu înlesnea prin nimic recunoaşterea şi aprecierea, la adevărata valoare, a drumului pe care înaintau roboţii, pas cu pas... Li se spunea să urmeze această cale şi roboţii mergeau pe traseul indicat...

Maşina de război ataca pe viaţă şi pe moarte un inamic care poseda singurul factor autentic al victoriei: superioritatea morală.

Cât mă priveşte pe mine, ripostă Bătrânul, am petrecut o permisie foarte plăcută împreună cu nevasta şi băieţii. Foarte plăcută, adevărat, dar de ce să te apuci mai întâi când ai mai puţin de o săptămână la dispoziţie? Nevastă-mea lucrează acum ca vatman de tramvai, pe linia lui 61. Oricum, mai bine decât taxatoare. Aşa izbutesc să se descurce cât de cât. Păcat ca a trebuit să mă întorc la rahatul ăsta. Măcar de-am avea baftă să pierdem un picior, ei bine, atunci am isprăvi şi cu porcăria lor de război nazist .

— Ba eu aş prefera un braţ, îşi dădu cu părerea Porta.

Am intervenit şi eu:

— Încă nici n-am fost în prima linie. Dar poate dă Domnul să trecem dincolo.

Bătrânul îşi ascunse obrazul în palme.

— Eu cred că am văzut încă de pe acum destul, suspină el. Nici nu cer mai mult. N-am nevoie de izbânzi glorioase. Tot ce vreau e să fie pace! Să treci dincolo! Şi cine ne-ar fi recunoscător dacă am face-o? Nimeni. Nici măcar noi. Cloacă blestemată...

Porta îşi puse flautul la loc în toc. Ca niciodată, nu avea curaj să cânte.

PERMISIA LUI PORTA

— Să se şteargă la fund cu raportul lor! Înainte de a sosi aici, eu voi fi plecat de mult în deşert şi mi-ar place să-i văd venind să mă caute doar pentru că un păduchios de mic funcţionar feroviar a primit un binemeritat şut peste bijuteriile de familie!

Porta îşi suflă nasul cu degetele şi scuipă pe perete, drept în mijlocul unui afiş ce ne informa că este interzis scuipatul.

— Chiar de la început şi până la sfârşit am avut ghinion cu permisia mea. Nici nu sosesc bine că pică de la Spandau o smucită cu mucosu' ei şi-mi pretinde să-mi recunosc odrasla. Îi zic la modul cel mai salon din lume că trebuie să fie vorba de-o neînţelegere regretabilă şi să se ducă să se spânzure dar să fii numit general de brigadă dacă nenorocita nu mă târăşte în faţa tribunalului, unde un fel de paiaţă urlătoare face pe maimuţoiul de după un birou mare şi mă acuză că aş fi tatăl avortonului damei în cauză!

Îi zic foarte liniştit că până şi un creştin şi-ar da seama cu ochiul liber că e vorba de o imposibilitate fizică flagrantă, un bărbat tânăr şi frumos ca mine neputând zămisli un plod ca ăsta! Şi iată-mă băgat într-o poveste cu analize de sânge, cu un tip saşiu ce pretinde că ar fi doctor şi se dă mare că-i în stare să limpezească toată tărăşenia! Vă daţi seama că am fost de acord, căci eram sigur că după asta toate vor merge ca pe roate. Ei bine, ca să vedeţi încă o dată că nu te poţi încrede în doctori, tipul a depus mărturie că cică puteam fi considerat în mod sigur tatăl haimanalei!

— Hai să fim serioşi, Porta, dacă fişa ta dovedeşte că n-ai fost la Berlin în perioada critică, nu se putea...

— Ba vă înşelaţi! Ăştia sunt în stare de orice. Şi în ultima zi, pe când mă pregăteam să-mi iau rămas bun de la babacii mei mult iubiţi, în toiul emoţiei generale şi a scrâşnitului de măsele, mai vine o iapă şi mă anunţă că face un pui!

„Sunt foarte bucuros pentru tine, îi zic. Baftă multă şi Führer-ul va fi mulţumit! Complimentele mele soţului Şi să nu uite să ducă gunoiul în fiecare zi... Bineînţeles că treaba nu mă privea câtuşi de puţin, dar ori eşti

politicos, ori nu. Mai ciripesc puțin cu iapa zicându-i ce noroc a dat peste ea şi, dintr-una-n alta, trecem în odaia de alături să ronțăim un biscuit împreună.

Eu, ca un idiot ce sunt, nu mă gândeam la nimic rău, când deodată ce-mi strecoară la ureche; „Tu eşti tatăl, dragule. Eşti mulțumit?”

Mulțumit? îi zic. Ai căpiat?

Şi am trimis-o să se îmbrace fără a-i mai da binecuvântarea mea. Se pare că mă urmăreşte o fatalitate. Nu ştiu cum se întâmplă cu voi, dar e de ajuns ca o femeie să mi se aşeze pe genunchi şi zdrang, catastrofa-i gata!

— Cred că ar trebui să te mai închei la prohab, îl sfătui Bătrânul. Dar acum, între noi, Porta, n-ai fost *deloc* la Berlin, cu câteva luni în urmă?

— Nu ai decât să te uiți la fişa mea...

— Ce-i scris în fişă e una şi ce nu e scris, e alta...

— *Şi tu, Brutus,* exclamă Porta, jignit. Sigur că am fost la Berlin la vremea aceea, dar pe dumnezeul meu, n-am rămas decât o jumătate de zi.

— Prea de-ajuns, dacă erai la vânătoare de fuste! i-o întoarse Bătrânul în hohotele noastre de râs.

Doar cinci minute lăsaţi-mă singur cu poetul care a scris cândva că Mediterana era albastră, fermecătoare şi surâzătoare...

DIRECŢIA: AFRICA DE NORD

Cu picioarele bălăbănindu-se în gol, atârnând peste marginile bou-vagoanelor, în dreptul uşilor, batalionul 18 străbătu astfel România, Ungaria şi Austria; de aici coborî cizma italiană urlând şi zbierând de-a lungul întregului drum. De cinci ori l-am chemat pe Porta să-i arătăm un câmp cu macaroane. Niciodată n-a putut fi convins cu adevărat că macaroanele nu-s legume.

La Neapole ne-am ales cu tancuri noi-nouţe şi cu uniforme pentru tropice. Porta refuză să-şi schimbe bătrâna sa beretă neagră din fetru pe care o cască colonială, ceea ce a iscat un tărăboi monstru între el şi Feldwebel-ul de la magazia de echipament, care s-a auzit pesemne până la Vezuviu. În cele din urmă au ajuns la un compromis.

Porta acceptă casca, în schimb Feldwebel-ul rămase fără beretă.

În ajunul îmbarcării rândurile ne-au fost secerate de o epidemie, în asemenea măsură încât am fost nevoiţi să rămânem pe loc mai mult timp, în aşteptarea unor completări de efective trimise din Germania. Când, în cele din urmă, ne-am îmbarcat, număram cinci batalioane, cinci mii de ostaşi împărţiţi pe două vase de linie. În timp ce vasul nostru părăsea portul, au izbucnit uralele obişnuite, aplecaţi peste bastingaje ori căţăraţi prin gree-ment, zbieram în delir de se cutremurau zările.

Fiecare primise câte o centură de salvare împreună cu ordinul strict să nu o scoată sub nici un motiv. Dar aceste accesorii se dovediră repede prea potrivite de a fi folosite drept perne, ca cineva să se mai supună ordinului. Bărcile de salvare atârnau în legăturile lor, pregătite pentru caz de nevoie. Pe punte fuseseră montate tunuri şi eram escortaţi de trei torpiloare italieneşti, ale căror coşuri groase scoteau torente de fum negru. Ne legăna un ruliu îndrăcit iar mirosul de vărsătură era atât de pătrunzător, impregnând întreg vasul de la pupa până la prova, încât Porta, Bătrânul şi cu mine ne-am lungit afară la aer, înveliţi în mantalele noastre, feriţi de vânt la adăpostul pasarelei. Nu-mi amintesc despre ce vorbeam, ştiu doar că eram foarte mulţumiţi de soarta noastră. Cred că pur şi simplu fumam şi emiteam observaţii de interes general, scurte observaţii îndelung chibzuite, schimbate când şi când. Discutam aşa cum fac săpătorii de la terasamente în timp ce-şi iau gustarea pe marginea şanţului. Încetasem pentru o clipă să mai fim nişte nedreptăţiţi şi până şi Porta se purta ca un om normal, stăpânindu-se să-şi condimenteze vorbele cu obscenităţi. Mă gândeam la Ursula, a cărei simplă prezenţă ar fi dat o realitate deplină răgazului de care ne bucuram, trei prieteni izolaţi în mijlocul unui transport de trupe, încărcat cu oameni şi materiale.

Porta simţi nevoia să facă puţină muzică şi descoperi că valiza sa rămăsese la mal, în magazia de echipament, aşa că izbucni într-un nou acces de furie.

— Ajutor! Criminalul! Sunt un om mort! Manglitorii! Cuţitarii! Japiţe naziste, m-au jefuit, mi-au şterpelit flautul şi coada de mort!

Nimic nu a putut să-l consoleze, nici măcar promisiunea de a-i cumpăra un nou flaut la Tripoli. Nimic nu l-ar putea înlocui pe cel pierdut.

Treptat ne-a cuprins somnul.

Am fost trezit brutal de un zgomot asurzitor de motoare, chiar deasupra capetelor noastre. Peste noi coborau lungi plimbi de flăcări. Scrâşnituri şi fluierături ne spărgeau auzul în timp ce o ploaie de oţel răpăia pe flancurile blindate ale vasului. Propriile noastre tunuri de mic calibru scoteau limbi roşii către bombardierele atacatoare, bum, bum, bum, iar mitralierele ţăcăneau care mai de care mai tare.

Ghemuiţi lângă pasarelă, speriaţi, dar în acelaşi timp şi plăcut stârniţi — oare nu era acesta botezul focului? — căutam în zadar să ne dăm seama ce se întâmpla. Avioanele reveneau acum năpustindu-se in picaj spre noi, mugind furios, apoi un şuierat caracteristic acoperi zgomotul motoarelor şi Bătrânul urlă:

— Pe burtă! Asta-i pentru noi!

Avu loc o explozie şi vasul se cutremură. Se auziră îndată şi alte bombe ţipând ca păsările de pradă, dar acestea se îndreptau spre celălalt vas. Jerbe de apă şi foc l-au înconjurat iluminând chipurile noastre încremenite. După numai câteva secunde nava cealaltă era pradă flăcărilor ce se învârtejeau mugind. Bateria A.A. Încă mai trăgea, săgetând roşu şi galben prin fumul dens. Un avion se prăbuşi pe teuga din faţă şi fu înghiţit imediat de flăcări. Brusc am avut senzaţia că mi-au plesnit timpanele. Nu mai auzeam nimic. Banda sonoră a filmului pe care îl urmăream s-a întrerupt. M-am ridicat să privesc marea arzând, am căzut pe spate şi am descoperit că auzeam din nou. Gheizere de foc şi apă se înălţau spre cer. În măruntaiele vaporului răsunară mai multe explozii. Unul dintre cele trei coşuri ale navei noastre se ridică încet în întuneric. O viziune stranie, ireală, de necrezut.

— La dracu, ne scufundăm!

Dinlăuntrul vasului răzbătea neîntrerupt vacarmul iscat de groaza sutele de băieţi închişi pe coridoare. Înclinarea se mărea clipă de clipă, Ne-am privit nehotărâţi. Apoi am sărit.

Înălţimea ce ne despărţea de suprafaţa apei era atât de mare încât mi se pare că nu o voi atinge niciodată. Şi apoi, dintr-odată, ea se închise deasupra mea şi am coborât, am tot coborât având impresia că trupul mi se frânge în două. Urechile îmi bubuiau şi ţiuiau, în cap pocnea ceva, din ce în ce mai repede şi mai tare. În cele din urmă nu am mai rezistat, am abandonat. Te-ai dus pe copcă, aici rămâi. Şi chiar atunci capul meu străpunse suprafaţa, iar plămânii îndureraţi traseră cu lăcomie aerul preţios ce le fusese refuzat. Un val îmi trecu însă peste cap şi am început să dau frenetic din mâini şi din picioare, încercând să mă depărtez de vasul care avea să se scufunde dintr-o clipă în alta, trăgându-mă şi pe mine în adânc. În faţa ochilor îmi dansau şi sclipeau toate culorile curcubeului. Nu ştiam încotro înotam. Înotam, pur şi simplu. Mă luptam pentru viaţa mea, în ciuda muşchilor ce protestau şi mă implorau să guste pacea morţii. Instinctul de conservare a fost, slavă Domnului, mai puternic decât muşchii mei, mai puternic decât plămânii mei sufocaţi, mai puternic chiar decât voinţa mea. Era mai puternic decât orice, făcându-mă să mă agăţ, râzând, plângând, pe jumătate inconştient, de o geamandură ce plutea, ivită din neant.

Cu braţele încolăcite pe geamandură m-am lăsat purtat. Valuri negre cu creasta înspumată m-au ridicat cu repeziciune şi m-am pomenit pe vârful unui munte de apă, gata să mă prăbuşesc în vâltoarea unei prăpăstii pe care cu groază nebună o vedeam urcând spre mine. Eram conştient că scoteam ţipete isterice, dar în vacarmul valurilor nu le auzeam. Undeva, departe, cerul era ca de purpură, dar atât cât puteam cuprinde cu privirea nu era decât apă, o apă neagră, sălbatică, năvalnică, înspăimântătoare.

Dar rechinii? Or fi oare rechini în Mediterana? Bineînţeles că sunt! Am început să dau din picioare cum se nimerea, foarte curând însă am obosit şi

a trebuit să încetez. Gândul m-a dus apoi la Bătrânul, la Porta şi i-am chemat urlând în beznă:

— Bătrânee! Portaaa! Portaaa!

Nu mi-a răspuns decât mugetul valurilor şi am început din nou să hohotesc cu disperare, chemând, în spaima mea, pe mama şi pe Ursula. Brusc mi-am dat seama cât de ridicol sunt şi m-am luat singur la rost:

— Păstrează-ţi firea, fir-ar să fie!

Am izbucnit în râs, scheunând ca o hienă, scoţând sunete discordante, prea puţin omeneşti. Până la urmă am izbutit să mă stăpânesc, dar am continuat să plâng încetişor. Toată noaptea valurile m-au scuturat, epavă nefericită, vomitând şi plângând, dar agăţată cu încăpăţânare de viaţă.

Un glas care strigă în întuneric? Mi-am încordat auzul. Da, într-adevăr, un glas. Acolo! Nu. Aiurea! Erau morţi cu toţii. Nimeni nu scăpase. În afară de mine, care nu aveam să întârzii să crăp şi eu. Singur în nemărginirea asta. Toţi au murit. Au ei altceva mai bun de făcut decât să te caute pe tine. Nu-s decât nişte ticăloşi, nişte lepădături. Trebuie să fii smintit să aştepţi ajutor de la ei...

Totuşi trebuie să mai fie cineva. Să supravieţuiască pentru a crăpa apoi, după ore de suferinţă şi deznădejde, ar fi prea absud. După ce îşi vor fi bifat listele şi vor afla numărul şi numele celor dispăruţi, vor începe cercetările. Şi să caute pe cine? Pe tine, un ocnaş! Nu, zău!

Se lumina de ziuă. Obiectul acela, acolo... Un om agăţat de o geamandură de salvare, la fel ca tine? Lasă-te de bancuri, ai început să vezi lucruri ce nu există, îţi iei dorinţele drept realităţi...

Dar era într-adevăr Porta. Cu un rânjet lat, scoase vechea sa beretă neagră dintr-un buzunar interior şi şi-o puse pe cap în chip de salut.

— Ce plăcere să ne întâlnim, dragul meu! Şi dumneavoastră aţi coborât la plajă? Cam umed, nu-i aşa, o baie însă n-a făcut rău la nimeni.

— Porta! Pramatie bătrână!

Eram pe jumătate nebun şi ochii îmi spuneau că şi el era la fel.

— Porta! Ştii cumva unde-i bătrânul?

— Ştiu, zise făcând un gest larg. Ca toată lumea, e undeva prin zeama asta... Dar dacă-i cu botul deasupra ori dedesubt, mister!

Am legat la repezeală centurile noastre pentru a nu risca să fim despărţiţi de curent, după care Porta urmă:

— S-ar părea că aşteptăm acelaşi tramvai, domnule dragă. Măcar de n-ai fi atât de slab... Nici măcar cu ce să-ţi umpli un dinte găunos. Dar va fi foarte emoţionant când peste vreo sută de ani voi povesti dragilor mei nepoţei cum şi-a salvat cândva bunicul lor, Jeseph Porta, preţioasa existenţă, mulţumită unui sac cu oase pe nume Sven. Nu eşti mândru să-ţi închei cariera în burta celui mai bun soldat al Führer-ului? Cum mă întorc acasă îţi ridic o statuie. Cum o vrei, din bronz sau din granit?

Deodată scoase un urlet arătând la orizont silueta unui vas:

— Tramvaiul nostru!

Ne-am întrecut în ţipete, însă vasul dispăru.

— Cară-te, nenorocitule! conchise Porta răguşit. Chiar dacă venea, nu ne-am fi urcat noi în şandramaua lor de barcă, nu-i aşa, Sven?

În felul acesta s-a scurs dimineaţa. Atunci când izbutea să străpungă norii, soarele era dogorâtor, abrutizant. Eram pe jumătate mort de oboseală, Porta însă continua să peroreze.

— Ia, de pildă, pescăruşii: puţin le pasă lor de toate astea. Dacă ara avea aripi, ce ne-am mai distra; dar stăm aici cu fundu-n apă şi nu-i nimic de făcut! O viaţă întreagă te fereşti să te apropii de mare şi primul lucru pe care-l face armata asta nenorocită este să te trimită în larg, fără să te întrebe. Aşa cum am spus-o mereu, în meseria de soldat nu există viitor.

Fiule, promite-mi să nu te faci niciodată general! Măcar de n-ar fi atât de umed...

— Porta, crezi că vom scăpa?

— Să scăpăm? Sunt foarte sigur că nu vom scăpa, împacă-te cu gândul, fiule. Dar dacă începi să te smiorcăi îți acord una de-ai să te întrebi de unde ți s-a tras! Fă-mi plăcerea şi ține-ți mutra deasupra pişălăului ăsta de balenă, ne-am înțeles? Îți spun eu când ai voie să te îneci. Până atunci fii fericit că nu te afli într-o pâlnie infectă de obuz ascultând serenada artileriei. Oh! desigur, gropile alea mici din *no man's land*[8] sunt de neînlocuit pentru cei care au tendință spre constipație, dar aici — şi e mai mult decât ți se cuvine — nu numai că te poți scăpa în izmene, dar te şi trezeşti spălat şi curat. O chestie pe care n-o poți avea într-o groapă de obuz...

Setea care ne chinuia izbuti să pună capăt vorbăriei fără sfârşit a lui Porta. Cu puțin înainte de zorile zilei a doua, un avion italian zbură deasupra noastră şi aruncă o barcă pneumatică care ateriză la douăzeci de metri de noi. Râzând şi plângând, Porta urla:

— Îți mulțumim, bătrâne macaronar!

Ne-a fost mult mai greu decât crezusem să străbatem cei douăzeci de metri şi să ne cățărăm în barcă. Am trecut fiecare într-o parte a bărcii, am încercat primul, însă am alunecat sub ea şi era să mă înec de atâta râs. Un râs convulsiv provocat de epuizarea fizică şi nervoasă. În cele din urmă ne-am văzut amândoi înăuntrul bărcii pneumatice şi primul lucru pe care l-am făcut a fost să ne strângem solemn mâinile.

— Ne mai lipseşte doar o pereche de cărți!

Cărți de joc nu erau la bord, în schimb compartimentul etanş cuprindea cutii cu lapte, carne uscată, biscuiți şi patru sticle cu rachiu. După ce am mâncat bine şi am băut bine, ne-am lungit sub prelată şi... noapte bună! La mijlocul nopții ne-a trezit frigul. Ne-am încălzit lovindu-ne unul pe celălalt, am mai tras o duşcă bună de rachiu şi din nou noapte bună, în căldura recâştigată. Acest al doilea somn ne-a ținut până aproape de amiază. Scotocind iar prin compartimentul etanş am dat peste o cutie cu rachete semnalizatoare şi un bidon ce conținea un ulei galben care, vărsat în apă, se împrăştia formând o uriaşă pată aurie, ce putea fi văzută de la mare înălțime. Am urmat întocmai instrucțiunile, am tras două sau trei rachete, zbierând ca la focurile de artificii, am cântat apoi un cântec german, unul englezesc şi unul franțuzesc. Am devorat şi ultimele resturi ale proviziilor, exceptând câțiva biscuiți, făcându-ne că trişăm dar împărțind totul frățeşte şi în sfârşit, am început să vorbim de ceilalți, dintre ei, de sigur, mulți erau morți.

— Va trebui să le trimitem scrisori acasă, pentru mamele, nevestele şi iubitele lor, oftă Porta.

Ursula.

În dimineața următoare am băut rachiul ce mai rămăsese, în timp ce ronțăiam ultimii biscuiți.

— Felul următor e fileu de bocanc. Cum îl vrei pe al tău? Cu trufe ori cu sos de vanilie?

În ziua aceea am întâlnit un cadavru, menținut la suprafață de centura de salvare. A fost destul de greu să-l săltăm la bord. Era un subofițer şi avea arsuri oribile la picioare şi pe abdomen.

Din acte reieşea că se numea Alfred König, din Regimentul 161 artilerie, concentrat de trei ani, în vârstă de douăzeci şi doi de ani, căsătorit cu Irma Bartels, de douăzeci de ani, originară din Berlin

---

[8] (engl.) — Țara nimănui, expresie desemnând porțiunea liberă dintre două fronturi

Portofelul său conținea câteva fotografii prezentându-l împreună cu o tânără femeie blondă, destul de drăguță. I-am golit buzunarele înainte de a-l reda mării.

— Şi un gând pios de la noi, pentru toți cei care plătesc între două ape în scârnăvia asta de acvariu, spuse Porta. Voi scrie Irmei o scrisoare frumoasă, să-i spun că ai murit ca un erou, ucis pe loc, un glonț, drept în inimă, după ce ai ținut piept, timp de patru zile, la forțe inamice superioare ca număr. Da, cunosc formulele convenabile, aşa încât Irma să poată repeta prietenelor, cu mândrie, că Alfred al ei a căzut cum se cuvine, după toate regulile, luptând pentru glorioasa şi putreda sa patrie. N-am să scap o vorbă despre faptul că ai fost fript precum o gâscă şi băgat apoi la ciorbă. Poate că în clipa asta Irma e lungită pe patul ei şi mai citeşte o dată ultima ta scrisoare, în care îi spuneai că eşti sănătos, că te gândeşti mult la ea şi că îi eşti credincios şi nu tu vei fi acela care să-şi vâre nasul prin nenumăratele ispite din Neapole. După ce îşi va şterge o lacrimă, îi va lăsa pe tipul de la gaze să plece fără a-i arăta altceva decât unde este contorul... Asta-i viața pe care o duce biata Irma! În fiecare zi îşi pune centura de castitate, iar Führerul i-a trimis ce avusese mai bun pe fundul mării. Şi curând va primi o carte poştală simplă, din partea armatei, scurtă şi sută-n sută cazonă:

„Subofițerul Alfred König, din Regimentul 161 Artilerie, a căzut la datorie la 30 septembrie 1940 luptând eroic pentru Führer şi patria sa”.

Dedesubt, parafa şi semnătura neciteață a unui ticălos de ofițer şi, mai jos, scris cu frumoase litere gotice, ca un citat din biblie:

Führer-ul va mulțumeşte. Heil Hitler!

Arătându-şi indignarea, Porta slobozi un vânt viguros şi, plimbându-şi privirea peste nemărginirea cenuşie, urmă:

— Timp de câteva zile micuța Irma va fi mereu cu ochii roşiți de plâns şi va purta scrisoarea în poşetă. Poate se va întâlni cu câțiva ce se vor arăta înduioşați de ea, dar nu prea mulți, pentru că nu e singura în situația asta şi dacă ar fi să consolăm toate durerile n-am mai isprăvi, doamnă Untel, nu ştiți de unde aş putea face rost de o livră de unt? Dar prima oară când a venit din nou tipul de la gaze Irma îi va arăta nu numai unde se află contorul şi în felul ăsta, dispariția lui Alfred ar avea şi partea sa bună, căci el nu venea în permisie decât o dată pe an, în timp ce tipul de la societatea de gaze trece în fiecare luni şi nu riscă să fie ucis pentru Führer, pentru că are de pe acum un picior de lemn!... Cine ştie? Poate ajungem în Spania. Să ciugulim o pipiță cu părul negru şi cercei în ureche, dacă-mi este îngăduit să mă exprim astfel...

Mă chinuia setea în asemenea hal încât vorbăria neîntreruptă a lui Porta îmi era din ce în ce mai greu de suportat.

— Ia mai ține-ți clanța! Te gândeşti cum să le pui fustele-n cap spanioloaicelor când tu eşti pe cale să crăpi de foame şi de sete!

— Să crăp! Ai înnebunit? Crezi cumva că Forțele Aeriene Regale Italiene ne-au făcut cadou bărcuța asta superbă ca noi să crăpăm în ea? Ar fi o insultă adusă regelui Italiei. Şi, pentru că tot veni vorba, oare la curtea capetelor încoronate latrinele or fi pluşate şi din aur? Îşi lăsă pantalonii în vine şi se aşeză cu fundul peste marginea ambarcațiunii. Din când în când câte un val îi biciuia posteriorul.

— Uiii! mă gâdilă, la naiba! In schimb e foarte higienic. Ar trebui să încerci şi tu. E chiar mai plăcut decât la curtea regelui Italiei...

— Porta, nu mai ai haz.

Vitalitatea lui mă uluia şi mă obosea, pentru mine era la fel ca un zid alb în soarele după-amiezii. Dar de fiecare dată când simțeam că voi sări să-l strâng de gât, ochii săi mă opreau brusc. Îmi spuneau că, în ciuda felului său de a fi batjocoritor, ne aflam şi unul şi celălalt în aceeaşi stare.

Apoi până şi aceasta sfârşi prin a mă scoate din sărite şi sunt sigur că dacă n-am fi zărit un vas la orizont, chiar înainte de a se lăsa întunericul, aş fi fost în stare să-l sugrum. Ne-am putut semnala însă prezența cu ajutorul rachetelor noastre de semnalizare şi, în mai puțin de o oră, ne lepădăm păcura ce ne năclăia părul sub un duş fierbinte, la bordul distrugătorului italian. După aceea am fost băgați în paturi uscate, călduroase, ne-a fost servit un munte de spaghete stropite cu vin roşu şi am fost lăsați să dormim buştean.

În ziua următoare am aflat de la marinari că mare parte dintre naufragiați fuseseră salvați şi regrupați la Neapole, unde urma să fim debarcați şi noi. Ne-a vizitat medicul de bord, care ne întrebă cum ne simțim, ne privi cu atenție şi plecă aşa cum venise. În timp ce stam de vorbă ne-am amintit de camarazii noştri şi Porta oftă cu tristețe:

— Va fi o treabă tare neplăcută să-i scriem soției Bătrânului, pe când eram în permisie am fost să-i văd şi ne-am învoit cu toții să ne revedem peste şase luni, până atunci războiul fiind terminat şi revoluția consumată. La naiba, să sperăm că Clubul Regal Al Piraților-Macaronari l-a pescuit şi pe el şi acum se află în vreun birt din Neapole pătându-şi reputația într-un anturaj deocheat... Dar ce bat eu câmpii? Bineînțeles că l-au pescuit pe Bătrân! Ce s-ar face Rommel fără el, în Africa de Nord? Nu s-ar descurca niciodată fără Bătrânul, chiar avându-ne pe noi consilieri...

Nici n-am ajuns bine la Neapole că am şi stârnit un tărăboi cumplit.

— Ce maior, care maior? Puțin ne pasă nouă! Nu ține milităria cu noi, până nu ştim ce-i cu Bătrânul! Credeți că pentru propria noastră plăcere ne-am lăsat torpilați şi zile în şir ne-au făcut ochi dulci rechinii Mediteranei? Bătrânul e prietenul nostru şi cât timp nu ştim dacă-i viu ori mort, pentru noi maior sau colonel e la fel. N-aveți decât să ne împuşcați, să ne băgați la pârnaie, ne doare-n cot!

Nu eram în stare să prezentăm lucrurile ceva mai moderat, ne lipseau câteva doage... Venise reacția. Nu puteam suporta mai mult. Spre norocul nostru şi-au dat seama în ce ape ne scăldam iar maiorul se nimeri a fi un tip cumsecade. Relațiile noastre se mai îmbunătățiră, mai ales după ce ne spuse că Bătrânul se aflase în celălalt transport de trupe şi trecuse el însuşi cam prin aceleaşi încercări.

Feldwebel-ul de la magazia de echipament îl recunoscu pe Porta şi îi strânse mâna zâmbindu-i deschis. I-am povestit odiseea noastră şi, când l-am întrebat dacă nu auzise cumva de Willie Beier, ne-a lăsat să ne căutăm singuri țoalele în magazie şi dispăru în biroul său.

Nu după mult timp ne-a chemat înăuntru, nădăjduia să afle veşti peste câteva minute. Ne oferi şnaps şi țigări şi ne ceru amănunte despre naufragiul celor două nave; la care Porta îi răspunse fără chef. Eram prea nerăbdători să aflăm ceva precis, iar cele câteva minute de aşteptare ni se păreau nesfârşite. Aveam impresia că Bătrânul se afla undeva nu departe şi că eram împiedicați cu bună ştiință să ajungem la el. Sună telefonul.

— Alo, da?... Da... Unde anume?... Mulțumesc.

Feldwebel-ul se întoarse spre noi, parcă îi văd şi acum zâmbetul.

— E în barăcile Marinei, lângă port...

Acel Feldwebel cred că a înțeles, cel puțin aşa nădăjduiesc, că nu nerecunoştința sau necuviința ne-au propulsat pe uşă afară, pe mine şi pe Porta, fără a-i mai mulțumi. Dar la o vreme de război un prieten este de neprețuit, ceva cu totul deosebit. Ceva ce descoperi în singurătatea apocaliptică a Marii Harababuri, un lucru pe care ştii că îl poți pierde dintr-o clipă într-alta şi de a cărui valoare eşti pe deplin încredințat...

Următoarele patru sau cinci zile s-au scurs în linişte. Nu aveam nimic de făcut. Ne-am dus să vizităm Pompeiul şi Vezuviul, al cărui crater parcă

fusese anume creat pentru a fi ținta sarcasmelor lui Porta.

Şi apoi, într-o bună. dimineață, am fost îmbarcați în avioane de transport şi adio Italia! Douăsprezece aparate de acelaşi tip zburând în formație „V”, escortate de avioane de vânătoare. Mediterana s-a mistuit în urma noastră pe când zburam la mare înălțime deasupra munților întunecați. Din loc în loc zăream un lac, un oraş. Am făcut două escale până ara ajuns la ținta călătoriei noastre, oraşul Wuppertal, din Westfalia. Am străbătut apoi în marş oraşul, până la cazarma Eberfeld. Acolo ne-au împărțit în trei companii — era tot ce se mai putea încropi cu supraviețuitorii — şi am pornit spre frontul de răsărit, urmând a fi încorporați în Regimentul 27 (disciplinar) Blindate.

Clătinând din cap, Bătrânul spuse cu dispreţ:

— Nu fi naiv, Hans. Cât timp vor mai fi ofiţeri obsedaţi de disciplină, toţi îşi vor ţine gura şi vor continua să ţină pasul. Ia aminteşte-ţi cum s-au petrecut lucrurile în 1918. Abia după ce s-a prăbuşit întreaga maşină de război s-au răsculat băieţii în feldgrau. Dar să ne ferească Domnul de o revoluţie! Mai ales una prematură. Micul mâncător de cârnaţi german este atât de limitat, încât nici nu îndrăzneşte să gândească şi nu cu oameni speriaţi se fac revoluţiile. În 1918 revoluţia s-a încheiat aşa cum era firesc să se încheie: cei şmecheri au spălat putina şi au luat partea leului. Ticăloşii n-au păţit nimic şi astăzi îi găseşti bine înfipţi, şi cu bâta în mână! Toată comedia se va nărui, asta-i limpede, să-mi ziceţi însă Adolf dacă se va ajunge la o revoluţie. Iar istoria se repetă. Cei mai târşiţi se vor recunoaşte între ei şi îşi vor feri pielea cu mare grijă. Îi vor ajuta pe ticăloşi să se ridice şi le vor face rost de cravaşe noi şi frumoase, pe care să le pocnească iar pe spinările noastre! Până când prea stimaţii mei concetăţeni nu vor începe să priceapă dedesubturile acestui manej, n-am nici o încredere în ei. Hitler şi acoliţii săi vor fi exterminaţi, aşa cum dealtfel se şi cuvine şi cu cât mai curând cu atât mai bine, dar ce sunt ei altceva decât nişte biete paiaţe? Şi nu se cheamă revoluţie dacă distrugi paiaţele şi-l laşi pe păpuşarul care a tras sforile s-o întindă cu banii teatrului!

Aşa vorbea Bătrânul în 1941.

TREI FETE

Printre numeroşii camarazi veniţi să completeze efectivul companiei mi-am găsit un nou prieten, pe nume Hans Breuer. Fusese locotenent de poliţie la Düsseldorf şi datora onoarea de a face parte din mica şi drăgălaşa noastră unitate faptului de a fi refuzat să se prezinte voluntar pentru trupele SS, aşa cum sunau ordinele lui Adolf Hitler privitoare la poliţişti. Era convins că Germania va pierde curând războiul, fiind informat din sursă sigură că nazismul se afla în pragul falimentului (fratele său lucra la Ministerul Propagandei al doctorului Goebbels).

Naziştii nu se puteau baza decât pe o mică parte a forţelor armate şi nu era decât o chestiune de timp ca generalii să-şi încheie conturile cu Hitler şi cu banda sa de nebuni. Hans şi cu mine ne gândeam să dezertăm din nou, Bătrânul însă ne sfătuia nici să nu încercăm.

— Nu scapă nici unul dintr-o sută şi dacă sunteţi prinşi vă aşteaptă zidul şi-o duzină de gloanţe-n cojoc. Nu, singura şmecherie ar fi o rană serioasă dar, pentru numele lui Dumnezeu, nu încercaţi să v-o faceţi cu mâna voastră. Toate cazurile în care rănitul ar putea fi autorul propriei sale răni, sunt cercetate pe toate feţele şi dacă se descoperă cel mai mic semn suspect, pa! V-aţi ars! Mai bine ar fi să te alegi cu un tifos ori o holeră; astea nu pot fi dovedite în nici un fel. Cu sifilisul nu ţine. Te dă afară din spital după două săptămâni de tratament, dar ce tratament! Nu-l vei uita cu una, cu doua... Prin urmare, fără boli venerice. Dacă nu-i ceva foarte grav, te lecuiesc ei cât ai bate din palme. Iar dacă e ceva grav, te jupoaie de viu, să te înveţe ce-i aia morala...

Mai sunt unii care beau carburant din rezervoarele tancurilor, ceea ce nu-i prea rău, te pomeneşti cu o ciumă bubonică pe care o poţi întreţine vreo patru-cinci luni, dacă te pricepi. Sau poţi să bagi o ţigară într-o ţeavă de eşapament şi s-o înghiţi efectul e destul de bun, dar temperatura pe care ţi-o

produce nu durează prea mult, aşa că eşti obligat să iei cu tine în spital o sticlă cu benzină şi o pungă de zahăr: o duşcă de carburant cu zahăr muiat în el şi febra se menține în jur de 39 de grade. Treaba asta însă e primejdioasă din pricina materialului, care te poate da de gol. Dacă te dibuie, te pun la zid pentru „scăderea spiritului combativ”...

Dacă ştii vreun infirmier militar de încredere, o gangrenă la picior te costă cam două-trei sute de țigări. Îți taie laba şi ai scăpat de război. Tot el ar putea să-ți facă rost de apă infectată, care să te îmbolnăvească de holeră sau febră tifoidă. Dar şi asta-i treabă încurcată, cu du-te-vino. Ori nu ține, Porta le-a încercat pe toate, a halit chiar şi un hoit de câine plin de viermi, la el însă efectul a fost mai degrabă cel al unei cure de sănătate, ori rămâi damblagiu, ori ajungi la cimitir. Au pățit-o mulți ce se credeau isteți...

Duminică 12 octombrie, trenul nostru trecu granița poloneză la Breslau. În timp ce staționam în gara de mărfuri Czestochowa, ne-au fost împărțite „rațiile pentru caz de forță majoră”, adică o cutie cu tocană, câțiva biscuiți şi o jumătate de rom. Strict interzis să ne atingem de aceste rații fără ordin. Mai ales romul nu trebuia consumat sub nici un pretext! Cu grandomania sa obişnuită, armata le numea „rații de fier”.

Bineînțeles că primul lucru pe care îl făcu Porta a fost să-şi bea romul. Când îndepărtă sticla de la gură, era goală. O zvârli peste umăr cu un gest plin de eleganță, pocni din limbă şi se lăsă pe spate peste paiele ce acopereau podeaua vagonului, înainte de a adormi dădu drumul unui vânt zgomotos şi ne spuse rânjind:

— Ia trageți pe nas, copilaşi, e aer cu, vitamine!

Se trezi după vreo două ceasuri, se întinse, râgâi şi sub privirile noastre uluite, scoase din raniță încă o sticlă, pe care o goli fără să clipească, cu chipul luminat de o supremă beatitudine. După care ne strânse în jurul său pentru obişnuita partidă de cărți şi toate au mers ca pe roate până când un glas de afară strigă:

— Obergefreiter Porta, ieşi de-acolo!

Porta nu se clinti, cu ochii ațintiți în cărți.

— Mai tacă-ți fleanca, porc puturos, replica el fără a întoarce măcar capul. Dacă ai nevoie de mine, vino să mă cauți, neisprăvitule, dar şterge-ți bine şalupele la intrare, iar pe viitor caută să-mi spui „domnul Obergefreiter Porta”! Unde te trezeşti, crezi că eşti la tine-acasă?

Aici suntem la noi în cazarmă, mă păduchios congenital!

Vorbele acestea fură urmate de o tăcere de moarte, întregul vagon se zguduia de hohotele noastre. După ce ne-am mai potolit, glasul mugi şi mai tare:

— Porta, dacă nu ieşi imediat, te trimit direct în fața consiliului de război!

Porta ne privi, rostogolindu-şi ochii rotunzi.

— Să mă spânzure dacă ăsta nu-i căpitanul Meier, şopti el. Bietul Porta va fi luat în şuturi!

Dintr-un singur salt fu afară din vagon şi îşi pocni călcâiele în fața lui Meier, care îl aştepta cu pumnii înfipți în şolduri, cu picioarele depărtate, cu obrazul vânăt de furie.

— Deci ai binevoit totuşi să te arăți, *Herr Obergefreiter!* Te învăț eu să asculți ordinele, ticălosule! Cum mi-ai zis? Porc puturos şi păduchios congenital? Ai?! Drepți, fir-ar să fie, până nu-mi pierd cumpătul! Insulte aduse unui ofițer! Ce te-a apucat? Şi puți a rom de la o poştă! Eşti beat ca un porc! Asta explică totul. Ți-ai băut rația de fier! Ştii cum se cheamă asta? I-n-s-u-b-o-r-d-o-n-a-r-e! Pe cinstea mea, asta nu le va duce-n paradis!

Nemişcat şi mut, arborând o expresie incredibil de stupidă, Porta tăcea, în poziție de drepți, în fața căpitanului Meier, care îşi redobândi în cele din

urmă controlul.

— Răspunde grămadă de bălegar ce eşti, ai băut romul sau nu?

— Da, Herr Hauptmann, dar nu mai mult de o înghiţitură, pe care am turnat-o în erzaţul nostru de ceai naţional-socialist, care şi aşa e atât de gustos. Era romul ce mi-l datora subofiţerul de la intendenţă încă de pe timpul campaniei din Franţa. Nu pot decât să vă recomand reţeta, Herr Hauptmann. O picătură de rom în erzaţul de ceai pe care mult iubitul nostru Führer ni-l acordă...

— Îţi baţi joc de mine? Arată-mi romul din raţia ta de fier!

Porta scoase o a treia sticlă dintr-unul din încăpătoarele sale buzunare supranumerice şi o prezentă rânjind căpitanului uluit, astfel încât să se poată convinge singur că era neatinsă. Probabil că cineva îl turnase pe Porta lui Meier că scăpase romul pe goarnă. După un timp am aflat într-adevăr că Meier făgăduise două săptămâni de permisie unui caporal, dacă îi va găsi un motiv valabil pentru a-l băga pe Porta la răcoare.

— Herr Hauptmann doar nu-şi închipuie, urmă Porta, numai zahăr şi miere, că atunci când am strigat toate cuvintele alea urâte am ştiut că mă adresez dânsului. Niciodată nu mi-ar trece prin minte să-i spun asemenea vorbe comandantului meu de companie, pentru care nutresc cea mai vie admiraţie. Crezusem că recunosc vocea subofiţerului Fleischmann. Este foarte adevărat că tatăl său avea păduchi, pe care i-a transmis...

Ca întotdeauna, Meier sfârşi prin a se face de râs trimiţând să fie adus Fleischmann. Care Fleischmann lămuri foarte serios că între Porta şi el exista o veşnică întrecere în materie de blesteme şi înjurături. Iar prezenţa păduchilor în cadrul familiei sale era un fapt autentic şi de netăgăduit. Povestea îşi avea începuturile încă din timpul războiului din '914—18. Tatăl său fusese năpădit de păduchi la Verdun şi, de atunci, toată familia Fleischmann rămăsese infestată...

— Copii, începu Porta într-o după-amiază, pe când ne găseam traşi pe o linie moartă, pe undeva între Kilsu şi Czestochowa, iată că sunt nu ştiu câte săptămâni de când trăim în acest palat pe roţi şi tot nu ştim ce poate fi în spatele acestei uşi!

Arătă spre uşa glisantă din stânga vagonului nostru. Până acum nu o deschisesem decât pe cea din dreapta.

— Am auzit că dincolo de această uşă, continuă Porta, se întinde nemărginita Polonie. Dar ce taine ne ascunde uşa asta, nu mai ştiu. Poate că dincolo vom găsi...

Aici se apucă să desfacă încuietoarea.

— ...poate o vom găsi pe însuşi zeiţa Victoriei, care trebuie că se ascunde pe undeva, devreme ce Führer-ul a zis că-i a noastră. Sau poate că în spatele acestei uşi misterioase şi veşnic închisă vom găsi o droaie de fete frumoase...

Coborâse glasul şi, poate pentru prima dată în viaţa sa, rămase fără grai după ce, cu un gest măreţ, împinsese în lături uşa glisantă. Căci dincolo se aflau într-adevăr nu o mulţime, ci trei tinere fete, destul de drăguţe, care ne priveau acum zâmbind nesigur. Căscasem ochii cât cepele.

În timp de război femeia este pentru soldat o fiinţă teribil de complicată. Este ţinta subtilă, depărtată şi romantică a dorinţelor sale chinuitoare, materializate în vise solitare despre viaţa civilă dispărută, strivită, ştearsă până la nefiinţă de zgomotul, spaima şi constrângerea vieţii militare, dar este şi obiectul foarte concret al desfrânării acumulat, refulată în ei de aceşti bărbaţi lipsiţi de femei. Un soldat nu este chiar ceea ce se cheamă un bărbat, el este mai degrabă o uniformă printre multe altele şi aşa se explică

faptul că îşi permite să exprime adevăruri de ordin sexual, pe care în viața normală, printre oameni normali, n-ar îndrăzni niciodată să le spună. Uniforma îi este ca un scut împotriva identificării, o garanție a anonimatului. El se leapădă de toate complexele, la nivelul micii sale ticăloşii. El este o companie întreagă şi nu un individ şi se simte în siguranță în mijlocul camarazilor săi.

Am sărit cu toții din vagon debitând trivialități numai bune pentru a face cuiva părul măciucă. Nu ne gândeam la ceva rău şi nici nu aveam intenția să le jignim pe cele trei tinere femei şi de altfel, am remarcat că femeile se simt prea puțin ofensate de glumele mai mult sau mai puțin deocheate ale soldaților. Când până şi Porta şi-a epuizat repertoriul, cei mai mulți s-au urcat în vagon căci era un ger de crăpau pietrele. Dar Porta, Pluto, Hans şi cu mine am rămas la urmă. Ne uitam la cele trei fete şi ele se uitau la noi, şi doar atunci ne-am dat seama pe deplin cât de ciudată era situația în care ne găseam. Bineînțeles, fusesem perfect conştienți încă de la început, dar surpriza de a întâlni femei în locul acela uitai de lume, în clipe când ne aşteptam mai puțin, ne blocase capacitatea de a raționa.

Cele trei fete purtau hainele vărgate ale deținuților şi între noi şi ele se înălța, respingător, un gard de sârmă ghimpată înalt de doi metri şi jumătate.

Toate trei erau din Franța şi se aflau în lagărul acela de mai bine de un an. Una dintre ele era evreică. Când au aflat că eram pe picior de plecare spre Rusia, ne-au rugat să le luăm cu noi. În glumă, bineînțeles.

— Nu se poate, fetelor, răspunse Hans. Gestapo-ul ne-ar pune la zid.

Una dintre ele, o blondă înaltă cu privirea strălucind de inteligență, ne aruncă pe un ton sfidător:

— Vă e teamă? Dovediți-ne că sunteți bărbați.

Deodată, fără ca vreunul dintre noi să fi dorit-o într-adevăr, ne-am dat seama, că începeam să luam lucrurile în serios.

— Am face bine s-o ştergem, spuse Hans nervos. Dacă SS-iştii le văd pe bietele fete vorbind cu noi o să le stâlcească-n bătaie.

— Ba stăm aici cât avem chef! se răsti Porta.

Hans. se uită în stânga şi-n dreapta, aşteptându-se să vadă vreun paznic.

— Sa făcut! Dar nu noi o s-o încasăm cel mai tare dacă ne prind!

Ce spusese era adevărat. Stând acolo, le expuneam pe cele trei femei la represalii inutile, pe care le cunoşteam prea bine şi noi înşine. Ne uitam la ele, nehotărâți. Ele se uitau la noi, resemnate.

— Pe toți dracii! înjură Pluto, Ar trebui să le luăm cu noi. Bietele puştoaice sunt slabe ca nişte aşchii...

— Şi totuşi sunt frumoase, am adăugat eu.

Ne zâmbeau cu tristețe. Le-am aruncat țigări şi am mai întârziat o clipă, cugetând, cântărind lucrurile fără a fi în stare să ne hotărâm a face ceva.

În clipa aceea îşi făcură apariția Bătrânul şi Asmus coborând din vagon dintr-un motiv oarecare. N-are rost s-o mai lungim! Vin cu noi, da ori ba? Dacă-i da, atunci acum, nu peste două săptămâni!

Ca totdeauna era perfect stăpân pe sine şi iute ca trăznetul. Cât ai bate din palme, ne puse să înălțăm cu trupurile noastre o piramidă sprijinită pe unul dintre stâlpi. Cățărându-se pe umerii lui Asmus şi ai uriaşului Pluto, întinse celor trei tinere femei centurile noastre agățate cap la cap şi le ridică una câte una pe deasupra gardului de sârmă ghimpată. Hans, Porta, şi cu mine le aşteptam pe partea noastră pentru a le prinde în brațe. Apoi Asmus, Hans şi Pluto s-au întors în vagon, i-au dat afară pe toți cei care nu erau „de-ai casei" şi au închis uşa, astfel că am izbutit să le îmbarcăm pe călătoarele noastre la adăpost de orice privire indiscretă.

Bineînţeles că necazurile abia începeau. În ce încurcătură ne băgasem? Cu inima cât un purice, am început să pricepem că povestea asta este cea mai primejdioasă cu putinţă. Fusesem luaţi pe neaşteptate. Viaţa? (Pentru a folosi un cuvânt cu adevărat mare.) Oricum, chiar dacă eram speriaţi de aventura aceasta în care ne avântasem cu capul prin pereţi eram totuşi fericiţi şi mândri de a fi făcut-o. Simţeam acea bucurie care te cuprinde atunci când descoperi că eşti în stare să faci mult mai mult decât te credeai în stare. Aş dori să explic acest lucru fără a avea aerul că mă laud, dar de fiecare dată când aud vorbindu-se de acte de eroism, folosesc situaţia aceasta drept criteriu a ceea ce poate fi un act realmente eroic şi trebuie să spun că în faţa acestei pietre de încercare multe fapte lăudate; nu-mi pot inspira, cu toată bunăvoinţa, decât o admiraţie foarte moderată.

Povestea aceasta ar putea fi considerată drept o izbândă a solidarităţii omeneşti asupra egoismului născut din însingurare.

— Şi pentru a reveni la lucruri mai practice, conchise Bătrânul, după ce ne-am revenit cât decât din prima euforie de conspiratori, nu le putem lăsa pe ele hainele astea de puşcărie. Va trebui să le înţolim altfel. Scoateţi tot ce aveţi, băieţi, şi fără fasoane.

Într-o clipită ciorapi, lenjerie de corp, cămăşi, pantaloni, tricouri, salopete, bonete, încălţări ţâşniră din patruzeci de bagaje pentru a fi oferite alegerii protejatelor noastre.

Şi când îşi scoaseră liniştite rochiile vărgate de deţinut, sub care nu mai aveau nimic, patruzeci de soldaţi soioşi s-au întors dintr-o singură mişcare, privind în partea opusă. Martor mi-e Dumnezeu că alcătuiam o liotă afurisită de duri lipsiţi de scrupule. Bănuiesc că civilizaţia ne adusese aici, dar exemplul acesta dovedeşte, cu toate acestea, că nu trebuie să fim pesimişti în privinţa spoielii subţiri a educaţiei, căci tocmai această subţirime permite educaţiei înnăscute, cea a inimii, să iasă la suprafaţă. Şi mai e ceva, ceva care ne-a făcut să le lăsăm pe cele trei femei să-şi schimbe hainele în linişte. Luam poziţie împotriva gardienilor din lagăr, care timp de patrusprezece luni şterseseră şi călcaseră în picioare orice decenţă umană. Doream să le arătăm acestor sărmane fete că demnitatea, consideraţia şi omenia mai existau încă şi nu erau vorbe goale. Chiar şi printre soldaţi duri şi murdari.

Le-am instalat în spatele unui morman de raniţe. Apoi Bătrânul, Porta şi cu mine am dat o raită să vedem dacă fusese dată alarma în lagăr, iar ceilalţi s-au aşezat în dreptul uşilor pentru a opri pe oricine nu avea ce căuta în vagonul nostru.

Trenul s-a pus în mişcare înainte ca tripla evadare să fie descoperită.

În zilele ce au urmat, tot ce era mai bun de mâncat şi toate câte le-am putut procura au trecut firesc la cele trei călătoare clandestine ale noastre. Cea mai în vârstă, Rosita, era profesoară de muzică, astfel că Porta deveni foarte repede apărătorul ei personal. Nu am izbutit niciodată s-o facem să ne spună pentru ce fusese trimisă în lagăr.

Jeanne, cea mai tânără — abia atinsese vârsta majoratului — studia la Sorbona în momentul arestării sale. Cei doi fraţi ai ei, locotenenţi în armata franceză, erau prizonieri în Germania. Tatăl ei era căutat de Gestapo, care o deportase, în chip de ostatic.

Maria, evreica, fusese înhăţată într-o seară, în plină stradă şi expediată în Polonia fără nici o altă formă legală. Soţul ei era om de afaceri din Lyon şi aveau un băieţel de doi ani şi jumătate. Cel de-al doilea copil — de asemenea un băiat — se născuse la trei luni după ce Maria fusese internată în lagărul de concentrare, dar nu trăise decât cincisprezece zile.

Nu se scursese încă o săptămână şi eram toţi îndrăgostiţi lulea de femeile noastre; dar la fel precum copiii care descoperă un cuib cu păsărele,

nu ştiam ce să facem cu ele. Cea mai mare parte a timpului o petreceam examinând şi respingând sugestiile cele mai fanteziste, cele mai puţin realizabile. Cu toate acestea, eram de acord asupra unui lucru: în nici un caz nu le puteam târî după noi până în prima linie pentru a încerca să găsim prilejul de a le trece la ruşi. Era mult prea nesigur iar dacă ar fi avut ghinionul de a străbate un sector apărat de vreun detaşament asiatic cu obiceiuri primitive, ar fi fost violate pe loc de toată trupa.

Fratele lui Fleischmann a fost cel care a găsit cheia problemei. Fleischmann sosi într-o bună zi alergând să ne spună că fratele său era Oberfeldwebel pe un tren blindat garat nu departe de noi, pregătindu-se să plece în Franţa. Îl pusese pe fratele său în temă iar acesta se declarase gata să facă şi imposibilul pentru a repatria protejatele noastre. Fetele nu au înţeles imediat despre ce e vorba, au crezut că Gestapo-ul le descoperise urma şi Maria izbucni în plâns.

Porta însă le lămuri:

— Plecaţi spre Franţa într-un prea frumos tren blindat. Ei, haide, haide, sunteţi doar mutate la artileria grea. Frăţiorul lui Fleischmann se va ocupa de asta...

Am trecut peste o mulţime de şine, ba ducând după noi, ba purtându-le în braţe pe cele trei tinere pe jumătate moarte de spaimă, ajungând în cele din urmă la trenul blindat cu tunurile sale îndreptate spre cer. Fratele lui Fleischmann pregătise totul şi doi dintre oamenii săi stăteau de pază. Le adresă un zâmbet Mariei, Rositei şi Jeannei. strângându-le pe rând mâna.

— Urcaţi-vă, copii, dar trap şi nu vă mai arătaţi. Staţi pur şi simplu liniştite în ascunzătoarea voastră, veţi primi tot ce aveţi nevoie. E cam strâmt la voi, dar vă vom duce acolo unde trebuie, veţi vedea...

Le-am ajutat să se instaleze. Aveau o singură cuşetă pentru ele trei, în colţul cel mai de sus şi mai puţin accesibil dintr-un vagon blindat, plin cu arme şi muniţii. Toate trei ne-au sărutat pe gură. Porta, emoţionat, le numi „turturelele mele”, drept care se alese cu o sărutare suplimentară.

Ceva mai târziu şi nu fără o strângere de inimă, priveam uriaşul convoi pornind şi dispărând către vest. Nu am aflat dacă cele trei femei ale noastre au ajuns în Franţa, dar ştiu că trenul a sosit la destinaţie fără mari pierderi.

La vreo şase săptămâni după această despărţire, cineva din rezistenţa franceză îl ucisese pe fratele lui Fleischmann, la Mans, cu un glonte în ceafă şi îi luă revolverul. Dacă patriotul francez ar fi ştiut povestea celor trei femei deportate nu ar fi procedat în felul acesta. Dar aşa este războiul, în toată splendoarea lui. Monstruos până la absurd.

Trenul nostru porni către est, având drept destinație nemărginitele stepe şi întunecatele păduri ale Rusiei. Păstram soba din vagonul nostru încinsă la roşu, dar eram înghețați. Zi şi noapte zăceam strânşi în mantalele noastre, cu căciulile îndesate până peste urechi. Dar zadarnic înfundam sobă, trăgeam pe noi țoale peste țoale şi ne înghemuiam unii în alții, rămânearn mereu, fără speranță, mizerabil de înghețați.

LA BISERICĂ

Am intrat în gara din Pinsk în mijlocul unei furtuni de zăpadă. La cantina Crucii Roşii ne-au dat să mâncăm fasole şi în mod excepțional, aveau o asemenea cantitate încât fiecare şi-a putut umple burta.

O soră de caritate îi sfătui pe Bătrânul să viziteze o minunată şi veche biserică ce se înălța chiar în spatele gării şi cum nu aveam ceva mai bun ce făcut, toată şleahta noastră porni într-acolo.

Foarte veche şi impregnată cu miros de tămâie de veacuri, biserica era cu adevărat superbă, plină de chestii masive şi sculpturi delicate, aurării somptuoase şi fast catolic, cu candele mici şi lumânări mici şi unghere împodobite cu sfinți cunoscuți, pictați în culori vii şi simple, având în mijlocul naosului un spațiu uriaş şi destul de înalt pentru a permite sufletelor bunilor credincioşi să se înalțe nestingherite către sfânta împărăție gata să le întâmpine.

Lui Porta i se părea cam caraghios să te duci să caşti gura de admirație într-o biserică şi nu se sfia să ne ia peste picior.

Dar apoi descoperi orga şi zâmbind imediat precum un copil nerăbdător, exclamă:

— Și-acum ascultați la mine!

Am găsit scara ce ducea la claviatura marilor tuburi. Porta ne rugă să trecem în spate să acționăm burdufele, însă Pluto ne făcu semn să stăm pe loc. El singur avea puterea a trei oameni obişnuiți şi era prea de-ajuns pentru treaba asta. Porta ne zâmbi din nou şi se aşeză pe locul organistului.

— Şi acum, dragii mei, veți vedea cum ştie Joseph Porta să cânte la orgă!

Aplecat peste balustrada galeriei, Bătrânul scoase dintre buze pipa pe care o făcuse cu propriile sale mâini.

— Fă-te că-mi cânți bucata aceea de Bach pe care mi-ai cântat-o cândva în Iugoslavia.

Porta habar n-avea de ce bucată e vorba, dar Tom Degețelul îi fredonă câteva măsuri. Era *Toccata şi Fuga* de Johann-Sebastian Bach. Îndată ce recunoscu partitura cerută. Porta se lumină la față şi se răsti la Pluto:

— Pedalează, măi ocnaş înrăit şi Joseph Porta, Obergefreiter prin mila Domnului, vă va arăta de ce-i în stare.

Răsuflă adânc şi trăsăturile sale se goliră orice expresie, aşa cum apare un pahar murdar cu poşircă trezită după ce a. fost spălat pentru a fi umplut cu vin de viță nobilă.

Şi Porta începu să cânte. Părea că se amuză, că nu acordă nici o importanță la ceea ce făcea, dar notele țâşneau în biserică precum stoluri de păsări, unele mici şi vioaie ca libelulele, celelalte majestuoase şl răscolind aerul cu aripile lor. Când încetă de a cânta, entuziasmul nostru se traduse printr-un hohot de râs. Îşi aprinse o țigară şi se aşeză mai confortabil. Bătrânul îmi trase un ghiont şi, fără a-l pierde din ochi, şopti:

— Abia acum vei auzi ceva adevărat. Acum, că s-a pornit...

Bătrânul parcă era un părinte orgolios a cărui inimă se umple de afecţiune în faţa adevăratei virtuozităţi.

Porta se feri să-l dezamăgească. Cânta, într-adevăr, din instinct, ca un maestru. La început în surdină, mângâind uşor clapele, absent şi parcă hipnotizat de propria sa muzică. Cântă pe rând *Die Himmel rühmen des Ewigen Ehre,* de Beethoven, apoi cântecul de leagăn anonim *Schlaf mein Prinzchen, schlaf ein,* pe care îl cântă cu asemenea dulceaţă inefabilă încât ni se umezirea ochii de lacrimi iar Bătrânul şi cu mine am schimbat o privire, comunicând într-o aceaşei bruscă revelaţie a frumuseţilor vieţii şi în acelaşi regret de a fi înlănţuiţi cum eram de forţele întunericului.

Şi-apoi Porta se dezlănţui. Sfărâmă toate barierele şi mătură biserica cu un amalgam sonor ce era totodată imn de bucurie, cor al tuturor lucrurilor vii şi moarte, împletite într-un cântec de mulţumire. O fanfară titanică a o mie de trompete. Jocul fulgilor de zăpadă într-o noapte de Crăciun, în timp de pace. Păsările pădurii şi câmpului avântate cu ciocul către înaltul cerului ciripind împreună un cor celest.

Rămăsesem împietriţi, transformaţi în statui. Soldatul acesta hidos, respingător şi, născută de sub degetele sale, această gigantică slăvire a bucuriei pure, cuceritoare, irezistibile...

Întâmplător, am coborât privirea către naos şi, spre marea mea uimire, am constatat că era plin de oameni tăcuţi, nemişcaţi. Lângă altar stătea în picioare un preot înalt, cu părul alb. Ceva mai încolo se înghesuia o grupă de civili, cu faţa îndreptată spre galerie. Mijlocul bisericii era plin de soldaţi în mantale murdare, aşezaţi, în picioare, cu coatele pe bănci, cu căciulile lăsate peste chipurile lor slăbite de subnutriţie. Printre ei am distins vreo două surori de la Crucea Roşie dar nici o clipă nu mi-au trezit obişnuitele gânduri deocheate. Muzica lui Porta învăluia şi purifica totul. În sfârşit, încetă şi, în tăcerea absolută, l-am auzit pe Pluto recăpătându-şi zgomotos suflul, la postul său, în spatele orgii. Porta privi către Bătrânul şi apoi către mine.

— Nu-i prea rău pentru un concert din fuga calului într-o biserică...

Dar o spuse fără emfază. Foarte firesc. Era fericit. Fericit într-un fel solemn, care nu-i era obişnuit. Glasul Bătrânului tremura de emoţie.

— Măi puşlama! Măi nătărăule!

Preotul se apropie şi el, sărutându-l pe Porta pe amândoi obrajii.

Asmus se căţără apoi pe scări şi ne anunţă că trenul se pregătea de plecare. Preotul cel înalt şi voinic făcu semnul crucii peste capetele noastre.

— Dumnezeu să vă binecuvânteze, copiii mei...

Şi am regăsit viscolul şi vagonul de vite şi paiele murdare răspândite pe podea. Trenul — frigorific în ceea ce ne privea — îşi urma drumul către destinaţia sa necunoscută. Nu am coborât decât la Smolensk.

— Înapoi, ÎNAPOI, pentru dumnezeu! Are piciorul prins sub şenile!

Porta reacţionă aproape instantaneu. Tancul dădu înapoi, Porta mă ajunse dintr-un salt şi, fiecare de o parte, l-am susţinut pe Hans Breuer care, în picioare, palid ca moartea, se agăţase de flancul carului blindat. L-am transportat în colibă şi Bătrânul aprinse o ţigară şi o înfipse între buzele vinete ale lui Breuer. Decupă apoi carâmbul cizmei din jurul piciorului zdrobit al camaradului nostru.

— Măi băieţi, măi băieţi, aţi înnebunit de tot?

ÎNAINTEA ATACULUI

Eram încartiruiţi în case rechiziţionate, la marginea Smolenskului. Îndată după ce ne-am primit raţiile, am dat o raită până în marea piaţă a târgului, care colcăia de soldaţi din toate armele şi armatele posibile: SS-iştii cu capul de mort rânjind pe căştile lor, trupe de paraşutişti, cavalerişti cu, pantaloni din piele şi cizme înalte cu pinteni, infanterişti în bluzoane de piele cu pete brune, verzi şi albastre de camuflaj, soldaţi unguri şi români în uniforme kaki, bărbaţi din toate armele şi armatele Europei Centrale adunaţi în piaţa târgului din Smolensk, începând cu eleganţii ofiţeri de aviaţie cu monoclu şi sfârşind cu pifanii păduchioşi şi jegoşi.

Cei mai mulţi dintre civilii ruşi purtau haine vătuite, incredibil de zdrenţăroase şi încălţări de pâslă fără nici o formă. Am întâlnit vreo câteva femei în vârstă purtând fiecare câte un sac mare in spinare, sporovăind ca nişte coţofene. Deodată una dintre ele se opri, îşi desfăcu picioarele şi în clipa următoare se slobozi răsunător, în timp ce la picioarele ei se lăţea o băltoacă. Îndată ce termină, îşi reluă liniştită drumul.

— Ca o vacă bătrână! izbucni Porta, uluit. La fel ca o vacă bătrână!

Ruşii păreau a nu fi câtuşi de puţin afectaţi de gerul înspăimântător, care asupra noastră avea un efect nefast.

Nu am rămas decât două sau trei zile la Smolensk, de acolo fiind transportaţi cu camioanele la Bielev, unde era cantonat Regimentul 27. Compania noastră fu încorporată în batalionul 21, comandat de Oberstleutnant-ul von Lingdenav, ajutat de maiorul Hinka. Dacă compania noastră nu ar fi fost comandată de ticălosul de Meier, toate ar fi fost cum nu se poate mai bune.

Porta susţinea că Domnul i s-ar fi arătat în vis pentru a-i spune că în curând se va deschide sezonul de vânat ticăloşi şi că nu peste mult timp compania va avea un nou comandant. Acestea erau revelaţiile făcute de Domnul Obergefreiter-ului Porta, amin.

Între ostaşii companiei se vorbea mult despre vânătoarea de ticăloşi. Meier îşi permitea cu noi lucruri de necrezut. Ne priva de ceea ce era dreptul nostru în toate privinţele şî nu scăpa nici un prilej să ne batjocorească. Cel mai mare triumf pentru el era să ne impună exerciţii şi marşuri ca şi cum nu am fi fost pe front. Toţi ceilalţi ofiţeri clătinau din cap şi-l considerau, nebun şi, începând din acel moment, toţi au înţeles că Meier putea crăpa fără ca nimănui să-i pese în ce împrejurare şi-ar găsi moartea. De acum înainte Meier ne aparţinea. El încă nu ştia, dar noi, noi o ştiam. Am încetat să trăncănim despre vânătoarea de ticăloşi şi mulţi îşi pregătiseră gloanţe dum-dum[9]. Un capitol închis.

---

[9] Gloanţe explozive; în cazul acesta e vorba de crestarea vârfului

Unul dintre cei care îşi puneau mai mult la inimă măgăriile lui Meier era Hans. În două rânduri îmi propusese să dezertăm împreună, dar nu am avut curajul să încerc.

— Păi bine, Sven, nu pricepi că trebuie s-o întindem de aici, cu orice preț?

L-am privit cu atenție.

— Hans, te rog, nu te apuca să faci tâmpenii!

Într-o seară am primit ordin să pregătim tancurile pentru o misiune. Am făcut plinul cu benzină şi muniție: câte zece mii de boabe pentru fiecare dintre cele două mitraliere, o sută de obuze de mare putere explozivă, o sută de obuze blindate, cincizeci de obuze perforante, apoi grenade de mână, rachete luminoase, muniție pentru pistoale şi carburant pentru aruncătoarele de flăcări.

Porta era întins pe burtă, intrat până la genunchi, cu capul în jos, în blocul motorului şi blestema cu năduf armata care îi preschimba pe oamenii obişnuiți în ticăloşi de prima mână. Din când în când, înăbuşindu-şi râsul, zbiera dintre cilindri şi supape:

— Hei, Bătrâne. De data asta cred că voi trage un decar. Mi-a şoptit-o bunul Dumnezeu...

— Dacă n-o face altul înaintea ta. Suntem şapte sute în companie...

Drept răspuns, Porta se porni să şuiere printre dinți un semnal de vânătoare. După aceea, Bătrânul şi Tom Degețelul se întoarseră în colibă să pregătească gustarea de seară, în timp ce Pluton plecă spre intendență să ne aducă rațiile. Porta şi cu mine urma să ducem tancul pe lângă casă şi să-l camuflăm cu crengi şi zăpadă pentru a-l ascunde privirilor aviatorilor ruşi, care aruncau în fiecare noapte deasupra noastră paraşute luminoase.

Hans Breuer ni se alătură pe când manevram carul de luptă şi ne spuse că tocmai primise o scrisoare prin care era informat că soția sa fusese dusă la spital în vederea unei serioase intervenții chirurgicale la abdomen. Era foarte deprimat şi îmi reproşez încă şi astăzi că nu l-am supravegheat mai bine. Îi cunoşteam starea de spirit şi veştile acestea rele pe deasupra... Ar fi trebuit să deschid mai bine ochii, dar nu te poți gândi la toate şi, după o clipă, era prea târziu.

Eram în fața tancului, îndrumându-l pe Porta cu glasul şi cu mâna să adăpostească maşinăria fără a dărâma coliba. L-am auzit pe Hans Breuer țipând şi am înțeles îndată că făcuse ceea ce era de aşteptat. Când am ajuns lângă el stătea într-un picior, cu celălalt prins între butuc şi şenila taneului.

*

După plecarea ambulanței am discutat despre felul în care Bătrânul trebuia să redacteze raportul. Ne-am înțeles să spunem că încercase să se urce pe tanc dintr-o parte şi că, în aceeaşi clipă, Porta manevrase înapoi, înțelegând greşit semnalul meu. Hans alunecase, prinzându-şi piciorul. Era plauzibil, fără îndoială, dar nu şi inatacabil pentru simplul motiv că era strict interzis a te urca lateral pe tanc. Totdeauna trebuia să te urci prin față, sub privirile conducătorului.

Şi, bineînțeles, părea ciudat că îşi strivise piciorul chiar în ajunul unei ofensive.

— Ciudat ori ba, ne doare-n şpiț. declară Bătrânul. Ştim cu toții la ce ne putem aştepta, dar atât timp cât nu vor putea dovedi nimic, toate vor merge bine. Şi nu vor putea dovedi nimic cât timp vom susține cu toții aceeaşi

---

proiectilului, ceea ce face ca acesta, la impactul cu ținta, să se desfacă producând răni asemănătoare cu cele ale gloanțelor explozive.

explicaţie.

— Tot ce ne putem dori, spuse Porta, este să nu-l chinuiască prea mult cu întrebările.

Un somn greu, de brute. Trezirea la ora unu. Ora prevăzută pentru atac.

Tom Degeţelul aprinse o lampă şi, încă ameţiţi de somn, ne-am echipat la lumina sa tremurătoare. Aşezat turceşte, Porta îşi scărpina cu furie pieptul îngust, cu claia de păr roşcat zbârlită în toate direcţiile. Bătrânul şi Pluto prindeau păduchi pe care îi aruncau în flacăra lămpii, unde măruntele bestii se dezintegrau cu un mic pocnet, emanând un miros uleios, greţos.

După mai puţin de un sfert de oră iată-ne complet echipaţi şi, tremurând de frig, ne-am căţărat cu toţii în tanc. Ne-am înnodat cu grijă eşarfele noastre jegoase, am tras căciulile pe urechi şi ne-am pus ochelarii de zăpadă.

Câtă deosebire între tânărul erou rumen în obraji, drept ca un I, cu privirea de oţel, scrutând dârz întinderile cucerite, câtă deosebire între acest războinic adulat de femei, pe care îl vezi pe afişele de recrutare din toate ţările lumii şi sărmanul soldat speriat, răcit, cu nasul înfundat, obrazul de ceară şi gura urât mirositoare, care este realitatea războiului. Dacă pictorii, care fac aceste afişe şi-ar da seama cât de tragic este ceea ce realizează ei cu arta lor ridicolă, şi-ar căuta desigur alt mod de a-şi câştiga traiul. Dar fără îndoială că nu ar putea găsi altul căci, privind cu atenţie, îţi dai repede seama că doar artiştii de mâna a şaptea îşi prostituează „arta” în aceste mâzgălituri plătite. Afişele de recrutare militară sunt fără excepţie apanajul celor mai mediocre talente din lumea întreagă.

Toate motoarele batalionului fremătau şi bubuiau de la un capăt la celălalt al satului. Din când în când câte o scurtă rază de lumină ţâşnea dintr-o lanternă dar, în afară de aceste rare luciri pretutindeni domnea un întuneric de smoală. „Râşniţele de cafea” — aşa poreclisem noi aparatele ruseşti din cauza zumzetului lor astmatic — se roteau, nevăzute, pe deasupra capetelor noastre, survolându-ne uneori atât de jos încât acopereau pentru o clipă zgomotul viu, vacarmul infernal al propriilor noastre motoare.

Am ieşit din sat pe companii. Era o beznă de nepătruns şi cel mai greu era să nu loveşti tancul din faţă. Pentru a-i uşură misiunea lui Porta, care mânuia comenzile carului nostru de luptă, Pluto şi cu mine ne instalasem afară pe turelă şi îi transmiteau instrucţiunile prin telefon. Înaintam în zăngănit de fier cu cincizeci, cincizeci şi cinci kilometri pe oră. Deodată se auzi un zgomot ca de chibrituri rupte, dar mult mai puternic. După încă o jumătate de minut zgomotul se repetă şi bucăţi mari de lemn ne-au trecut pe lângă urechi. După ce această ciudăţenie se repetă de cinci ori la rând, am înţeles în sfârşit că eram pe cale să culcăm la pământ stâlpii de telegraf şi-l readuserăm pe Porta pe şosea. Ceva mai încolo era să intrăm peste tancul dinaintea noastră, care se oprise lângă un pod pe care blindatele nu-l puteau trece decât câte unul. A trebuit să plasăm câte un om de fiecare parte a podului, pentru a dirija monştrii cu ajutorul capetelor ţigărilor aprinse. Doar câţiva centimetri mai mult la dreapta sau la stânga şi apele râului Upa şi-ar primi prada pe care o aşteptau.

Către ora patru dimineaţa am oprit în marginea unor tufişuri. Am oprit motoarele şi peste umerii noştri se lăsă o tăcere grea. Din inima beznei nu mai răzbătea decât gângăveala comică, intermitentă, a „râşniţelor. de cafea”. Din timp în timp cobora câte o paraşută luminoasă ce strălucea ca un soare în miniatură deasupra sectorului. Încolăcit şi înghesuit pe podeaua metalică a tancului am încercat să dorm în timp ce ofiţerii noştri primeau ordinele de luptă de la autorităţile regimentare.

Nici nu închisesem bine ochii că a trebuit să reintrăm în formaţie de luptă. Comandanţii de pluton ne împărţiră ordinele.

MARELE SPECTACOL DE OPERETĂ

Regimentul 27 blindate, concomitent cu diviziile a 4-a, a 18-a, şi a 21-a va ataca poziţiile ruseşti de la Serpuhov, la nord de Tuia. Aceste poziţii trebuie străpunse pentru a permite înaintarea în adâncime pe direcţia Moscovei. Regimentul de tancuri grele ale Diviziei 12 Panzer va fi în fruntea ofensivei, având trupele de infanterie SS în rezervă pe flancul drept. Compania noastră va fi plasată în extremitatea aripii stângi şi se va infiltra în spatele poziţiilor inamice, pentru a deschide drumul companiilor din rezervă. Compania a treia va fi în frunte.

— Onoare memoriei companiei a treia! rânji Porta.

— Obiectivul nostru este un sat în ruine situat exact dincolo de linia principală a bătăliei. Panzer-Grenadierii din Regimentul 104 puşcaşi ne vor însoţi pentru a lua parte la atac sub protecţia tancurilor noastre. Recapitulez:

Ora 6 şi 40: atacă avioanele Stuka

Ora 6 şi 48: atacă compania a treia.

Ora 6 şi 51: compania noastră urmează compania a treia.

La ora 6 şi 50, un violent tir de baraj va fi declanşat la trei kilometri în spatele inamicului.

Un spectacol magnific. Proiectile trasoare de tpate culorile străbăteau şuierând cerul. La orizont ardeau păduri şi sate, proiectând asupra norilor reverberaţiile lor purpurii. Ici şi colo explodau obuze, semănând întunericul cu străfulgerări albe, dar exploziile acestea dispersate nu ne împiedicau să simţim până în măduva oaselor abisala tăcere care precede furtuna. Uneori mai ţăcănea cu furie câte o mitralieră, ale cărei gloanţe se împrăştiau printre

ruine, în jurul nostru.

Da, într-adevăr, un spectacol magnific. Căci o bătălie organizată este *spectacolul* prin excelență — întrebați-i pe regizorii de cinema —, buchetul jocurilor de artificii, atracție-vedetă, marea finală, apoteoza dramei. Războiul eu teama sa prelungită, cu murdăria, foamea şi mizeria sa nu mâi puțin eroice, îşi atinge paroxismul într-o desfăşurare supraomenească de splendoare şi sălbăticie.

Bătrânul îmi vorbise adesea de atacurile blindatelor în cursul cărora zeci de tancuri erau incendiate de tunurile anticar ale inamicului, cu echipajele întemnițate arzând în cuptorul din interiorul lor. Şi ne mai spusese de multe ori că a fi în fruntea unei ofensive era o încercare din care puțini scăpau cu viață. Dar desigur că noi, cei din batalioanele disciplinare, vom fi veşnic cei din frunte.

— Ei, Sven, ai scris câteva cuvinte de despărțire pentru mama şi iubita ta?

Întrerupându-mi gândurile întunecate, glasul grav al Bătrânului mă făcu să tresar. Am mâzgălit câteva cuvinte pe un petec de hârtie, la înălțimea tabloului de bord. După ce am terminat, Porta îmi trecu o sticlă şi-mi spuse cu obişnuitul său rânjet strâmb.

— Bea puțin curaj, puştiule şi vei uita că ne aruncă în cap obuze încinse la roşu. Te vei crede la exerciții.

Curajul lui Porta era alcool de 96° şterpelit de la infirmerie. Mai târziu aveam să-l beau adesea, dar niciodată pur. Porta izbucni în râs văzându-mi chipul.

— Scuze, am uitat să spun că trebuie să-ți retragi glota şi să înghiți fără să guşti!

Spre marea mea uimire, Tom Degețelul apucă sticla şi supse liniştit, fără să chiulească, precum un sugaci biberonul său. Porta fu nevoit să-i smulgă flaconul.

— Ajunge, gură de canal. Mai lasă şi celorlalți ceva!

Tom Degețelul râgâi zgomotos.

— Mulțumesc, Porta. Dacă ajung colo-sus înaintea ta, voi aduna un cor de îngeri să-ți ureze bun venit.

— Îl auzi? întrerupse Bătrânul. Îşi închipuie că va urca la ceruri. Nu, copiii mei, dacă ar fi să-mi crească cândva pene undeva, ele vor puți a smoală.

Ordine date cu glas înăbuşit răsunară afară şi câțiva grenadieri se urcară pe tanc. Am fript o ultimă țigară.

— Gata de atac! Compania a 5-a, înainte marş!

În zumzetul motoarelor sale, compania străbătu ruinele sătucului. Capacele turelelor noastre erau încă deschise şi, agățați în spatele nostru, grenadierii aşteptau deschiderea balului înainte de a sări jos. Cu ochii ațintiți prin deschizăturile înguste ale postului de pilotare, Porta ținea cu mâna stângă comenzile. Bătrânul, în picioare în turela centrală, străpungea cu privirea bezna prin hubloul de ochire. Pluto era la postul său, lângă tunul de calibru mare iar Tom Degețelul deschisese toate buncărele cu muniție, gata să reîncarce tunul pe măsură ce vor fi ejectate tuburile goale, înroşite de explozie. Aşezat în fața postului de radio, mă încredințai pentru a douăzecea oară că mitraliera era pusă la punct şi împinsei uşor lunga bandă de cartuşe înfăşurată în jurul meu precum un şarpe lat şi plat.

Un glas ce părea că-şi înăbuşe o izbucnire de râs:

— Compania a-5-a... Compania a 5-a... Aici postul de comandă al companiei... Ordin către toate tancurile de a deschide focul!

Şi infernul se dezlănțui, strivind capetele noastre cu mugetul, tunetul, scrâșnetul şi vacarmul energiei eliberate.

Lungi flăcări galbene şi roşu ţâşneau precum lăncii de foc din gura fiecărui tun. Interiorul tancului era ca un cazan de vrăjitoare, ca ceaunul unui demon. Fumul exploziilor ne irita ochii şi ne ardea gâtul. La plecarea salvei, o flacără ascuțită țâşnea din culasa tunului nostru, împungând ca un pumnal aerul încărcat. Tuburile obuzelor trase se îngrămădeau şi zdrăngăneau asurzitor pe podeaua metalică.

Priveam cu gura căscată priveliştea care ne întâmpina. Deodată am zărit, drept în faţă, infanterişti ruşi. Ca un automat, am privit prin aparatul de ochire, arătătorul se chirci pe trăgaci, conform instrucțiunilor şi în mod reglementar... Acum! Cu privirea rece, cu pleoapele strânse, urmăream traiectoria gloanțelor mele: trasoare, corectând tirul şi îndeplinindu-mi sarcina de asasin. Apoi o lovitură puternică mă proiectă înainte şi dacă nu aş fi avut casca de protecție cu margine de piele, obrazul mi-ar fi fost zdrobit de culasa mitralierei. Bătrânul se porni să-l certe pe Porta, care ne aruncase într-o pâlnie de obuz adâncă de câțiva metri.

— Ai răbdare să-mi pot lua elan şi să conduc rabla asta aşa cum trebuie, vociferă Porta.

Încet-încet, artileria antitanc rusească începuse să reacționeze şi primele tancuri imobilizate ardeau ici şi colo, îngrămădiri de oțel înconjurate de flăcări roşu, scuipând spre cer torente de fum negru, gros, ca o catifea.

Ne urmam înaintarea, încet, cu grenadierii ascunşi în spatele nostru, pregătiți să nimicească infanteria rusească îndată ce le vom fi străpuns pozițiile. Către amiază Ivan bătu în retragere. După ce am fost realimentați cu muniții şi carburant, ne-am repezit pe urmele sale. Uneori ruşii se retrăgeau în câte un sat. Atunci ne opream şi, un sfert de oră mai târziu, satul nu mai era decât o vâlvătaie de flăcări în care ne năpusteam din nou, zdrobind totul în calea noastră: soldați, bărbați, femei, copii şi animale domestice. Dacă în fața noastră apărea o casă incendiată, treceam prin ea dintr-o parte în cealaltă, într-un vârtej de scântei, ducând uneori cu noi grinzi arzânde pe care le pierdeam ceva mai încolo, după ce, pentru o clipă, crezusem că tancul nostru era în flăcări.

Soldații ruşi ştiau să moară. Nu o singură dată am văzut câte o mână de oameni cramponându-se într-un punct strategic şi întârziind înaintarea noastră până la ultimul cartuş, sau până îi striveam sub şenile.

La început este ciudat să vezi pe cineva aşezat, culcat sau târându-se pe drum, cineva pe care să nu-l eviți, ci să-ți urmezi drumul drept, neabătut, lăsând în urmă o masă de carne informă, o senzație foarte ciudată. Ciudată pentru că nu simți absolut nimic. Îți dai seama, pur şi simplu, că în mod provizoriu eşti incapabil să simți vreo emoție. Mâine, sau poate peste o săptămână, o lună, un an, cincizeci de ani. Dar pentru moment, nimic. Nu ai timp pentru asta. Ştii doar că se întâmplă ceva ce înregistrezi mecanic prin sunete şi imagini care sunt însă imediat date la o parte, pentru o analiză ulterioară.

Am făcut cunoştinţă cu blindate ruseşti grele, enormi mastodonţi de nouăzeci sau o sută de tone, echipate cu un tun mare de 22 centimetri. Totuşi erau prea greoaie pentru a ne nelinişti prea mult. Le-am distrus fără prea mare greutate, unui după altul.

După opt săptămâni de înaintare neîntreruptă puterea noastră de luptă a slăbit şi ne-am stabilit la Podolsk, la sud-vest de Moscova. Din nefericire ne apucase iarna rusească, a cărei asprime e de neînchipuit. Mii şi mii de soldați germani au murit înghețați. A trebuit să fie organizat un nesfârşit convoi pentru evacuarea celor cărora, din cauza gangrenei li se amputase brațul sau piciorul.

Aprovizionarea noastră încetă. Nu mai aveam nici muniții, nici carburant. Eram izolați în inima Rusiei, la temperaturi de —50° şi nimeni,

sau aproape nimeni nu avea blănuri sau alt echipament de iarnă care să reziste viscolelor dezlănțuite. Mâinile şi picioarele ne făceau să suferim îngrozitor şi adesea puteam fi auziți țipând sau gemând de durere, precum copiii. A face de gardă timp de mai mult de zece minute la rând însemna moarte sigură. Oricine era atins de un glonț rămânea încremenit în poziția în care îl găsise proiectilul. Zilnic descopeream câte un cadavru țeapăn ca lemnul sprijinit de trunchiul unui copac sau de peretele tranşeei.

Era rândui ruşilor să preia inițiativa şi trupele lor siberiene, călite în războiul de iarnă, nu întârziară să ne inspire un respect nemărginit. Ne hăituiau şi noaptea, fără întrerupere şi fără îndurerare. Lipsa de carburanți paralizase tancurile noastre; dar chiar dacă am fi avut la dispoziție toată benzina din lume, nu ne-ar fi fost cu nimic de folos, căci motoarele erau înghețate, înțepenite, inutilizabile. Dacă le atingeai, comenzile vibrau ca nişte vergele de sticlă.

La 22 decembrie 1941, după trei săptămâni de atacuri neîntrerupte, ziua şi noaptea, ne-am retras în mijlocul furtunii de zăpadă. Aruncasem în aer toate carele noastre de luptă pentru a împiedica inamicul să pună mâna pe ele. Epuizați, orbiți de zăpadă, ne târam cu greu spre apus.

Păşeam între Porta şi Bătrânul şi eram atât de bolnav din cauza frigului, foamei şi oboselii încât din când în când trebuiau să mă poarte pe sus, pentru a mă face să continui drumul. Când mă prăbuşeam în zăpadă, mă înjurau şi mă loveau până o luam din nou din loc. Numai datorită încăpățânării lor, Tom Degețelul şi cu mine nu am împărtăşit soarta a mii de oameni care au rămas culcați pe pământ în nemărginirea albă, doar pentru că părea atât de uşor să nu te mai mişti în aşteptarea morții prin îngheț. Ruşii se țineau scai de noi, fără răgaz. Pentru ei gerul nu avea însemnătate. Erau mereu în stare să se lupte.

În calitatea noastră de regiment disciplinar, fireşte că alcătuiam ariergarda, la fel cum fusesem avangarda pe timpul ofensivei.

Ceva mai la sud de Stalingrad am primit ordinul să săpăm gropi în zăpadă şi să păstrăm — cu orice preț — pozițiile, era vorba de sătucul Garadnja. Urmară zile de nesuportat în cursul cărora infanteria rusă veni să ne strivească realmente pe pozițiile noastre. Mii de morți se îngrămădiră în fața tranşeelor, dar cu o încăpățânate îndârjită, ruşii aruncau mereu noi efective în luptă. Episodul acesta a fost unul dintre marile masacre ale războiului.

Bătrânul fusese numit şeful plutonului nostru, care cuprindea doisprezece oameni. Într-o noapte, ruşii izbutiră în cele din urmă să străpungă liniile noastre pe o adâncime de aproape douăzeci şi cinci de kilometri. Apăram un cuib de mitralieră împreună cu Asmus şi Fleischmann şi trăgeam fără încetare asupra valurilor succesive de atacatori, căscând bine ochii să nu-i doborâm pe ai noştri, care purtau, după modelul rusesc, mantale albe cu glugile trase peste căşti. Mai mult ne conducea instinctul decât vederea.

Deodată, în spatele nostru răsunară ordine în limba rusă. Am strâns repede mitraliera, pistoalele-automate, grenadele şi am rupt-o la fugă, unde vedeam cu ochii...

Asmus a fost destul de idiot să se înşele în privința direcției şi a nimerit drept în brațele ruşilor.

Fleischmann şi cu mine am ales direcția cea bună, dar fuga noastră s-a încheiat cu toate acestea în acelaşi fel, căci eram pe de-a-ntregul încercuiți.

Scriu cu mare silă capitolul de față, care se referă la perioada captivității mele. Ştiu prea bine că poate folosi, probabil, la întărirea unor

puncte de vedere de care nu mă simt deloc atras, în timp ce alții mă vor trata drept mincinos, ipocrit şi trădător al poporului.

Citind capitolul acesta, fanaticii unuia dintre aceste puncte de vedere se vor grăbi să sublinieze anumite pa-saje cu roşu, exclamând triumfători:

— Ei bine, iată cum e acolo! Judecați singuri, după spusele unui martor ocular. Ascultați aceste adevăruri despre Rusia Sovietică. Dacă cineva m-ar întreba dacă este aşa sau nu în Rusia Sovietică, nu i-aş putea spune, cu toată răspunderea, decât că nu ştiu. U.R.S.S.-ul este o țară imensă. Am trăit acolo un timp destul de scurt şi nu am văzut decât o mică parte a țării. Iar împrejurările în care am fost acolo erau de asemenea natură încât nu mi-a fost posibil nici să am legături obligatorii şi nici să procedez la sondajele neapărat necesare pentru elaborarea obiectivă a unui lucru atât de complex cum este o explicație privind felul „cum se petrec lucrurile" într-o țară străină.

Pentru aceşti oameni eu eram duşmanul. Aveau cele mai întemeiate motive să mă urască, să se poarte fără mănuşi cu mine şi puțin să le pese dacă mi s-ar fi întâmplat ceva rău. De fapt, nu eram oare unul dintre cei care contribuiseră la incendierea miilor de sate şi la distrugerea vieții a milioane de bărbați şi femei?

Nu împărtăşesc părerea simplistă conform căreia nazismul şi democrația populară nu ar fi decât o apă şi un pământ, că Hitler şi Stalin ar fi din acelaşi aluat. O singură privire asupra portretelor alăturate vă va demonstra absurdul acestei afirmații. Hitler era un isteric, Stalin un tip ambițios care avea destul de mult bun-simț să nu se joace cu revoluțiile, ci să-şi urmeze propria sa potecă, veşnic gata să se apere cu o pricepere aproape ştiințifică, o răbdare fără margini şi o neîncredere la fel. Stalin nu era un prost şi probabil nici un sfințişor. Cum nu l-am cunoscut personal, prefer să nu-l judec. Dar dacă după compararea profilului acestor doi oameni mai doriți să comparați şi ceea ce au scris, veți constata foarte repede că Hitler şi Stalin erau cum nu se poate mai diferiți unul de celălalt.

Povestea timpului petrecut de mine printre ruşi, ca prizonier de război, nu poate fi, deci, şi nici nu trebuie luată şi folosită ca un argument pentru sau împotriva socialismului, pentru sau împotriva lui Stalin, pentru sau împotriva „blocului de răsărit". Atât timp cât Führer-ul şi acoliții săi, cei morți şi cei încă în viață care mai bântuie cam peste tot în lume, vor continua să exercite o cât, de mică influență, nu facem altceva decât să ne pierdem vremea şi energia încercând să găsim la Moscova pricinile feluritelor spaime care împovărează sărmana noastră planetă. Atât timp cât libertatea democratică nu va depăşi stadiul de postulat teoretic, nu avem nici un drept să măturăm altundeva decât în fața propriei noastre porți.

Pe de altă parte, din partea mea vă puteți păstra întreaga libertate şi să faceți cu ea ceea ce vă place, cu condiția să fiu lăsat în pace. Dorința mea de libertate nu coincide cu traiectoria gloanțelor de armă. După ce am gustat războiul sub toate formele, m-aş supune de bunăvoie celor mai severe constrângeri, de ar fi nevoie, cu condiția să putem trăi în pace. Nu este suficient să te ridici şi să strigi „Nu mai vrem război", ca apoi să te aşezi la loc închipuindu-ți că ți-ai făcut datoria. Trebuie ca voințele să se impună; trebuie ca toată lumea să aibă destulă mâncare, ca toate marile programe şi planuri umanitare să devină fapte reale şi nu să rămână pe hârtie, Acest lucru va cere eforturi considerabile, întinzându-se probabil timp de mai multe generații. Edificarea puternicei maşinării care va asigura producția şi repartiția echitabilă a bunurilor va necesita multă energie şi autodiscir plină. Va impune cea mai grea dintre constrângeri: nevoia de a subordona interesele individuale celor de ordin general. Interesele generale şi nu, ca în cazul nazismului, interesele unei anume pături privilegiate. Aceasta va cere

renunțarea la un anumit confort, la anumite comodități personale. Va însemna să uităm de noi înşine şi va lichida acea formă de individualism care nu recunoaşte decât drepturile individului şi niciodată obligațiile sale. Dar ar fi atât de plictisitor, atât de uzat, atât de repetat până la saturație de a vorbi despre obligațiile individului. Cu toții vorbim prea mult despre libertate, subînțelegând că singura noastră dorință este de a-i extermina pe ceilalți. Sau, ceea ce este culmea infamiei, de a-i împinge pe alții să se extermine între ei, scoțând castanele din foc, pentru a ne bucura de spectacol.

Două motive, de altfel asemănătoare, mă fac să vorbesc despre timpul petrecut în Rusia, în ciuda silei şi temerii mele de a fi greşit interpretat, cu sau fără voie.

Primul este eă acest reportaj de război, aşa cum l-am trăit eu, nu *as* fi complet dacă ar fi lipsit de-acest capitol şl al doilea că un asemenea capitol este necesar într-o carte care vrea să combată războiul, adică exact opusul, unui pamflet ce încearcă să demonstreze că aşa se petrec lucrurile în Uniunea Sovietică, țară uriaşă pe care, o repet, nu o cunosc mai deloc, dar pe care mi-o închipui, în timp de pace, la fel de omenească şi imperfectă ca orice altă națiune din lume. Cu alte cuvinte, foarte obişnuită şi cuprinsă de preocupările banale ale vieții de zi cu zi.

Nu există nimic care să împingă mai tare la desperare decât faptul de a fi prizonier.

Am fost închis împreună cu Fleischmann într-o casă din Klin, sub supravegherea unui soldat rus. Lovituri de cizmă, pumni, înjurături şi blesteme se abătuseră grindină pe spinările noastre, în tot lungul drumului ce despărțea linia frontului de acest centru de regrupare stabilit la Klin. Am fost interogați de un ofițer care voia să afle alcătuirea regimentului nostru şi o mulțime de alte amănunte de acest fel. Pe când reveneam la închisoarea noastră provizorie, am văzut cum ruşii executau vreo zece SS-işti bătându-le în ceafă tuburi goale de cartuşe, cu ciocanul. Altundeva răstigniseră un maior pe o uşă. Alți SS-işti fuseseră făcuți terci cu lovituri date cu patul armei şi cu biciul căzăcesc.

Pentru ei sunase ora răfuielilor.

PRIZONIERATUL

Noaptea târziu am fost adunați, cam două mii de oameni, într-o coloană lungă care se puse in mişcare către est, sub paza strictă a cavaleriştilor. Era interzis cu desăvârşire a ieşi din rânduri, aşa că eram nevoiți să ne uşurăm din mers, în pantaloni. Biciul îi punea din nou pe picioare pe cei ce cădeau în zăpadă. Iar dacă nu izbuteau, cădeau sub sabia cavaleriştilor. Trei zile de marş ne-au dus până în satul Kimri, unde am fost îngrămădiți într-un hangar imens. Nu mâncasem de când plecasem din Klin, dar mâncarea ce ne-a fost adusă puțea aşa de groaznic încât nimeni nu s-a putut atinge de ea.

Fleischmann şi cu mine ne-am hotărât să evadăm. Pentru a ne satisface nevoile aveam nevoie să mergem în spatele hangarului şi în cursul uneia din aceste ieşiri am profitat de o clipă în care nu eram supravegheați şi am luat-o la goană peste întinderea înghețată. După vreo 300 de metri am trecut o baltă acoperită cu un strat gros de gheață şi ne-am continuat avântul fără să simțim nici urmă de oboseală. Până una-alta doar frica era singură senzație pe care o puteam simți. Goana aceasta nebună a continuat toată noaptea. Cum pe vremuri astronomia fusese una dintre damblalele mele, mă orientam foarte bine cu ajutorul stelelor. Străbăturăm o pădure întinsă ajungând la un loc înghețat. Ajunsesem pe malul celălalt când ne-a strigat un soldat încotoşmănat în blănuri, fără alt rezultat decât că ne-a făcut să gonim mai iute. O rafală de gloanțe ne-a şuierat pe la urechi, dar, din fericire pentru noi, nici unul nu şi-a atins ținta. Câteva minute mai târziu ne întindeam gâfâind la adăpostul tufişurilor dese.

Chiar în aceeaşi seară am ajuns la un pâlc de case de lemn şi am găsit o ascunzătoare într-un grajd, unde ne-am odihnit douăzeci şi patru de ore. O găină imprudentă ne-a servit drept prânz. Crudă, bineînțeles. Nu aveam cum s-o frigem. În noaptea următoare ne-am adăpostit în alt staul. Îngropați în paiele uscate ne simțeam minunat şi nu ne mai venea să ne mişcăm deacolo.

În după-amiaza zilei ce a urmat nişte strigăte ne-au pus în stare de alarmă. Am riscat să aruncăm o privire prin crăpăturile acoperişului. Cinci soldați ruşi, însoțiți de doi dulăi. După ce-au vorbit îndelung cu cei de la fermă, soldații au plecat. Am aşteptat să-se însereze ca să încercăm s-o ştergem, dar ne-a zărit un bătrân care n-a părut deloc mirat să ne vadă ieşind din staul.

— Prizonieri de război? ne-a întrebat el într-o germană stricată.

Am făcut din cap semn că da.

Ne-a dus înăuntru şi ne-a dat să mâncăm. În încăperea cea mare mai luau cina un alt bărbat şi patru femei. Ne-au primit tăcuţi şi s-au înghesuit să ne facă loc la masă. Ne-au privit mereu, pe furiş, tot timpul cât le-am înfulecat friptura de berbec şi cartofii fierţi. Dar nimeni nu ne-a vorbit.

Bătrânul ţăran ne-a lăsat să dormim acolo, ca să ne putem odihni cum trebuie şi a doua zi dimineaţă ne-a dat fiecăruia câte o pufoaică şi un pantalon vătuit. Hainele acestea calde şi uscate ne ofereau de altfel şi avantajul de nepreţuit de a trece în anonimat. De acum înainte puteam să mergem în amiaza mare fără să riscăm să ne trădeze uniformele noastre negre. Ne-am despărţit cordial, cu părere de rău, de acei oameni cumsecade şi tăcuţi.

Timp de patru zile am mărşăluit spre vest. Apoi norocul ne-a părăsit: la marginea unei pădurici am dat nas în nas cu soldaţii ruşi care parcă au ieşit din pământ. Ne-au cerut actele. Am încercat să le vorbesc în daneză. Fără succes. Unul dintre ei înţelegea puţin engleza şi am reuşit să-i explic că eram danezi, că nemţii ne închiseseră într-un lagăr de concentrare, apoi ne înrolaseră forţat într-un batalion disciplinar, dar că noi preferasem să dezertăm. Comandantul unităţii ruseşti la care ne prezentasem hotărâse să ne trimită la Moscova, dar în drum spre gară ne rătăcisem cu desăvârşire...

Se sfătuiră îndelung între ei cu voce scăzută. Nu înţelegeam rusa, dar oricum era limpede că nu mă credeau. În cele din urmă ne-au dus la comandant. Pe drum, unul dintre ei observă că am ceas la mână şi, în clipa următoare, nu mai aveam ceas la mână. Altul îmi confiscă lănţişorul de aur pe care mi-l dăruise Ursula. Comandantul de unitate ne-a tratat corect şi ne-a supus unui lung interogatoriu. Ne-a întrebat dacă suntem comunişti şi am răspuns că da. Membri de partid? Nu. (Fireşte că nu se putea verifica.) Comandantul ne reproşă că nu ne dădusem vreodată osteneala să aderăm la partid, dar important era să fim buni comunişti.

A doua zi am luat trenul de Moscova, împreună cu doi soldaţi ce aveau misiunea să ne predea în mâinile GPU-ului, pentru o ancheta suplimentară. Călătoria a durat treizeci şi şase de ore. La Moscova am fost închişi într-o sală mare ale cărei ferestre zăbrelite dădeau spre un hol uriaş colcăind de militari şi civili ruşi. Unii dintre ei se căţărară pe bănci sau bagaje pentru a ne privi. Apoi cinci tipi de la GPU, înarmaţi până în dinţi, veniră să ne ia şi ne duseră la tras la o maşină a poliţiei.

— Ne-am ars, îmi şopti Fleischmann. Ne aşteaptă plutonul de execuţie ori Siberia.

Şoaptele noastre ne atraseră o grindină de lovituri cu patul armei care ne năuci, dar alte lovituri de bocanc în burtă ne-au pus repede pe picioare. Maşina pătrunse printr-un portal în incinta unei vaste închisori. Străbătusem un labirint de curţi interioare despărţite între ele cu garduri de fier, apoi am fost introduşi, cu lovituri de cizmă, în biroul unui ofiţer al GPU-ului, ai cărui pumni erau pregătiţi să ne primească. Adică exact tratamentul pe care mi-l aplicaseră SS-iştii la sosirea mea în lagărul de la Lengries.

După ce înregistră declaraţiile noastre, amândoi am afirmat că suntem cetăţeni danezi. Ofiţerul dispuse să fim închişi într-o celulă în care mai erau încă douăzeci şi ceva de deţinuţi. Tovarăşii noştri de detenţie se aflau acolo pentru toate delictele imaginabile, civile şi politice. Un sergent al Armatei Roşii, care tăiase beregata soţiei sale cu un cuţit de bucătărie, ne spuse cu siguranţă de expert:

— Veţi fi trimişi într-un lagăr de muncă forţată, cam peste două sau trei luni. Dacă ştiţi să vă descurcaţi, veţi trăi ca belferii Totul este să faci cât mai puţin. Încercaţi să vă câştigaţi simpatia unui tip de la GPU „organizând”

treaba în locul său, în atelierul în care vă vor arunca, dar chestia asta trebuie făcută cu finețe, fără a călca în străchini...

Mai era şi un profesor laureat al „premiului Stalin", acuzat acum de activitate duşmănoasă împotriva statului. Tariful pentru acest gen de crimă: douăzeci şi cinci de ani de muncă silnică. Profesorul ne spuse că nu vom putea părăsi niciodată Rusia pe cale legală şi ne sfătui s-o ştergem cu primul prilej.

Ne lungeam pe jos cu rândul. căci podeaua celulei abia dacă putea cuprinde doisprezece oameni. Într-un colț trona o găleată zisă „igienică", fără capac, al cărei miros insuportabil ne pătrundea hainele. Muream de foame, eram năpădiți de păduchi, dar nu ne era frig, dimpotrivă, în închisoare domnea o asemenea căldură încât transpiram, ziua şi noaptea, ca într-o baie turcească. Urcându-ne pe umerii „colegilor" noştri puteam vedea curtea mare, în care noapte de noapte erau executați zeci de prizonieri, bărbați şi femei. Sunetele care mi-au rămas în amintire, legate de imaginile lugubre al acestei închisori, sunt salvele nocturne şi motoarele camioanelor. Ca toate transporturile utilitare, cele ale deținuților, morți ori vii, nu aveau loc, la Moscova, decât noaptea.

Am fost interogați, din nou, de un comisar tânăr. Timp de cinci ore a trebuit să-i vorbim de noi, de familiile noastre. După două zile ne-au fost puse exact aceleaşi întrebări, dar în altă succesiune. După patruzeci şi opt de ore de asemenea interogatorii practic de neînțeles, am început să pierdem firul şi să ne contrazicem. Zbierând la noi, încercă atunci să ne facă să mărturisim că declarațiile noastre dinainte nu fuseseră decât o țesătură de minciuni şi că de fapt eram SS-işti deghizați.

Apoi furăm lăsați în pace timp de trei zile, după care am trecut la judecată. O judecată care dură cinci minute şi care pentru Fleischmann se soldă cu cincisprezece ani muncă silnică şi pentru mine cu zece ani. De ce această diferență? Mister. Nu ştiam nici măcar de ce eram acuzați.

Şi într-o bună zi am fost conduşi la gară, împreună cu alți două sute de prizonieri de ambele sexe şi înghesuiți de-a valma în vagoane de marfă. În fiecare vagon a fost numit câte un „deținut-şef". Fireşte că acesta era calul de bătaie favorit al GPU-ului, plătind foarte scump în cazul că dispărea unul dintre tovarăşii de suferință.

Cei din vagonul nostru proveneau din toate clasele sociale. Un țăran încălțat cu pâslari butucănoşi, încotoşmănat în pufoaică, zăcea alături de un bărbat destul de în vârstă, îmbrăcat într-un costum gri, slinos şi mototolit, dar bine tăiat, posesor al unei perechi noi de pantofi adevărați, apanaj exclusiv al claselor privilegiate. În fața mea era aşezată o femeie într-un palton de blană, cu ciorapi de mătase. Lângă ea, o fată în haine de lucru. În ciuda gerului pătrunzător, mai erau şi două femei în rochii uşoare de vară.

Mergeam spre răsărit, dar nimeni nu cunoştea destinația noastră adevărată. Apelul se făcea de trei ori pe zi. Metoda obişnuită era să ne alinieze într-un singur rând. Un soldat trecea apoi prin spatele nostru şi, numărând cu glas tare, gratifica pe fiecare deținut cu o lovitură de bici. Într-o dimineață a dat o lovitură de bici mai puțin. După ce s-au făcut cercetările, s-a constatat că în cursul nopții evadase un fost ofițer. „Deținutul-şef" al vagonului nostru plăti aceasta cu viața.

La Kuibâşev, pe Volga, la trenul nostru fură ataşate noi încărcături de prizonieri. Zilnic, mureau câțiva dintre noi de frig, de foame, de epuizare, dar eram obligați să păstrăm cadavrele şi să le prezentăm la fiecare apel, ca numărul să fie complet şi să primească şi ele lovitura de bici regulamentară. În timpul unei halte la Bogodowsk, dintr-o pricină oarecare, gardienii noştri trebuie că şi-au pierdut mințile, căci deschiseră brusc uşa şi traseră o salvă de focuri în interiorul vagonului, unde eram îngrămădiți ca sardelele într-o

cutie. Apoi uşa se închise la loc, în hohotele lor de râs.

Două dintre femei se porniră să urle precum câinii, cu ochii ficşi şi spume la gură. Împreună cu Fleischmann m-am îngrijit de cea mai apropiată şi alţi soldaţi au înşfăcat-o pe cealaltă. O palmă bine aplicată i-a curmat criza de isterie. Este suficient să loveşti scurt şi unde trebuie. Iar palma trebuie dată cu totul pe neaşteptate. Cele două femei încetară să urle a moarte, tresăriră convulsiv şi începură să plângă. Dar în tăcere.

Am fost debarcaţi la Tobolsk, lagărul de aici nefiind cu nimic mai prejos decât lagărele de exterminare naziste. În primele zile am muncit la pădure. Halul de slăbiciune în care ne găseam făcea munca aceasta de tăietori incredibil de grea şi dacă ar fi continuat cât de puţin, nu am fi putut supravieţui. Spre norocul nostru însă, după câteva zile am fost transferaţi, Fleischmann şi cu mine, la o fabrică subterană de lămpi de radio, ceea ce pentru noi a fost o dublă şansă. Se spunea că prizonierii trimişi să lucreze în fabricile de muniţie mureau ca muştele.

Aveam voie să dormim cinci ore pe zi, într-o colibă în care trei oameni trebuiau să-şi împartă un pat îngust, fără saltea şi cu o singură pătură. Cele trei mese zilnice constau dintr-o, strachină de ciorbă de peşte. Fără pâine. Probabil că din cauza pierderii grânarelor bogate de la Marea Neagră, pâinea devenise un lux la care puţini aveau acum pretenţii.

După o vreme am fost din nou transferaţi într-un lagăr de „prizonieri liberi". Era vorba de un fel de centru administrativ având sarcina de a procura mână de lucru unor uzine şi ateliere controlate mai mult sau mai puţin de GPU, în care domneau condiţii mult mai omeneşti, începând cu sfânta debandadă. Aici eram trataţi corect, ba chiar ne şi plăteau niţel. Cu puţină îndemânare puteai să te vezi înscris pe lista „specialiştilor", ceea ce însemna să fii trecut în categoria celor „indispensabili".

Tranca-tranca cinci zile pe calea ferată şi iată-ne la Ieniseisk, pe fluviul Ienisei. Trecând în apropiere de lacul Kalmuda am pus mâna pe o asemenea grămadă de peşte uscat încât am fost la un pas să ne dăm duhul cu toţii. Era pentru prima oară, după foarte mult timp, că mâncam şi noi pe săturate şi rezultatul a fost un dezastru. Stomacul nostru slăbit refuză asemenea ospăţ. De altfel mă îndoiesc că cineva, chiar normal fiind, putea înghiţi mai mult de treizeci de peşti din aceia. Spre norocul nostru nu mai eram escortaţi decât de oameni mai în vârstă din GPU-ul „albastru" şi această abatere nu a avut altă urmare decât o monumentală indigestie generală.

Pentru noi lagărul cel nou de la Ieniseisk însemna o îmbunătăţire însemnată. Nu se întâmpla niciodată să fim mai mulţi decât doi într-un pat, ne bucuram de o libertate relativă şi nu eram rău trataţi. Dimpotrivă, relaţiile dintre prizonieri şi gardieni erau dintre cele mai plăcute. Dimineaţa şi seara trebuia să ne prezentăm la apel în faţa unui gardian de la GPU, care înscria numele noastre pe o scândură, ştergându-le după aceea cu un cuţit. Nu se făcea risipă de hârtie pentru asemenea lucruri. Lipsa la apel îţi putea atrage o pereche de palme, dar în lagăr nu se practica ciomăgeala. Nu rareori gardianul de serviciu se mulţumea să-i întrebe pe ceilalţi dacă puteau garanta că prizonierul absent se mai găsea în incinta lagărului şi, primind un răspuns afirmativ, adăuga foarte hotărât:

— Să-i spuneţi că numele său rămâne scris aici pe tabel şi dacă mâine dimineaţă nu-i aici, mă supăr serios pe el. Puţină ordine tot trebuie să fie în bordelul acesta.

Timpul petrecut de mine la Ieniseisk se numără între episoadele cele mai aiurite ale vieţii mele. Iată de pildă cum erau selecţionaţi „specialiştii":

— Ce ştii să faci?

Ştiind cât de vital era să te califici pentru o muncă specializată, Fleischmann şi cu mine am răspuns cu sânge rece că eram

„mecanici-specialişti”.

Tipul de la GPU trecu pe lista lui doar menţiunea .”specialist”, dar când i-am atras atenţia surâse şiret, ne făcu cu ochiul şi pufni în râs.

— Să presupunem că e nevoie de un şef-bucătar iar voi purtaţi eticheta de „mecanici specialişti”. Ce vă faceţi în cazul acesta?

Omul era tare cumsecade şi în acelaşi timp un tip practic.

La început am făcut răngi de lemn. Nimeni nu ştia la ce vor folosi, dar uzina utiliza douăzeci şi cinci de oameni la munca aceasta relativ puţin obositoare. După vreo zece zile am fost trecuţi la o secţie unde se fabricau busole şi alte asemenea marafeturi,

Nici în visele mele cele mai trăsnite nu mi-aş fi putut închipui vreodată ca sabotajul şi incompetenţa puteau fi duse până la acest grad de perfecţiune. Cincizeci la sută din producţie ar fi trebuit de fiecare dată aruncată ca rebut. Apoi a fost povestea atelierului pe care îl construiam. Fuseseră luate toate măsurile ca acest atelier să fie cu adevărat frumos. Arhitecţi şi şefi de la GPU măsurau de mai multe ori zilnic felul în care progresa construcţia. Îngropaţi în maldăre de schiţe şi planuri, întregul oraş urmărea lucrarea cu cel mai viu interes. Când atelierul fu gata, el amintea neîndoios de turnul din Pisa şi toată lumea — în afară de răspunzătorii direcţi ai capodoperei — s-a tăvălit de râs, inclusiv băieţii noştri de la GPU.

În privinţa maşinilor, aceeaşi poveste, Se opreau mereu, spre marea bucurie a muncitorilor, care se grăbeau să zbiere:

— Maşină oprită. Maşină oprită.

Cât de mică ar fi fost avaria, întotdeauna înlăturarea ei dura ziua întreagă, pe când o mână de nisip zvârlită în dinam ne asigura un răgaz mult mai mare. Când aveai nevoie de o piesă, o puneai de la altă maşină, a cărei echipă se servea de la prima maşină disponibilă şi aşa mai departe, până când ultima maşină era reparată pe seama uneia deja imobilizate, în aşteptarea unei piese comandate la Moscova.

Într-o zi un motor din cele mari se opri, imobilizând un întreg atelier. După consultările de rigoare, noi specialiştii am stabilit că defecţiunea provenea fără îndoială de la bujii. Cum nu aveam bujii de tipul acesta în rezervă, a fost comandată o ladă la Moscova. Lada sosi după trei săptămâni, dar deschizând-o am descoperit că era plină cu şuruburi. O nouă comandă porni spre Moscova. Sosi o a doua Iadă şi, de data aceasta, era într-adevăr plină cu bujii. Dar între timp motorul se evaporase în linişte. Din uriaşul utilaj nu mai rămăsese decât roata de antrenare. Şeful de atelier contemplă îndelung vestigiul apoi, scuturând din cap, se duse la căpitanul Turgovski, şeful GPU-ului şi goliră împreună o sticlă cu votcă.

Ar fi exagerat să tragem concluzia că în toată Uniunea Sovietică domnea aceeaşi debandadă şi acelaşi sabotaj, voluntar şi involuntar, ca la Ieniseisk. Armata care ne întâmpinase funcţiona la perfecţie. Iar dacă echipamentul militar nu era superior celui al armatei germane — cu toate că uneori se întâmpla să fie — în linii generale era la fel de bun. Şi de obicei mai puţin complicat. Materialul uman era însă mai bun. Mai primitiv poate, dar şi mai demn de încredere, ceea ce nu ar fi fost posibil, după părerea mea, într-o ţară putredă de sus şi până jos. Oricine ar fi tentat să creadă că întreaga U.R.S.S. era la fel de putredă ca centrul de la Ieniseisk ar face bine să se gândească mai bine înainte de a trage asemenea concluzii. La Ieniseisk eram treizeci de mii de oameni ce făceau o muncă forţată, din care şase mii de străini, care nu ne gândeam decât să sabotăm orice făceam, sau ne păsa prea puţin de calitatea muncii prestate. Bucurându-ne de un tratament prin compensaţie relativ bun, nu visam decât să rămânem acolo cât mai mult timp posibil şi ne făceam cât mai mici, de teamă de a nu fi luaţi la ochi.

Marile canale, centralele electrice, lucrările de irigaţie, dezvoltarea

industriei grele, răspândirea învățământului general, sunt tot atâtea dovezi că în această întinsa țară există şi altceva decât simpli sabotori. Distanțele sunt aici atât de uriaşe, încât greşelile şi confuziile, de care nu sunt scutite nici alte națiuni, ies neapărat mai mult în evidență în ochii unor europeni din occident. Mai adăugați la acestea că Rusia se afla în război şi veți înțelege lesne că atât condițiile de viață cât şi cele de muncă nu puteau fi normale.

Am cunoscut un comunist german, Bernhard Kruse, din Berlin-Lichterfelde. Fusese pe baricade în timpul luptelor de după primul război mondial. In 1942 trecuse in Rusia Sovietică, unde comuniştii l-au primit cu brațele deschise. De profesie era mecanic montor şi îşi făcuse o situație bună la o uzină din Leningrad, ca instructor a câtorva sute de muncitori. Câştiga bine, se bucura de privilegiile cetățeanului sovietic de rang superior, ca de pildă dreptul de a cumpăra alimente şi produse în marile magazine ale partidului. În cele din urmă se însură cu o tânără din Moscova.

Şi apoi, în 1936, a fost arestat pe neaşteptate şi închis la Lubianka, unde a fost lăsat sa zacă doi ani, fără a i se da nici o explicație. În timpul unei inspecții izbutise să se apropie de un ofițer care, la cererea sa, puse să i se aducă dosarul de detenție, din care citi cu glas tare:

— Te numeşti Bernard Krause, născut la Berlin în 1902, căsătorit cu Katice Udin, din Moscova. Eşti mecanic-montor şi ai lucrat ca inginer instructor în mai multe uzine din regiunea Leningrad. Ai primit diploma de onoare pentru servicii aduse muncitorilor ruşi în funcția de instructor şi eşti membru de partid...

Pe măsură ce citea, ofițerul clătina nedumerit capul.

— Adevărat, prezența dumitale aici pare destul de ciudată...

Dar deodată exclamă:

— Aha! Iată aici! în 1924 ai trecut frontiera poloneză în U.R.S.S. Un act cu totul ilegal.

— Dar paşaportul meu era în regulă. Toată lumea ştie foarte bine când şi de ce am intrat în U.R.S.S., în care trăiesc de patrusprezece ani. Din care doi în închisoare!

Ofițerul ridică din umeri.

— Trebuie că ai ascuns ceva GPU-ului, ceva ce până la urmă tot au descoperit...

După un an Krause aflã că fusese condamnat la 15 ani muncă silnică pentru a se fi introdus „în mod ilicit în Rusia Sovietică, împotriva legilor în vigoare şi probabil în slujba serviciilor de spionaj germane". Sentința îi fu anunțată în celula sa, fără să fi văzut vreodată picior de judecător.

Multe istorii asemănătoare mi-au fost povestite. Dacă cei în cauză erau cu adevărat atât de nevinovați şi neştiutori ai motivelor pentru care fuseseră condamnați pe cât susțineau, iată încă o întrebare la care nu pot răspunde. Totuşi un rus bătrân mi-a spus:

— Dacă ar fi făcut într-adevăr ceva, ar fi fost împuşcați imediat.

Între mine şi comisarul de la Centrul de repartizare a prizonierilor se stabiliră relații de bună prietenie. De câteva ori veni să mă vadă la uzină pentru a-mi încredința anumite mici lucrări personale. Odată l-am întrebat dacă nu mi-ar putea face rost de o slujbă mai bună şi îmi făgădui să vadă ce poate face. Chiar a doua zi se întoarse făcându-mi o propunere dintre cele mai trăsnite:

— Vorbeşti engleza şi germana. Ce-ai zice să te faci profesor de limbi străine? Cu siguranță că vei fi în stare să-i înveți câte ceva pe copii. Când vine o inspecție n-ai decât să dai ceva de băut comisarului şi va uita şi de ce a venit. Toată lumea face la fel...

Am izbucnit în râs:

— Nu ține, bălmăjesc nițeluş limba voastră, dar nu pot să scriu deloc. Găseşte-mi mai bine altceva...

Clatină capul, în culmea mirării.

— Puştii te vor învăța rusa în schimbul germanei sau englezi tale. Sunt sigur că merge la fix...

Cu toate acestea nu am devenit pedagog, ci specialist în morărit. Dacă vreodată cineva mi-ar fi pus întrebări, trebuia să răspund că fusesem comisar în morăritul din Scandinavia.

Un rus tânăr mă conduse prin Moara nr. 73. Îmi arătă ciururi cu făina cea mai albă care mi-a fost dat vreodată să o văd, O făină cu neputință de procurat pe căi legale. Umplu un sac de şapte kilograme, îl legă la gură, îl turti şi-mi sugeră să-l ascund sub rubaşcă, dându-i forma trupului meu, astfel încât să nu se observe prea mult.

— Şi vei putea face la fel în toate diminețile, adăugă el. Aşa facem toți.

Mulțumită acestei prețioase făini „organizate” de mine, cum se spunea, am stabilit legături excelente cu cei din GPU, cărora le-o vindeam la un preț rezonabil şi astfel am izbutit să-l scot pe Fleischmann într-un post bun, afară din lagăr. După aceea am obținut pentru amândoi aprobarea de a ieşi oricând în oraş, cu condiția de a fi întotdeauna prezenți la apelul de dimineața. Viața noastră, în timpul a două luni de neuitat a fost cea a oricărui cetățean sovietic. O dată pe săptămână mergeam la cinematograf, şi am vizionat astfel nu puține filme ruseşti, din care multe foarte bune. Actualitățile săptămânale în schimb erau veşnic neverosimile, de o naivitate dezarmantă, atingând uneori grotescul. Îmi amintesc de pildă de un film care mă lăsase fără glas. Era vorba de un erou din războiul Crimeii al cărui nume l-am uitat. În urma unei explozii de obuz rămăsese orb de amândoi ochii şi i se retezaseră picioarele, de sub genunchi. Medicii abia i-au pansat rănile că sări din pat, puse mâna pe un braț de mine şi reveni la luptă pe cioturile sale proaspăt bandajate. Pe drum treceau tancurile germane. Târându-se ca un tigru, ologul acesta orb reperă primul car blindat inamic, cu singura sa ureche, se apropie pe neaşteptate şi-l aruncă în aer. Nimici în felul acesta vreo duzină, apoi, pe fundalul titanic al tancurilor incendiate, bravul soldat rus se lăsă în sfârşit purtat la infirmeria de campanie, unde chirurgii îl anesteziară şi făcură imposibilul pentru a-l salva, dar trebuiră să se resemneze în fața morții sale — cu un zâmbet fericit pe buze — în mâinile lor devotate. La sfârşitul genului* acesta de filme, pe estradă urca un ofițer şi declara cu entuziasm:

— Şi iată cum, tovarăşi, Armata Roşie îi combate pe complicii burgheziei şi capitalismului internațional.

Cum toate lucrurile bune au fireşte şi un sfârşit. când am aflat, prin unul dintre prietenii mei de la GPU, că vom fi mutați, din nou, poate chiar în iadul de la Tobolsk, am decis, împreună cu Fieischmann, să ne evaporăm. Aveam intenția să ajungem la Moscova şi să încercăm să ne punem sub protecția ambasadei Suediei. Într-o dimineață i-am făgăduit omului de serviciu de la GPU un sac de făină gratuit dacă va trece cu vederea că nu mă voi prezenta la apelul de a doua zi. Rânji şi mormăi ceva despre „fete nostime”. Nu am încercat să-i schimb părerea şi am cerut la moară două zile de permisie pentru a face comisarului nu ştiu ce serviciu fictiv. Am aruncat într-un sac toți banii câştigați la negru şi am părăsit foarte calm oraşul îndreptându-mă spre locul de întâlnire.

Am mers fără întrerupere timp de douăzeci şi patru de ore. Când, în cele din urmă, m-am lăsat să alunec într-un şanț eram atât de frânt încât am adormit pe loc. Nu există în lumea întreagă peisaje mai monotone ca Rusia. Drumurile de țară sunt nesfârşite, întortocheate, doar pământ şi

pietre. În toate părţile stepă, stepă cât cuprinzi cu ochii. Drept fiinţe vii, câte o pasăre în depărtare. Între sate optzeci, până la o sută de kilometri... În sfârşit, o linie de cale ferată, probabil cea de la Gorki la Saratov. M-am lungit, sleit de oboseală, pe rambleu luptând împotriva somnului. Un soare dogoritor şi nici urmă de umbră. Setea nu întârzie şi ea să mă chinuie. În faţa ochilor mei zburau fluturi negri. Nici nu-mi mai era somn, depăşisem acest stadiu. Eram mort, nepăsător la timpul care se scurgea, abia puteam lua în seamă protestele trupului meu istovit, deshidratat. O singură senzaţie omenească, de necrezut, ivită din adâncul letargiei mele: aveam poftă de o femeie. Nu o voi revedea niciodată pe Ursula. Cred că am început să plâng scuturat de sughiţuri, blestemând soarta, întâmplarea, pe Dumnezeu, pe scurt, au fost ceasuri cumplite, fără sfârşit şi apăsătoare cele pe care le-am petrecut pe acel rambleu, undeva între Gorki şi Saratov, în aşteptarea trenului.

Primul care a venit a fost un mărfar ce a trecut în mare viteză. Te vei urca în trenul ăsta chiar de ar fi să-ţi rupi gâtul: următorul poate nu va trece decât peste ore şi ore! După ce locomotiva defilă prin dreptul meu, am pornit în fugă peste pietriş. Îngrozit de gândul că aş putea nimeri sub roţi. Am prins bara unui vagon deschis. De trei ori, de patru ori am încercat să mă urc, să mă desprind de la pământ, dar nu am izbutit. Gânduri nebune îmi fulgerau prin minte. Să dau drumul. Să-mi las picioarele să fie târâte. Şi apoi, brusc, am fost cuprins de furie, am strâns dinţii şi am sărit. O clipă mai târziu eram în siguranţă, pe platforma vagonului şi mă strecuram într-o şaretă acoperită cu o prelată.

Deasupra marginii prelatei apăru deodată un chip pământiu. Pe jumătate mort de frică, l-am privit drept în ochi, timp de o clipă, înainte de a-mi aminti de existenţa pistolului, pe care reuşisem să mi-l procur. L-am scos din buzunar şi l-am îndreptat asupra arătării, care a închis ochii gemând:

— *Jetzt ist alles aus!*

— Ce-i aste? Eşti german?

Am coborât arma, uluit, pe care chestie de sub prelată răsări încet un al doilea individ.

Evadaseră dintr-un lagăr de prizonieri de război situat la peste 150 km la nord de Alatir. La plecare fuseseră patru, dar unul căzuse sub roţile trenului, iar altul nimerise direct în braţele a trei soldaţi ruşi.

Cu harta în mână — pe care o furasem înainte de a părăsi lagărul — ne-am pus de acord că nu trebuia să mergem mai departe de Saratov, în direcţia mării Caspice. Cel mai bine ar fi fost să încercăm a ajunge in bazinul Volgăi, la nord-vest de Stalingrad, acolo unde se găseau trupele noastre în prezent. Cei doi „compatrioţi" ai mei fuseseră înhăţaţi cu patru luni în urmă, la Maikop, iar de atunci armatele germane mai înaintaseră spre Volga.

Am părăsit trenul la Saratov încercând să găsim un altul mai potrivit planurilor noastre, în cazul că acesta şi-ar continua ruta în direcţia cea rea. Am dat peste lăzi cu peşte crud şi am mâncat de ne-am umflat. Peştele crud nu este deloc greţos. Este suficient să fii deajuns de înfometat. Câteva mâţe costelive şi-au disputat rămăşiţele ospăţului şi ultimii trei peşti pe care nu i-am mai putut devora. Între timp însă trenul nostru plecase şi nici măcar nu ştiam în ce direcţie. Cu toate acestea am găsit un altul, sub forma unui convoi ce transporta camioane şi muniţie. Era mai mult ca sigur că se îndrepta către front.

Atunci şi abia atunci mi-am dat seama că mă întorceam pe front. Nu avusesem niciodată timp să mă gândesc la asta, dar lăzile acestea cu muniţie mi-au deschis mintea. Mă întorceam pe front! Până acum nu avusesem decât un singur gând: să fug din Rusia, U.R.S.S. fiind pentru

mine o ţară plină de capcane. Dar dacă ţineam într-adevăr să-mi salvez pielea, care pe front trebuia să ajung? În avangarda tuturor tacurilor şi în ariergarda tuturor retragerilor? Un paradox cât se poate de deprimant. De ce oare viaţa este atât de absurdă? Mai bine mi-aş trage imediat un glonţ în cap! În mod ciudat şi greu de explicat mă simţeam mult mai desperat decât atunci când un alt tren mi-o smulsese pe Ursula din braţe, la sfârşitul primei mele permisii. Poate că permisia aceea reprezentase o perioadă a vieţii mele într-atât de satisfăcătoare şi de fericită prin ea însăşi, încât să-mi dea mulţumirea că dacă soarta nu îmi va mai rezerva nicicând o altă bucurie, cel puţin avusesem parte de acesta? În timp ce acum, în U.R.S.S., nu cunoscusem nimic care să constituie pentru mine o trăire deplină şi mulţumitoare. Colindasem ca fugar această ţară uriaşă, singur şi hăituit dar şi ajutat în mai multe rânduri, iar în adâncul suferinţei mele U.R.S.S.-ul îmi arătase cât de mare, colorată şi bogată în prilejuri de aventură era lumea. Întrezărisem ceva care exista, în timp şi spaţiu, la o scară infinit mai mare decât mărunta Germanie împresurată, pe cale de a fi ştrangulată. Cunoscusem superficial o entitate mai complexă decât o femeie, purtata pe un covor zburător în nenumărate culori, demn de o mie şi una de nopţi. Fără să şovăie îmi dăduse tot ce avea şi o ştiam în stare de mai mult. Dar niciodată asemenea întâlnire miraculoasă nu se va mai putea repeta în aceleaşi condiţii. Uriaşa naţiune îşi va închide porţile în urma mea, după încheierea unei scurte vizite. Aveam o poftă nebună să revin pe urmele mele, să regăsesc primejdia, neaşteptatul, senzaţia că mă găsesc pe un vulcan. Să-mi caut zâna pentru a-mi încheia într-adevăr povestea.

Poate am fost prost că nu am făcut-o? Ar fi trebuit să fiu nebun să fac aşa ceva, dar la fel de nebun trebuie să fiu pentru a regăsi ciudata „siguranţă” dintr-un tanc în prima linie. Rupsesem toate relaţiile cu lumea nesigură pe care o clădisem în jurul meu, aveam de ales între o întoarcere probabilă în temniţele ruşilor şi locul meu rezervat într-un car de asalt german. Stranie alegere, într-adevăr. Cu puţin noroc poate m-aş putea feri de temniţele ruseşti. Dar de tancul german nu puteam scăpa. În realitate însă era multă vreme de când nu mai aveam de ales. Eram intrat într-un angrenaj fără sfârşit care mă va sfărâma până la urmă. Oare îi voi regăsi pe Porta, pe Bătrânul şi pe ceilalţi? O voi revedea vreodată pe Ursula?

Ne-am îmbarcat în trenul cu muniţii luând cu noi o ladă cu peşte crud. Convoiul se puse în mişcare, luă viteza de marş şi se legănă în ritmul monoton al roţilor. Ziua următoare a plouat cu găleata, dar ne aflam la loc uscat sub prelatele ce protejau camioanele. Cei doi tovarăşi de drum ai mei erau nişte pisălogi ordinari. Nazişti convinşi, încă mai credeau în victoria Germaniei. Încă mai credeau că este posibil a birui un uriaş ca U.R.S.S.! Unul se numea Jürgens, celălalt Bartram. Orele se scurgeau încet cu somnul, ronţăitul peştilor şi ascultându-le neroziile.

Trenul se opri în gara Uvarov, la est de Don. L-am putut părăsi fără greutăţi şi citind harta ne-am dat seama că ne găseam la vreo 300 km spre est de Voronej. Urma să înaintăm cam o sută de kilometri sau chiar mai mult spre sud de oraşul acesta pentru a putea nădăjdui să întâlnim trupe germane pe partea dinspre noi a Donului, căci ştiam că la nord de Voronej ruşii se găseau spre malul vestic al fluviului şi controlau toate podurile, vadurile şi alte puncte strategice.

Şoseaua principală colcăia de soldaţi, tunuri şi camioane. Poliţia militară sovietică era peste tot şi de acum înainte nu mai puteam călători decât în timpul nopţii.

Lângă Sakmanka ne chemă un sergent rus. Camionul greu pe care îl conducea singur era împotmolit. L-am ajutat să-l scoată de-acolo. Apoi l-am doborât şi i-am luat uniforma. În mod automat, fără a şti bine ce fac. Era un

lucru ca atâtea altele ce trebuiau făcute. Cei doi ascunseră cadavrul în tufişuri, apoi urcară la spate în timp ce mă instalam pe locul şoferului. În cabină am găsit câteva grenade şi un pistol-mitralieră. Am străbătut în mare viteză vreo 200 de kilometri până când ni s-a terminat benzina. Am abandonat camionul şi ne-am continuat drumul pe jos. Pistolul-mitralieră l-am luat cu mine. Ne apropiam de epicentrul cataclismului.

A doua zi am început să auzim bubuitul artileriei. Ce ciudat să auzi din nou tunurile! După căderea nopții orizontul rămase roşu. Ne-am găsit un adăpost printre ruinele din Selansk. Totuşi ne era cu neputință să dormim. Prea era aproape frontul. La mai puțin de 5 kilometri. Şi pierdusem obişnuința marilor concerte de artilerie. Când am pornit la drum, după lăsarea întunericului, pentru a străbate această ultimă etapă ce urma a ne readuce în liniile germane, eram cu nervii la pământ.

Deasupra noastră treceau gemând obuzele şi explodau cu bubuit de tunet aruncând până departe pământ, pietre şi sfărâmături de oțel. Ne-au trebuit mai multe ore să ajungem până la liniile ruseşti de unde, ascunşi într-o groapă, am pândit momentul favorabil de ai ataca pe neaşteptate pe cei doi servanți ai unei mitraliere grele. La semnalul stabilit ne-am prăvălit peste ei şi le-am crăpat capetele fără vorbă multă. Apoi am trecut peste îngrăditura adăpostului lor şi ne-am repezit cu capul înainte către tranşeele din față.

Brusca noastră apariție în *no man's land* declanşă dintr-o parte şi din cealaltă un foc susținut de arme de toate calibrele, întovărăşit şi de rachete luminoase, atât nemțeşti cât şi sovietice. Am rămas în mijlocul acestui uragan, într-o pâlnie de obuz, un timp greu de apreciat. Apoi împuşcăturile s-au rărit, ne-am strecurat afară din groapa noastră şi ne-am reluat goana nebună spre pozițiile germane.

Aproape că le atinsesem când o mitralieră germană lătră scurt. Jürgens scoase un țipăt şi se prăbuşi, omorât pe loc. Păcat de el, norocul nostru. Rănit, ar fi trebuit să-l cărăm. Bartram şi cu mine dădeam din mâini urlând:

— *Nicht schiessen! Wir sind deutsche Soldaten.*[10]

Respirând greu şi tremurând de spaimă ne-am rostogolit în tranşee. Am fost duşi imediat la comandantul companiei care ne luă un scurt interogatoriu, apoi ne trimise la cartierul general al regimentului, unde ni s-a dat de mâncare şi un loc în paie să dormim.

---

[10] Nu trageți! Suntem soldați germani

„...şi pe urmă a fost destul de necugetat ca să împărtăşească totul unei infirmiere care nu-şi ţinea gura şi vă puteţi imagina urmarea. La apelul de dimineaţă, comandantul ne-a citit acest bilet:

„Gefreite-ul Hans Breuer, din Regimentul 27 blindate, compania a 5-a, a fost condamnat la moarte, în 12 aprilie, pentru a fi încălcat principiile moralei militare, lăsând cu bună ştiinţă să-i fie strivit piciorul de un tanc. Execuţia a avut loc la Breslau, la 24 aprilie”.

Cam acestea erau cuvintele comunicatului. Bătrânul trase adânc din pipă, iar Porta râse scurt, fără veselie.

— Nu, nu merită să ţi-o faci cu mâna ta...

I-am scris mamei şi Ursulei ca să le anunţ că sosesc în permisie. Chiar în aceeaşi seară am fost convocat la comandantul companiei. Răsturnat pe scaunul său pliant, Meier mă cântări în tăcere. Pe urmă vorbi în silă:

— Cum ai îndrăznit să soliciţi o permisie, trecând peste capul comandantului de companie?

— Nu am cerut-o eu. Colonelul mi-a spus că am dreptul la ea...

— Permisia îţi este anulată. În această companie doar eu acord sau refuz permisiile. Eşti liber.

Eram din nou în hazna. Până la gât.

PORCUL DE MEIER

— Culcat, nasul în ţărână, ticăloşilor!

Strigătele amuţiră în vacarmul morţii.

Tancul 534 se înfundase în pământul moale strivindu-i pe cei cinci oameni cărora Meier le ordonase să se culce sub monstrul de oţel.

Urmă o lungă tăcere, cu adevărat mormântală. Pe urmă un mârâit surd urcă din rândurile noastre... Când cele cinci cadavre de nerecunoscut au fost smulse din pământul în care nu vor întârzia să se reîntoarcă, Meier le contemplă o clipă, detaşat, ca şi cum acest asasinat nu l-ar fi privit în nici un fel.

Tocmai „ciupisem”, pentru dezamorsarea minelor, o lopăţică de infanterie şi eram gata să ieşim în *no man's land.* Era ora 21. Toate obiectele care, lovindu-se, ne-ar fi putut trăda prezenţa — binocluri, măşti de gaz, căşti, lanterne — fuseseră lăsate în adăpost. Armamentul nostru era alcătuit dintr-un pistol, un pumnal şi din câteva grenade ofensive. Porta cără după el şi carabina cu lunetă sovietică de care nu se despărţea niciodată. Ne pregăteam să părăsim tranşeea când s-au apropiat de noi Meier şi Oberleutnant von Barring. Aşa cum îi era obiceiul, Meier se răsti la noi:

— Şi încercaţi să faceţi lucrurile cu cap, turmă de porci!

Fără să-l bage în seamă, von Barring dădu mâna cu noi şi ne ură noroc. La semnul Bătrânului am trecut peste parapet şi am traversat rapid liniile noastre de sârmă ghimpată înainte de a ajunge în câmp deschis, acolo unde trebuia să fim cu ochii în patru. Nu parcursesem nici jumătate din drum când o rachetă luminoasă transforma întunericul într-o lumină albă, orbitoare. Culcaţi la pământ, încremenisem. La lumina acestor infernale focuri de artificii este reperată imediat şi cea mai mică mişcare, iar cea mai mică mişcare în *no man's land* este considerată ostilă. Rachetei îi trebui un timp nesfârşit ca să ajungă la pământ.

Alt zgomot, altă rachetă. Bătrânul înjura printre dinţi.

— Dacă o ţine tot aşa, nu ieşim vii din porcăria asta! Ce l-o fi apucat pe

Ivan să se joace cu mizeriile astea?

Alte două rachete s-au înălțat şi au căzut. A urmat o pauză în care am atins liniile lor de sârmă ghimpată. Culcați pe spate, am început să mânuim cleştii. Firele vibrau deasupra noastră ca nişte arcuri, scoțând sunete lungi, prea zgomotoase după părerea noastră. Dar greul de abia urma: târându-ne pe burtă prin încurcătura de sârmă ghimpată, trebuia să căutăm minele cu ajutorul unor tije de fier. Minele folosite în zonă aveau carcasa de lemn, ceea ce făcea inutilizabil detectorul de mine.

Misiunea aceasta nu era cea mai potrivită pentru echipajul unui tanc şi o datoram grobianului de Meier şi dorinței lui de a purta Crucea de Fier. El ceruse comandantului de regiment să fie însărcinată campania lui cu această misiune. Nu numai că trebuia să facem o hartă a câmpului de mine, dar trebuia să mutăm o parte din ele pe potecile rezervate de ruşi pentru atacurile viitoare Trebuia să tăiem noi poteci în folosul nostru. În timp ce ruşii, dacă totul se termina cu bine, urmau să fie măcelăriți de propriile lor mine.

Cum eram lipsit de experiență în detectarea acestor maşinării, mi-au dat sonda spunându-mi să o înfig, înclinată, în pământul moale. Aproape imediat am descoperit ceva.

— Hei, Bătrânule!

S-a târât până la mine.

— Ai găsit una?

— Da, aşa cred.

Luă sonda şi o mânui cu delicatețe.

— E sigur. Las-o aşa, n-o mai gâdila. Sunt foarte sensibile jucăriile astea.

Notă pe hartă poziția minei. În continuare, am descoperit una după alta. Când întregul câmp a fost marcat, au fost scoase câteva şi duse ceva mai încolo. Eram cu nervii întinşi la maxim, cel mai mic zgomot ar fi provocat o catastrofă. Aproape că terminasem când o nouă rachetă explodă chiar deasupra capetelor noastre. Aveam o mină în brațe, dar m-am trântit imediat la pământ şi pe durata a şaizeci de secunde lungi am rămas aşa, nemişcat, cu maşinăria explozivă lipită de piept.

Ne-am întors în zori. Neatinşi. În următoarele patru nopți s-a repetat aceeaşi comedie, dar nici unul dintre noi n-a căzut lat, căci aveam baftă.

Când am prezentat raportul nostru afirmând că topografia subterană a zonei din *no man's land* era bine cunoscută, Meier a izbucnit într-un hohot de râs sarcastic.

— Bine cunoscută! Ați sforăit într-o pâlnie de grenadă, porcilor? Am tras mai multe rachete şi n-am văzut nici măcar coada vreunuia dintre voi! Nu mă duceți pe mine aşa de uşor. În noaptea asta, cu hărțile pe care le-ați făcut, o să mergem împreună ca să verificăm. S-a înțeles?

— La ordinele dumneavoastră, *Herr Hauptmann,* răspunse Bătrânul executând o întoarcere care stropi cu noroi cizmele gloriosului nostru comandant de companie.

Luna răsărise deja când am plecat cu porcul de Meier spre câmpul de mine duşman. Am coborât într-o râpă în care ruşii nu puteau să ne vadă, dar unde minele erau mai dese ca firele de păr din cap. Meier mergea în frunte urmărind pe hartă potecile pe care le tăiasem. În urma lui mergea Bătrânul, şi el cu harta în mână, deşi cunoşteam zona ca pe buzunarul nostru.

Meier se abătea spre stânga. Ne-am oprit şi ne-am lungit în tăcere. Mai făcu zece sau cincisprezece metri înainte să realizeze că nu-l mai urmăm. S-a întors spre noi, dar n-a îndrăznit să țipe de frică să nu fie auzit de ruşi.

— Ce înseamnă asta, bandă de golani? mârâi el în surdină. Trebuie să

stați lângă mine, aşa cum v-am ordonat, sau vă trimit în fața curții marțiale!

Ridicat într-un genunchi. Bătrânul râse cu poftă:

— S-a zis cu amenințarea curții marțiale, Hauptmann Meier! În câteva clipe o să fii o bucată de carne sângerândă!

Meier privea harta şi Porta rânji:

— Asta e, beleşte-ți ochii, mizerabilule! E doar o mică diferență între harta ta şi-a noastră. În calitate de ofițer aveai nevoie de o hartă specială, nu? Aşa că am mutat câteva puncte roşii, ca să arate mai bine. Nu poți să spui că n-avem grijă de tine!

Am râs cu toții câteva minute. Pe urmă Porta şi-a pus carabina cu lenetă la umăr, bubuind!

— Dansează acum, porc de ofițer, sau îți găuresc mațele!

Pălind. Meier păşi spre noi, dar amorsă imediat o mină în timp ce carabina lui Porta trase scurt. Meier avea un dum-dum în umăr. S-a oprit clătinându-se şi gemând în timp ce sângele îi curgea în valuri din umărul zdrobit.

— Dansează, rahatule, dansează! continuă Porta cu pumnii strânşi. Arată-ne un vals! O să ținem ritmul cu jucăriile astea pe care tu. sau alții ca tine, ne-au învățat să le folosim.

Bătrânul îşi scoase revolverul greu, regulamentar, şi trimise un glonte între picioarele lui Meier, care schiță primul pas de dans. Stege. Pluto, eu şi ceilalți băieți din pluton am intrat în joc şi ara golit încărcător după încărcător în jurul cizmelor ofițerului care dansa şi tremura.

Prima lui cădere a provocat explozia unei mine care l-a aruncat în aer. Şi de patru, cinci ori la rând, căderea lui a provocat noi explozii.

Obuze cu şrapneluri au început să explodeze căci bubuiturile dăduseră alarma. Mitralierele lătrau între detunăturile mortierelor. Rachete se înălțară de o parte şi de alta alcătuind foc de baraj. Şi germanii şi ruşii credeau că inamicul este pe punctul de a-i ataca.

Furtuna de foc năvăli peste noi, iar pământul tremura sub picioarele noastre. Am rămas două ore într-o pâlnie până când duelul de artilerie s-a potolit. Reîntorşi în tranşee, Bătrânul a raportat Oberleutnant-ului von Barring.

— Herr Oberleutnant! Subofițerul Beier a încheiat împreună cu plutonul misiunea de recunoaştere a câmpului de mine inamic. Recunoaşterea s-a desfăşurat conform planului, sub comanda căpitanului, Meier. Căpitanul a fost ucis căci, în ciuda avertismentelor plutonului, a stăruit să intre în câmpul de mine, deşi nu-l cunoştea suficient.

Barring ne privi dus pe gânduri. Ochii lui căutau ochii noştri, întârziind o clipă pe fața fiecăruia. Niciodată n-am văzut ochi mai profund umani şi mai gravi ca ai lui.

— Căpitanul Meier a fost ucis? Se mai întâmplă în timp de război. Subofițer Beier, du-ți oamenii în adăpost. Plutonul doi a făcut o treabă bună în câmpul de mine. O să trimit raportul meu către comandant....

Ne salută ducându-şi două degete la chipiu şi intră în adăpostul lui.

Bătrânul surâse.

— Cât timp trăieşte el, n-o să mai fie nevoie de vânătoare de vrăjitoare în compania asta.

— Ați văzut ce salturi mortale făcea rahatul ăla de fiecare dată când micuțele mine îi trăgeau câte-un şut? sublinie Porta. L-ar fi încântat pe profesorul de gimnastică!

Acesta a fost discursul funebru pentru căpitanul Meier, burghez setos de putere, dar prea mărunt pentru a deveni cineva în război.

„Şi ce, doar ai două!”

Mugind, Pluto porni pe urmele lui Porta şi ale celor două fete. Deşi dispăruseră din raza noastră vizuală, auzeam chicotelile lor satisfăcute.

— Nu-i mai vedem două ore! exclamă Bătrânul, glumeț.

Ceilalți băieți s-au lungit în iarba înaltă visând, privind fumul țigărilor, evocând cu jumătate de glas amintirea camarazilor dispăruți.

DORMIŢI, BĂIEŢI!

Dimineața, când treceai de la aerul proaspăt de afară la atmosfera închisă a camerei suprapopulate, duhoarea era suficientă ca să-ți iei tălpăşița, dar te obişnuiai, aşa cum o făceai şi cu altele şi adormeai rapid, legănat de sforăituri şi de discuțiile şoptite ale țăranilor ruşi. Ştiam bine că femeia era tuberculoasă în ultimul hal, dar ce ne păsa? Acceptam şi bacilii pe lângă purici, şobolani şi jeg.

Nu adormisem de mult timp când ruşii ne-au trezit. Porta i-a înjurat, dar rusul cel mai bătrân i-a răspuns ferm:

— Gura, her soldat, şi culcă-te!

Porta devenise profesorul lor de germană.

O oră mai târziu şi-a făcut intrarea o cloşcă cu pui. Dar când a început să-l ciupească pe Porta de față, acesta s-a făcut negru de furie, a sărit din culcuşul de paie ca un proiectil cu reacție, a prins găina de gât şi, făcându-i semn cu degetul, a țipat la ea:

— Spală putina, găină bătrână, cu toți avortonii tăi nelegitimi.

Apoi a aruncat zburătoarea pe fereastră şi a început să urmărească prin toată casa puii cuprinşi de panică. Nora bătrânului a început să țipe ca arsă. Porta zbieră:

— Mai lasă-mă-n pace!

Şi o înjură până când aceasta îşi pierdu răbdarea şi-i trânti un polonic în creştetul capului. Am izbucnit cu toții în râs, ceea ce avu darul să-i potolească furiile. S-a năpustit în urma țărăncii, în cămaşă de noapte, cu poalele fluturându-i în vânt în timp ce țopăia ca un cocoş. O urmări până departe, pe câmp, în timp ce ruşii se umflau de râs. Nu mult după aceea s-a întors mai potolit, a trântit uşa de s-a cutremurat toată casa, apoi s-a arătat în dreptul ferestrei şi a mugit:

Vreau să dorm, primul care mă deranjează îl dobor, pac-pac, gata, mort!

Ne-am trezit la amiază şi am pornit să ne luăm rația de la bucătăria mobilă. Am avut, pentru un sfert de oră, o mâncare decentă. Ciorbă de fasole. Gamelele erau aproape pline iar noi hăpăiam ca animalele. După ce am lins totul ne-am adunat în jurul coletului primit de Siege. Am pus totul pe o masă întinsă lângă latrine. Porta avea veşnic şi o sticlă de vodcă.

Latrinele erau puse în aşa fel încât puteam să ne aşezăm având masa în fața noastră. Odată instalați, a apărut un pachet de cărți soioase şi am început un joc nesfârşit, ronțăiam pateuri, prăjituri şi jambon. Sticla trecea din mână în mână. Pahare, farfurii, tacâmuri: un lux pe care îl consideram de mult inutil şi muieresc. Aşezați liniştiți cu brăcinarii în vine, împăcați cu noi înşine şi cu lumea, mâncam, beam, fumam, discutam, jucam cărți şi făceam ceea ce aveam de făcut. Fundurile noastre goale se ofereau privirii celor din sat, căci latrinele erau puse pe un dâmb de unde puteam să admirăm toată câmpia, în timp ce tot satul putea şi el să ne admire pe noi. O

pasăre cânta într-un copac şi lângă noi dormea un câine toropit de căldura soarelui de toamnă. Femei scoase la muncă, murmurau un cântec rusesc… Şi doar spre seară, când țăranii se întorceau de la câmp, ne părăseam piedestalele idilice pentru a ne reîntoarce în casă.

Într-o după-amiază, Bătrânul şi ceilalți comandanți de tanc au fost chemați la comandantul companiei. După un sfert de oră s-a întors triumfător:

— Băieți, plecăm în misiune. Trebuie să ne instalăm în câmp la douăzeci şi cinci de kilometri spre sud de Novâi şi să săpăm adăposturi care să lase doar turela deasupra pământului. O să trăim ca regii, liniştiți şi uitați, la cincizeci de kilometri în spatele frontului. Fără obuze pe cap, nici o altă grijă în afară de a ne îngriji sănătatea până când ruşii vor da peste cap linia întâi… Când o vor face va trebui să le distrugem tancurile pe măsură ce sosesc şi să ținem poziția oricât ne-ar costa. Consemnul este să aruncăm cheile tancurilor după ce le-am îngropat.

Porta hohoti:

— Chiar aşa ai zis: cheile de contact?

Bătrânul surâse:

— Mda. Asta-i tot ce trebuie să lepădăm.

— Perfect cătană bătrână! O să respectăm consemnul. La urma urmei puțin ne păsa, aveam patru chei de schimb.

Înainte de ivirea zorilor ne ocupasem noile poziții. Chiar în mijlocul câmpiei, acolo unde ierburile erau atât de înalte că trebuia să te înalți pe vârfuri ca să zăreşti linia orizontului. Era frig. Aveam pe noi mantăile, căciulile de blană, mânuşile, iar pe sub pantalonii negri de uniformă purtam izmene. Cum nu aveam în fond decât două lopeți şi o cazma, doar trei dintre noi puteau să lucreze deodată şi era o minune să vezi cu câtă abnegație ne suplineam colegii lăsându-i să stea — o adevărată scenă de propagandă în spiritul şefilor iubiți — dar asta doar pentru că vântul era tăios ca briciul şi mişcarea era singura cale de a te încălzi.

Ridicându-şi mâna, Bătrânul declamă poetic:

— Copiii mei. scumpii mei, nu-i minunat să stai aici in aer liber şi să sapi această groapă superbă? Vedeți, soarele se ridică şi nu trebuie să ne mai fie frică de Moş Crivăț! Totul este liniştit, copii, micuțele păsărele ale Domnului ne vor cânta şi dacă vom fi cuminți, cu adevărat cuminți. Bătrânul Moş al Stepei va veni să ne spună o poveste cu porcărele. Simțiți sărutul vântului proaspăt al stepei pe obrajii voştri pufoşi şi în pletele voastre?

Pe măsură ce se ridica soarele scădea rapid şi nivelul, nu cel al gropii, ci al entuziasmului nostru. Sudoare, blesteme. Unelte azvârlite cât colo. Ne-am încălzit şi sudoarea curgea pe noi, în timp ce băşicile îşi făceau apariția pe micuțele noastre mâinii albe. Nu aveam obişnuința unei astfel de munci şi pământul stepei era tare, tare…

— Ia spuneți-mi, ne întrebă Porta. Suntem soldați sau gropari? Vă întreb aşa, în legătură cu tariful sindical…

Măsuram mereu tancul ca să vedem dacă ne apropiem de capătul osândei, dar la amiază — după şapte ore de săpat — eram de-abia la jumătatea drumului. Bătrânul începu să înjure armata şi Porta îl întrebă cu falsă inocență dacă nu mai simte sărutul vântului proaspăt al stepei şi dacă sufletul lui nu se simte înălțat de razele calde ale soarelui şi de profunda valoare educativă a muncii pământului. Bătrânul i-a aruncat lopata în cap şi s-a întins la umbra tancului.

— Nu mai scot nici măcar o lingură! Am văzut destule gropi ca asta de la-nceputul mizeriei ăsteia de război! Noapte bună.

Am săpat, Porta, Stege şi cu mine, încă o jumătate de oră, timp după

care Pluto şi Bătrânul urmau să ne schimbe. A trebuit să-i luăm pe sus şi să-i aruncăm în groapă. Am făcut cu schimbul două ore, pe urmă perioada de muncă efectivă a fost redusă la un sfert de oră pentru ca. la sfârşit să cădem cu toţii pe spate, cu ochii pierduţi în gol, incapabili să săpăm mai departe.

Adăpostul trebuia săpat, fie că vroiam, fie că nu. După o oră de odihnă, Pluto şi Bătrânul s-au pus pe treabă şi noi îi priveam. La ora cinci, în sfârşit, gaura era suficient de adâncă şi am intrat cu tancul în ea. Nimeni nu s-a lăsat rugat ca să ridice cortul, toţi se săturaseră. Dar cum se spunea că zona este cutreierată de partizani, trebuia să facem cu schimbul de pază. Şi nu s-a oferit nici un voluntar, aşa că, în mijlocul discuţiei înfierbântate, Bătrânul ne-a declarat:

— Un subofiţer nu pretează serviciul de pază. Doar nu sunteţi atât de ignoranţi încât să nu ştiţi asta!

Şi s-a învelit cu pătura, iar în secunda următoare sforăia.

— Asta îmi aduce aminte că sunt Stabsgefreiter, spuse Pluto. Noapte bună, băieţi!

— Şi toată armata se va întoarce cu susul în jos dacă află că eu, Josef Porta, Obergefreiter, mă cobor la această sarcină nedemnă! Distracţie plăcută, băieţi!

Rămăsesem eu şi Stege.

— E o legendă, am spus eu. Niciodată n-au fost partizani în zonă!

— Niciodată! afirmă Hugo Stege indignat. Într-o clipă dormeam toţi cinci.

A doua zi de dimineaţă Stege s-a sculat primul. Vroiam să ni se servească la pat cafeaua şi sorta îl alesese pe el să se ocupe de asta. Ieşise de câteva minute din cort când i s-a auzit vocea de la înălţimea turelei:

— Ieşiţi, pentru Dumnezeu, uite-l pe comandant!

Era ora potrivită pentru o inspecţie, unsprezece dimineaţa, şi dacă eram surprinşi în flagrant delict putea să ne coste. Dar nu era decât o glumă a hoţomanului numit Hugo Stege şi într-o clipă toţi ne-am întors în cort ţipând să ni se aducă zeama.

Stege tocmai ieşise cu gamelele când am auzit glasul său înnebunit:

— Hei! Sculaţi-vă! Căpitanul şi colonelul!Scularea, pentru Dumnezeu! Vă jur că este adevărat!

Râsete, înjurături şi glume au salutat reluarea păcălelii, dar nimeni nu se mişcă din loc şi când concertul de răgete s-a potolit, Porta a urlat:

— Valet, dacă vrea să mă vadă comandantul, spune-i că nu-i ziua mea de vizită...

Şi îşi punctă discursul cu un vânt sonor.

— Chiar nu vreţi să ieşiţi? O să dăm de naiba.

Ori sosise într-adevăr colonelul, ori Stege îşi descoperise veleităţi de actor.

Renunţ să mai descriu ieşirea noastră din cort. Când ne-am aliniat în faţa turelei, chiar şi cel mai indulgent tablagiu n-ar fi putut spune despre ţinuta noastră că era regulamentară. Comandantul stătea să explodeze. Cât despre Oberleutnant von Barring, expresia lui era de nepătruns. Păream o caricatură decupată din ziar: Bătrânul era în izmene, ciorapi şi o cămaşă murdară, Porta îşi băgase pantalonii în ciorapi şi purta o eşarfă de mătase roşie în jurul gâtului, cămeşoiul lui Pluto era un adevărat drapel ce flutura în vântul stepei iar eşarfa, de un verde mai puţin strident decât cea roşie a lui Porta, era în schimb legată ca un turban pe ţeasta lui uriaşă.

— Tu eşti comandantul tancului? mârâi comandantul ţintuindu-l pe Bătrân prin monoclu.

— Da, Herr Oberst!

— Atunci, ce mai aştepţi ca să dai raportul?

Bătrânul alergă la maşina comandantului, pocni din papuci şi, conform regulamentului, lătră în liniştea stepei:

— Herr Oberst! Subofiţerul Beier, plutonul doi, tancul numărul unu, raportează că nu are nimic special de semnalat.

Faţa colonelului concura eşarfa lui Porta.

— Aha! N-ai nimic special de raportat! Dar eu, eu am ceva special să vă spun...

Şi a urmat un şir de înjurături.

Mai târziu von Barring s-a întors să ne vadă. Singur de data asta.

— Sunteţi cea mai nenorocită şleahtă de golani din toată armata, ne-a spus clătinând din cap. Putea să vă treacă prin cap să faceţi de gardă măcar în prima zi! Era normal să vină în inspecţie! Acum aveţi fiecare câte trei zile de arest? Iar adăpostul nu este bun, trebuie să săpaţi altul la zece metri înapoi. Şi pot să vă garantez că o să vină din nou în inspecţie, aşa că daţi-i bătaie.

O tăcere uimită i-a salutat plecarea. Să săpăm încă o groapă? Nici morţi! Dar ce să facem?

Stege a fost cel care ne-a salvat.

— Bandă de alcoolici abrutizaţi, începu el amabil, aveţi marele noroc să se afle printre voi un om inteligent care ştie să-şi folosească materia cenuşie în clipele grele! Sper că o să aveţi decenţa să-i mulţumiţi Domnului... Tot ceea ce trebuie să facem este să dăm o fugă până la Oskol cu jucăria, să dăm bună ziua ruşilor şi să-i invităm la corvoadă în schimbul unei plimbări cu tancul!

Zgomotul şenilelor a trezit satul căzut în toropeala de duminică şi n-au fost probleme să găsim mai mulţi voluntari decât aveam nevoie. Ruşii erau încântaţi să străbată câmpul pe un car de asalt şi, chiar dacă se întrerupeau mereu ca să danseze, să cânte şi să glumească din tot sufletul, noua groapă a fost săpată în două ore, într-o atmosferă incredibil de veselă — şi incredibil de prăfoasă — cu coruri, poveşti şi râsete. Eram atât de cufundaţi în această sărbătoare că nici nu l-am văzut sosind pe von Barring. A privit o clipă spectacolul, apoi a clătinat din cap, murmurând:

— Ei bine, cel puţin pot să spun că aveţi simţ organizatoric!

Şi mereu clătinând din cap, s-a întors la maşină şi a plecat.

Mai târziu, pe înnoptat, am dus creaturile acelea simple şi vesele în satul lor încă ocolit de război. Porta avea două fete agăţate de gât şi a fost greu să adunăm toată echipa şi să o luăm din loc.

Ajutându-ne astfel împotriva propriilor lor compatrioţi ruşii nu puteau fi învinuiţi, cel puţin teoretic, de trădare?

Cred că se poate spune şi aşa ceva.

Dar nu sunt foarte sigur. Căci aceste acte de prietenie, după părerea mea, l-au dezgustat de război pe simplul soldat german mai mult decât atacurile partizanilor. Ştiu destui care, pornind la drum infectaţi de mitul *rasei superioare,* au descoperit că inamicul nu era duşmanul *lor* şi că nu le era în nici un fel inferior. Soldatul german simplu şi-a lărgit cunoştinţele despre oameni şi popoare şi lucrul acesta a însămânţat în el solidaritatea cu oamenii simpli asemănători lui. Încet, dar sigur, idealurile s-au dovedit a fi umplute cu vânt ca şi isteria Führer-ului şi morga generalilor inumani. Ei au învăţat efectiv să-i urască pe cei din SS, care le inspiraseră până atunci doar o teamă surdă, umilitoare. N-ai chef să tragi asupra unor oameni cu care te-ai distrat cu o seară în urmă, fie că este sau nu război. Acesta-i motivul pentru care gloanţele se pierd şi obuzele îşi ratează ţinta în unele lupte. Să tragi în aer este un lucru plăcut şi uşor, un mod de a lipsi războiul de prada sa. Asta cel puţin când nu se află un ofiţer în spate care să-ţi urmărească

toate mişcările.

Surâzând, von Barring ne-a înmânat permisiile.

— Dacă vă grăbiți puțin, vă duc la tren. Aveți paisprezece zile de permisie şi cinci zile pentru drum.

Cântece şi țopăieli de bucurie, frizând nebunia. Am intrat în casă, dansând, a urmat apoi chinul de a folosi bătrâna lamă de ras care trecuse peste obrajii fiecăruia de cincizeci de ori. Porta o îmbrățişă pe rusoaică şi trase cu ea un vals de-i săriră papucii. Bătrâna cotcodăcea ca o găină şi se abținea cu greu să nu izbucnească în râs.

— Sunteți mai răi decât cazacii! spuse ea.

BATALIONUL DE REZERVĂ 988

Am ajuns la Gomei cu o întârziere de douăzeci şi patru de ore. Trenul din acea zi plecase deja. Trebuia să-l aşteptăm pe cel de a doua zi.

Un subofițer ne-a spus că pe front a început din nou bulionul. Ruşii se pare că atacaseră pe toată lungimea şi în unele locuri izbutiseră să rupă frontul.

— Am tăiat-o la timp, remarcă Porta. Un noroc chior...

Sceptic, Bătrânul clătină din cap.

— În două săptămâni o luăm de la cap. Şi m-aş mira ca lucrurile să se aranjeze între timp!

— Gura, piază-rea, i-o scurtă Stege. Ne strigi tot cheful cu ideile tale pesimiste!

Două săptămâni acasă, ăsta-i capătul lumii!

Poate că războiul se şi termină până atunci...

O noapte întreagă am disecat proiecte minunate. Mă gândeam la rotunjimile pietroase ale Ursulei, îmi imaginam brațele ei puse în jurul gâtului meu, drumul degetelor ei în lungul şirei spinării. O doream din răsputeri şi tăceam.

Trenul trebuia să plece de-abia la ora 18^{40}, dar eram pe peron încă de la cinci după-amiază. Ne simțeam mai puternici ca nişte regi arătând foile noastre de drum celor din poliția militară. Am găsit un compartiment liber, iar Porta şi Pluto s-au instalat în plasa pentru bagaje ca să doarmă liniştiți. Ne-am scos cu toții bocancii şi ne-am pregătit pentru noaptea care urma. Trenul se umplea treptat cu permisionari gălăgioşi care se înghesuiau pe culoare. Sticle cu şnaps treceau din mână în mână şi începeau să se audă cântece.

Porta îşi scoase fluierul şi cântă un refren interzis, pe care ne-am grăbit să-l reluăm în cor. Am trecut prin tot repertoriul nostru de cântece obscene. Chiar şi pe cele mai scârboase. Nimănui nu i se părea deplasat. Noi, cătanele bătrâne, cântam ce vroiam. Dacă ne-ar fi făcut cineva morală l-am fi aruncat pe geam fără nici o discuție. Când trenul s-a urnit din loc, uralele noastre au făcut să tremure cele câteva geamuri întregi ale gării.

Târziu în noapte am oprit în Moghilev. Scandalul se mai potolise. Cei mai mulți moțăiau visând la permisia lor. Pentru cei mai mulți era prima în ultimii ani.

Cu o smucitură, trenul a pornit, a făcut câțiva metri şi s-a oprit din nou. După câteva clipe s-au auzit urlete de afară, iar uşile vagoanelor au fost deschise. Polițiştii strigau:

— Toată lumea afară cu echipamentul şi bagajele. Permisiile sunt anulate. Ofensiva rusă a rupt liniile noastre. Veți fi grupați provizoriu

într-un batalion de rezervă şi vă întoarceţi la chelfăneală!

A izbucnit un scandal monstruos, iar intruşii au fost aruncaţi în noroi, spunându-li-se să-şi plimba în altă parte târtiţele şi glumele nesărate.

Dar nu era o glumă. Adormiţi, încordaţi, a trebuit să părăsim convoiul şi să ne aliniem în două grupuri pe peronul gării Moghilev. La stânga artileria şi tanchiştii. La dreapta toţi ceilalţi infanterie, aviaţie, marină, orice ar fi fost. Ni s-au luat ordinele de permisie, apoi s-a auzit ordinul fatal:

— Coloană, la dreapta! Înainte… marş!

Am mers toată noaptea. Sleiţi de oboseală, de furie şi de dezamăgire în vântul tăios şi în zăpada care ne orbea. Nu ne venea că credem că păţim asemenea măgărie. Nu se fac asemenea glume cu soldaţii. Nu-i arunci din trenul care îi duce către o permisie binemeritată. Nu le iei Eldorado-ul, ţara făgăduită, pentru a-i trimite pe front la tunurile şi aruncătoarele de flăcări, sub focul inamic. Era o lovitură capabilă să distrugă şi puţina încredere şi forţă pe care unii dintre noi o mai aveau.

Şase zile de marş prin zăpadă, prin zăpadă şi iar prin zăpadă. Apoi un prim contact cu forţele inamicului, puţin mai la nord de Lişvin. Ce curios era să auzi cum se înfig obuzele în zăpadă cu un zgomot moale. Încet, frontul ceda sub presiunea infanteriei ruseşti care înainta implacabil, indiferentă la pierderi. Încet, dar sigur, grupul nostru improvizat se rărea şi se îndrepta spre dispariţie. Noi, care n-aveam ce căuta în Rusia, nu dovedeam să-i stăvilim pe cei care voiau să cureţe ţara lor de prezenţa noastră. De partea lor era dreptatea în sensul că se împotriveau unui agresor, căci atacul nostru „preventiv” fusese doar un artificiu de propagandă.

Unitatea noastră se numea Batalionul 988 de teritoriali în rezervă şi gluma cea mare era că aduna reprezentanţi ai tuturor armelor, de la marină la aviaţie, trecând chiar şi prin garda civică, şi doar un singur, un unic teritorial! Se întâlneau toate uniformele, erau afişate toate însemnele, toate insignele, toate ecusoanele. Un singur lucru ne unea, ura care ne-o inspira Batalionul 988. Ardeam de nerăbdare să ne regăsim unităţile.

Un angajament mai dur cu inamicul s-a produs la est de Volkov, ruşii aruncând în luptă numeroase tancuri şi aviaţie de vânătoare şi bombardament. Într-o ruină am găsit o pisică roşcată cocoţată într-o şaretă, mieunând de frig, de frică şi de foame. I-am dat cu forţa un gât de snaps înainte de mâncare. Când am plecat a pornit-o după noi. Pentru că era roşie, am botezat-o „Stalin”.

Stalin a făcut toată campania de la Volkov pe raniţa lui Porta, iar Pluto şi Stege i-au croit o uniformă completă, pantalon, bluză şi chipiu, acesta din urmă legată cu un şnur ca să nu-l piardă în luptă. Aparţinând unui regim disciplinar, Stalin nu avea voie să poarte vulturul nazist. La început a încercat să scape de haine, apoi şi-a dat seama că îi ţin de cald, sau a sfârşit prin a se obişnui cu ele, aşa cum se obişnuise cu raţia zilnică de şnaps. A tras de altfel câteva beţii de neuitat. Puteţi să spuneţi că era o cruzime faţă de bietul animal, dar Stalin nu ne-a părăsit nici o clipă, iar blana lui a devenit lucioasă, s-a îngrăşat şi a recăpătat tupeul caracteristic pentru o pisică al cărei univers este stabil şi ordonat.

La sosirea Crăciunului nu mai rămăseseră din Batalionul 988 de rezervişti decât oameni pentru o companie care, de altfel, a şi fost destrămată. Ne-am primit toţi cinci ordinele de drum pentru Godnio pe Vorskla, unde staţiona regimentul nostru. Trei zile mai târziu ne prezentam la Cartierul general al unităţii şi de a doua zi treceam la corvoadă. Înainte de toate însă ni s-a adus poşta.

Aveam un teanc de scrisori de la Ursula şi de la mama. Fiecare îşi devora scrisorile, le citea şi le recitea, ca în final să le citească cu voce tare în faţa celorlalţi, pentru a visa mai bine şi a le sorbi cu setea unui suflet dornic

de prezența celor de acasă şi care trebuie să se mulțumească doar cu cuvinte scrise pe hârtie. Într-una din scrisorile ei, Ursula îmi spunea:

„München, 9 decembrie, 1942

Dragul meu,

Sufăr alături de tine pentru această oribilă nedreptate care v-a fost făcută, ție şi camarazilor tăi. Dar nu te lăsa doborât pentru că ți-au furat permisia. Rămâi încrezător în viitor, în ciuda tuturor acestor mizerii făcute de ei. În curând coşmarul se va termina, iar vulturul nazist îşi va fi pierdut toate penele.

M-am rugat Domnului să te protejeze de ororile frontului. Deşi te consideri păgân şi îți afişezi necredința, ştiu că El te iubeşte mai mult decât pe cei mai buni preoți ai săi, iar când războiul se va termina o să ştiu cum să te conving şi cum să sparg carapacea asta de cinism în spatele căreia vă ascundeți tu şi toți ceilalți nefericiți din unitățile care nu poartă vulturul nazist pe piept. Nu uita că mai devreme sau mai târziu se va instaura pacea, iar visele frumoase vor deveni realitate.

Cred că până atunci o să pot deschide un cabinet la München sau la Köln şi marea mea speranță este că ai să urmezi cursuri de stomatologie. Promite-mi doar că n-o să rămâi în armată, chiar dacă ai avea şansa unei cariere strălucite!

În şase luni termin specializarea în chirurgie şi încep să pun deoparte bani pentru căminul nostru. Poate reuşesc să-l amenajez până la întoarcerea ta.

Dar ce bazaconii spun? Sper să vii mai repede de atât. Vreau să te întorci chiar azi, acum.

Tata şi mama s-au obişnuit cu ideea de a avea un ginere. Bineînțeles că la început nu voiau să creadă şi aş fi vrut să le vezi mutrele când le-am spus că eşti un fost puşcăriaş — aşa este? — şi că acum serveşti într-un regiment fără înaripată. M-au crezut nebună, pe moment, dar au cedat când le-am spus că singura ta crimă era de natură politică şi te-au acceptat fără rezerve spunând că dacă ne iubim nimic altceva nu contează.

N-are rost să-ți vorbesc de politică, doar sunteți bine informați acolo, în primele rânduri! Mă consolez repetându-mi că din moment ce vom fi împreună până la sfârşitul vieții, o permisie anulată nu are mare importanță.

De altfel, în clipele astea, o permisie n-ar fi decât o altă formă de tortură, căci m-aş gândi fără încetare la întoarcerea ta pe front, la inevitabila despărțire.

Îți trimit şi o cruciuliță de aur. Am purtat-o la gât, direct pe piele, încă din copilărie şi aş vrea să o porți şi tu acum. Te va proteja de rău. Sărut-o în fiecare seară aşa cum sărut eu inelul pe care mi l-ai dăruit. Dragul meu, iubitul meu Sven, te iubesc atât de mult încât izbucnesc în plâns la gândul că ne vom reîntâlni şi n-o să te mai las să pleci. Eşti al meu, doar al meu. Chiar dacă te îndrăgosteşti din când în când de o rusoaică sau de o nemțoaică din armata noastă. Căci ştiu că nu poți iubi pe alta aşa cum mă iubeşti pe mine. Şi te iert de pe acum dacă ai căutat uitarea în brațele altor femei. Nu-ți cer să trăieşti ca un călugăr. Tot ceea ce aş vrea ar fi să nu te angajezi în ceva ce n-ai avea curajul să-mi povesteşti.

Nici nu ştii cât am plâns când minunatul tău camarad, Bătrânul, mi-a scris, spunându-mi că ai căzut prizonier. *A* fost scrisoarea cea mai frumoasă, dar şi cea mai tristă pe care am primit-o vreodată. Şi totuşi n-a fost nimic pe lângă ce am simțit după unsprezece luni când am primit scrisoarea ta în care îmi povesteai prizonieratul tău. Am leşinat pentru prima dată în viața mea. Am făcut febră şi o săptămână a trebuit să stau în

pat. Ce prăbuşire, dar în ciuda febrei mă simţeam fericită, fericită!

Îmi spui că nu crezi în Dumnezeu, dar ştiu că El n-a încetat să vegheze asupra ta, pentru că eşti un om adevărat, asemeni camarazilor tăi. Ai defecte şi slăbiciuni, dar eşti mai uman, cu inima şi cu gândurile mai curate decât cei mai mulţi dintre stâlpii bisericii, broaşte de confesional, greieri ai agheasmatarului. Spune-ţi că împărtăşesc ura ta împotriva oricărei forme de ipocrizie şi că aceşti preoţi sunt doar slugi servile în solda unor stăpâni nerecunoscuţi de Dumnezeu şi de adevăraţii creştini. Dar Cel care propovăduieşte mila nu-i poate împiedica pe ipocriţi să fie acolo şi nu trebuie să te gândeşti că ascultând ce are de spus faci cauză comună cu acei preoţi nedemni. Asta vreau cu orice preţ să te fac să înţelegi şi sunt sigură că o să te conving.

Trebuie să mă opresc aici, dragostea mea, iubitul meu, rugându-te să ai grijă de tine. Ştiu că este greu, dar nu te lăsa scufundat în indiferenţa şi cinismul soldaţilor din linia întâi. Continuă să crezi că există şi frumos pe lumea asta. Vreau să te recuperez viu. Fă totul ca să rămâi întreg. Viu şi întreg te vreau acasă. Cu trupul şi sufletul. Iar anul care vine să ne aducă speranţă şi fericire, nouă şi întregii lumi.

Femeia ta pe vecie.

Ursula”

Speram să fim înlocuiţi de Crăciun, dar am fost dezamăgiţi şi, în plus, am fost promovaţi infanterişti şi duşi în prima linie.

Seara Naşterii Domnului m-a găsit undeva în *no man's land,* pe fundul uneia dintre găurile săpate din cincizeci în cincizeci de metri. Rolul acestor posturi avansate era acela de a da alarma în cazul în care patrule inamice se aventurau până în liniile noastre. Dar oricât de conştiincios ai fi fost, inamicul tot se infiltra şi dispărea fără să fie semnalat. De-abia la sosirea zorilor descopeream asta... dând peste santinelele noastre cu gâtul tăiat. Sau chiar găsind postul gol, ruşii surprinzându-l şi luându-l prizonier pe ocupant.

Trăsesem la sorţi posturile de gardă. Von Barring nu dorise să dea ordin în noaptea de Crăciun. Bileţelele fuseseră puse în cascheta sa şi întreaga campanie trăsese la sorţi. Şi nu doar soldaţii, ci şi gradaţii, ba chiar şi von Barring. Astfel, unul dintre locotenenţii noştri intra în post între orele 22-01.

Mi-am petrecut deci acea noapte într-un adăpost individual, în inima *no man's land*-ului, cu mitraliera şi grenadele pregătite.

Cel mai mare duşman în asemenea cazuri este somnul, căci tensiunea permanentă şi încordarea cu care cauţi să distingi sunetele şi imaginile în întuneric te epuizează, iar singurătatea acţionează ca un somnifer. Eşti singur şi te simţi singur şi te cuprinde nostalgia, ajungând să tânjeşti după moarte. Ideea de a adormi şi a termina odată cu toate apare în culori periculos de seducătoare. Totul pare uşor. Lipsit de durere. Lucrurile care îţi susţin dorinţa de a trăi, imaginea fiinţelor iubite, par să se estompeze într-o irealitate fantomatică. Prea mare efortul ca să te întorci la ele...

Brutal, un zgomot în surdină, metalic, pare să se audă în dreptul adăpostului meu. Încep să tremur şi să-mi imaginez răceala unui pumnal pe gâtul meu. Îmi muşc buzele până la sânge şi cu mâna încleştată pe o grenadă scrutez întunericul până când privirea mi se tulbură. Se distinge parcă un târşâit în zăpadă.

Să trag o rachetă? N-aş vrea să mă acopăr de ridicol. Convenţiile sunt atât de puternice încât în faţa unor dileme preferi să-ţi rişti pielea decât să fii rănit în amorul propriu. Aşa suntem făcuţi, înţeleagă cine poate... Iar lansarea unei rachete mi-ar deconspira poziţia în faţa oricărui soldat rus aflat în apropiere şi gata să-şi mânuiască pumnalul.

Pe urmă un țipăt şi un horcăit. Simultan o altă voce urlă:

— Ajutor! Ivan m-a prins! Ai...

Felul în care țipătul a fost întrerupt, sugera o mână pusă pe gura celui atacat. Mi s-a făcut părul măciucă şi mi s-a părut că disting câteva siluete întunecate, n-am mai ezitat. Am aruncat grenadele şi am tras o rafală de mitralieră, apoi am lansat rachetele luminoase, acum tot sectorul era luminat.

Avusesem nouă santinele în *no man's land.* Şase nu s-au mai întors. Cinci aveau beregata tăiară, al şaselea dispăruse.

Poşta de Crăciun nu venise şi când a sosit era ziua naşterii Domnului, la miezul nopții, difuzoarele sovietice ne-au lămurit:

— Alo, alo, 27 blindate! Crăciun fericit Dacă vreți să vă primiți coletele şi poşta, nu vă jenați, veniți să le luați. Le avem aici, ca şi pe poştaş. Sunt scrisori pentru...

Şi a urmat lista destinatarilor. Cum a terminat lista, a suprasolicitat:

— Camarazi din 27. O să vă citesc acum câteva pasaje din aceste scrisori ca să aflați ce se mai întâmpla prin țară! Iată un mesaj pentru Kurt Hessner... Dragă Kurt... A avut loc un raid noaptea trecută... O bombă a distrus... Tatăl nostru este... Durere sfâşietoare — Kurt Hesner, dacă vrei să afli restul scrisorii te aşteptăm şi te vom primi cu compasiune...

Au continuat să citească fragmente din scrisorile capturate, făcându-i pe toți să creadă că cei de acasă erau morți, mutilați, sinistrați, fără adăpost sau morți de foame. Teama, incertitudinea au făcut să se clatine multe suflete şi chiar în aceeaşi noapte cinci oameni au traversat *no man's land* pentru a-şi citi poşta la ruşi.

La ivirea zorilor am văzut trei infanterişti sovietici zăcând în zăpadă în apropierea adăpostului meu. Urmele schiurilor treceau la numai doi metri.

Într-o bună zi, Porta a dispărut.

Cincisprezece veterani dintre cei mai hârşâiți au solicitat, şi li s-a aprobat, autorizația de a efectua un raid de recunoaştere pentru a lămuri această stranie dispariție. Locotenentul Holler ne-a însoțit şi el, scoțându-şi gradele şi însemnele de armă.

Am început cu depistarea santinelelor ruse, le-am căzut în spate, am aruncat câteva grenade şi am măturat tranşeea cu mitraliera şi aruncătorul de flăcări. În câteva minute soarta lor a fost pecetluită. Ne-am întors apoi cu doi prizonieri, dintre care unul era muzicant, un gornist. Cum i l-am descris pe Porta, a început să râdă.

— E complet nebun, a explicat gornistul. În clipa asta participă cu comisarul la un concurs „cine cade primul sub masă”. Vrea să cumpere o haină din blană de urs şi o ladă cu vodcă. Are la el cinci mii de țigări să-şi plătească cumpărăturile...

La întrebările noastre înspăimântate, ne-a răspuns că Porta fusese capturat de o patrulă.

Două zile mai târziu încă nu-l revăzusem pe Joseph Porta şi începusem să deplângem pierderea sa.

Apoi, la capătul unei săptămâni, a apărut în adăpost purtând o manta de ofițer sovietic şi o servietă de piele bine burduşită.

— Ce timp frumos e azi!

N-a spus mai mult, dar surâse indulgent în timp ce ne uitam la el cu gura căscată.

— Sper că n-am întârziat la masă. Ar fi păcat pentru că am adus ceva de pileală.

Avea şase sticle de votcă în servietă, ca şi cele cinci mii de țigări cu care plecase.

— Comisarii încă n-au învățat să joace cărți ca lumea, declară el

atotştiutor.

Şi asta a fost tot ceea ce a vrut să ne spună, drept care n-am găsit nici o explicaţie pentru aventura lui.

Şase sticle de vodcă, o manta nouă şi o servietă din piele.

Ce lucru ciudat este războiul!

Datorită grelelor pierderi suferite de Regimentul 27 pluteau în aer avansări pentru toți veteranii. Comandantul fusese ucis, Oberstleutnant von Lindenau a fost numit Oberst. Maiorul Hinka a devenit Oberstleutnant, cu funcția de comandant de batalion, iar von Barring deveni Hauptmann-ul companiei noastre. Bătrânul a fost avansat Feldwebel şi comandant de pluton. Am căpătat un tanc nou, model „Panther”, care va fi în fruntea formației plutonului 3.

Porta a fost propus pentru avansare ca subofițer, dar a refuzat. A fost o întreagă poveste, dar lucrurile s-au aranjat spre satisfacția generală.

— Ei bine, maimuță roşcată! mârâi Oberstleutnant Hinka. N-o să te avansăm subofițer, ci Stabsgefreiter. Asta te aranjează?

Porta acceptă. Un Stabsefreiter este un soldat mai răsărit, dar nu un subofițer.

Stalin, cotoiul nostru, care purta un epolet minuscul, a fost numită Obergefreiter şi i-am cusut cele două galoane regulamentare. Şi el a tras o beție grozavă pentru a-şi sărbători avansarea.

MOARTEA LA COSIT

— Bea asta, Sven, O duşcă bună... Gunoaiele! Hal de nemernici! Aşteaptă ziua în care o să punem mâna pe ei.

Porta vru sa ştie ce s-a întâmplat.

— Să-ți citesc scrisoarea asta, spuse Bătrânul. Scoate ceva de pileală, căci Sven trebuie să-şi ude gâtlejul şi să uite. Şi noi alături de el, bunule Dumnezeu!

A despăturit scrisoarea de la tatăl Ursulei:

„München, aprilie 1943.

Dragul meu fiu,

Trebuie să-ți dau o veste îngrozitoare. Te rog s-o primeşti cât mai calm cu putință şi să-mi promiți ca n-ai să faci nici o prostie după ce o vei afla.

Scumpa noastră Ursula este moartă. Naziştii au asasinat-o. Când o să ajungi la München o să-ți dau amănuntele. Până atunci nu pot să-ți spun decât esențialul.

Un Gauleiter a vrut să țină un discurs în fața studenților Universității, dar a fost întrerupt de o manifestație ostilă. Un mare număr de studenți au fost arestați şi printre ei şi scumpa noastră fiică. Câteva zile mai târziu au apărut în fata „Tribunalului Poporului” şi au fost condamnați la moarte. Când a fost pronunțată sentința, Ursula a ripostat: „Este aproape ziua în care voi, judecătorii şi acuzatorii noştri, veți ajunge pe banca acuzaților, în timp ce tovarăşii noştri vă vor fi judecători. Fiți siguri că în ziua aceea şi capetele voastre vor cădea sub securea călăului”.

Asta le-a spus judecătorilor nazişti, iar viitorul îi va da dreptate, dacă mai există justiție pe lumea asta.

Am primit aprobarea să o mai văd o dată şi m-a rugat să-ți spun că moare cu numele tău pe buze şi cu credința că vă veți reîntâlni în cer, rugându-vă Domnului pentru mântuire.

Curajul ei i-a impresionat până şi pe gardieni, care i-au adus în ultimele zile o serie întreagă de lucruri interzise, deşi ea refuza să le primească de la cei ce poartă, uniforma blestemată.

Unul dintre prietenii mei a fost martor la execuția acestor tineri şi mi-a

povestit că au cântat tot felul de cântece interzise, pe care şi ceilalţi deţinuţi le intonau alături de ei, de la ferestrele celulelor. Nici loviturile, nici ameninţările nu i-au oprit, iar când şi ultimul a fost executat, toată închisoarea vuia: „Răzbunare! Răzbunare!" şi cântau *Wedding roşu*[11].

Să arzi această scrisoare imediat cum ai citit-o. Ţi-o trimit printr-un prieten care soseşte pe front în zona regimentului vostru. Vei primi împreună cu ea un medalion cu fotografia Ursulei şi o şuviţă din părul ei.

Dragul meu ginere, mama Ursulei, cu inima frântă pe veci, ca şi eu însumi, te rugăm să ne dai prilejul de a te cunoaşte. Te considerăm propriul nostru copil, iar casa noastră îţi aparţine. Te îmbrăţişez cu dragoste şi sper să ajungi cu bine la capăt. Să sperăm că ne vom revedea în curând.

Al tău..." .

O tăcere apăsătoare se lăsase după lectură, în timp ce întunericul cuprindea sala castelului în ruină. Tremuram fără încetare, căci vedeam capul Ursulei căzând în coşul de nuiele, sângele izbucnind din gâtul tăiat, acoperind minunatul ei păr negru, iar ochii ei rămaşi deschişi, inexpresivi, privind cerul în care căzuse. Şi mai vedeam căderea corpului în groapa comună.

Oh! Ştiam prea bine cum se petrecuse totul, căci asistasem la aceste spectacole de prea multe ori ca să nu ştiu fiecare amănunt.

Înainte ca ei să mă poată împiedica, am scos revolverul şi am pulverizat crucifixul de lemn fixat pe perete. Apoi am dus sticla la gură şi am golit-o pe nerăsuflate. Bătrânul încercă să mă oprească, dar eram nebun, nebun furios. A trebuit să-mi dea una după ceafă.

Când mi-am revenit, m-am pus din nou pe băut. Am băut. atunci cum nu mai băusem niciodată. Timp de zile întregi am fost beat. Cum mă trezeam, luam sticla şi beam iar până cădeam lat. Într-un târziu, Bătrânul a considerat că ajunge. El şi Porta m-au târât afară şi m-au trântit în adăpătoare până când mi-am revenit. În zilele care au urmat nu m-au lăsat nici o clipă fără ocupaţie. Seara, când mă culcam, eram frânt de oboseală şi plin de vânătăi, dimineaţa mă aruncau iar şi iar cu capul în adăpătoare. Au reuşit astfel să-mi adune minţile în cap. Încet, gândurile mi s-au limpezit. Eram din nou lucid. Rece ca un cadavru. Eram, de fapt, un cadavru.

Şi m-am transformat într-un vânător de oameni. Eram nebun, în ciuda lucidităţii. Petreceam ore în şir în tranşee, cu o armă cu lunetă în mâini, doborându-i pe ruşi cu cea mai mare plăcere. De câte ori se prăbuşea una dintre victime, simţeam un fel de bucurie. Într-o zi, von Barring m-a surprins. L-am observat pe neaşteptate. Nu ştiam de când stă acolo şi mă supraveghează. Am izbucnit în râs şi i-am spus că doborâsem şapte într-o jumătate de oră. Mi-a confiscat carabina fără un cuvânt şi a plecat. Am plâns ca un copil căruia i se luase jucăria preferată şi am rămas cu ochii în gol. Von Barring avea, bineînţeles, dreptate.

Îmi aduc aminte perfect de ziua următoare. Bucătarul tocmai îmi umplea gamela cu ciorbă — ciorbă de vacă bătrână — când ceva a explodat lângă noi şi am simţit pe picior ceva fierbinte. Ei bine, iată că ai rămas cu un singur picior, mă gândeam indiferent. Dar nu simţeam nici o durere şi rămăsesem în picioare. Explozia aruncase peste piciorul meu o halcă din pulpa de vacă. Bucătăria de campanie era ţăndări şi şase cadavre înotau în ciorbă. Am luat halca de carne pe umăr şi am dus-o prietenilor mei, care au organizat imediat un ospăţ.

— Nefericirea unora face fericirea altora, remarcă Porta, filozof.

Toţi ar fi făcut la fel în locul meu: ar fi luat sfertul de pulpă şi l-ar fi

---

[11] Cântec revoluţionar; Wedding este un cartier al Berlinunului (N.A.)

împărțit cu prietenii. Nu cinismul mă împiedicase să-i ajut pe răniți, ci războiul. Războiul era aşa. Erau oameni speciali instruiți ca să-i ajute pe răniți. În afara camarazilor apropiați, soldatul nu cunoaşte pe nimeni în război.

Primăvara a adus cu ea tărăboiul. Câmpurile şi şoselele erau din nou suficient de uscate pentru luptă.

*

Sticla de vodcă trecu din mână în mână pentru ultima dată. Bătrânul mi-a pus între buze o țigară aprinsă şi am tras din ea cu nesaț stând cu fruntea lipită de cauciucul periscopului.

— Ordin către toate tancurile, deschideți focul!

Şi infernul renăscu din cenuşă. Căldura din tanc deveni de nesuportat. Ne revărsăm peste tranşeele ruseşti ca o avalanşă. Stepa era plină de tancuri incendiate, vulcani în miniatură trimiteau spre cer coloane de fum. Blindatele nu iau prizonieri. Ele zdrobesc şi ucid. Nu mai suntem ființe umane, ci roboți care execută automat gesturile pentru care sunt programați.

Contraofensivă cu T-34. Nu se mai pune problema de a măcelări infanteria în derută, ci de a lupta ca să-ți scapi pielea. Turela se roteşte, obuzele curg peste amenințătoarele T-34.

Aproape că mă sufoc. Cleşti invizibili îmi strâng capul şi pieptul. Încă puțin şi n-o să mai rezist. O să deschid capacul turelei şi o să sar ca un drac din acel cuptor ambulant. Un bubuit de tunet. Tancul tremură şi se opri cu o smucitură. O flacără roşie-albastră apăru din flancul monstrului de oțel. Ca prin vis i-am văzut pe Pluto şi pe Porta sărind la pământ prin față şi pe Stege pe laterală. Totul a durat o secundă. Apoi mi-am revenit — eu, robotul perfect — şi am părăsit tancul printr-un salt mortal.

Flăcări uriaşe l-au înghițit şi deodată s-a umflat ca un balon, iar prin aer au zburat fiare înroşite. Ne-am întors la unitate cățărați pe un alt tanc. Stalin era în siguranță pe umărul lui Porta. Blana îi era puțin pârlită, dar asta nu părea să-l deranjeze. La întoarcere a lins un castronel cu vodcă.

Am plecat la Dniepropetrovsk să luăm în primire un tren cu tancuri noi. Două zile mai târziu eram iar în miezul luptei ce continua, fără întrerupere, de zece zile. Toate forțele disponibile erau aruncate în luptă şi se consumau rapid. Coloane nesfârşite de rezervişti soseau din urmă şi cum atingeau frontul dispăreau, ca lemnul împins în focul cuptorului.

*

Din Snekov, cândva un sat, acum un rug, a țâşnit cu viteză maximă un T-34. Prompt, robotul care sunt a ochit. Învingător este cel care trage primul. Am ochit rulmentul de la baza turelei. Era punctul slab al blindajului unui T-34. Cifrele periscopului îmi dansau în fața ochilor. Pe urmă cele două săgeți ale sistemului de ochire s-au întâlnit şi două obuze au pornit unul după altul. Turela inamicului a zburat. Echipajul n-a mai avut timp să-şi părăsească maşinăria, totul a explodat, încă un trofeu în panoplia noastră.

Lupte furioase, îndârjite, printre casele în flăcări. Adăpostită într-una dintre ele o mitralieră rusească secera infanteria noastră. Porta făcu tancul să se rotească. Un nor cărămiziu şi mortar a zburat în toate părțile în timp ce loveam fațada. Ruşii se lipeau de peretele opus înnebuniți de spaimă. Mitraliera noastră îi dobora, iar şenilele îi transformau în piure. Am ieşit de acolo într-un nor de praf. Încă nişte cadavre pentru panoplia noastră.

Ceva mai încolo, o duzină de infanterişti încercau să se pună la

adăpost. Erau culcați la pământ când ne-au zărit şi au fugit către cea mai apropiată casă. Unul dintre ei şi-a prins piciorul într-o groapă. Înainte de a se elibera era terci. Un singur om în plus, printre trofeele noastre.

Slabă recoltă pentru roboți.

Răsturnam copacii, doboram zidurile, striveam oamenii în uniformă kaki. Trebuie să fi fost vreodată într-un tanc lovit de un proiectil ca să ştii ce-i aia o lovitură. Tunul, prea mic pentru blindajul nostru, dar care încerca să ne facă pagube, era ascuns împreună cu servanții săi în spatele unui zid din pietre de râu.

— Trageți cu aruncătorul de flăcări şi trimiteți-le un obuz ca desert! ordonă Bătrânul.

Am țintit în grabă cu aruncătorul de flăcări şi obuzul special de 10, 5 a atins tunul în acelaşi timp cu limba de foc. Când am trecut pe acolo trei minute mai târziu, nu mai rămăsese decât o grămadă chinuită, neagră, de nerecunoscut, pe care încă mai dansau flăcările.

Înainte, înainte, înainte! Iarba nu mai creşte pe acolo pe unde au trecut tancurile. Când ai fost martor la masacrele din primăvara lui 1943, îți dai seama, cât de justificată este emblema noastră cu cap de mort pentru o unitate de blindate. Din loc în loc făceam câte o pauză să controlăm rezervoarele şi lăzile cu muniție. Şi pentru a regla, în cea mai mare viteză, motoarele. Orice tanc ce cade în pană în timpul luptei este făcut ciur în mai puțin de trei minute.

Ruşii ne întâmpinau cu formațiuni de T-34, puternice, rapide, de o uimitoare manevrabilitate. Doar cu ultimele două modele de tanc, *Panther* şi *Tiger,* puteam să le facem față. Infanteriştii ruşi şi germani se țineau departe de înfruntarea cuirasatelor terestre, cea mai mare luptă de blindate din acel al doilea conflict mondial. Noaptea cădea, dar, în ciuda unor pierderi uriaşe de oameni şi material, lupta continua cu încrâncenare în stepă. Câteva ore de somn în timpul cărora echipele de întreținere umpleau rezervoarele şi magaziile de muniție, apoi eram scuturați, împinşi încă adormiți spre tancul nostru, ni se punea în cârcă armamentul şi eram ajutați să ne urcăm în maşinărie. Am văzut ca prin ceață cum un Feldwebel i-l dădea pe Stalin lui Porta, apoi motorul a început să mârâie ca de obicei.

Când, după încă patru zile de luptă, s-a pogorât din nou liniştea, 27 blindate încetase practic să mai existe. Epavele tancurilor împânzeau câmpia. Mai aveam doar două din patruzeci. Şi douăzeci şi opt de supraviețuitori. Din patru sute. Cele mai multe dintre echipaje arseseră în tancurile lor. În toate direcțiile, pe patru sau cinci kilometri, ardeau de asemenea şi T-34.

Cei care scăpaseră de la moarte, mai mult sau mai puțin arşi. mai mult sau mai puțin mutilați, urmau să urle de durere luni, ba poate chiar şi ani de zile.

Alte tancuri şi alte echipaje soseau în fiecare noapte. Tancurile încă utilizabile trebuiau ținute în stare de luptă alături de cele din celelalte regimente. Din celelalte resturi de regimente. Încercam să adormim ori de câte ori se putea, cu capul pe chiulasa unui tun sau pe vizorul unui periscop. A doua zi lupta începea iar, şi asta zile în şir.

Batalioanele de rezervă din Germania, depozitele din țările ocupate continuau să verse zi după zi un fluviu de carne de tun proaspătă, cei mai mulți puşti de şaptesprezece sau optsprezece ani, cu şase săptămâni de instrucție la activ. Ştiau să facă instrucție şi să salute regulamentar, dar cădeau ca muştele şi nu era nimic de făcut cu ei. Soseau de asemenea şi oameni la cincizeci de ani şi mai mult, scoşi din lagărele de concentrare. Hitler răcâia prin toate sectoarele, chiar şi spitalele îşi dăduseră obolul, răniți cu febră, descărnați, anemici, declarați vindecați de pe o zi pe alta.

Treceau cu toţii prin maşina de tocat. Cu tot cu bandaje.

La Kubiansk, pe Oskol, o luptă strânsă între un T-34 şi noi. Două lovituri simultane. Dar tancul rusesc ia foc imediat, cu turela smulsă, în timp ce noi scăpăm cu şenila distrusă. Ceea ce-i cam tot una, căci compania se retrage şi suntem lăsaţi să ne descurcăm în spatele liniilor inamice.

Ne-am ascuns în tufişuri până la căderea nopţii, apoi am încercat să înlocuim zalele smulse din şenilă şi cele două roţi de antrenare defecte. Muncă extraordinară, capabilă să-i înnebunească pe unii mai puţin căliţi decât noi, căci în tot acest timp trebuia să supraveghem nesfârşita coloană de tancuri ruseşti care se târa pe drum la mai puţin de o sută de metri.

La miezul nopţii tancul era pregătit pentru drum, şi urma să ne încercăm norocul. Porta şi cu mine am rămas în turela deschisă, purtând caschete ruseşti, gata să răspundem în rusă oricărei întrebări indiscrete. Mânjisem însemnele noastre cu noroi.

La momentul oportun am pornit în urma unor T-34. Kilometru după kilometru, ne apropiam de linia frontului. Acolo, cei trei colegi au cotit spre un sat, iar noi am continuat drept înainte. Un obuz era pregătit pentru a-l opri pe cel care ar fi vrut să ne intercepteze şi Stege era gata să tragă altele imediat. Mitralierele şi aruncătorul de flăcări erau şi ele armate, dar am ajuns la regiment fără probleme.

În zori am fost trimişi pe urmele câtorva T-34 şi KW-2 care rupseseră liniile noastre şi semănau panică în adâncime. Treziseră un batalion aflat în refacere la Isium şi se purtau ca fiarele scăpate din cuşcă.

Am mers ca nişte copoi pe urmele caracteristice, mai largi ca ale noastre, lăsate de tancurile ruseşti. De pe un dâmb le-am descoperit în marginea unui sat care, după hartă, ar fi trebuit să fie Svatov. Trei T-34. KW-2-urile se distrau în altă parte. Cum au dispărut printre case am coborât panta, am ocolit un iaz şi ne-am îndreptat spre un pilc de copaci încercând să nu ne facem remarcaţi. Al doilea tanc a luat poziţie în spatele unei clădiri lungi, o şcoală sau cam aşa ceva. Atunci am atacat. Aveam două T-34 în faţa noastră.

Bătrânul a venit lângă mine ca să se asigure că am ochit bine, căci o lovitură ratată în condiţiile acestea ne-ar fi condamnat la moarte. Turela se roti, aveam al doilea tanc în vizor. Foc! La această distanţă obuzul a smuls pur şi simplu turela tancului rusesc. Cele două T-34 sunt in flăcări când sărim în ajutorul camaradului care, după violenţa schimbului de focuri, nu este tocmai stăpân pe situaţie.

Nu făcusem nici două sute de metri când ne-am trezit cu un KW-2 în faţă, o enormă masă de nouăzeci de tene, înarmat cu cinci mitraliere, un aruncător de flăcări şi un tun de cincisprezece centimetri plantat într-o turelă enormă. Se oprise în mijlocul drumului şi trăgea în casele din jur serii lungi, distrându-se. Din când în când lansa şi un obuz al cărui zgomot ne spărgea timpanele.

Stege încărcă un obuz „S" în chiulasă, singurul capabil să distrugă blindajul unui KW-2. Într-un văl de flăcări, obuzul a fost lansat. Oroare, ochisem prea jos. Obuzul a explodat în şenilele monstrului. Porta şi Bătrânul mi-au aruncat cele mai îngrozitoare înjurături, iar turela mastodontului a început să se rotească spre noi. Mulţumită Domnului, turela unui KW-2 nu se manevrează ca un titirez.

— Trage, pentru Dumnezeu! urlă Bătrânul. Ce mai aştepţi?

Al doilea obuz explodă ceva mai sus, la jumătatea flancului. Turela se opri o clipă, apoi porni din nou.

— Porta, atenţie!

Bătrânul m-a smuls de la locul meu şi s-a instalat în faţa aparatului de ochire. Într-o clipă a manevrat turela şi a ochit. Cinci obuze au plecat unul

după altul. O explozie îngrozitoare a scuturat monstrul care, lucru ciudat, nu a luat foc. Trei oameni au ţâşnit din măruntaiele monstrului distrus, dar au fost seceraţi cu mitraliera. Bătrânul trase încă două „S”-uri suplimentare şi au izbucnit în sfârşit flăcările...

Ziua a trecut. La sosirea întunericului nu mai aveam nici un tanc şi ne-am întors în liniile noastre în maşina lui von Barring. Şaptezeci şi două de ore mai târziu, după opt zile de luptă neîntreruptă, resturile regimentului au fost trimise cu generozitate la refacere, în micul orăşel Asturca...

Mulţi consideră relatarea unei lupte excitantă şi romantică. Orice duel cu moartea este dramatic, acesta este un adevăr al vieţii însăşi, dar te poţi măsura cu moartea şi altfel decât purtând războaie. Încercând să salvezi vieţile altora, de exemplu. Sentimentul de eliberare va fi indiscutabil, iar scopul raţional.

Doar câţiva vicioşi consideră războiul excitant şi romantic. În ochii celor mai mulţi el este doar ceea ce este: murdărie, noroi, suferinţă, teamă, monotonie. Războiul este o cale greşită de a atinge culmile existenţei omeneşti. Ei vă lasă decepţionaţi, goliţi, iar la întoarcere veţi descoperi că nu aveaţi nici un scop, că totul a fost făcut degeaba şi că aţi pierdut contactul cu viaţa. Aţi devenit un dezechilibrat, cum se spune. Nu mai aveţi nici un fel de siguranţă. Şi asta indiferent dacă sunteţi învingător sau învins. Poate că tragedia este şi mai mare pentru învingător? A câştigat, dar pentru cine şi de ce? Ce are în faţă este fără cap şi fără coadă. Iniţial crezuse cel puţin într-un adevăr elementar, dar acesta, scos din ambalajul în care fusese prezentat la plecare, devenise atât de complex şi de bogat ramificat încât nu-l mai putea recunoaşte.

După ce ruşii au fost respinşi până la Bielgorod, pe Doneţ, ofensiva germană de primăvară s-a oprit, înecată în sânge şi de la Oceanul Arctic la Marea Neagră frontul s-a stabilizat. Chiar şi aviaţia a devenit inactivă.

A fost o vară minunată.

„Pentru început, spuse Porta, o să~mi instalez o baie cu duşul astfel conceput încât apa să cadă ca o ploaie de vară pe trupul meu de ascet, iar când voi fi sătul de ploaie, o ceată de fete sănătoase se va repezi să mă adune şi să mă ducă într-unul din cele treizeci şi şapte de dormitoare. Toate vor fi nebune după mine şi-mi vor ține pe rând de urât. Pe. urmă vor sosi alte fete aducându-mi pipe pline cu tutun aromat. Fecioarele — dacă va mai fi vreuna — îmi vor aprinde pipele şi mi le vor duce la gură, să pot fuma întins, fără să mişc un deget. Şi toate vor mirosi a violete. Când o să mi se facă foame îmi vor tăia mâncarea în bucățele mici, de-o îmbucătură, şi vor sufla în felurile mai fierbinți. Ba chiar vor şi mesteca pentru mine ca să nu-mi risipesc energia în van...”.

— Şi bănuiesc că altă ceată te va masa în timp ce-ți faci nevoile? se interesă Bătrânul pe acelaşi ton snob.

— Ați citit ultima scrisoare de la Asmus? interveni Pluto. Dacă jumătate din ceea ce spune este adevărat, mi-aş tăia imediat o mână şi amândouă picioarele. De altfel scrie că nu mai suferă de mult. Vă dați seama? Piureul, jambon şi două ouă duminica! Fără nici o îndoială, ei, răniții, l-au prins pe Dumnezeu de picior.

— Mda, a avut un noroc chior Asmus!

PACE SEPARATĂ

Ruşii ne îngropau în manifeste şi pamflete de propagandă. Unul dintre ele afirma că Führer-ul era mort, iar Stalin grav bolnav. Hitler fusese ucis de un general anti-nazist, dar acoliții lui păstrau secretul morții sale în timp ce Biroul Politic ascundea la fel de conştiincios boala lui Stalin. Pamfletul se încheia cu următorul apel:

Bărbați din armatele şi flotele ruse şi germane, uniți-vă pentru a clădi, oricât ar costa, o Rusie şi o Germanie liberă! Întoarceți armele împotriva adevăraților voştri duşmani, SS-iş-ti şi şobolanii Gestapo-ului, asasinii care păzesc închisorile din Germania şi care nu caută decât să, prelungească războiul, monştrii care iubesc războiul! Soldați germani, rupeți jugul sclaviei! Nu aşteptați până când va fi prea târziu. Iar voi, soldați ai sfintei Rusii strămoşeşti, doborâți-i fără milă pe comisari şi pe cei din G.P.U.! Cât timp vă veți mai lăsa conduşi de aceste brute? Soldați ai armatelor ruse şi germane, opriți aceste lupte fratricide şi întoarceți armele împotriva ucigaşilor din S.S. şi G.P.U.!

Armata libertății

Acest manifest a fost obiectul unor discuții pasionate. Eram gata să înghițim orice declarație, oricât de dubioasă ar fi fost sursa dacă ea anunța moartea lui Adolf şi clipa încheierii socotelilor. Revoluția era, după noi, iminentă, iar ideea unui eşec nici nu ne trecea prin cap.

— Mai întâi, visa Porta, trebuie să-i oferim ceva lui Ivan ca să capete încredere. Să curățăm străzile de ruine, să refacem câteva poduri ca lucrurile să nu arate prea rău când ne vom retrage...

— Şi la noi? se interesă Bătrânul sarcastic. Crezi că englezii şi americanii or să ne repare ruinele?

— N-ai de unde să ştii! îi replică Porta, pătruns. Cum ne punem de

acord cu Ivan, se va rezolva totul. Dar şi aviatorii noştri vor trebui să reconstruiască ce-au stricat. Aşa ar fi drept...

Pluto îşi aminti de Franța şi de toate celelalte țări în care avioanele noastre făcuseră pagube uriaşe ce-ar fi trebuit reparate. Porta căzu pe gânduri.

— O să avem de lucru în vremurile care vin, dar sunt sigur de ceva: ofițerii, generalii, toată şleahta or să ajungă la coada lopeții! Goebbels, Goering, Adolf, Himmler, Rosenberg şi restul clicii or să lucreze la ghetoul din Varşovia! Să plângă cu lacrimi de sânge...

Aceste frumoase iluzii au durat doar câteva zile. Războiul continua, iar sfârşitul lui era departe. Transformată în batalion de infanterie, unitatea noastră trebuia să înlocuiască Regimentul 14 vânători pe malul Donețului... Schimbarea a avut loc fără nici un incident. Nici măcar un singur foc de armă n-a tulburat noaptea caldă.

Agățat de ranița lui Porta, în noua sa ținută din pânză albă, Stalin arbora expresia satisfăcută a călătorului care gustă cu intensitate descoperirea vieții de zi cu zi. Stalin era singurul Ohergefreiter din toată armata germană care purta în Rusia ținuta tropicală, dar plutonierul de companie îi dăduse autorizația pe un formular model redus, pe care îl purta după regulament în buzunarul de la piept. Sticleții n-aveau decât să vină, totul era în regulă cu Obergefreiter-ul Stalin din 27 blindate, compania 51.

La sosirea noastră, cei din 14 vânători ne-au dat următorul sfat:

— Să nu trageți în Ivan! Sunt băieți clasa întâi acolo în față. Ne înțelegem de minune...

Îi bătuse oare soarele în cap?

Nici nu se ridicase bine acest soare frumos când dincolo a început petrecerea. Țipete şi râsete şi cântece vesele. Doar ascultându-le şi îți dădeai seama că melancolia le este străină.

Apoi unii dintre ei se iviră pe parapetul tranşeei lor şi ne aruncară un „Salut băieți!”, întrebându-ne politicoşi dacă eram cei nou veniți, dacă dormisem bine şi dacă potaia lor nu ne deranjase lătrând la lună. Peste o clipă erau toți afară din tranşee, goi puşcă şi alergau spre malul Donețului, sărind în apa strălucitoare în timp ce noi îi priveam cu ochii bulbucați.

Ne chemau din mijlocul fluviului, urlând şi stropindu-se unul pe altul.

Într-o clipă ne-am scos izmenele şi toată lumea, cu Porta în frunte, a pornit spre apa tentantă. Stalin a rămas de planton, iar ruşii erau să se înece de râs când au aflat că pe cotoiul nostru îl chema Iosif Vissarionovici Stalin.

— Uite, aşa înțeleg eu războiul! mugi un subofițer rus.

Eram cu toții de acerb cu asta şi am strigat de trei ori „Ura” pentru Rusia. Ruşii, bineînțeles, au strigat şi ei de trei ori „Ura” pentru Germania.

Bătrânul nu-şi mai încăpea în piele cu ochii strălucind de fericire:

— Dacă o să povestim asta, o să fim considerați cei mai mari mincinoşi!

Ziua ne rezerva şi alte surprize. Exista, de exemplu, o înțelegere cu ruşii: ei trăgeau câteva obuze în fiecare după-amiază între 4 şi 5, în timp ce noi trebuia să tragem între 3 şi 4, toate urmând să cadă cuminți în *no man's land*. Nimeni nu pățea nimic, iar generalii erau mulțumiți. Când trăgeam cu mitraliera sau cu alte arme uşoare, o făceam, bineînțeles, în aer. O rachetă roşie cu patru stele însemna că au o inspecție. O rachetă verde însemna terminarea ei. Aveam, de asemenea, tot felul de alte semnale care ne făceau mai plăcută existența şi bineînțeles ne făceam vizite, ne invitam la cină şi la un pahar de vodcă. Trocul şi negustoria mergea din plin: băutură, tutun, conserve, arme, pături, ceasuri, ziare şi reviste. Ilustratele erau foarte căutate şi când găseam câte o fotografie mai interesantă, mergeam să ne traducă textele însoțitoare. La fel făceau şi ei.

Când ne întorceam în cazarma din Asturca trebuia, din păcate, să instruim recruții care soseau necontenit din Germania. Să instruieşti recruți este de-a dreptul plictisitor, mai ales când nu înțelegi la ce serveşte lucrul ăsta.

Cea mai reuşită lovitură a fost aceea cu camionul din care am şterpelit optsprezece sticle şi o damigeană de coniac franțuzesc. Puteam să organizăm o adevărată petrecere. Treizeci de ouă, trei pui, cinci kile de cartofi, prune şi roşii conservate nu ne-au costat decât 5 sticle de coniac. Am pregătit pui cu prune, roşii şi o grămadă de alte lucruri, am turnat o sticlă de coniac peste toate astea, le-am fiert şi le-am degustat.

Miau, miau. (Comentariul personal al lui Stalin.)

Într-o altă zi, Porta a împrumutat calul unui cazac. Cum el nu mai călărise niciodată, totul s-a terminat cu oase rupte. Cazacul a început să ne poarte sâmbetele, dar l-am legat împreună cu calul său mort pe o plută şi l-am lăsat în voia curentului.

A urmat vânătoarea de pisici. O mâță scârboasă care scotocea prin cotețul de găini al unui prieten rus. Porta a organizat urmărirea ca un adevărat maestru de vânătoare. Mâța a scăpat cam hărtănită, dar când vânătoarea s-a terminat am descoperit că Porta doborâse un câine şi trei pui, rănise o vacă şi o capră şi găurise boneta crescătorului de găini. Prietenul nostru rus l-a consolat spunându-i că inamicul era o pisică foarte, foarte greu de doborât.

Într-o noapte am luat pe sus o scroafă de două sute de kilograme de la 89 artilerie, cantonat în satul vecin. După asta am băgat în noi şuncă zile întregi, aşezați pe latrine, jucând cărți şi bând vodcă.

Şi povestea cu dinții lui Porta... Una dintre măsele îl chinuia de mult timp, dar nu avea curaj să meargă la dentist. Încercasem vechiul truc cu legatul dintelui de uşă, dar când am trântit uşa s-a rupt sfoara. Într-o zi Bătrânul a pus mâna pe un cleşte de dentist uzat. L-am legat pe Porta şi Bătrânul i-a scos dintele dureros. Din păcate l-a scos pe cel de alături. L-a smuls atunci şi pe celălat, lăsându-l pe Porta cu un singur incisiv înnegrit de tutun. Bătrânul a declarat că ar fi absurd să se oprească la jumătatea drumului şi l-a scos şi pe ultimul înainte de a-l dezlega pe „pacientul” care ne înjura cât îl țineau puterile.

A trebuit să-i ținem câteva zile la distanță unul de celălalt, dar într-un târziu Porta s-a răzbunat. L-a legat pe Bătrânul, prin surprindere, l-a descălțat, i-a prins picioarele de doi țăruşi şi le-a frecat cu sare, apoi a invitat două capre la acest ospăț ciudat. În timp ce Bătrânul se gâdila şi murea de râs, Porta îşi sugea berea, ținându-ne departe cu ajutorul unei cravaşe căzăceşti.

Da, a fost o vară minunată!

Foarte departe, în Prusia Orientală, avea loc o întâlnire între toți comandanții corpurilor de armată germane. Erau acolo numai generali cu vipuşcă roşie la pantalonii impecabil călcați. Tresele aurite de pe petlițe rivalizau în strălucire cu crucile de cavaler care atârnau la pieptul lor... Cu monoclul la ochi, studiau uriaşele hărți ale uriaşului front şi petreceau ore întregi mutând de colo-colo steguleţe cu ac. Fiecare steguleț însemna o divizie de optsprezece sau douăzeci de mii de oameni pe care o mutau cu vârfurile degetelor. Să te faci remarcat de micul Führer isteric, să-l mulțumeşti, însemna mai multă putere, mai multe onoruri, mai multă glorie.

„... şi vă ordon să transmiteți salutul meu miilor de oameni care au şansa unei morți glorioase luptând pentru Patrie şi pentru onoarea armatei noastre."

Aşa vorbea comandantul corpului nostru de armată comandanților diviziilor ce ascultau ordinele sale, printre care se afla şi cel al diviziei din care făcea parte şi 27 blindate. Pe urmă autorul asasinatelor în masă, gras, medaliat, cu monoclu, cu umerii aurîți, salută cu un aer marțial şi se întoarse la cartierul său general aflat departe, foarte departe de linia întâi, în timp ce comandanții de divizie se îndreptau spre propriile lor cartiere generale ca să pregătească ofensiva, în vreme ce porcii cu monoclu puteau să-şi vadă mai departe de frumoasele lor hărți cu steguleţe.

O SOARTĂ GLORIOASĂ

— Afară, afară! urla Bătrânul. Săriți, pentru Dumnezeu! S-a terminat cu 27 blindate.

Douăzeci de minute mai târziu cele şase sute de tancuri ale noastre nu mai erau decât şase sute de grămezi de fiare răsucite şi arse. Apoi a sosit colonelul von Lindenau, a aruncat o privire asupra tancurilor distruse şi ne-a spus plictisit:

— Toți cei rămaşi întregi se vor regrupa pe vechile poziții. Regimentul 27 nu mai contează acum, când cei din Luftwaffe l-au făcut terci.

Căci avioanele fuseseră ale noastre. Nu înțelegeam cum de putusem fi bombardați chiar de Stukas-urile noastre.

Câteva zile mai târziu eram iar băgați până la gât, cu tancuri noi şi cu echipaje aduse în cea mai mare viteză de la Harkov.

Atunci am descoperit, spre groaza mea, cât de mult îți poate otrăvi războiul mințile.

Am urât întotdeauna războiul şi îl urăsc şi azi, am făcut totuşi ceea ce n-ar fi trebuit să fac, ceea ce uram şi condamnam şi am regretat mereu că am făcut-o, neînțelegând niciodată cum de am putut să o fac...

Am văzut prin periscop un infanterist rus sărind dintr-o groapă şi fugind disperat către următoarea. Automat, l-am ochit şi am tras o rafală scurtă. Gloanțele au scurmat pământul din jurul lui, dar nu l-au atins. Când ne-am apropiat, a sărit spre următoarea gaură, țopăind ca un iepure. Din nou gloanțele au scurmat pământul în jurul lui. Pluto s-a pus şi el pe tras, dar n-a reuşit mai mult. Râzând cu lacrimi, Porta l-a ridicat pe Stalin până la fanta de observație ca să se poată bucura şi ei de spectacol.

— Ia uite ce fac trăgătorii noştri de elită.

Rusul era, probabil, înnebunit de frică şi alerga acum în cerc. Mitralierele au lătrat. Alerga în continuare!

Imposibil. Şi. totuşi, adevărat. Bătrânul şi Stege hohoteau alături de Porta, iar Stege exclamă:

— V-aţi hotărât să-l faceţi scăpat pe zărghitul asta?

Omul sărise într-o pâlnie de obuz. Am ochit cu aruncătorul de flăcări şi am trimis un jet la rasul ierbii. M-am întors spre Bătrânul şi am rânjit:

— Dacă se mai scoală şi acum...

— Ia uită-te puţin prin periscop!

Nu mai văzusem aşa ceva. Negru de funingine, dar neatins, alerga de nebun şi a dispărut într-o casă. Porta, Stege, Pluto, Bătrânul se distrau grozav. Era acum o problemă de onoare să-l dobor pe amărât. Am tras în casă până când a luat foc...

Mi-am salvat onoarea. Cum de am putut să fac aşa ceva? Cum de am putut să mă năpustesc asupra unui om doar ca să-mi satisfac amorul propriu şi vanitatea?

Dar am făcut-o şi voi avea mereu remuşcări. Războiul cu zgomotul lui, cu flăcările şi asasinatele intrate în rutină, mă otrăvise ca pe toţi ceilalţi.

Chiar şi nazistul cel mai fanatic trebuia să admită că marea ofensivă germană era un eşec, iar noi nu făceam decât să ne retragem. Un ultim efort, pe toată lungimea frontului, pentru a încerca să răsturnăm, in extremis, norocul armelor. Compania noastră, ajunsă până la Biriuţk, a surprins o unitate de cavalerie aflată în refacere şi a distrus-o. În câteva minute am transformat oameni şi cai într-o masă hăcuită. Oamenii epuizaţi urlau, sângerau, iar caii alergau speriaţi. Pe urmă ne-am retras, căci porniseră spre noi un mare număr de T-34.

Peste tot acelaşi lucru. Lupte dure. Pierderi inimaginabile.

Am masacrat un regiment aflat în încercuire şi care, la fel ca 104 grenadieri, nu putuse sau nu voise să se predea. Trei ore de căsăpire metodică. Strigătele lor erau îngrozitoare. Când a venit ordinul de încetare a focului, spectacolul era apocaliptic: arme şi camioane făcute ţăndări, soldaţi mutilaţi îngrozitor şi nici un bărbat printre toţi aceşti soldaţi, doar femei, dintre care multe erau tinere şi frumoase, cu superbi dinţi albi şi mâini micuţe şi îngrijite.

Aceste extraordinare fapte de arme au avut loc la mai puţin de doi kilometri de Lioni.

Bătrânul era vânăt.

— Trebuie să jurăm că acela dintre noi, sau aceia dintre noi care vor supravieţui acestui măcel va scrie o carte despre mizeriile pe care le trăim. O carte care să facă înţeles poporului german, rus, american, tuturor popoarelor, ce porcărie uriaşă este războiul! O carte care să le facă viaţa imposibilă tuturor acelor gunoaie cu pieptul plin de medalii şi care zdrăngăne din săbii...

Primisem ordinul să distrugem totul pe măsură ce ne retrăgeam. Rezultatul — faimoasa tactică a „pământului pârjolit” — era de nedescris. Poduri, oraşe, drumuri şi căi ferate erau dinamitate. Depozitele de alimente ce rămâneau în urmă erau stropite cu benzină, gudron sau cu conţinutul latrinelor. Nesfârşitele câmpuri, superbele lanuri de floarea-soarelui, ardeau sau erau tăvălite, sub tancuri şi tractoare. Porcii şi celelalte animale domestice erau tăiaţi şi duşi la soare ca să se împută în câteva ore. Peste tot capcane. O casă rămasă în picioare sărea în aer, de exemplu, când deschideai uşa. Oriunde ţi-ai fi aruncat privirea nu vedeai decât distrugeri, dezolare şi moarte.

Conform tradiţiei, 27 blindate s-a apropiat în câteva săptămâni de pierderea în întregime a efectivelor sale, căci, evident, noi formam ariergarda şi luptam în permanenţă împotriva forţelor ruseşti superioare în număr şi tehnică de luptă. O singură diferenţă faţă de retragerile anterioare: nu mai primeam efective de completare. Sursa se epuizase în sfârşit? În câteva săptămâni, poate în câteva zile unitatea urma să se destrame.

Deplasarea pe drumuri devenise imposibilă, atât erau de dense, coloanele de cavalerie, de infanterie, de artilerie şi de blindate aflate în debandadă. Şiruri interminabile de camioane, de tancuri, de tunuri, de cai şi de oameni trudeau disperate pe drumurile nisipoase, acolo unde praful şi căldura făcea viaţa, sau ce mai rămăsese din ea, un coşmar înfiorător. Pe câmpuri, de o parte şi de alta a drumului, şerpuiau coloane nu mai puţin nesfârşite, nu mai puţin amestecate, de oameni şi de animale, dar aceştia erau civili. Se târau vehicule dintre cele mai ciudate, trase de o mârţoagă bătrână, de o vită sau de un măgar, un câine, un om. Asta în cazul în care refugiaţii nu-şi duceau totul în cârcă.

Lucru ciudat, aviaţia rusă era inactivă. Dacă n-ar fi fost aşa, războiul s-ar fi terminat cu un an mai devreme. Când un vehicul cădea în pană, fie că era vorba de un tanc, de un camion, sau de o maşină, nici nu se punea problema să-l repari. Un car de asalt îl împingea într-un şanţ ca să nu-i stânjenească pe ceilalţi. Nenumăraţi soldaţi ajunşi la capătul puterilor cădeau şi ei în şanţuri, rugându-ne să-i luăm la bord. Dar nu aveam dreptul să o facem şi ţi se sfâşia inima să-i asculţi fără să-ţi poţi înăbuşi conştiinţa fără să iei sus măcar pe unul. Nimeni nu se oprea, nimeni nu-i aduna. Tanc după tanc treceau cu zgomot asurzitor, înecându-i într-un nor de praf cald şi desperare. Refugiaţii cădeau şi ei cu sutele şi rămâneau acolo epuizaţi, muribunzi sau morţi, în orice caz incapabili să meargă mai departe prin căldura stepei. Şi nimeni nu avea grijă de ei.

Din locul şoferului, aflat în partea din faţa a tancului, Portă urla:

— Asta da retragere, băieţi! Îmi aminteşte de campania din Franţa, când toată lumea îşi croia drum înaintea noastră, dar pe vremea aceea pârţâitoarele noastre erau mai leneşe! Acum putem să batem orice record şi-mi tai o mână dacă Goebbels nu se laudă acum cu performanţele noastre extraordinare. Dacă o ţinem tot aşa, suntem la Berlin de ziua mea. Iar tu, Stalin, fârtate, o să ai un costum civil în locul nenorocitei ăsteia de uniforme pe care e porţi şi-o să te las să-l zgârii la fund pe Adolf! Sunteţi cu toţii invitaţi, băieţi. O să facem piure din cartofi adevăraţi şi ciorbă de porc şi găluşte cu prune şi tot ceea ce vă mai doriţi. Şi-o să-l căutăm pe Asmus cu picioarele lui de lemn!

Pe urmă ne-a întins o sticlă şi am băut cu toţii pentru apropiata înfrângere a trupelor prusaco-naziste.

Înainte de a părăsi definitiv Harkovul, băieţii au distrus totul. Harkovul era un oraş mare, cam cât Copenhaga şi locuit, la începutul conflictului, de aproape nouă sute de mii de oameni. Harkov era unul dintre cele mai frumoase oraşe ale Uniunii Sovietice şi era la fel de renumit ca Moscova şi Odesa. Trei sute de mii de locuitori au fost ucişi. Aşa anunţa plin de mândrie generalul Zeitzler într-un ordin de zi. Harkov a fost *restlos vernicktet.*

Nimicit cu desăvârşire.

„O ştiu, dragul meu, Beier, o ştiu foarte bine...”

Von Barring dădea din cap disperat şi îşi pusese mâna pe umărul Bătrânului.

— Este imposibil şi o ştim cu toţii. Ăsta nu mai este război, ci sinucidere colectivă. Trebuie să luptăm cu moşnegi şi copilandri. Vă daţi seama că nu-i nici o fericire pentru ei să fie aruncaţi în luptă fără pic de instrucţie, Dar de asta vă şi rog să fiţi blânzi cu ei. Dacă ar fi vorba de tatăl sau de fratele mai tânăr, ai fi mai înţelegător. Ai fost neîndemânatic şi tu la şaisprezece ani! Deci, dacă vreţi să faceţi ceva pentru mine, vă repet, menajaţi-i. Ajutaţi-i să-şi regăsească entuziasmul, pe cât posibil. Lucrurile sunt oricum îngrozitoare pentru ei, să nu le facem şi mai rele. Suntem sătui şi noi, este adevărat, dar nici ei n-ar fi meritat soarta asta... Singurul lucru care mă consolează este că sunt scotocite acum şi ultimele unghere şi că războiul nu va mai dura mult, căci nu voim, mai avea oameni cu care să-l facem...

Porta începu să râdă.

— Nu fiţi atât de sigur, domnule căpitan, în curând ne vor trimite fetele. Eu mă ofer voluntar pentru instruirea lor. Ştiu câteva exerciţii foarte, educative în poziţia culcat.

— Porta, o să te numesc instructor la secţia de femei, dacă lucrurile vor ajunge până acolo, i-o tăie von Barring, surâzător. Până atunci gândiţi-vă la ceea ce v-am spus. Este o simplă sugestie din partea mea şi ştiu că nu sunteţi atât de abrutizaţi ca să nu o înţelegeţi.

TRENUL BLINDAT

După evacuarea Harkovului, rămăşiţele Regimentului 27 blindate au fost expediate la Dniepropetrovsk pentru a fi alipite trenului blindat „Leipzig”. Cum ne-am instalat, am pornit împreună cu un alt tren până la Kharol, la o sută de kilometri est de Poltava, unde am făcut exerciţii de tragere pentru a ne obişnui cu noile tunuri. Bineînţeles că eram toţi cinci în vagonul comandat de Bătrânul. Porta avea sarcina să se ocupe de opt mitraliere şi de trei tunuri automate. Stege ocupa turela numărul 1, iar eu turela numărul 2, echipate fiecare cu un tun de 120 mm. Pluto se ocupa de transmisiuni. Aveam la dispoziţie un echipaj de douăzeci şi cinci de recruţi, absolvenţi ai unor stagii intensive de patru săptămâni. Cel mai tânăr avea şaisprezece ani, cel' mai bătrân şaizeci şi doi. Îţi provocau mila.

Am pornit spre front fără să cunoaştem destinaţia. Aproape de Lvow, tunurile noastre au măturat un sat şi s-au angajat într-un duel cu artileria rusă. Apoi am plecat spre sud-vest acoperind zi şi noapte sute de kilometri de cale ferată, oprindu-ne doar pentru aprovizionarea cu apă şi păcură, sau pentru a lăsa să treacă un tren din sens opus. Puteam să ne întindem şi să dormim în voie şi ne simţeam, ca-n sânul lui Avraam. Cu condiţia să mai soileşti din când în când, războiul nu este chiar atât de rău. Lipsa constantă de somn este cea care-l face de nesuportat şi te dărâmă.

La Gremenciug ne plimbam prin triaj când o voce de femeie a început să ţipe:

— Sven, Sven!

Stupefacţie generală. Dintr-un tren-spital aflat şi el în aşteptare, aplecată peste uşă, o infirmieră făcea semne disperate:

— Sven, vino să-mi spui ce mai faci!

Era Asta. M-a îmbrăţişat. O recunoscusem cu greu, nu doar din cauza

uniformei ci şi pentru că atunci când o cunoscusem la Gothenburg era retrasă şi plictisitoare, deşi foarte frumoasă. Războiul o transformase vizibil. Nu mai era nici o ezitare în gesturile şi în privirile ei. M-a târât în trenul ei în timp ce tovarăşele ei se ocupau de Porta şi de Bătrânul.

Asta se măritase cu un bărbat de douăzeci şi doi de ani. Pe urmă divorțase. Apoi se înrolase în Crucea Roşie cu una dintre prietenele sale. Şi apoi, şi apoi... Doamne, cât putusem să slăbesc. Doamne, cât putuse să slăbească. Ne priveam fără să îndrăznim să spunem ce dorim. O infirmieră îi şopti ceva la ureche.

— Vino, mi-a spus.

Am trecut în alt vagon. A încuiat, a tras perdeaua şi s-a dezbrăcat într-o clipă. Înainte să pot spune ceva, stătea goală în fața mea şi-mi făcea semn să ne aşezăm pe cuşeta de jos. Inutil să mai scoți un sunet. Doream acelaşi lucru şi-l doream cu aceeaşi intensitate. Ce cadou al providenței, ce minune sosită din cer... O femeie sănătoasă, cu forme încă pline în ciuda faptului că slăbise, curată, bine spălată, mirosind a femeie şi a săpun. O femeie care ştia că un sfert de oră poate fi ultima fericire dacă întârzii cu politețuri şi dulcegării. Eram atât de avizi şi plini de armonie că am avut-o de două ori, una după alta, doar pentru că o făceam simplu, fără ezitări, ascultând de dorința acumulată în atâtea luni...

Curios este că viața, simplă şi fără ruşine imbecilă, îşi dăduse osteneala să ne amintească de existența ei nouă, celor trei soldați jegoşi, într-o gară oarecare. Pentru a ne dovedi că putem întâlni, atunci când ne aşteptăm mai puțin, lucruri nobile şi bune.

Mai văd încă, surâzând, tabloul celor trei golani țanțoşi ca nişte păuni care se întorceau în trenul lor blindat, întorcând spatele, ostentativ, trenului sanitar ce se pusese în mişcare. N-am încercat nici eu să mă uit în urmă, dar îmi imaginez cele trei fete pline de tandrețe, privindu-ne din spatele unui geam. Nu trei infirmiere, ci trei femei care copleşiseră trei bărbați cu darurile lor şi primiseră in aceeaşi măsură ceea ce dăruiseră. Atât de repede şi atât de deplin...

Cu ochii zâmbăreți, am urcat în vagon.

Chiar şi Porta tăcea, ceea ce demonstrează că şi cel mai cinic poate să cedeze în fața altor valori.

Bătrânul fredona un cântecel, iar Porta şi-a scos fluierul. Apoi am izbucnit în râs în timp ce ceilalți ne priveau cu ochii cit cepele.

— Săracele fete, spuse Bătrânul. Când mă gândesc la toți puricii cu care s-au ales...

Şi Porta începu să cânte despre prințul care avea un purice...

Totul fusese un miracol.

Trenul blindat pătrunse a doua zi în zona luptelor. La Bahvorat, aproape de un afluent al Donețului, am primit noi ordine. Trebuia să susținem o ofensivă, apoi să înaintăm cât era posibil pe linia Tugansk-Harkov şi să semănăm panica în spatele liniilor inamice. Trebuia apoi să ne retragem, distrugând în spatele nostru toate puțurile. Dacă trenul nu se mai putea întoarce la bază, trebuia să-l aruncăm în aer, iar supraviețuitorii să se descurce.

Vocea Oberstleutnant-ului Hinka răsună în toate vagoanele, de la un capăt la altul al convoiului:

— Fiți gata de luptă!

Am tras husele de pe tunuri, am pregătit obuzele şi fiecare om a trecut la postul său. Treptat, trenul a luat viteză, zbârnâind şi mugind în curbe. Difuzoarele s-au auzit din nou:

— Fiți gata! Pregătiți-vă să deschideți focul!

Culasele s-au deschis primind obuzele. Oțel pe oțel. Tunurile se roteau

tăcute. Armele automate erau încărcate. Ne-am pus căştile căptuşite cu azbest. Periscopul meu explora lumea de afară. În fața noastră se întindea fluviul, galben, lat şi sinuos ca un şarpe, cu malurile săpate adânc în pământul cenuşiu. Am străbătut cu toată viteza un sat abandonat şi am trecut ca un uragan peste un pod metalic. Departe, sub noi, fluviul părea un acoperiş mişcător de țiglă galbenă.

Parcursesem cinci sau şase kilometri dincolo de fluviu când am intrat în contact cu inamicul. Ruşii au tras primii, dar au ratat trenul aflat în plină viteză. Apoi soneriile de alarmă au răsunat în vagoane şi a venit ordinul să deschidem focul.

Fiecărui comandant de vagoane i s-a indicat o țintă, şi ne-au dat fiecăruia instrucțiunile necesare. Gurile negre ale tunurilor s-au îndreptat spre pădurile şi câmpuiile scăldate în lumina soarelui.

— Foc!

Treizeci de tunuri grele au trimis moartea spre peisajul vesel, văratec, într-un zgomot asurzitor. Am fost imediat învăluiți de praf şi fum. De câte ori trăgeau tunurile orientate perpendicular, tot trenul se balansa atât de violent că aveam senzația că ne răsturnăm. Ruşii au ripostat şi ei, dar obuzele de calibru mic au fost inofensive pentru blindajele noastre. Au început însă să tragă şi tunuri de 28 ale căror proiectile ne loveau ca uraganele. Am schimbat ținta şi am tras asupra artileriei ruse. Trenul s-a oprit brusc şi s-a răspândit zvonul că unul dintre vagoanele din față fusese lovit în plin şi devenise inutilizabil. Mecanicii trebuiau să iasă afară şi, acoperiți de focul nostru, să detaşeze vagonul şi să-l răstoarne. Sarcină de maximă urgență, căci un tren blindat imobilizat este o pradă uşoară pentru artileria inamică. Înainte ca ordinul să fie îndeplinit, un alt vagon a sărit în aer cu echipaj cu tot…

Violența barajului de artilerie ne-a făcut să ne întoarcem spre pod. Am distrus calea ferată în spatele nostru. Pe urmă cartierul general ne-a trimis ordinul să ne oprim la un kilometru de pod pentru a acoperi infanteria care urma să-l traverseze. Pe urmă trebuia să trecem şi noi şi să-l distrugem. Un alt tren blindat. „Breslau” sosise cu întârziere şi de cum a luat poziția lângă fluviu am primit ordin să facem o incursiune de hărțuire pe linia Rostov-Voronej. Hinka spera să atingem o mică localitate, la douăzeci de kilometri de acolo, în care se afla un cartier general sovietic. Acoperind retragerea infanteriei, „Breslau” împroşca inamicul cu toate gurile de foc încercând să-i împiedice să descopere că „Leipzig” le cădea în spate…

Câțiva kilometri am mers în plin. fără să primim vreun obuz, dar pe urmă ne-am pus în cârcă toată artileria grea şi, în mai puțin de un sfert de oră, mai multe vagoane au fost avariate, chiar dacă mai puteau să lupte. Pe urmă chiar locomotiva a primit câteva lovituri în plin şi a trebuit să ne retragem cu o încetineală demoralizantă.

Tancuri grele au fost aruncate în urmărirea noastră şi am reglat tirul ca să le întâmpinăm. Era un spectacol fantastic să vezi cum le făceau fărâme obuzele de 12, aruncând în aer plăcile blindate ca penele unei găini jumulite.

Ploua cu obuze în jurul locomotivei. Începuse să piardă presiunea prin numeroase găuri şi dacă mai înaintam, o făceam în salturi convulsive, neregulate. Ne îndoiam că trenul blindat „Leipzig” se mai putea întoarce la bază.

Când mă gândeam la bunurile ruseşti şi germane la a căror distrugere participasem, doar simpla evocare a valorii lor mă cutremura. Cred, de altfel, că nu poți să te gândeşti prea mult la aşa ceva fără să izbucneşti în râs- un râs fără urmă de veselie şi pe urmă în lacrimi, gata să-ți tragi un glonț în cap. Oare popoarele n-or să înțeleagă niciodată? Voi, cei care citiți rândurile astea, vă dați seama că averile uluitoare consumate şi risipite de război,

dacă ar fi fost folosite spre binele vostru ați fi avut o viață de douăzeci de ori mai bună? Ați fi mâncat, ați fi trăit mai bine, ați fi avut maşina voastră şi ați fi putut călători în toată lumea, profitând de viață fără nici o constrângere şi fără teamă. Este destul pentru toată lumea, chiar mai mult decât trebuie.

Dar nimeni nu crede. Sau nimeni nu îndrăzneşte să creadă. Care este blestemul ce ne face inerți, apatici, astfel că nu suntem în stare să smulgem privilegiile generalilor?Suntem nişte vite, nişte vite leneşe şi ignorante care-şi aruncă chipiele în aer când aud cuvinte solemne ca „echilibrul forțelor" şi „întrepătrunderea puterilor" şi alte prostii senzaționale. Echilibru de forțe. Fără nici o glumă! Dacă fiecare Peter, Paul şi Kurt, dacă întreaga masă umană ar cere ca banii folosiți pentru armament şi război să fie utilizați în folosul lor, n-ar mai fi război. Dar Peter, Paul şi Kurt nu se gândesc decât să dea cu pumnul în masă ca lumea să ştie *cine* are puterea şi cum poate fi ea folosită. Pentru că ei nu sunt destul de evoluați, destul de educați şi se bazează doar pe sentimentele lor, mult prea instabile. Asta se va termina în ziua în care nu vom mai fi divizați şi când cei din guverne se vor gândi şi la altceva decât cum să ia ei caimacul. Dacă le veți spune lui Peter, Paul şi Kurt că pot să aibă o maşină ieftină fără să plătească impozite, dacă le veți spune că benzina va costa câțiva bani, ar râde, căci nu ştiu nimic. Şi dacă le-o veți demonstra negru pe alb, vor deveni furioşi, căci vor crede ca vrei să le risipeşti banii câştigați cu sudoarea frunții lor.

Câteva ore sunt suficiente ca să trimiți la fier vechi un tren blindat din care doar tunurile, cu alezajul lor de precizie, costă o avere. Suntem prizonierii unui infern urlător produs de artileria grea şi, chiar dacă distrugem tanc după tanc, ele ne înconjoară cu carapacele lor lucioase de insecte.

Pe urmă punctul de comandă a amuțit. Nervos, Pluto a încercat să refacă legătura cu celelalte vagoane, dar eram izolați. Bătrânul purta singur responsabilitatea noastră. Eram doar la opt sute de metri de pod şi de „Breslau", dar „Breslau" ardea de la locomotivă la ultimul vagon, iar tunurile sale amuțiseră.

O explozie a scuturat vagonul şi câțiva au început să țipe, un lucru ce nu ne putea calma nervii şi aşa prea încordați, în timp ce flăcările şî fumul au pătruns de la turela 1 în interiorul vagonului. Lovitură în plin. Am oprit incendiul cu extinctoarele şi am făcut inventarierea pierderilor: patru morți, şapte răniți. Hugo Stege scăpase doar cu câteva arsuri la mâini.

Tunul meu era singurul care mai putea să tragă. Curgeau sudorile pe noi în turela supraîncălzită în care, la fiecare proiectil lansat, izbucnea o flacără. Unul după altul, toate vagoanele au amuțit şi convoiul s-a oprit, pradă atacului inamicului.

A urmat o altă explozie formidabilă. O flacără albă a învăluit turela. Am primit o lovitură puternică în stomac şi mi-am pierdut pe jumătate conştiința. Auzeam propriul meu horcăit. Simțeam cum corpul meu fusese strivit. Chiar şi respirând foarte încet mi se părea că cineva îşi roteşte pumnalul în măruntaiele mele. Nu puteam să mă mişc. Eram prins într-o capcană formată din tunul căzut de pe afet şi blindajul de oțel al turelei.

Eram plin de sânge din cap şi până-n picioare. Sângele meu sau al altcuiva, nu ştiam nimic. Lângă mine zăcea unul dintre servanți cu partea de sus a capului smulsă, ca un ou spart. Creierul lui împrăştiat îmi stropise fața şi umerii, iar o duhoare îngrozitoare îmi umplea nările: sânge şi mațe revărsate care întreceau mirosul acru al muniției.

Am vărsat.

O altă explozie şi vagonul a fost învăluit de limbi de foc. Începuse să se răstoarne, dar ceva l-a oprit la patruzeci şi cinei de grade. Noua lovitură deplasase tunul în aşa fel încât puteam mişca picioarele şi mâna stângă.

Mi-am şters resturile vâscoase de creier care îmi jenau ochii. L-am văzut în spatele meu pe Schultz, un puşti de şaisprezece ani, cu amândouă picioarele terciuite. Deasupra capului meu atârna un braț smuls, cu un inel de aur cu piatră albastră pe inelar. Am simțit că leşin şi am început să urlu. Mi-am revenit şi mi-am strigat camarazii: Stege, Porta, Bătrânul. La scurt timp după aceea am auzit o voce înfundată, din exterior, care îmi spunea să lovesc în blindaj ca să mă localizeze. Am recunoscut vocea Bătrânului.

— Ține-te bine, Sven! Sosim...

Au făcut o gaură în blindaj şi prin ea a apărut mutra binecuvântată a lui Porta.

— Ei, ei? Acum refuzi să ieşi?

M-au scos de-acolo cu grijă. Supraviețuiam nouă membri ai echipajului, dar în timp ce îngrijeam un rănit, o altă explozie ne-a aruncat pe toți în interior.

Porta şi Pluto s-au repezit la uşa întărită cu bare de fier şi au reuşit să o deschidă, suficient ca să ieşim. Înarmați cu grenade şi mitraliere, am pornit spre pod. Câteva tancuri ruseşti ne-au reperat şi au pornit să ne tae retragerea. Toți cei care au participat în acea zi la epuizanta cursă cu moartea, n-o vor uita niciodată. Cel puțin cei care au rămas în viață. Am ajuns primii. Încărcăturile de exploziv au fost fixate imediat şi fitilul aprins. Pe urmă am traversat podul sub o ploaie de obuze. Cei loviți cădeau în apa galbenă ce colcăia de proiectilele neexplodate. Aproape că ajunsesem la celălalt capăt, când podul a sărit în aer. Violența exploziei ne-a tăiat respirația în timp ce construcția se surpa sub picioarele noastre.

— Agață-te de balustradă! urlă Porta.

Cei mai mare parte a podului căzu în apă. Grinzi şi lonjeroane metalice cădeau, ca frunzele de toamnă. Niturile săreau cât colo lovind totul în calea lor. Dacă cineva a fost lovit de ele, a crezut fără îndoială că era atins de un glonț.

Încetul cu încetul, vacarmul s-a potolit. Cu ajutorul unor cabluri suspendate am ajuns pe ultimul picior al podului şi de acolo, pe traversele şubrede, am atins malul.

Von Barring avea fața arsă şi suferea ca un martir. O explozie smulsese nasul şi buza colonelului Hinka.

Cum am ajuns la bază am căzut lați şi am adormit adânc.

Ne-am lăsat pe ochi ochelarii mari de proiecție şi ne-am înnodat eşarfele de mătase. Von Barring l-a trecut pe Stalin lui Porta. Apoi se înălță vocea Bătrânului, transmițând ordinele, prin radio, tuturor celorlalte vehicule, blindate.

— Porniți motoarele. Pregătiți-vă de luptă!

Armele automate erau încărcate, lungile benzi de cartuşe gata să se desfăşoare. Comandanții de vehicule se declarară gata de plecare. Glasul Bătrânului răsună iarăşi:

— Plutonul întâi blindat de recunoaştere... Înainte, marş!

Motoarele cântară. Pietrişul scrâşni sub cauciucurile mari, ranforsate, ale maşinilor blindate.

ÎNCĂLZIŢI CLEIUL

Am reuşit să şoptesc:

— E nasol, Bătrâne?

— Câteva schije în burtă şi la țurloaie. Nu-i prea mare scofală. N-a lua în serios, ce Dumnezeu. Te vor duce la Stege la centrul de triere. Stege n-a încasat-o decât o labă.

Maşina, sărind peste un şanț, mă făcu să mă strâmb de durere.

— Doare al dracului, Bătrâne. Dă-mi o gură de apă.

— Nu trebuie să bei înainte să te vadă doctorul, răspunse Bătrânul mângâindu-mă pe păr. Ştii bine că e strict interzis în cazul rănilor la stomac.

— Nu vrei să te uiți? Cred că am să-nnebunesc.

— Te-au pansat deja. Nu se mai poate face nimic înainte să te ia în primire doctorul!

Maşina se opri, Bătrânul sări jos şi Porta veni la mine.

— Acum, uscătură bătrână, o să strângi din dinți, nu-i aşa, fiindcă o să te iau pe sus cu Pluto şi-o să te trec lui Tom Degețel şi Bătrânului. După asta, ce-a fost mai greu a trecut. Gândeşte-te la toate infirmierele alea drăguța care-o să-ți dichisească părțile nobile, de patru ori pe zi, cu rufe curate, aşa cum îi fac şmecherului de Asmus!

Buzele îmi sângerau când m-am trezit în sfârşit jos, cu o cutie de mască de gaze sub cap în chip de pernă. Dintr-o dată mi se părea foarte important, să fiu curajos şi dârz şi să nu strig. Când l-au coborât, Hugo Stege gemu scurt, fiindcă piciorul său rănit se lovise de roata maşinii. Camarazii se aplecară deasupra noastră să-şi ia rămas-bun. Bătrânul îşi lipi de obrazul meu fața năpădită de barbă şi mormăi:

— Încearcă să stai la pat până se va sfârşi războiul!

Porta ne strânse mâinile şi ni-l întinse pe Stalin ca să poată şi el să ne spună la revedere, chiar înainte de a se urca în maşina blindată, Porta ne strigă:

— Gaşcă de băftoşi! Sărutați din partea mea toate fetele şi spuneți-le că-mi îngrijesc zilnic tenul cu apă de crini şi de trandafiri, ca să fiu la fel de frumos ca ele când ne-om întâlni!

Apoi dispăru şi maşina blindată se îndepărtă, cu Bătrânul, Tom Degețel şi Pluto fluturându-şi mâinile de la înălțimea turelei deschise. Norul de praf ridicat îi ascunse repede privirilor mele.

Pe lângă faptul că sufeream, mă simțeam singur şi înspăimântat. Eram bucuros să-l am cu mine pe Hugo Stege, cu care să împart singurătatea.

Doi brancardieri ne-am transportat într-o încăpere întinsă cu podeaua

acoperită cu paie, iar paiele acoperite cu soldați răniți, în uniforme murdare şi zdrențuite. Ne-au aşezat unul lângă celălalt şi Stege mă apucă de mână, şoptind:

— Te doare, bătrâne? Stai să vezi, o să meargă mai bine după ce-o să te vadă doctorul şi-o să-ți facă o injecție în braț. Trebuie să ne descurcăm şi să rămânem împreună până la capăt.

— Şi-ncă cum! Nu trebuie să ne despartă, orice s-ar întâmpla. Dumnezeule, se-nvârte totul cu mine! Ca şi cum mi-ar smulge cineva măruntaiele. Dar laba ta? Ai încasat-o rău?

Avu un zâmbet palid:

— Da, mă doare. Mai ales piciorul. Dar un picior poate fi tăiat. De tine e mai rău.

Sosi un medic însoțit de doi infirmieri care completau o fişă pentru fiecare pacient, după cum le dicta doctorul. Aruncă o privire nepăsătoare la piciorul lui Stege şi spuse:

— Schije de obuz în piciorul stâng. Transportul 6. Bandaje curate imediat şi trei centimetri cubi de antitetanic.

Refăcu el însuşi pansamentul de la abdomenul meu şi dictă:

— Schije de obuz în piciorul stâng, piciorul drept şi abdomen. Transportul unu. Trei centimetri cubi de antitetanic, doi de morfină, imediat, şi acelaşi lucru înainte de plecare.

Am strâns din dinți şi l-am întrebat dacă Stege şi cu mine n-am putea rămâne împreună.

— Că veți crăpa aici sau într-un tren-spital, n-are prea mare importanță, ripostă el sec. Dar cei cu răni la burtă pleacă cu convoiul unu, şi el, de acolo, cu convoiul 6. Nu pot face nimic.

Apoi plecă, cu halatul alb fluturând în vânt Nu cred că medicul acela a fost arogant sau brutal cu intenție. Pur şi simplu suprasolicitat. În schimbul unei excelente pipe englezeşti, al tutunului şi țigărilor noastre, Feldwebel-ul de la transporturi ne-a promis să vadă ce poate face. Cele două injecții m-au dat gata şi am căzut într-un somn agitat, până ce brancardierii m-au luat din nou ca să mă înghesuie într-o ambulanță. Înăuntru erau brancarde suprapuse. Stege era chiar sub mine. Feldwebel-ul se ținuse de cuvânt.

Când ambulanța sărea peste vreo denivelare sau lua brusc o curbă, ne loveam cu capul de targa de deasupra, sau, în cazul tipului care se găsea cel mai sus, de acoperişul maşinii. Spațiul strâmt care despărțea brancardele ne dădea, în plus, senzația de sufocare. Băiatul de la etajul de sus avea o fractură multiplă de bazin. Striga fără încetare şi ne cerea să sunăm. Îi era teamă că va sângera până va muri. Stege apăsa pe butonul soneriei ce răsuna în cabina şoferului, dar nici el, nici ajutorul lui nu dădeau cea mai mică atenție apelurilor noastre. Când a sosit clipa să ne încarce în trenul-spital, băiatul de care vorbeam — un artilerist — murise. Brancardierii l-au rostogolit pe jos, au aruncat deasupra lui o bucată de pânză gudronată, apoi s-au ocupat de cei vii.

Acest „tren-spital” era unul dintre celebrele „auxiliare”, adică un nesfârşit convoi de vagoane de marfă, cu podeaua acoperită cu paie, cu patruzeci de oameni în fiecare vagon, împărțiți superficial pe categorii de răni. Se oprea mereu şi pleca într-un şir de zdruncinături, ca şi cum cineva ar fi încercat să facă garnitura bucăți. Unsprezece din cei patruzeci de oameni din vagonul nostru au murit în timpul transportului. Am fost gata să-mi pierd mințile de durere şi de sete, dar Stege a ținut mereu bidonul de apă departe de mine. Dacă aş fi băut, la sosirea trenului ar fi fost douăsprezece cadavre.

Călătoria a durat trei zile şi trei nopți de coşmar, după care am fost aliniați pe peronul gării din Kiev, pe foi de pânză impregnată, acoperiți

fiecare cu o manta, cu veşnica cutie de mască de gaze sub cap. Ne-am petrecut după-amiaza în poziția aceasta, în vreme ce alți câțiva nenorociți au murit ici şi colo, de la un capăt la celălalt al peronului. Nu-mi dădeam seama decât foarte confuz de ceea ce se petrecea în jurul meu. Stege se afla în continuare alături de mine şi ne țineam de mână, ca doi mucoşi, nu ca nişte duri tăbăciți şi ca nişte veterani obişnuiți să vadă cum oamenii crapă urlând ca animalele.

Pe înserat, prizonieri ruşi şi brancardieri au venit să ne ia ca să ne ducă la Spitalul de Campanie nr. 13, instalat în suburbia Pavilo. Acolo ne-au coborât de-a dreptul într-o pivniță, unde am fost supuşi unei dezinsecții severe. Tot prizonierii ruşi fuseseră însărcinați cu treaba aceasta, şi n-am avut vreodată o infirmieră mai blândă şi mai îndemânatică decât flăcăii aceia voinici, mereu binedispuşi. Ne mişcau cu atâta grijă şi dexteritate, îngroziți de cel mai mic geamăt, încât strângeam din dinți şi făceam tot ce puteam să nu ne dezvăluim suferințele. Toți, răniții erau de acord în această privință şi îşi mărturiseau recunoştința față de ruşi oferindu-le toate țigările lor. Băieții cunoscuseră, ca şi noi, noroiul din tranşee şi, cu toate că erau de altă rasă şi de altă naționalitate, cu toate că guvernele aflate la conducere hotărâseră că eram duşmani, între noi exista o simpatie mult mai puternică decât toate decretele din lume. Decrete care n-au niciodată vreo legătură cu realitatea la îndemâna omului simplu. Eram cinci care ne aşteptam rândul în sala auxiliară de operații, privindu-l pe tovarăşul de suferință legat de masa de biliard, în lumina orbitoare. Chirurgii erau pe punctul să-i amputeze piciorul şi lucrau cu iuțeala fulgerului. Într-o clipită, piciorul a aterizat într-un lighean alb în care erau deja un alt picior tăiat sub genunchi şi un braț însângerat care trecea peste marginea ligheanului. Spectacolul acesta mi-a făcut îngrozitor de rău şi am vomitat, său, mai exact, am încercat să vomit, căci tot ce mi-a urcat în gâtlej numai un pic de sânge şi de bilă.

Următorul la rând era un băiat cu spatele frânt, care părea lipsit de cunoştință. Şeful echipei de chirurgi, un bărbat destul de în vârstă, purtând monoclu, îşi ocăra fără încetare colegii, infirmierele, pacienții, dar părea să lucreze extrem de competent, de rapid şi de sigur, fără un singur gest inutil. Brusc, exclamă cu o voce furioasă:

— Dumnezeule, dar e mort. Sunt pe cale să-mi pierd timpul. Luați-l de-aici şi aduceți-i pe următorul, la naiba! Mişcați-vă un pic...

Înainte de a înțelege ce mi se întâmplă, am fost legat pe masă. O înțepătură în braț, alta îți abdomen, apoi unul din chirurgi mă bătu pe umăr.

— Strânge din dinți, frățiore. N-o să dureze mult, dar probabil va fi foarte dureros, căci nu-ți putem face decât anestezie locală... Aşa că fii tare şi-o să te cârpim cât ai zice peşte...

Curând după aceea, mi-am dat seama, în mod confuz, că-mi deschideau pântecul şi am auzit un clinchet uşor de instrumente metalice. În clipa următoare am avut literalmente impresia că-mi scoteau toate măruntaiele din burtă cu cleşti înroşiți în foc. N-aş fi crezut vreodată că asemenea suferințe pot exista. Am urlat ca un dement, cu ochii ieşiți din cap.

— Vrei să-ți ții gura? a mugit bătrânul chirurg. Abia am început. Păstrează-ți suflul pentru când vei avea într-adevăr motive să zbieri!

Nu ştiu în ce etapă a operației au început adevăratele „motive de zbierat”, dar ştiu că atunci când au terminat cu mine cunoscusem o lume a torturilor pe care nimănui nu-i doresc să o cunoască. Eram zdrobit, desființat. Am fost dus într-un salon, am fost aruncat într-un pat, mi-au făcut încă o injecție şi m-am prăbuşit într-un somn cataleptic.

Din primele cincisprezece zile nu am păstrat decât amintiri foarte

confuze şi fragmentare. Îmi regăseam forțele foarte încet. Patul de alături era ocupat de un aviator cu arsuri grave, pe nume Zepp. Apoi mai erau şase răniți grav, dintre care doi au murit în câteva zile. Nu ştiam unde era Stege şi nimeni nu părea să fie în stare să-mi spună.

Trei săptămâni după operație, doctorul declară că puteam fi transportat fără primejdie. Am fost evacuat într-un adevărat tren-spital, cu paturi adevărate şi ferestre mari prin care cei ce ocupau cuşetele din mijloc puteau să privească afară. Cum pansamentele mele trebuiau schimbate des, am primit una dintre acele prețioase cuşete — cu vedere afară. Deasupra mea se odihnea noul meu prieten Zepp, al cărui moral de beton m-a ajutat nu o dată.

Am fost debarcați la Lvov, unde Zepp şi cu mine am luat calea Spitalului de rezervă nr. 7. Doctorul mi-a spus că rana mea n-arată rău şi a subliniat declarația cu un zâmbet. Ritmul de lucru în aceste locuri era mult mai puțin frenetic. Doctorii aveau timp să-ți zâmbească şi să te trateze ca pe o ființă omenească, nu ca pe o halcă de carne mai mult sau mai puțin stricată. Mi-au scos încă două sau trei schije din picior, apoi infirmiera mi-a refăcut pansamentul. Regimul meu alimentar se compunea în mod exclusiv din diverse fierturi şi am ajuns să le detest atât de tare încât am crezut că-mi pierd mințile. Întrebat în privința aceasta, doctorul m-a bătut blând pe umăr spunând:

— Mai târziu, mititelule, mai târziu, când vei fi destul de mare ca să digeri ceva mai zdravăn...

Zepp şi cu mine eram iarăşi într-un salon pentru grav-răniți. Ziua şi noaptea aerul răsuna de strigăte, horcăituri, gemete, iar duhoarea de puroi şi de putreziciune era adesea înspăimântătoare. Într-o zi, un băiat foarte tânăr, care se ştia condamnat şi care suferise deja trei săptămâni ca un martir, şi-a părăsit patul şi s-a târât până pe coridor, ca să se arunce din capul scării. A fost cu atât mai oribil cu cât nici unul dintre noi nu se putea ridica în picioare să-l împiedice. Zepp a avut curajul să încerce această aventură, dar s-a prăbuşit imediat, la câțiva paşi de pat, în vreme ce noi trăgeam care mai de care de şnururile soneriilor... Scena aceasta a fost într-adevăr de coşmar. Mă durea îngrozitor stomacul şi n-a fost de glumă nici atunci când doctorii au trebuit să-mi taie din nou muşchii piciorului pentru a pescui ultimele schije de metal. Febra îmi creştea în loc să coboare, dar ei considerau totuşi că sunt „progres” şi i-aş fi strâns bucuros de gât.

Într-o noapte m-am trezit tresărind. Bandajele îmi erau umede şi lipicioase. I-am cerut lui Zepp să sune şi, în clipa următoare, o infirmieră sosea în goană.

— Ce te-a apucat? şopti ea. Nu eşti în toate mințile de suni aşa la ora asta?

— Mi s-a redeschis rana. O simt sub pansament.

Eram înnebunit de groază şi o şi vedeam pe mama prăbuşindu-se când avea să primească binecunoscuta carte poştală a armatei: „A murit ca un erou pentru Führer şi Patrie...”

Infirmiera dădu la o parte pătura. Din grijă pentru ceilalți bolnavi nu aprinse lumina, dar folosi o lanternă. Cu îndemânare şi iuțeală, îmi desfăcu bandajul. Tăcerea salonului nu era tulburată decât de murmurul unui tânăr rănit ce vorbea în somn. Zepp se ridicase în capul oaselor, dar infirmiera îl împinse hotărâtă pe perenă.

— Stai liniştit şi dormi fără grijă, i-a spus ea. E o treabă între mine şi Sven. Nu te mişca, mă duc să iau un lighean.

I-am aruncat lui Zepp o privire înspăimântată, pe care mi-a întors-o obosit. Infirmiera veni înapoi şi, fără să scoată un cuvânt, mă spălă. Zâmbea uşor şi, la sfârşit, văzându-mi expresia de rătăcire, şopti:

— M-ai de ce să faci mutra asta…

— Îți convine să vorbeşti aşa! Nu tu ai hemoragie…

Nu a răspuns, dar zâmbetul i s-a întins pe față. Am găsit în sfârşit curajul să întreb:

— E… poate nu-i chiar aşa de grav?

— Nu, nu, nu-i grav deloc!

Când termină de refăcut pansamentul, mă acoperi cu pătura şi mă privi:

— Nu era sânge, Sven.

— Nu era sânge? Dar am simțit….

Nu voi uita niciodată zâmbetul ei de complicitate. Apoi m-am înroşit până la rădăcina părului, îngrozitor de stânjenit.

— Ai visat, dragul meu. E un semn foarte bun!

Mă lovi cu palma peste bărbie şi se îndreptă spre uşă.

— Hei! Cu siguranță că te-a visat pe tine! aruncă Zepp.

— Fă bine şi ține-ți gura şi la culcare, amândoi!

Apoi dispăru, mereu surâzătoare.

Mi-am petrecut o parte din convalescență cu Stege. Pentru el se punea problema să se întoarcă pe front. Nopțile lui erau agitate, şi trebuia adesea să-i cer să tacă. Dar abia se scurgeau câteva minute şi o lua de la capăt:

— Sven, dormi?

Încercam să mă acopăr peste cap.

— Sven!

— Mda. Ce mai e?

— Margaret spune că după sfârşitul războiului vor fi organizate cursuri speciale de douăsprezece luni pentru demobilizați. Ai auzit şi tu de ele? Ascultă, Sven, hai să mai tragem împreună o țigară, ce naiba!... Nu găseşti că Margaret e a fată ca...

— Ah! Pentru numele lui Dumnezeu!

Eram probabil saturat de nicotină până în măduva oaselor. În fiecare clipă pleca din locul său şi se aşeza pe marginea patului meu, să-mi explice tot ce-aveau să facă el şi Margaret, după ce se va sfârşi războiul...

URĂRI DE BOALĂ LUNGĂ

Într-o joi din decembrie 1943, doctorul îmi semnă foaia de ieşire şi mă anunță că sâmbăta următoare aveam să plec înapoi la unitate.

— Îmi pare rău de figura asta urâtă, puştiule. În mod normal ar fi trebuit să mai rămâi aici cinci sau şase săptămâni. Acum va trebui să te descurci cum poți mai bine. Nu ştiu dacă o să ai mare lucru de mâncare acolo, dar încearcă să te îndopi cât mai mult posibil. Doar aşa vei putea să rezişti, cel puțin aşa sper...

Astfel mi-a vorbit medicul-şef al spitalului militar din Truskavice. Era un medic neobişnuit, care încerca întotdeauna să-şi păstreze pacienții cât mai mult timp posibil. Dar acum ordinele înaltului comandament hotărau că cel puțin 55% din răniții şi bolnavii aflați în tratament trebuiau declarați apți să-şi reia serviciul şi trebuiau expediați neîntârziat la unitățile lor. Dacă ar fi fost să ne luăm după regulament, totuşi orice medic vinovat de a fi ordonat ieşirea unui bolnav insuficient vindecat putea fi adus în fața curții marțiale. Acestea sunt miracolele de care sunt capabili cei din locurile sus-puse! (Atât de sus-puse, încât acolo nu respiră acelaşi aer ca restul turmei...). Un certificat de vindecare, o ştampilă, o curte marțială, iată mijloacele prin care se obțin soldați sănătoşi. Că majoritatea acestor soldați „apți” au fost o povară catastrofală pentru unitățile lor, obligându-i pe camarazi să-i îngrijească şi să-i ajute în toate privințele, este ceva care nu le-a trecut deloc prin minte celor aflați în vârful piramidei.

Luându-şi rămas bun, medicul-şef dădu din cap cu o înfățişare îndurerată şi Barbara începu să plângă când i-am spus noutatea. Eu însumi eram atât de deprimat şi de plin de amărăciune încât nu simțeam deloc dorința s-o consolez. N-ar fi fost oare o ipocrizie să mă prefac că o consolez pe femeia care mă iubea şi pe care o iubeam? Cel puțin aşa gândeam în clipa aceea şi m-am mulțumit să-mi înec amarul într-o senzualitate fără frâu. Uşa nu era încuiată, dar cred că nici eu, nici ea n-am fi fost deranjați, chiar dacă întreaga Germanie ar fi năvălit în cameră! Era dreptul nostru. Poporul ceruse atât de mult de la noi — sau ceea ce trecea drept popor îşi permisese să ne ceară atâtea, în numele său, — încât aveam dreptul să cerem şi noi măcar atâta lucru în schimb. Am rămas întins pe patul Barbarei în vreme ce ea se îmbrăca la iuțeală pentru a se întoarce la post. Apoi mi-am aprins o

țigară și am încercat să-mi clarific situația...

Dar nu era nimic de clarificat. Evident, doar dacă nu mă hotăram să dezertez a doua oară. Nu-mi era teamă să o fac. Dar nu-mi era teamă nici să mă întorc pe front. Nu-mi era teamă de orice-ar fi fost, depășisem teama și nu mai simțeam decât o ură sălbatică, înghețată, față de ceea ce uram cu toții sub denumirea unanimă de „porcăria asta de război". Lăsând teama foarte departe în urmă, mai bine să mă întorc acolo să studiez fenomenul din punctul de vedere dezinteresat al unei amărăciuni obiective... Ajunsesem aici cu meditațiile mele adânci când Margaret intră în cameră și, plângând convulsiv, se aruncă de-a curmezișul patului, la nimereală, fără să vadă că eram acolo. Avea o scrisoare în mână și am înțeles imediat că Stege fusese ucis.

Am repetat vestea în gând, fără mirare. N-aveam nevoie să citesc scrisoarea. Stege era mort.

I-am întins țigările, în tăcere. Tresări violent și mă privi:

— O! Erai aici? Nu te-am văzut...

— Știu... Încuie ușa cât timp mă îmbrac, vrei? Îmi ia două minute.

Deci m-am îmbrăcat, în vreme ce ea plângea în hohote.

Apoi am descuiat ușa și am citit scrisoarea:

„Frontul de Răsărit, noiembrie 1943
Feldpostnummer 23645
Feldwebel Willie Beier

Dragă domnișoară Margaret Schneider,

În calitate de bun prieten al lui Hugo Stege, vă scriu pentru a vă anunța vestea tristă a morții sale. Ne-a spus atâtea lucruri frumoase despre dumneavoastră, încât înțeleg mult prea bine durerea uriașă pe care această scrisoare o va aduce.

Poată că aceste câteva amănunte privitoare la circumstanțele îngrozitorului eveniment vă vor putea mângâia măcar într-o cât de mică măsură?

Eram în patrulare, în mașina noastră blindată, când o salvă a lovit brusc vehiculul. Logodnicul dumneavoastră a murit pe loc, atins de un glonț în tâmplă. Și-a păstrat, în moarte, surâsul pe care-l îndrăgeam cu toții și aceasta este cea mai bună dovadă că nu a avut timp să sufere.

Vă implor să nu vă lăsați în voia disperării. Sunteți tânără și trebuie să-mi promiteți că veți uita această tragedie cât mai repede posibil. Viața vă va aduce, sunt sigur, multe alte clipe de fericire și chiar dacă sfatul meu vă șochează pe moment, cred că cel mai bun lucru pe care puteți să-l faceți este să găsiți foarte repede un băiat de ispravă pe care, mai devreme sau mai târziu, îl veți iubi așa cum îl iubiți pe Hugo. De dragul iubitului dumneavoastră și al bunului meu camarad dispărut, nu plângeți. N-ați face decât să-l întristați, dacă v-ar putea vedea. Mai degrabă zâmbiți, gândiți-vă la toate de care a fost cruțat. Nu știm ce se întâmplă cu morții, dar, în condițiile de față, știm cel puțin că se află într-un loc mai bun decât cei vii.

Sunt din toată inima alături de dumneavoastră,
Willie Beier"

Scrisoarea aceasta oferă o imagine edificatoare a Bătrânului și a blândeții sale părintești. Cu aceeași poștă fusese adusă și o scrisoare pentru mine:

„Uscătură bătrână,

Mulțumesc pentru bâiguielile tale. Am primit cinci dintr-o dată. N-am timp să-ți scriu prea multe, pentru că suntem în rahat până peste urechi. Dacă nu atacă Ivan, atacăm noi. Un adevărat iad. Fă tot ce poți să-ți prelungeşti cât mai mult şederea în spatele frontului.

Hugo a murit, Tom Degețelul a dispărut fără urmă în timpul unui atac. Îi scriu Margaretei să-i spun că Hugo a fost ucis pe loc, cu un glonț în tâmplă, dar tu ştii cum părăsesc soldații de la blindate valea plângerii! Sărmanul Stege a avut amândouă picioarele arse până la os. N-a fost o distracție să-l auzim cum agonizează, timp de zece sau douăsprezece ore. De unde au puterea să strige atâta timp?

Înainte să se termine mizeria asta, probabil că toți vom trece arma pe stânga şi nu vor rămâne decât capetele sus-puse din partid, generalii şi toată clica pentru a culege cununa de lauri... sau de spini (sper!).

Suntem gata de plecare, bătrâne Sven, aşa că fă pe dracu-n patru şi păstrează-ți locul din spital, ca să scape măcar un singur tip bine şi să nu uite promisiunea noastră reciprocă de a scrie e carte despre toată ticăloşia asta.

Cu dragostea puşlamalei de Porta, a lui Pluto şi bineînțeles a Bătrânului."

În ultima seară am mâncat marmeladă şi prăjituri de casă, în acompaniamentul unui concert de muzică uşoară transmis la radio. Barbara se învoise pentru garda de noapte, dar petrecerea nu reuşea să se dezghețe. Afară furtuna mugea şi ploaia împroşca ferestrele cu rafale intermitente.

— Sunt unele clipe, spuse Zepp uitându-se trist la pahar, în care sunt aproape fericit cu paralizia mea. Închipuiți-vă viața în tranşee pe o vreme ca asta!

Margaret se duse să doarmă la Elisabeth, să ne lase pentru ultima noapte, mie şi Barbarei, camera în deplină stăpânire. În clipa când să plece cu aşternuturile, Margaret se întoarse din drum, îşi încolăci brațele în jurul gâtului meu şi, cu ochii plini de lacrimi, îmi spuse cu gravitate:

— Ai grijă de tine, Sven. Nu trebuie ca Bătrânul să-i scrie Barbarei peste câteva săptămâni.

Apoi mă sărută şi plecă repede.

A doua zi dimineața mi-am îmbrăcat iarăşi uniforma detestată şi mantaua lungă, cenuşie. Ranița era umflată de bunătățile pe care le înghesuiseră în ea femeile: două checuri enorme făcute de Barbara, două borcane cu dulceață din partea lui Elizabeth, şuncă afumată — cadou de la Margaret şi două pere glasate din ultimul colet primit de Zepp. Mă înecaseră lacrimile şi, oricâtă bunăvoință aş fi avut, nu vedeam cum aş putea mânca vreodată toate aceste bunătăți. Apoi mi-am prins centura cu pistolul greu în jurul mijlocului, mi-am aruncat masca de gaze pe umăr şi, la sfârşit, mi-am pus chipiul negru.

M-au condus toate trei la gară. Am şters cu buzele lacrimile care curgeau din ochii Barbarei.

— Nu plânge, Babs! Este un rămas-bun, nu un adio...

— Sven, promite-mi că vei avea grijă...

Când se auzi fluierul mă sărutară toate trei, în semn de prietenie, de dragoste.

Adio, Tiruskavice! Adio, oaza mea. Adio, încăperi liniştite cu paturi proaspete şi curate. Adio, femei cu părul lung, înmiresmat.

Mi-am apăsat fruntea pe geamul aburit al compartimentului şi am dat frâu liber lacrimilor să-mi curgă pe obraji.

O gheară îngheţată îmi strânse inima când am văzut cât de mult se schimbase. Părul îi era cenuşiu, pielea gălbuie şi pungi negre, mari, îi marcau ochii obosiţi: Era slab şi gârbovit iar uniforma spânzura în falduri moi pe trupul lui subţire. Sărmanul, sărmanul Bătrânul!

Pluto avea *exact aceeaşi înfăţişare ca Bătrânul.*

Von Barring le semăna până la confuzie.

Toţi aveau aceeaşi înfăţişare.

Toţi?

Cei care mai rămăseseră, bineînţeles.

Fusesem şase mii la început.

Acum eram şapte. Şapte bărbaţi. Şapte supravieţuitori.

RĂZBOIUL SE DESFĂŞOARĂ DUPĂ PLANUL STABILIT

Se aşezară în jurul prăjiturii şi o contemplară îndelung, ca şi cum ar fi fost vorba despre ceva sublim, sfânt. În cele din urmă Porta întinse mâna, dar Bătrânul îi dădu o lovitură zdravănă cu lingura peste degete.

— O prăjitură făcută de femei adevărate trebuie să fie savurată după toate regulile artei. Nu cu unghii negre şi cu mâinile jegoase!

Toată lumea aprobă această profesiune de credinţă şi-a fost pusă masa, cu două şervete proaspete în chip de faţă de masă şi capacele gamelelor în chip de farfurii. Spălatul pe faţă, curăţatul unghiilor, periatul părului şi al uniformelor, o cârpă trecută peste bocanci ne-au luat douăzeci de minute. După care ne-am aşezat „la masă” şi am mâncat în reculegere prăjitura Barbarei, bând sucul preparat de Margaret.

— A fost bine acolo?

— A fost formidabil!

Aşteptau de la mine o istorisire amănunţită, bogată în parfumuri, culori şi sunete uitate. Am gândit vag:

„Acum trebuie să dai tot ce ai mai bun în tine”, am reflectat un timp şi am început:

— Veşmintele lor erau cele mai curate pe care le-aţi văzut vreodată. Când se aplecau să schimbe aşternuturile sau să întindă cearşaful se simţea mirosul acela de lenjerie proaspăt călcată, puţin scrobită, care abia a fost scoasă din şifonier. Un miros cu totul străin de orice murdărie, un miros „uscat”, puţin de ars. Când nu erau de serviciu purtau hainele lor, care erau la fel de imaculate şi miroseau a ceva uşor, ceva cald şi proaspăt în acelaşi timp. Aveau rochii. Îmi amintesc de una din ele, din mătase azurie, cu păsări albe şi cenuşii. Avea mâneci scurte şi era plisată în jurul gâtului, cu pliuri care se desfăceau pe spate şi pe sâni. Când trăgeai de un cordon de mătase albă îi dezveleai umerii, dar trebuia să deznozi şi cordeluţele de la mânecile bufante. Era rochia Barbarei. A Barbarei mele. Margaret — a lui Hugo — avea o rochie de un roşu frumos ca flacăra, dintr-un soi de ţesătură de lână care i se mula pe trup ca un strat de vopsea. Când se răsucea pe călcâie ai fi zis că e o flacără. Şi-apoi mai era alta care purta o fustă plisată ce se desfăşura în jurul ei şiri urma mişcările întotdeauna cu o mică întârziere...

Am închis ochii ca s-o revăd mai bine pe Barbara şi am continuat pe un ton care era aproape un imn de glorie:

— Cea care avea o rochie azurie... a mea... Barbara... Odată ce erau desfăcute cordeluţele şi găseam cele două capse şi agrafa, într-o parte, toată rochia aluneca la pământ şi ea stătea acolo, în picioare, pe un fel de nor

albastru risipit în jurul gleznelor... Erau la fel de curate, la fel de minunat înmiresmate ca şi veşmintele lor...

— Înmiresmate?

— Da, Porta, lasă-mă să vă explic... Erau la fel de curate ca o puşcă înainte de inspecţie, la cazarmă. Părul lor strălucea ca Dunărea într-o noapte de iarnă, când razele lunii fac gheaţa să scânteieze cu mii şi mii de diamante. Şi trupurile lor aveau parfumul pădurilor din Berezina într-o dimineaţă de primăvară, după ploaie. Vă puteţi închipui?

Timp de ore întregi, a trebuit să descriu astfel minunile lumii în care trăisem. Nu se mai săturau şi nu-şi credeau urechilor.

— E un lucru pe care nu-l înţeleg, spuse Pluto. Cum se face că, după ce-ai dus un trai de paşă, cu prăjituri şi friptură de raţă şi tot tacâmul, cu un harem care să te răsfeţe şi să te legene noaptea, te-ai întors gras ca un băţ?

A trebuit să le explic atunci cum Stege, eu, Zepp şi un al patrulea cumpărasem, pe trei sute de ţigări, după ce ni se vindecaseră rănile, două sticle cu apă infectată, una cu germeni de tifoidă, cealaltă cu microbi de holeră.

— Stege nu v-a povestit asta? Toţi am fost bolnavi de era să crăpăm. Zepp mai e şi-acum paralizat până la brâu şi al patrulea tip a murit. Am rămas în carantină timp de nouăsprezece zile şi după aceea mi-a fost imposibil să înghit ceva. Barbara şi o poloneză m-au hrănit cu linguriţa. Mi-au făcut injecţii cu tot soiul de porcării, glucoză, ser fiziologic şi tot restul. Şi-acum m-au declarat apt cu şase săptămâni mai devreme. Heil Hitler!

— Aveau şi ciorapi cu călcâiul întărit?

— Bine-nţeles!

Dând din cap, schimbară o privire desperată.

— Hei, Sven, ştii că toate permisiile au fost anulate? spuse Porta ca şi cum constatarea aceasta ar fi explicat ceva.

— Băieţi, am spus, e o şmecherie de care nu m-am prins.

— Ce-i?

— Dacă aş şti! S-a întâmplat ceva cu voi, dar nu ştiu ce. Aţi crăpat de foame cât am lipsit, asta am înţeles, dar trebuie să fie altceva. Am avut aceeaşi impresie cu von Barring, când am ieşit la raport. Nu mai spui nici măcar un singur cuvânt murdar, Porta!

Mă priviră. Apoi se priviră unul pe altul. Sau, mai exact, s-au ferit să se privească unul pe altul, aşa cum fac oamenii când de faţă cu ei se vorbeşte despre un lucru interzis. Atmosfera deveni brusc ireală în cabana dărăpănată. Ireală şi, pentru mine, care-i cunoşteam atât de bine, înspăimântătoare. Porta se ridică, se duse în faţa ferestrei întorcând spatele încăperii. Am insistat cu disperare:

— Bătrâne! Măcar tu spune-mi ce nu-i în regulă. S-ar crede că aţi îngropat pe cineva. S-ar crede că sunteţi cu toţii morţi!

Ultimul cuvânt provocă o străfulgerare în mintea mea. Nu sunt superstiţios, iar ceea ce s-a petrecut deodată în creierul meu nu avea nimic deosebit, nici inexplicabil.

Brusc, mi-am dat seama că erau morţi. Morţi, fără nici un fason, fără nici un mister. Îşi pierduseră orice speranţă că vor scăpa cu viaţă. Lumea pe care o zugrăvisem şi vieţile lor nu mai aveau nici un suport real. Utopia marii prăbuşiri nu se realizase. Revoluţia care avea să şteargă toate nemulţumirile şi să încheie toate socotelile, la întoarcere, nu era decât o simplă himeră, o corabie-fantomă pe oceanul negru al morţii. Chiar şi cel mai puternic punct de legătură al lui Joseph Porta cu lumea, refugiul său preferat, pântecul cald al femeii, îşi pierduse orice semnificaţie. Nu că s-ar fi purtat într-un fel mai puţin imoral sau că ar fi lăsat vreodată să-i scape orice

şolduri rotunde i-ar fi căzut în mâini, dar, aşa cum a declarat el însuşi câteva zile mai târziu, atunci când o avusese pe fata unui fermier şi descrise zbenguielile lor cu precizia lui obişnuită:

— Să te strici de râs, dar altădată îmi plăcea, cum s-ar zice, să mă privesc la treabă! Acum rămân în spatele cortinei, în vreme ce domnul Porta, prin mila lui Dumnezeu, e pe punctul să se destrăbăleze în fân! Dar ce se petrece de cealaltă parte a cortinei nu mă interesează deloc! Măcar dacă i-aş vedea pe pompieri făcând exerciţii sau pe Adolf bărbierindu-şi jumătate din mustaţă înainte să-şi zbiere discursul... Dar nu-i nimic interesant de văzut şi chiar dac-ar fi ceva, cred că nu m-ar interesa... Normal, nu v-aţi prins, dar n-are nici o importanţă, fiindcă nici eu nu m-am prins!

Am încercat cu înverşunare să resping convingerea macabră că erau nişte morţi ambulanţi. Nu puteam totuşi să discut despre asta cu ei! Şi apoi, într-o zi, fără menajamente, i-am întrebat dacă era efectul închipuirii mele sau dacă erau într-adevăr atât de pasivi, atât de deplin resemnaţi pe cât aveau înfăţişarea... Chiar dacă, în aparenţă, ne petreceam timpul ca întotdeauna...

— Chiar că nu ştiu ce să-ţi răspund, spuse Bătrânul.

— Toate permisiile au fost suprimate, zise Porta.

— Mai suntem şapte din cei şase mii de la început, în '41, spuse Bătrânul. Von Lindenau, Hinka, von Barring, plus onorabilii supravieţuitori din compania asta. Allah e mare, dar lista mutilaţilor, a morţilor şi a dispăruţilor este încă şi mai mare...

— Ascultaţi...

Glasul meu era ascuţit, gâfâitor şi teama îmi strângea măruntaiele.

— Nu puteţi lăsa baltă înţelegerea, cartea pe care am promis s-o scriem.

S-au uitat la mine şi m-a cuprins panica. Părea că nu mă mai recunosc, sau mai degrabă mă cunoşteau mai bine decât mă cunoşteam eu însumi şi aveau pentru mine cea mai caldă şi cea mai adâncă milă, pentru că mă încăpăţânam să nutresc speranţe absurde şi aveam veşnic inima neliniştită, bătând nebuneşte ori de unde sufla vântul.

— Când o să-ţi scrii terfeloaga, spuse Porta potrivind muştiucul flautului, sărută toate fetele pentru mine. Nici dracu' n-o să-ţi citească hârţoaga, pentru că n-o să ofere publicului povestea frumoasei secretare şi a elegantului băiat al patronului, blocaţi, prin forţa împrejurărilor, într-o cameră cu două paturi! Sau cea a infirmierei şi a chirurgului celebru. Tot ce vrei, dar nu cu pârnăiaşi jegoşi şi dezgustători. N-o să te-mbogăţeşti niciodată cu asemenea terfeloagă! Li se rupe oamenilor de ea. Dacă e vorba să-ţi dau un sfat, e să te faci criţă bând în amintirea noastră în ziua când o să sfârşeşti s-o scrii.

Am făcut eforturi să improvizăm un Crăciun '43 cât mai autentic cu putință. Ba chiar plantasem un pin într-o veche ladă de muniții...

PROPAGANDA SOVIETICĂ ÎN PRIMA LINIE

În domeniul propagandei, ruşii dădeau dovada de un extraordinar spirit inventiv. Uneori ne înşirau nişte minciuni atât de gogonate încât nici un om normal nu le-ar fi înghițit, dar noi nu mai eram oameni normali şi chiar şiretlicurile cusute în mod evident cu ață albă — sau ar trebui să spun: cusute cu ață roşie? — îşi făceau efectul. Ele stârneau în noi fermentul îndoielii şi al urii, ne adânceau starea de deprimare, astfel încât autorii lor culegeau roade bogate.

Şi nici nu mai pomenesc de oamenii care treceau de partea cealaltă sau se lăsau prinşi de bunăvoie, uneori cu întreaga unitate, cu subofițeri cu tot. Aceştia totuşi încă puteau fi numărați cu uşurință. În ceea ce ne privea aproape pe toți, disciplina prusacă şi propaganda lui Goebbels despre grozăviile „paradisului sovietelor" ne țineau lațul în jurul gâtului. Chiar şi fără asta, ultimele rămăşițe ale bunului-simț ne-ar fi reamintit — ținând seama de felul în care armatele germane pustiiseră U.R.S.S. — că ruşii ar fi trebuit să fie al naibii de cumsecade pentru a ne primi cu brațele deschise, aşa cum se promiteau oratorii lor.

Ceea ce vreau să spun în primul rând este că propaganda sovietică avea un efect paralizant asupra oamenilor care preferau să se abțină să dezerteze. Îi lăsa cu mintea răvăşită, inaptă pentru orice raționament sănătos.

De altfel, erau atât de binevoitori încât găseau argumente şoc. Degeaba ne tot spuneau că era vorba par şi simplu de propagandă, dar era, în orice caz, o propagandă bine fundamentată: aveau „dovezile" lor.

Iată un exemplu, difuzat de zeci de megafoane:

— Camarazi nemți! Alăturați-vă prietenilor voştri sovietici! De ce să degerați în tranşeele voastre? Veți găsi la noi casă şi masă. Fete drăguțe şi devotate vor veghea să nu vă lipsească nimic. Veți primi rații de trei ori mai mari decât cele pe care naziştii catadicsesc să vi le dea! Caporalul Freiburg va veni acum, din nou, la acest microfon, să vă confirme adevărul spuselor noastre. Se află la noi de doi ani. A vizitat toate lagărele noastre pentru prizonierii de război şi a avut posibilitatea să constate că nu seamănă cu nimic din ceea ce îşi închipuie lumea în mod obişnuit. Lagărele noastre sunt instalate în mari hoteluri sau în mari tabere de vacanță, şi nici o cameră nu este ocupată de mai mult de două perechi deodată: doi bărbați şi două femei. Dar iată-l pe caporalul Freiburg, care va vorbi el însuşi despre traiul său în Rusia Sovietică...

În acel moment alt glas turui vesel:

— Salut, camarazi din Regimentul 27 blindate. Aici caporalul Jürgens Freiburg, din regimentul 369 grenadieri. M-am născut la 20 mai 1916 la Leipzig şi locuiam la nr. 7, pe Adlerstrasse, la Dresda. Am căzut prizonier la ruşi în august 1941 şi de atunci trăiesc mai bine decât am trăit vreodată în Germania. Am vizitat aproape toate lagărele din Rusia şi pot afirma că fiecare om are tot ce-şi poate dori...

Timp de un ceas bun, descrise acel Eden în care trăia, între altele, meniul pe o săptămână, meniu care cuprindea bunătăți precum caviarul, friptura de porc, de gâscă şi de porumbel, încât ne lăsa gura apă doar auzindu-le numele.

Într-o seară au ridicat un uriaş ecran de cinema pe parapetul tranşeei lor, şi au proiectat un film care ne-a îmbolnăvit sau ne-a lăsat pe jumătate nebuni.

Doi soldaţi germani fuseseră prinşi. Am intrat, în urma lor, în încăperi frumoase unde aşteptau mese uriaşe încărcate cu merinde, filmate în prim plan şi din toate unghiurile posibile. Mulţi dintre noi salivau şi mestecau în gol fără să-şi dea seama, şi cred că dacă proiecţia ar fi durat mai mult, întregul Regiment 27 blindate s-ar fi năpustit la asaltul ecranului.

Scena următoare se petrecea într-o încăpere luxoasă dominată de prezenţa unui pat mare în mijloc. O fată drăguţă se dezbrăca încet în faţa unul infanterist neamţ. Îşi dădea jos veşmânt după veşmânt, unduind şi răsucindu-se cu graţie înaintea soldatului Când a ajuns complet goală i-a dezbrăcat pe soldat şi apoi a urmat o şedinţă de pornografie a cărei perversitate ar putea fi cu greu egalată. O tăcere înăbuşită plutea peste tranşeele germane. Mulţi oftau sau scoteau în mod inconştient sunete ciudate. Era, în acelaşi timp, ceva îngrozitor şi demn de milă.

— Bravo, Ivan, bravo! Pune iar aceeaşi chestie! Bis! Bis!

Toată tranşeea urla şi aplauda în cadenţă.

Apoi difuzoarele bubuiră şi toţi tăcură.

— Camarazi î Nu vă lăsaţi ucişi pentru o cauză care nu-i a voastră. Să vină SS-iştii şi eroii de salon ai lui Goering, care trăiesc pe picior mare în ţările ocupate, să Lupte în locul vostru pentru Hitler şi clica lui! Voi, adevăraţii veterani ai armatei germane, meritaţi mai mult decât josnicia asta. Alăturaţi-vă nouă, veniţi cu noi! Aceia dintre voi care vor vrea să se înroleze în Armata Roşie şi să lupte pentru adevăratele lor drepturi vor fi primiţi în rândurile noastre cu gradul lor actual... Dar pentru asta trebuie să vină acum! Nu aşteptaţi să fie prea târziu...

Uneori ne demonstrau, la modul obiectiv şi fără comentarii, în ce fel Hitler îşi încălcase, una după alta, toate frumoasele sale promisiuni. Alteori un medic sovietic ne explica cum să simulăm, ba chiar să contractăm într-adevăr anumite boli.

— Camarazi, aruncaţi armele şi veniţi alături de noi! Ar fi absurd să continuaţi să luptaţi. Porcii de nazişti se folosesc de voi. Nu ştiţi oare că o treime din Wehrmacht o duce ca-n rai în ţările ocupate, al patrulea an consecutiv şi mănâncă până când le plesneşte burdihanul, în vreme ce voi crăpaţi aici de foame şi de frig? Nu ştiţi că altă treime din Wehrmacht stă liniştită în Germania şi se culcă cu nevestele şi iubitele voastre, în vreme ce voi înduraţi toate lipsurile cu putinţă în patria cea marc a camarazilor voştri ruşi?

— Ascultaţi! Ascultaţi asta!

Şi toate căştile nemţilor zburau în sus, ca să arate acordul nostru plin de entuziasm cu o declaraţie atât de demnă de crezare.

O întreagă divizie saxonă a schimbat tabăra, în frunte cu colonelul ei. În sectorul vecin cu al nostru, un regiment de rezervă originar din Thuringia a trecut în *no man's land* cu toţi ofiţerii săi.

De altfel, se întâmpla şi ca dezertorii ruşi să vină la noi, sau ca prizonierii germani să ajungă în liniile noastre după ce evadaseră, cum făcusem eu însumi. Bineînţeles, nici vorbă de mari hoteluri în istorisirile lor, nici de mari tabere de vacanţă. Majoritatea, exact ca şi mine, văzuseră de toate, fuseseră uneori trataţi omeneşte, alteori supuşi la chinuri de neînchipuit. În anumite lagăre, ruşii încercaseră într-adevăr să realizeze ţelul propagandei lor şi să-i convertească pe prizonierii de război la idealurile şi doctrina socialismului. În unele nu făceau nici cel mai mic efort în acest sens, în vreme ce în altele se arătaseră cu adevărat sălbatici, adesea însufleţiţi de o dorinţă de răzbunare pe care nu pot găsi în mine puterea s-o

condamn. De exemplu, felul în care ruşii erau măcelăriți atunci când SS-ul intra în acțiune sfidează orice rațiune, orice descriere şi, când pentru naziştii învinşi a sunat ora socotelilor, învingătorii atât de greu încercați şi-au răscumpărat pe pielea lor mulțimea de suferințe şi de chinuri. Nu încerc nici să înfrumusețez anumite tragedii, nici să găsesc scuze ori explicații. Vreau doar să semnalez că nu e greu să aduni dovezi despre ceea ce a fost numit, printr-un eufemism, „obiceiurile ruseşti", dar cu acest fel de dovezi s-ar putea demonstra că „obiceiurile ruseşti" au existat, într-o măsură mai mare sau mai mică, în toate armatele.

Eram uneori martorii unor fapte care ne lăsau muți de uimire. În timpul unui atac, de exemplu, câțiva dintre ultimii noştri „soldați" de şaisprezece-şaptesprezece ani fuseseră luați de ruşi. În aceeaşi dimineață i-au trimis înapoi, după ce le-au tăiat pantalonii de la uniformă, astfel încât păreau îmbrăcați cu pantaloni scurți.

Pe spatele unuia dintre ei era prins cu ace acest mesaj edificator:

Armata Roşie nu luptă împotriva copiilor. Vi-i înapoiem pe aceştia pentru a-i trimite înapoi la mămicile Iar, care-i vor putea înțărca mai bine decât noi.

Şi povestea cu bătrânul subofițer...

În Compania a 3-a aveau un subofițer în vârstă. Într-o zi, nenorocitul a primit o telegramă prin care era informat...

LIPSĂ ÎN ORIGINAL

Furios şi disperat, bătrânul subofițer a dezertat, dar, spre uimirea noastră fără margini, s-a întors a doua zi spunându-ne că permisia pe care şefii lui i-o refuzaseră îi fusese acordată personal de comandantul diviziei ruseşti din sectorul de front din fața noastră. La început am crezut că-şi pierduse mințile, dar ne-a arătat o scrisoare parafată adresată colonelului nostru şi un set complet de ordine de permisie ruseşti, completate şi semnate în regulă, pentru cincisprezece zile, fără să punem la socoteală drumul dus şi întors al trenurilor pe care trebuia să le ia. Von Barring mi-a transmis, mai apoi, textul scrisorii adresate colonelului von Lindenau, Iată-l:

„Stimate colonele,

Suntem profund surprinşi că treburile merg atât de rău în Armata Germană încât vă este imposibil să acordați o permisie unui biet subofițer care a pierdut totul. Dar Armata Roşie îi dăruieşte prizonierului ei cincisprezece zile de permisie şi cu aceeaşi ocazie, îl scuteşte de a se întoarce. Ştiu, stimate colonel von Lindenau, că probabil îl veți pedepsi pe acel subofițer pentru a fi „fraternizai" cu inamicul. Dar aş putea oare să vă sugerez să închideți măcar o dată ochii la ce s-a întâmplat şi să aveți grijă ca acest nenorocit să poată pleca într-adevăr în permisie acasă? Nu este suficient de pedepsit prin pierderea întregii sale familii, ucisă în timpul acelui bombardament al Berlinului?

Stepan Konstantinovici Radion
General-locotenent
Comandant al Diviziei 61 infanterie
din Armata Roşie"

Această scrisoare şi ordinele de permisie ruseşti au fost înmânate comandantului nostru de divizie, general-locotenent von Rechtnagel, astfel încât să hotărască în cazul subofițerului neamț care plecase să ceară o permisie de la ruşi! Timp de câteva zile întreg Regimentul 23 blindate a aşteptat neliniştit verdictul. În fiecare seară, ruşii ne întrebau prin megafon dacă subofițerul obținuse în sfârşit permisia şi de fiecare dată trebuia să le

răspundem că nu. Se încheiaseră rămăşaguri. Cei mai mulți dintre noi erau de părere că omul va fi împuşcat. Erau pur şi simplu obligați să-l pedepsească. Acest deznodământ nu putea fi evitat decât cu condiția ca întregul regulament al armatei să fie rescris!

În sfârşit, grija noastră a fost liniştită: bătrânul subofițer obținuse permisia şi arestul de rigoare timp de trei zile pentru că-şi părăsise postul fără ordin, sancțiune ce avea să intre în vigoare la întoarcerea lui din permisie.

E de la sine înțeles că ruşii aveau şi alte mijloace, mult mai tari, de a face propagandă. Erau, de exemplu, aşa-numitele „transmisiuni radiofonice", care începeau prin parodierea vreunui program de radio german, adesea grosolană, dar eficace şi uneori spirituală... Era apoi „concertul ascultătorilor". O voce experimentată de crainic de radio anunța suav:

— Şi acum, la cererea multor ascultători, veți auzi o primă compoziție specială pentru instrumente uşoare...

Drept care vreo douăzeci de mortiere de calibru mic şi de mitraliere făceau bucăți parapetul tranşeei noastre, împroşcând-ne cu pământ şi cu pietre.

— Şi acum, dragi ascultători, iată o improvizație pentru orgile lui Stalin

Şi atunci începea un tumult de sfârşit de lume, în vreme ce proiectilele-rachetă ale faimoaselor „orgi" cădeau peste noi ca ploaia, în tunetul exploziilor asurzitoare.

— Şi ca să terminăm acest festival în apoteoză, vă oferim acum un potpuriu de melodii variate interpretate de întreaga noastră orchestră simfonică...

Ah, glasul acela ironic, insinuant!

Tot sectorul tremura de spaimă cât ținea uraganul care se năpustea peste capetele noastre. Îngrămădiți pe fundul tranşeelor, îi supravegheam pe cei de lângă noi, gata să-i doborâm la primul semn de nebunie.

În armata germană existau mai multe unități de voluntari ruşi. În afară de celebra divizie de trădători a generalului Vlasov mai aveam câteva regimente de cazaci ce se dedau la cele mai înspăimântătoare atrocități asupra ruşilor care, în timpul luptei, cădeau din întâmplare în mâinile lor. Totuşi, unitatea cea mai îngrozitoare dintre toate era un batalion de femei, arpiile acelea dezbrăcau prizonierii, îi legau de un pat sau de o masă şi îi excitau până când ajungeau, vrând-nevrând, în situația să le satisfacă poftele sexuale. Apoi, în timpul dezmățului, tăiau penisul victimei şi i-l îndesau în gură sau îi zdrobeau testiculele cu ciocanul. Porta a fost martor la o asemenea scenă şi, în aceeaşi noapte, a doborât şapte dintre bacantele înspăimântătoare cu puşca lui cu lunetă.

Când ruşii puneau mâna pe vreun cazac sau pe una dintre *Flintenweiber*[12], le-o întorceau cu vârf şi îndesat.

Cele mai groaznice exemple de sadism se înmulțeau şi câştigau teren din aproape în aproape, ca o invazie de ciuperci otrăvitoare. Erau, de asemenea, mulți ucraineni înrolați în batalioanele independente SS şi alții înrolați individual în unitățile germane, cunoscuți sub numele de „Hiwis", prescurtarea de la *Hilfswillige:* voluntari. Cu cât războiul se apropia de sfârşitul inevitabil şi, pentru ei, cu atât mai înspăimântător, cu atât flăcăii aceştia erau mai sălbatici şi mai greu de stăpânit. Din calcul sau din convingere pariaseră pe calul care avea să piardă şi descoperirea târzie a greşelii lor îi transformase cu încetul în fiare turbate.

Bineînțeles, se întâmpla ca unii dintre aceşti dezertori ruşi, sătui de disciplina nemțească, să încerce să se întoarcă în armata sovietică. Ce se

---

[12] În traducere literală, „femeie cu puşcă" (germ.)

întâmpla atunci cu ei n-am reuşit niciodată să aflăm. Fără îndoială că erau spânzuraţi pentru înaltă trădare. Apoi ruşii au pus brusc capăt acestui dute-vino. Ni i-au trimis înapoi pe toţi dezertorii ruşi şi ucraineni, survolând pur şi simplu poziţiile germane şi aruncându-i pe nepoftiţi din avion, dar fără paraşută! În buzunarul fiecăruia se găsea un plic galben, conţinând un „aviz de expediţie” întocmit astfel:

„Circa 174 Poliţie Militară returnează prin prezenţa:

Voluntarul SS Boris Petrovici Turgoiski, născut la Tiflis pe 18 martie 1919, care a dezertat din Batalionul 18 SS la data de 27 decembrie 1943 la Lebed.

A fost făcut prizonier de Regimentul 12 puşcaşi al Armatei Roşii.

Dezertorul este înapoiat armatei germane prin grija locotenentului Borovici, pilot al Forţelor Aeriene ale Armatei Roşii.

PROCES-VERBAL DE PRIMIRE

Prezentul proces-verbal constată livrarea în condiţii bune dezertorului:

Gradul...

Numele...

Unitatea...

Rugăm a tăia, a completa şi a înapoia acest proces-verbal celei mai apropiate unităţi a Armatei Roşii.”

Asemenea atrocităţi aveau asupra moralului nostru efectul unui anestezic. Eu însumi mă simţeam repede copleşit de resemnarea posacă a camarazilor mei, de încredinţarea lor că eram cu toţii pierduţi şi că nimic nu mai avea însemnătate din moment ce toţi oamenii, fără excepţie, nu erau decât nişte animale pline de cruzime.

Căpitanul von Barring s-a apucat de băut.

Nu demontaseră decât mitralierele...

L-am căutat pe ultimul dintre ei şi l-am întrebat cum naiba reuşise tancul acela să intre în grajd! Ne-a arătat, încântat, o hârtie pe care scria în germană:

„Noi, echipajul vehiculului, am vândut această cutie de conserve fermierului Piotr Alexandrovici în schimbul unei vaci, amândouă jivinele fiind în perfectă stare de funcționare. Heil Hitler!

Şi mai du-te la dracu, stimate membru de Partid".

În aproape toate fermele din Ucraina, mari sau mici, ne puteam aştepta să găsim o maşină sau un vehicul german de orice tip.

RETRAGEREA DE LA KIEV

Pretextul a fost că un Untersturmführer SS fusese omorât la marginea satului. În chip de avertisment pentru ceilalți locuitori din regiune, comandantul SS ordonase spânzurarea tuturor bărbaților şi femeilor între paisprezece şi şaizeci de ani. Au fost cu toții încărcați în camioane care s-au aşezat, în marşarier, sub un şir de funii. SS-iştii le-au pus frânghiile în jurul gâtului. Apoi camioanele au pornit din nou...

Un mârâit agresiv s-a înălțat din rândurile noastre atunci când am descoperit acest spectacol care, de altfel, se încheiase. SS-iştii s-au uitat la noi nervoşi şi au strâns mai tare armele, în vreme ce ofițerii noştri ne-au ordonat să grăbim pasul pentru a evita o încăierare generală.

Adversitatea dintre armată şi SS era pe punctul să se transforme în conflict deschis. Himmler strivise orice încercare de a crea o rezistență organizată ostilă regimului căruia îi era câine de pază, dar represiunea fusese, în ciuda tuturor lucrurilor, fără obiect, căci nu-şi descoperise inamicul. De fapt, el zdrobise nevinovați. Adevăratul său duşman — cu toate că, evident, el nu ştia aceasta — era teroarea pe care credea că o poate folosi după bunul său plac. Utilizarea fără discernământ, la întâmplare, a sfârşit prin a-l duce la pierzanie, căci teroarea a ridicat rezistența germană până când s-a transformat în gherilă, ale cărei cronici n-au fost şi nici nu vor fi vreodată scrise, pentru simplul motiv că nu există nicăieri vreo dare de seamă despre activitatea ei. Nu era o mişcare organizată, ci un ansamblu de inițiative întâmplătoare, la fel de puțin fățişe şi de întâmplătoare, în aparență, cum fusese acțiunea noastră când îl lichidasem pe Meier porcul.

Ruşii ocupaseră jumătate din Kiev atunci când am sosit ca întărire. În interiorul oraşului ne-am despărțit în mici grupuri de luptă, care au pătruns separat în Kiev prin diverse puncte. Tancul meu mergea chiar în spatele vehiculelor lui Porta şi Bătrânului. Am coborât pe Vosduşfotskoie, apoi am traversat o linie de cale ferată şi am mers în lungul străzii Diakova, unde toate casele erau ocupate de germani. In sfârşit, am plecat spre Pavolo, la marginea de nord a oraşului. Manevrând printr-un labirint de străduțe şi de treceri strimte, am ajuns, în zori, la o veche uzină.

Optsprezece T-34 şi cinci KW2 erau aliniate în curtea întinsă, încadrate de echipajele lor aliniate în poziție de drepți pentru raportul de dimineață. Apariția bruscă a tancurilor noastre, la mai puțin de douăzeci de metri, i-a paralizat cu desăvârşire.

L-am dat la o parte de la aparatul de ochire pe subofițerul nostru lipsit de experiență şi tunul, aruncătoarele de flăcări, mitralierele au intrat toate deodată în acțiune. Porta şi Bătrânul au acționat din celelalte două tancuri cu aceeaşi promptitudine intrată în reflex. Soldații ruşi au căzut ca popicele

şi în câteva minute am incendiat şi distrus cele douăzeci şi patru de tancuri. După aceea am plecat cu viteză maximă pe străzile laterale şi am întâlnit o companie de infanterie pe care am pus aruncătoarele de flăcări şi mitralierele, zdrobind sub şenile pe cei câțiva supraviețuitori.

Şi petrecerea continua. Incendii, distrugeri, masacre. O baterie antitanc opri blindatul Bătrânului cu un obuz în senile. Am înconjurat un cvartal de case în viteză maximă pentru a ataca pe la spate bateria antitanc. N-avea rost să irosesc muniția. Tunul şi servanții lui, opt la număr, abia dacă mi-au încetinit goana. Dar dăduseră foc tancului Bătrânului şi omorâseră doi dintre oamenii lui. Bătrânul veni în tancul meu şi ceilalți doi se cățărară pe blindatul lui Porta.

Toată ziua se scurse astfel. Epuizantă, monotonă, într-o tensiune permanentă care ne scotea din minți. Când ne-am întors la baza de operații, compania a 5-a nu mai avea nici un tanc iar colonelul von Lindenau murise. Ars.

Întregul Kiev era în flăcări.

Nu există vreun alt fel de luptă care să te aducă mai repede la nebunie decât lupta de stradă. Înaintând sau retrăgându-te din uşă în uşă, nu ştii niciodată ce se poate întâmpla de la o clipă la alta, nici care fereastra ascunde un inamic gata să te împroaşte cu gloanțe, să-ți trântească în cap o grenadă sau chiar un bolovan. Gloanțele şuieră trase din locuri pe care nu le poți descoperi şi eşti obligat să aştepți, răbdător, ascuns în spatele unui stâlp subțire.

De mai multe ori a trebuit să părăsim câte o casă pentru că se prăbuşea sub picioarele noastre, făcându-ne să cădem prin podele şi tavane câte trei sau patru etaje. Uneori ajungeam să purtăm lupte dure, corp-la-corp, încăierări scurte de o sălbăticie fără seamăn, cu baioneta sau lopata de infanterie. Şi în tot acest timp oraşul ardea exploda, urla din mii de piepturi răvăşite, la o temperaturi de 40 până la 50 de grade.

Uriaşul pod de pe Nipru sărise în aer. Se mai ridicau deasupra apei doar câțiva arici gigantici de fier contorsionat. Mândria oraşului, puternicul post de radio-emisie cu antenele sale de oțel nu mai era decât o grămadă de grinzi şi cabluri într-o încurcătură de nedescris. În marile abatoare zăceau mii de schelete stropite cu acid, sute de tone de semințe de floarea-soarelui, stropite din belşug cu benzină, ardeau ca nişte ruguri gigantice. Atelierele de montaj pentru locomotive semănau cu un cimitir de elefanți.

În timpul retragerii, ura noastră împotriva SS-iştilor a izbucnit şi s-a exprimat adesea într-o manieră palpabilă, până când nici o unitate SS n-a mai îndrăznit să se deplaseze, în timpul retragerii, având în spate trupe obişnuite. S-a întâmplat nu o dată ca ruşii şi nemții, adăpostiți de-o parte şi de alta a aceleiaşi străzi, să înceteze să se măcelărească reciproc când sosea o unitate SS, astfel încât nemții să poată să-i extermine în linişte pe cei pe ce purtau uniformele atât de detestate. Apoi lupta continua între soldații „cinstiți" ai celor două armate.

Într-o zi puțin înainte să se crape de ziuă, am ajuns într-un sector din apropiere de Berdicev, unde lupta era gata să izbucnească. Se afla acolo un regiment de infanterie de rezervă. Neavând nici măcar un tanc, şi noi eram tot infanterişti.

Ca întotdeauna, locul nostru era în față, în *no man's land.* Am săpat adăposturi individuale strâmte, peste care tancurile ruseşti urmau să treacă fără prea mare pericol pentru noi. Şmecheria era aceea că, de îndată ce tancurile ruseşti depăşeau posturile noastre înaintate, noi aveam să le nimicim primii infanteria cu aruncătoarele de flăcări, cu mitralierele sau cu armele pentru lupta corp-la-corp: baionete şi lopeți de infanterie.

În spatele nostru, grenadierii erau ținta unui bombardament violent.

Ceasurile treceau şi duelul de artilerie creştea mereu în intensitate. Apoi, la ora trei a survenit a scurtă acalmie, tirul s-a mutat mai în spate şi barajul de artilerie a dat înapoi până dincolo de poziţiile noastre, reîncepând cu o furie de două ori mai mare.

Spectacolul din faţa ochilor noştri aproape că ne-a făcut să cădem laţi. Prin ceaţa care plutea la nivelul solului se năpusteau haite de T34 şi în urma lor înaintau grupuri compacte de infanterişti cu baioneta la armă.

Brusc, în groapa mea se făcu noapte şi căzu o mică avalanşă de pământ. O sudoare îngheţată începu să-mi şiroiască pe frunte. Îmi tremurau genunchii. Apoi alt tanc trecu pe deasupra capului meu, şi apoi încă unul. Mitralierele începură să împroaşte cu gloanţe, însoţite de bubuitul tunurilor. Asta însemna că pornise duelul dintre tancurile ruseşti şi grenadierii şi tunurile noastre antitanc.

Încă mai ezitam să-mi scot capul din adăpost de teamă să nu fiu decapitat de vreun T34 întârziat, dar atunci când am auzit răpăitul unei mitraliere în apropierea mea m-am ridicat încet.

La mai puţin de cincizeci de metri distanţă fusese pusă în poziţie de tragere o mitralieră grea, care era înconjurată de vreo duzină de pifani ruşi. Ara îndreptat aruncătorul de flăcări spre ei şi am apăsat pe trăgaci. Un muget înăbuşit a însoţit şuvoiul de flăcări roşii. Dor dintre infanterişti s-au ridicat pe jumătate dar au căzut imediat la loc arzând ca torţele. Altă mitralieră deschise focul în direcţia mea şi m-am băgat repede în adăpost, oprind în acelaşi timp aruncătorul.

De data aceasta am acţionat cu mai multă grijă, sprijinind ţeava aruncătorului pe marginea gropii şi ochind prin periscop. Am apăsat pe trăgaci. Mitraliera tăcu.

Apoi veni al doilea val de tancuri şi acum nu mai era de glumit, fiindcă ştiau că ne aflam acolo, în gropile noastre. Metoda de luptă „corp-la-corp" între pifanul din carne şi oase şi un tanc de 62 de tone este următoarea: infanteristul care nu se teme de nimic, aşa cum spune regulamentul, sare afară din groapa lui, atacă tancul *din faţă,* se aruncă pe el agăţându-se cu o precizie perfect regulamentară de cârligul de remorcare, fără să lase nici o clipă mina magnetică pe care o ţine în mâna cealaltă.

Într-o clipă am fost lac de sudoare din cap până-n picioare din cauza efortului violent pe care l-am făcut pentru a mă căţăra pe monstrul uriaş ce se năpustea înainte cu viteză maximă. Slavă Domnului, echipajul unui T-34 nu poate vedea nimic pe o rază de zece metri în jurul tancului. De mai multe ori era gata să fiu aruncat la pământ. Mâinele îmi sângerau, unghiile, mi se rupseseră. Dar războinicul neîmblânzit a rezistat vitejeşte şi a lipit mina

În locul indicat, pe coroana de oţel din spatele turelei. Apoi a tras de cablul detonatorului, a sărit jos şi s-a aruncat într-un crater unde se mai aflau doisprezece infanterişti şi o mitralieră. Cinci, secunde mai târziu se auzi o explozie înăbuşită şi tancul se opri cu botul într-o groapă de obuz.

Când veni următorul tanc, soldatul neînfricat luă una din minele grenadierilor şi sări cu uşurinţă pe blindat, smulgându-şi şi, rupându-şi alte unghii. Treaba aceasta devenise o rutină, ca orice altceva. Până la ce punct această obişnuinţă putea fi eficace mi-am dat seama când am văzut o bucată de turelă care, după ce străbătu prin aer o traiectorie elegantă, s-a înfipt în pământ la treizeci de centimetri de mine. Cred că nu cântărea mai puţin de o jumătate de tonă.

Artileria noastră antitanc respinsese blindatele inamicului, hărţuite cu mine şi bombe magnetice. Apoi tunurile ruseşti intrară din nou în joc şi toţi grenadierii noştri, toţi recruţii cei noi din Regimentul 27 îşi luară picioarele la spinare şi dispărură în spate. Chiar şi noi, veteranii, molipsiţi de pofta lor de-a o rupe la fugă, le-am urmat exemplul. Infanteria sovietică se năpusti pe

urmele noastre strigând: „Trăiască Stalin! Trăiască Stalin!”

Un bătrân maior încercă să ne oprească, să ne oblige să dăm piept cu infanteriştii ruşi, dar pistolul automat i-a fost smuls din mâini şi a murit strivit de bocancii soldaţilor înnebuniţi. Nu ştiu ce ne-a făcut să ne întoarcem. Dar ne-am oprit, i-am înfruntat pe ruşi şi ne-am luptat cu ei corp-la-corp. Am apucat cu amândouă mâinile puşca unui mongol şi am încercat să i-o smulg. El s-a ţinut bine dar eu am insistat, mârâind amândoi ca două fiare sălbatice, fiindcă ştiam că unul dintre noi trebuie să moară. Însufleţit de o demenţă ucigaşă, i-am luat în cele din urmă puşca şi, iute ca fulgerul, am înfipt baioneta în spatele soldatului care îşi pierduse echilibrul. S-a prăbuşit urlând, smulgându-mi puşca în cădere. A trebuit să apăs cu piciorul pe spatele lui să scot baioneta. Apoi m-am năpustit, urlând ca un nebun şi ţinând baioneta în faţă ca pe o lance. Am străpuns un rus cu asemenea forţă încât lama i-a ieşit prin spate. A strigat cu gura căscată larg. Nu se auzeau decât mârâieli şi urlete ca de fiare sălbatice, ieşite dintre buzele crispate pe feţe schimonosite.

Deodată îmi îngheţă sângele în vine. M-am uitat cu gura căscată la cer, din înaltul căruia cobora urlând spre noi un roi de rachete strălucitoare, cu cozi lungi de flăcări, şuierând şi vuind mai tare decât toţi dracii din iad, într-un tumult infernal care-mi zdrobea treptat nervii. Lipiţi de pământ, urlam şi plângeam îngroziţi. Erau „orgile lui Stalin”, cel mai înspăimântător instrument de distrugere şi demoralizare al tuturor timpurilor.

După 36 de ore de lupte îndârjite ofensiva rusească a slăbit şi a dat înapoi. La sfârşitul bătăliei atât ruşii cât şi noi ajunsesem iarăşi pe poziţiile de la început.

A urmat un duel îngrozitor de artilerie, un uragan de şase zile şi şase nopţi care le-a zdruncinat multora nervii. O pădurice a fost rasă în două ore, în aşa fel încât la sfârşitul bombardamentului nimic nu mai amintea că acolo fuseseră vreodată copaci. Zăceam apatici în vizuinile noastre, cu privirea tulbure şi ochii injectaţi de sânge. Nici vorbă să discutăm. Chiar ţipând în urechea celui de lângă tine, era cu neputinţă să te faci auzit.

O dată mai mult, Porta şi Bătrânul m-au ajutat să nu-mi pierd minţile. Îmi ajungea să-i văd, nepăsători în mijlocul infernului asurzitor, pentru a-mi regăsi imediat liniştea. Bătrânul trăgea din pufăitoarea lui şi Porta cânta la flaut, cu pisoiul Stalin cuibărit pe genunchi. Nimeni nici chiar Porta nu putea auzi măcar o notă din ce cânta dar el îi dădea înainte, gânditor şi concentrat, fără să acorde cea mai mică atenţie vacarmului. Poate ajunsese atât de nepăsător încât putea într-adevăr să asculte ce cânta?

În după-amiaza celei de-a patra zile von Barring apăru la intrarea adăpostului nostru. Arăta mai bolnav ca niciodată. Bătrânul îmi spusese că suferea de o dezinterie gravă şi că trebuia să-şi petreacă cea mai mare parte a timpului cu pantalonii în vine. Avea probleme şi cu rinichii. După toate aparenţele, n-avea s-o mai ducă mult.

Hârtia pe care ne-o dădu spunea următoarele: „Trebuie să le dăm oamenilor de mâncare. Am trimis patru echipe, dar nu s-a mai întors nici una. Sunteţi ultima mea speranţă”.

Ne-am uitat unul la altul şi l-am privit pe von Barring, prăbuşit pe o ladă, cu capul în mâini. Bătrânul ridică din umeri şi făcu un semn de încuviinţare. Von Barring îi dădu şi un raport prin care semnala statului-major că toate liniile noastre telefonice fuseseră distruse.

Cu marmitele în spate, am plecat printr-un peisaj lunar, presărat cu cratere neregulate. Din cerul întunecat cădea fără încetare o ploaie de fier şi de foc. Norii joşi şi grei erau ameninţători. Bătrânul scutură din cap părând neliniştit. Porta aprobă cu faţa lipsită de expresie şi ne-am urmat drumul.

Ne-au trebuit şase ore şi jumătate să străbatem sectorul bombardat

care se întindea pe o adâncime de patru kilometri şi şapte ore să ne întoarcem cu marmitele pline cu bob şi carne fiartă.

Înainte de a porni înapoi m-am îndopat cât am putut, înfulecând până când chiar şi popotarii au ezitat să ne mai dea de mâncare. Zicând că trebuie să ne îngrijim şi de cină, Porta a vârât în fiecare buzunar al mantăii câte o bucată de carne de porc fiartă. Când le-am pus din nou în spate, marmitele pline atârnau ca pietrele de moară. Porta îl puse pe Stalin la locul lui, în buzunarul special cusut în acest scop la mantaua sa. Împăcat ca întotdeauna cu soarta, cotoiul roşcat privea în jur, capul lui acoperit cu un chipiu ițindu-se peste marginea buzunarului.

*

Am luptat şi sub pământ. Ruşii începuseră să ne mineze pozițiile. Lipind urechea de pământ puteam auzi târnăcoapele: poc... poc... poc... Misiunea noastră era, bineînțeles, să săpăm alte tuneluri, să-i măcelărim pe geniştii lor şi să minăm pozițiile ruseşti.

Lungiți într-o galerie, ascultam bătaia obsedantă a târnăcoapelor. Poc... Poc... poc...

Deodată, tăcere. Îşi terminaseră treaba? Oare vom auzi, peste câteva minute, un uruit înăbuşit şi vom fi îngropați de vii?

Am aşteptat şi un sfert de ceas e afurisit de lung atunci când pândeşti, cu urechile ciulite, într-o tăcere de moarte, un anumit zgomot, un zgomot care nu se mai aude odată.

Am aşteptat o oră.

Apoi poc-pocurile au început iarăşi, aducându-ne din nou la viață. În spatele meu l-am auzit pe Bătrânul răsuflând uşurat.

Ne-am pregătit de acțiune.

Bătrânul le şopti celor tineri şi lipsiți de experiență:

— Nu încercați niciodată să înfigeți baioneta între coaste, nu-i o lovitură prea sigură. Loviți la gât sau în pântece, pieziş în vintre, pe cât posibil de sus în jos şi tăiați de jos în sus când scoateți lama.

Înaintam cu grijă prin galeriile atât de strâmte încât uneori trebuia să ne târâm pe burtă. La cotitura unui tunel am căzut practic peste patru ruşi care săpau de zor cu târnăcoapele, la trei metri de noi. Ne-am apropiat de ei fără, zgomot şi baionetele au intrat în acțiune. Peste tot în jurul nostru, în tunelurile de legătură ai noştri îi aşteptau pe geniştii ruşi care se pare că mirosiseră ceva. Eu, Bătrânul, Porta şi şase tineri recruți am surprins o echipă de opt genişti ce lucrau cu îndârjire în fundul unei galerii. În vreme ce noi ne-am ascuns, Porta strigă într-o rusă perfectă:

— Puteți să vă opriți, camarazi. A sosit schimbul.

Ruşii se întoarseră, dar nu ne puteau vedea în meandrele tunelului. Unul dintre ei întrebă:

— Trebuie să ieşim cu toții?

— Da, da. Grăbiți-vă. Ceilalți sunt aici, vă aşteaptă.

Baionetele noastre străluciră în lumina slabă a lămpilor electrice. Un rus reuşi să înfigă târnăcopul în burta unuia dintre băieții noştri, care începu să urle aşa de tare încât a trebuit să-i tăiem gâtul.

Au încercat să ne îngroape aruncând în noi cu încărcături de exploziv.

*

Într-o zi l-am înmormântat pe Pluto, vlăjganul cel cumsecade. N-am reuşit să-i găsim capul, dar era chiar el, fără doar şi poate.

*

O dată mai mult a căzut în sarcina Regimentului 27 să rămână în ariergardă într-un sector evacuat pe lăţimea de 120 de kilometri, pentru a masca o retragere masivă. Timp de cel puţin 24 de ore sobele trebuiau să ardă, coşurile să fumege, mitralierele să tragă din când în când câte-o rafală.

Aveam de asemenea ordin să pregătim capcane. Cei 200 de oameni din compania noastră aveau de apărat un sector de 20 de kilometri. Primisem ordinul categoric să nu părăsim poziţiile sub nici un motiv, ci doar dacă ruşii aveau să ne cotropească într-adevăr tranşeele.

În plutonul nostru eram 30, faţă în faţă cu 4500 de puşcaşi siberieni, trupele din Armata Roşie de care ne temeam mai mult decât de oricare altele.

Slavă Domnului, timpul se scurgea mai uşor cu pregătirile. Legam la fiecare intrare de adăpost mine care aveau să explodeze atunci când cineva ar fi împins uşa. Aşezam butuci inofensivi în aşa fel încât, dacă cineva ar fi vrut să-i ridice să-i arunce în sobă, exploda o cutie cu cartuşe. La intrarea altor adăposturi am pus, sub o scândură tăiată, un dispozitiv care urma să arunce în aer 50 de mine antitanc îngropate în cerc la o sută de metri de acolo. De ce pregăteam aceste capcane în loc să lăsăm totul baltă? Am mai spus-o, timpul trecea mai uşor. Să nu le fi aşezat ar fi fost la fel de inutil...

După-amiaza se scurse repede. Ruşii nu păreau să-şi fi dat seama că în faţa lor nu mai era nimeni, exceptând o mână de zdrenţăroşi vai de capul lor. Noaptea a fost foarte greu de suportat. Nu îndrăzneam să dormim. De cel mai apropiat camarad ne despărţeau 50 până la 100 de metri şi nimic nu ne apăra de atacurile patrulelor, ale faimoaselor patrule siberiene. Cu capul plin de gânduri negre, am stat toată noaptea lângă un morman de grenade şi două mitraliere încărcate, scrutând cu disperare în beznă.

În zori, ruşii au început să bănuiască ceva. Am tras câteva rafale, dar au căpătat din ce în ce mai multă îndrăzneală, mergând până acolo încât se uitau la noi de-a dreptul, peste parapetul tranşeei lor. M-am dus la Bătrânul şi i-am spus:

— Nu crezi c-ar fi bine s-o ştergem înainte să fie prea târziu? Douăzeci de ore sau 24 de ore, ce mai contează diferenţa?

Bătrânul dădu din cap.

— Sven, un ordin e un ordin. Şi mai presus de toate, ceilalţi se bizuie pe noi să le dăm un răgaz de o zi. Şi aşa o să le iasă sufletul. Măcar să le dăm o şansă să scape.

Porta era şi el de părerea mea, dar Bătrânul nici n-a vrut s-audă, spunând că putem să ne luăm picioarele la spinare dacă doream, dar că el va rămâne pe loc. Singur, dacă va trebui.

— Bine, prost bătrân! ţipă. Porta, furios. Ştii foarte bine că nu te lăsăm baltă. Dar să nu spui că nu te-am prevenit!

Înjurând cât ne ţinea gura, ne-am întors la posturile noastre. Căţăraţi pe parapet, câţiva ruşi ne făceau semn. Rafalele i-au trimis înapoi în tranşee, dar o clipă mai târziu erau din nou afară.

Deodată, spre groaza mea nespusă, am văzut ivindu-se deasupra parapetului de la adăpostul meu o faţă bărboasă, la nici zece metri de mine. În mod reflex, am aruncat o grenadă şi omul a fost ucis pe loc. Apoi sectorul s-a însufleţit. Ruşii soseau grupuri-grupuri să vadă ce se întâmplă şi Bătrânul recunoscu în sfârşit că era timpul să părăsim poziţiile.

Goneam pe schiuri prin stepa acoperită de zăpadă. Din când în când, în spatele nostru se auzeau explozii. Erau glumele noastre capcană. Dar în afară de aceste zgomote totul era tăcut şi trist. Pe şosea, la doi kilometri distanţă, treceau uneori tancuri ruseşti. După cinci zile de căutări am găsit

în sfârşit rămăşiţele regimentului 27, care fusese retras din luptă pentru refacere.

Am fost numit Fahnenjunker şi nu mi-a plăcut nici cât negru sub unghie. Până atunci fusesem bine adăpostit în coloană. Acum trebuia să mă aşez în fruntea celorlalţi şi să primesc raportul Kommandofeldwebel-ului care, până de curând, fusese superiorul meu.. Aveam impresia că mă dau din plin în spectacol în faţa întregii lumi. Camarazii se prăpădeau de râs.

O clipă mai târziu, spuse cu acelaşi glas şuierător:

— Când o să faceți revoluție împotriva naziştilor şi a generalilor, să nu uitați să-i trageți lui Adolf două svasturi bune în bot, din partea mea...

— Îi promitem, Porta, răspunse Bătrânul. O să-i tăbăcim atât de bine mutra în numele tău încât ai fi obosit al naibii dac-ar fi trebuit s-o faci chiar tu!

— Bine!

Se lăsă tăcerea. Pufăitoarea Bătrânului sfârâia furioasă.

— Ei, Bătrâne, ai instrumentul la tine?

Bătrânul scoase din buzunar muzicuța.

— Cântă-mi bucata cu fata blondă care-şi peria părul, aşezată pe-o stâncă...

Bătrânul se supuse şi eu am început să cânt cuvintele în surdină, în vreme ce Porta privea fix tavanul:

Ich weiss nicht, was soll es bedeuten,
Dass ich so traurig bin.
Ein Märchen aus alter Zeiten,
Das Kommt mir nicht aus dem Sinn.

Plângeam. Porta şopti:

— Şi acum, Joseph Porta, Stabsgefreiter prin grația lui Dumnezeu, se va întoarce, la Cel-de-Sus! Nu-i uşor. Promiteți-mi să aveți grijă de Stalin. Aş vrea să-l văd înainte să ridic ancora.

Bătrânul apropie pisoiul de ochii lui Porta.

— Să nu uitați de svasturile mele pentru Adolf şi Himmler! La revedere...

Un lichid negru-gălbui i se scurse încet din colțul buzelor întredeschise şi mâinile sale le strânseră mai tare pe ale noastre. Apoi strânsoarea lor slăbi. Joseph Porta murise.

PE PATUL DE SÂRMĂ GHIMPATĂ

Cu toate că nu mi-am dat seama în acel moment, a doua şedere în spital a marcat o cotitură în viața mea. Rămăsesem ca mort, încurcat în sârma ghimpată, dar mă salvaseră totuşi şi mă expediaseră la „atelierul de reparații". După ce m-am vindecat m-au trimis la şcoala de tanchişti Wünschdorf, la Berlin, pentru o instruire rapidă de ofițer, înainte de a mă întoarce la regiment. Acolo, la Berlin, printr-un ciudat joc al hazardului am ajuns curierul conspirației urzite împotriva lui Hitler. Dar aceasta este altă poveste...

Într-o dimineață, pe vremea când încă mai eram în spitalul din Franzenbad, un individ mic şi îndesat, de vreo douăzeci şi cinci de ani, se opri în dreptul patului meu şi spuse cu cel mai răsunător accent vienez pe care mi-a fost dat să-l aud vreodată:

— Salut, bătrâne! Mă cheamă Ernst Stolpe, sunt din al 7-lea vânători. Am păianjeni la mansarda şi V-2 în stratosferă şi chiar şi-un certificat ca s-o dovedesc. Gineşte aici!

Mi-a întins un certificat care era de fapt visul oricărui soldat cu mintea întreagă:

„Obergefreiter-ul Ernst Stolpe, din Batalionul 7 vânători de munte poate fi considerat grav-rănit, datorită celor trei leziuni importante de la cap. Nu

trebuie să fie in nici un caz obligat să îndeplinească munei dificile sau constrâns să poarte echipament greu, în special casca de oțel. În caz de atac trebuie trimis imediat la cel mai apropiat spital militar.

Standort Lazarett 40 Paris

Dr. Waxmund, Oberstabsarzt.”

— E-n regulă, nu-i aşa? Auzi, tu nu eşti diliu? Dacă eşti trebuie să-mi spui, fiindcă nu-i bine să ne facem concurență. Eu duc scrisori şi mesaje pentru o mulțime de țicniți de la statul-major şi de la garnizoană, da ăştia-s liberi. Când am nevoie de-o vacanță trântesc un pumn în botul unui ofițeraş, îi adresez cel mai dulce zâmbet şi-i arăt certificatul. Atunci mă trimit la spital. Când o să te pui pe picioare te duc să vezi Franzenbad, Eger şi Praga. Nu vrei să ştii cum am eşuat în fabrica asta de dilii?

— Desigur!

Nu mai zâmbisem de câteva săptămâni. Îi trimisesem Barbarei o telegramă şi ea se transferase la Franzenbad pentru a fi cu mine, dar moralul nu mi se îmbunătățise. Eram atât de doborât, de desperat! Barbara îşi făcea o mulțime de griji din cauza mea.

— Atunci cască-ți urechile, pițigoiule şi ține-le aşa, urmă el. Prima dată când mi-au crăpat tărtăcuța a fost în Franța, într-un vagon de tren. Un trunchi de copac care m-a pocnit în ceafă ca un glonț. Fractură craniană. Spital. Convalescența. Ieşire. După două săptămâni, i-am arătat unui tip cum se conduce o motocicletă. Mi-am luat mâinile de pe ghidon şi, ghinionul dracului, o puşlama pusese un gard exact acolo unde voiam eu să merg! Am țâşnit ca o rachetă spre cer şi m-am trezit într-o adăpătoare. Adăpătoarea rezistă loviturii, căpățâna mea nu! Fractură craniană, plus o claviculă bucăți. Spital. Convalescență. Ieşire. Fără certificat de vindecare. După şase săptămâni am luat-o de la capăt. De data asta într-un stâlp. De-acu', mi-am zis, trebuie să iau taurul de coarne. Ei bine, bătrâne, e tare greu să-nțelegi ce dificil e să te recunoască lumea de diliu. Să-ți certifice, negru pe alb, că ai o gaură-n creier. Asta fără-ndoială, pentru că cei mai mulți soldați germani au *mai multe* găuri în creier!

Tăticu’, mi-am zis, trebuie să dai din coate. Până când muşcă momeala. Am început prin a-i sparge nasul doctorului de serviciu. Era mândru de râtul lui, tipul a plâns după el: „V-a plăcut?” i-am zis. „Mă numesc Ernst Stolpe”. Zero. Într-o după-amiază mă duc s-o caut pe maica stareță, o fecioară fleşcăită de vrei cincizeci de primăveri, şi-i spun: „Dă-ți jos izmenele, Cleopatra, am ceva să-ți zic”. Nici asta n-a mers. Presupun că a crezut că vorbesc serios. Şi-a luat dorințele drept realitate!

Bine — mi-am zis, un vajnic soldat german nu se dă bătut niciodată. Am nevoie de un ciocan. Am făcut rost de-un ciocan şi-am aşteptat momentul potrivit. Apoi, într-o zi, am intrat în camera unui maior. Îl salut politicos şi-i admir frumosul bârlog, particular. Apoi cad în extaz în fața unui ceas. O drăguță de maşinărie din aur, o adevărată bijuterie. Îl întreb dacă-i solid. Nu-mi răspunde. Îi curg balele după galoanele de general. Îi fac cu ochiul, scot ciocanul şi zdrang, peste ceas. Vedeți că nu era prea solid, îi zic. Şi şterg ciocanul în vreme ce el rămâne agățat de cordonul soneriei. Era marfă proastă, îi zic şi-i dau doi pfenigi să-şi ia un bilet de loterie.

A asmuțit jumătate din spital, dar m-am topit şi-am coborât la bucătărie, unde le-am rânjit tuturor. Vă e prea cald aici, doamnelor, le zic fetelor. O să deschid o fereastră. Scot iar ciocanul şi sparg opt geamuri. Acum e mai bine, le spun. Vine puțin aer proaspăt. După aia îmi trântesc ciorapii, trei batiste şi un ştergar în ciorbă şi le zic: „Vreți să le spălați şi pe astea dacă tot v-ați apucat de rufe!” Şi-atunci mi-au dat, în sfârşit, permisul să mă distrez...

N-am putut niciodată să-mi dau seama în ce măsură Stolpe era ţicnit, dar părerile sale despre util şi plăcut nu erau deloc greşite şi Barbara era nespus de fericită că Ernst mă luase sub aripa lui ocrotitoare şi că mă înveselea cu propunerile lui caraghioase, care se terminau de obicei în mod ciudat, prin şterpelirea unei sticle de spirt medicinal de la infirmerie.

Când am putut să mă dau jos din pat mi-au dat un scaun pe rotile, căci încă mai eram aproape paralizat şi lui Stolpe îi făcea mare plăcere să mă plimbe peste tot prin împrejurimi. Era un lucru foarte practic, mai ales atunci când mergeam la teatru şi eram nevoiţi să stăm la coadă, Stolpe mă împingea de-a dreptul în sală, apoi se aşeza liniştit lângă mine, scaunul era exact cât trebuie de lat pentru două persoane.

Petreceam ore vesele lăsându-ne plimbaţi de vreun nătărău oarecare pe străzile elegante din Eger sau Praga, aşezaţi amândoi alături şi primind cu surâsul pe buze privirile compătimitoare ale femeilor frumoase. Astfel, într-o seară am fost invitaţi la o petrecere foarte şic, la care participau câţiva bătrâni ofiţeri de garnizoană nemţi şi slovaci. Alături de frumoasele doamne din lumea bună a Pragăi, au fost mişcaţi aproape până la lacrimi de priveliştea vânătorului în uniformă cenuşiu-verzuie, cu floarea de colţ la chipiu şi tanchistului în uniformă neagră, cu beretă aşezată cochet pe o sprânceană, instalaţi frăţeşte în acelaşi scaun pe rotile. Erau gata să facă orice pentru noi şi ne-au umplut foarte repede buzunarele cu tot felul de bunătăţi pe care apoi le-am împărţit cu băieţii de la spitaj. Ba chiar ne-au fotografiat pentru a păstra o amintire despre „vânătorul şi tanchistul aflaţi împreună pe acelaşi scaun pe rotile”.

Din nefericire, două dintre miloasele doamne ne-au surprins într-o zi, când participam la o cursă de scaune pe rotile şi Stolpe nu stătea lângă mine, ci împingea scaunul pe o stradă pustie, alergând cât de repede putea. După această întâlnire neplăcută, n-am mai fost invitaţi la nici o recepţie.

Când aveam nevoie de bani şi de distracţie, Stolpe telefona prietenei sale, soţia unui Standartenführer SS din Nürnberg.

Prima dată când a telefonat, de faţă cu mine, a atras atenţia întregului birou al poştei zbierând în telefon:

— Alo, puicuţa mea de lux? Ce mai face ticălosul ălălalt? E acasă? Nu? Blocat în Rusia, ai? Mare pagubă. Ascultă, mămico, am învăţat o poziţie nouă aşa că, dacă te interesează, ai face bine să te grăbeşti dacă nu vrei s-o încerc cu altă găinuşă. Da nu te-aprinde aşa iute. E o poziţie foarte obositoare şi dacă n-aduci ceva întăritor nu merită să te deranjezi. Şi mai ales ţine pentru tine porcăria aia de Porto, ţi-am zis mereu că tipul tău s-a lăsat fraierit. Nu vreau să mai văd Porto până când nu-l lichidezi pe ăsta... Bun, ar mai fi câte ceva de spus, dar nu pot rămâne aici să flecăresc toată ziua. Te-aştept la trenul de două treişdoi. Treişdoi, ca poziţiile.

Spunând acestea, lăsă receptorul să spânzure de fir, astfel încât din el se auzea în continuare râsete şi proteste în vreme ce noi ne îndreptam spre ieşire. Toată lumea râdea pe sub mustăţi în biroul poştei. Stolpe se aşeză la coadă la unul din ghişee şi cumpără un timbru, pe care, ieşind, îl lipi pe fruntea unui poliţai ce scutură din cap şi surâse cu un aer îngăduitor.

Spre marea mea surprindere, soţia Standartenführer-ului sosi într-adevăr cu trenul de 14, 32 cărând o mulţime de cumpărături de pe piaţa neagră. Ernst petrecu câteva ore cu ea într-o cameră de hotel, apoi o trimise înapoi la Nürnberg spunând că nu putea să întârzie mai mult timp. Când femeia plecă, întregul salon a făcut-o lată cu vinul şi tăria pe care ea le adusese.

Într-o bună zi Stolpe dispăru. Îl expediaseră într-un stabiliment psihiatric special. O săptămână mai târziu am primit această carte poştală:

„Fabrica de dilii
Nürnberg, 18 aprilie 1944
Dragul meu Sven,

În ce rahat am intrat. Fumatul interzis. Ieşirea interzisă. Mă duc la closet în cea mai mare taină, fiindcă mi-e teamă să n-aud, dintr-o clipită-n alta, ca şi asta-i interzis. Până la masa de-aseară mă îndopam sub pat, dar o infirmieră mi-a spus că nu-i interzis să mănânci. Toate uşile-s încuiate, în afară de aia de la closet, care-i larg deschisă. La toate ferestrele sunt gratii de fier, dar nu ştiu dacă-s acolo ca să ne-mpiedice să fugim sau să ne ferească de atacuri din afară.

Un salut frățesc,
Ernst diliu.

— Iubito!

— Iubitule! Sven, cât sunt de fericită că te-am regăsit. Mi-ai lipsit atât de mult...

— Şi tu mi-ai lipsit, Barbara. Dă-mi valiza. Am o maşină acolo. Ţi-e foame?

— Dacă mi-e foame? O să vezi...

După ce am mâncat am condus-o la hotel unde a făcut o baie şi s-a odihnit o jumătate de oră. Lucru ciudat, n-am profitat deloc de faptul că eram singuri ca *să ne aruncam unul în braţele celuilalt. Ne simţeam atât de bine aşa, siguri de dragostea noastră şi aveam atâtea să ne spunem. Restul putea să aştepte. Am luat masa la Postdam înainte de a merge să ne plimbăm, ţinându-ne de mână, pe pajiştile parcului Sans-Souci.*

Un alt raid masiv se învârtea şi uruia deasupra Berlinului. Barbara s-a strâns speriată lângă mine în vreme ce ne uitam la flăcările şi fumul care se înălţau de la Neuköln. Val după val, bombardierele survolau oraşul şi se uşurau de încărcătura lor.

Deodată, un lung suspin ascuţit... Cu o mişcare fulgerătoare, am aruncat-o pe Barbara cu faţa la pământ şi m-am trântit alături de ea. Altă bombă cădea urlând. Cuprinsă de panică, Barbara se ridică dintr-o săritură şi fugi pe stradă ţipând. M-am ridicat în picioare şi m-am năpustit pe urmele ei.

— Barbara! La pământ, Barbara! Barbara...

Alte şuierături m-au făcut să mă arunc într-un şanţ. Am încasat o ploaie de bulgări de pământ şi m-am ridicat cu greu, după câteva secunde. Barbara, dispăruse.

Am găsit-o la două sute de metri depărtare, zăcând într-o baltă de sânge.

Nu mai vedeam nimic, nu mai simţeam nimic. N-am auzit sirenele urlând încetarea alarmei. O maşină se opri. Un bărbat în uniformă mă luă de acolo. Au acoperit trupul Barbarei cu o pătură...

M-au dezbrăcat. Un medic vorbi de „şoc”. O mână îmi luă pulsul, o mână care-mi ţinea încheietura cu aceeaşi blândeţe, cu aceeaşi îndemânare ca Barbara... Barbara, pe care *mi-o omorâseră.*

COMANDANT DE COMPANIE

M-am întors la regiment cu gradul de Oberleutnant şi funcţia de comandant de companie. Von Barring fusese înaintat Oberstleutnant şi luase comanda batalionului. Din vechea gardă nu mai rămăsesem decât von Barring, Hinka, Bătrânul şi eu. Bătrânul era acum Oberfeldwebel.

Într-o dimineaţă cenuşie şi rece, o dimineaţă tristă şi ploioasă, Bătrânul şi cu mine ne întorceam din linia întâi. Ne apropiasem de sat mergând pe una din liniile de cale ferată. Aproape ajunsesem la gara de triaj, unde se afla un uriaş depozit de muniţii, când am auzit în aer şuieratul binecunoscut. Bătrânul îmi dădu un brânci care mă expedie în tranşee cu capul înainte şi dintr-un salt fu alături de mine.

Timp de o jumătate de ceas s-a desfăşurat unul dintre acele prăpăduri cu care eram obişnuiţi. Exploziile se înlănţuiau într-un ritm infernal, într-un uruit gigantic de tunete şi în concertul de neînchipuit de urlete, şuierături şi bubuituri titanice. Flăcări uriaşe de o albeaţă orbitoare plesneau în aer ca şfichiul unui bici. Lăzile cu obuze, aruncate în aer, explodau risipindu-şi încărcătura în toate direcţiile. Două vagoane de tren au fost aruncate în aer şi au căzut la o distanţă de 150 de metri, pe arătură. Şasiul unui vagon greu

de marfă a străpuns acoperişul unui depou şi a căzut nu departe de noi. Două coşuri înalte de uzină se prăbuşiră. Unul din ele păru că se rupe deodată din mai multe locuri. Celălalt se aplecă încet şi dispăru într-un nor uriaş de fum. Din toate casele presărate pe o mare rază în jurul gării, n-a mai rămas piatră pe piatră.

Tăcerea care urmă acestui apocalips avea ceva macabru şi ireal. Am pufnit, m-am scuturat, am ieşit din şanț şi am privit în jur.

— Mergem, Bătrâne? Am mai scăpat o dată, nu-i aşa?

Nici un răspuns.

Ambele picioare zdrobite, şoldul stâng făcut, terci, umărul la fel.

M-am aşezat pe jos, i-am pus capul pe genunchii mei şi i-am şters fruntea cu eşarfa. Apoi am şoptit:

— Bătrâne! Bătrâne! Crezi că rezişti până la postul de prim-ajutor dacă te duc în spate?

Deschise ochii.

— Bătrânul e terminat, Sven. Să stăm aici şi dă-mi mâna. N-o să dureze mult. Aprinde-mi o țigară, dacă ai vreuna...

Am aprins o țigară şi i-am strecurat-o între buze. Fiecare cuvânt rostit îl făcea să sufere.

— Când se va sfârşi să scrii soției şi copiilor, auzi, Sven? Ştii placa: un glonț în tâmplă şi nu s-a chinuit... Nu-i prea rău, de altfel... Doar că mă doare spatele când vorbesc... Să păstrezi pipa şi cuțitul... Restul să trimiți acasă la mine cu cele două scrisori care sunt în portofel...

Rămăsese tăcut un timp cu ochii închişi şi trupul cuprins de convulsii îndelungi. I-am dus bidonul la buze.

— O gură de şnaps, Bătrâne. Încearcă să bei o înghițitură.

A reuşit să bea puțin şi a deschis ochii, murmurând cu caznă:

— Cel mai rău e că te las singur... Sper să te poți întoarce... În țara aceea mică unde te simți acasă... Mi-ai povestit despre ea... atâtea lucruri frumoase...

După ce totul s-a sfârşit l-am dus pe umeri, împiedicându-mă şi alunecând în noroi, strângând din dinți şi plângând ca un copil, în vreme ce sudoarea îmi şiroia pe spate şi din gâtlej îmi izbucnea suspinul răsuflării şuierătoare.

Ruşii m-au privit uimiți când l-am întins pe un pat pe camaradul mort. M-am întors şi m-am apropiat de von Barring.

— Acum şl el! mârâi. Nu mai suport...

Mă apucă de umeri şi țipă:

— Îmi pierd mințile, Sven! De fiecare dată când dau ordinul de atac am senzația că sunt un măcelar.

Plângând în hohote, se aruncă pe scaun şchiop şi-şi lăsă capul pe mâinile întinse de-a curmezişul mesei:

— Dumnezeule din ceruri, să se sfârşească odată! Să se sfârşească cât mai repede...

Apoi umplu cu vodcă două pahare. Două pahare de apă. Până la buză. Luă unul, mi-l întinse pe celălalt şi le-am băut dintr-o suflare. Le umplu a doua oară, dar i-am oprit mâna la jumătatea drumului spre buze.

— Eric, i-am spus, să lăsăm asta până-i înmormântăm pe Bătrânul. Noi trebuie s-o facem, pentru că era camaradul nostru. După aceea o să bem tot ce ne cade-n mâini. Dar numai după aceea...

Am smuls svastica de pe drapelul în care l-am înfăşurat.

Strângând cureluşa şi aşezându-mi mai bine casca, îmi plimb privirea peste compania pe care acum o comand.

Aici, chiar în fața mea stătea odinioară sergentul-major Edel. Mort de febră tifoidă, pe front, în 1943.

În dreapta plutonului 2 stătea Bătrânul, strivit alaltăieri, în timp ce bombardau o garnitură cu muniții.

În spatele lui, Stabsgefreiter-ul Joseph Porta, plecat pentru veşnica odihnă cu pântecele deschis de o baionetă rusească.

Aproape de el, Tom Degețelul, dispărut.

Şi Pluto, decapitat de o bombă în pădurea Roghilev.

Hugo Stege, subofițer, ars şi spintecat în tancul său.

Asmus Braun, cel mereu vesel; ambele picioare şi un braț smulse de explozia unui obuz, în februarie 1942.

Bernhard Fleischmann, dispărut în zona Moscovei după ce evadase dintr-un lagăr de prizonieri de război.

Hans Breuer, locotenent de poliție degradat pentru că refuzase să se înroleze în SS, apoi executat pentru că-şi zdrobise intenționat piciorul sub şenila unui tanc.

Aproape de plutonul 5, locotenentul Huber, optsprezece ani, un adevărat camarad pentru oamenii lui. Amândouă picioarele smulse în aprilie 1948, mort în barajul de sârmă ghimpată, după o lungă agonie, chemând-o pe sora lui, Hilda.

Tunarul Kurt Breiting, şaisprezece ani, mort în chinurile iadului după ce un obuz cu fosfor i-a explodat în mâini, în trenul blindat, în iunie 1943.

Micuțul Willy Pallas, veşnic surâzător, ucis tot atunci.

Ernst Valkas, tunar, ai cărui creieri împrăştiați mi-au împroşcat fața.

Oberleutnant von Sandra, spintecat de un obuz.

Locotenent Bruno-Haller, treizeci şi cinci de ani, care a sărit dintr-un tanc în flăcări cu fratele său — subofițerul Paul Haller — în brațe. Morți amândoi în chinuri groaznice. Arsuri cu fosfor. Îngropați la Berdişcev, ținându-se de mână. Trecuseră împreună prin lagărele de concentrare şi prin batalioanele disciplinare ale lui Adolf Hitler; se odihnesc împreună în pământul înghețat al stepei ruseşti.

Doamne, dacă exişti, fă ca nenumărata armată a celor morți să defileze veşnic sub ochii mareşalilor răspunzători. Fă ca tropăitul sinistru de bocanci al soldaților ucişi să nu le lase nici o clipă de linişte. Obligă-i să suporte sutele de mii de priviri acuzatoare. Fă ca mamele, surorile, femeile să treacă pe dinaintea lor aruncându-le în față toate crimele pe care le-au comis ei şi ofițerii lor de stat-major, care au organizat aceste masacre îngrozitoare pentru a fi pe placul unui mic-burghez lipsit de talent, un zugrav pe trei sferturi nebun... '

Îmi dau seama, cu o tresărire că sergentul-major a venit să-mi dea raportul. Îl salut şi iau comanda:

— Compania a 5-a! Companie... pe umăr... arm'!

Mişcările oamenilor insuficient antrenați sunt de o neîndemânare de necrezut. Majoritatea n-au făcut decât trei săptămâni de „instruire rapidă”.

— Companie... La dreapta-mprejur! Înainte, marş!

Cufundându-se în noroi până la glezne, două sute de bucăți de carne de tun pleacă la drum, spre pozițiile care le-au fost repartizate.

Oberstleutnant von Barring şi cu mine pe punctul să ne îmbătăm criță la lumina tremurătoare a unei lumânări, în adăpostul companiei.

În fața noastră tronează o grămadă de sticle de coniac şi de vodcă, unele goale, altele încă pe jumătate pline.

Nervii lui von Barring sunt atât de încordați încât nu mai poate suporta să fie lucid. Când nu e beat îl cuprinde o asemenea turbare încât trebuie să-l legăm pentru a-l împiedica să se rănească sau să rănească pe altcineva. Singurul mijloc să-l ținem cât de cât în frâu este să bem împreună cu el. Hinka şi cu mine facem cu schimbul, căci altfel n-am putea rezista cot la cot cu el. Ținut veşnic într-o stare de comă alcoolică, pare aproape normal şi gândeşte coerent:

— Sven, ticăloşia asta a depăşit orice limite...

Umple cu vodcă o halbă şi o goleşte de parcă ar fi plină cu bere.

— Când mă gândesc ce ne-au băgat în cap ticăloşii de Hitler şi Goebbels, mi se pare de necrezut. Oare visăm, sau chiar e posibil ca o națiune întreagă să înghită şi să mistuie atâtea minciuni şi contradicții? Ce naiba s-a petrecut cu noi, germanii? Ştim cu toții că ne îndreptăm spre iad, şi am ştiut-o dintotdeauna! Oare dorim cu toții să ne sinucidem? Oare suntem într-adevăr atât de stupizi pe cât părem? Atât de orbi şi de însetați de putere? Atât de proşti? Cred că suntem cu toții nebuni... Eu unul ştiu că sunt, şi nu de ieri, de azi...

VON BARRING

— Îți aminteşti când Adolf zbiera la radio: „Vreau să cuceresc Stalingradul nu pentru că îmi place numele lui, ci pentru că trebuie să smulgem inamicului acest important centru nervos al traficului fluvial sovietic, şi voi lua Stalingradul când voi considera că a venit momentul!” Şi câteva săptămâni mai târziu, după capturarea Armatei a 6-a, alte zbierate ale micului ticălos, în aclamațiile isterice ale tâmpiților de membri de partid: „Când mi-am dat seama că nu are rost să luăm Stalingradul, care n-are nici o însemnătate pentru victoria finală a armatelor noastre, am dat ordin de retragere temporară!” Oamenii au răspuns la discurs cu ovații. Dar 180.000 de oameni n-au putut fi retraşi de la Stalingrad. Nici măcar temporar. O sută optzeci de mii de oameni nimiciți în bătălia pentru Stalingrad, oraşul „fără însemnătate”...

— Aşa-i, am răspuns. Noi vedem foarte limpede înşelătoria. Dar ce poate face un regiment disciplinar împotriva a şaizeci sau şaptezeci de milioane de papagali flecari care nu văd nimic pentru că nu vor să vadă

nimic? Mai bine moartea decât pierderea războiului, asta spun ei azi, când războiul e deja pierdut... Dar ceea ce gândesc este: „Mai bine să moară alții decât să pierim noi”. La Berlin am auzit o femeie spunând că de-ar fi să rămână un singur regiment pe front, Germania tot ar câştiga dacă ar fi regimentul SS — Leibstandarte!

— Femeile sunt încă şi mai rele, mârâi von Barring. Să ne apere Domnul de femeile fanatice. Să se ducă dracului totul. Hitler a pierdut războiul, ăsta-i un fapt. Dar dacă vom vedea, tu şi cu mine, ziua glorioasă a prăbuşirii, asta-i cu totul altceva. In curând va fi rândul nostru să intrăm la apă. E caraghios să trăieşti cu speranța de a vedea totul prăbuşindu-se cât mai curând! Să bem, Sven, asta ne-a mai rămas...

— Să bem pentru următoarea întâlnire cu o fată frumoasă. Chiar fanatică! Totul e să ştie meserie...

— Aşa-i. Odată culcate pe spate, toate-s la fel. Dacă măcar ar putea să discute despre ceva. Dar n-au ştiut niciodată altceva decât să se lase pe spate şi să spună „amin” la orice le propui. Ai întâlnit vreodată o femeie care să aibă păreri personale?

Ne-a întrerupt soneria telefonului de campanie. Eram anunțat că urma să fiu trimis la Lvow pentru a prelua patruzeci de prețioase care de asalt; ultimele, poate, pe care armata le putuse aduna?

A trebuit totuşi să amân călătoria, căci ruşii au ales momentul acela pentru a trece la ofensivă şi ne-au hărțuit fără întrerupere întreaga săptămână ce a urmat.

Într-o zi, von Barring intră în adăpostul meu făcându-şi rondul de control. Rămase o clipă nemişcat, privind în jur cu un aer posac.

Apoi spuse:

— M-am săturat până peste cap!

Şi ieşi ca un nebun.

M-am grăbit pe urmele lui. Luase rachete de toate culorile şi le trăgea una după alta, astfel că artileriştii noştri erau pesemne teribil de încurcați. A trebuit să-l înşfăcăm, să-l legăm, să-l ducem în adăpost. Striga fără întrerupere, cu o voce spartă, tremurătoare, privind drept în față cu ochii holbați de spaimă, o spaimă pe care doar el o simțea, dar căreia îi puteam ghici profunzimea.

— La ordinele dumneavoastră, Maiestate! Maiestate Hitler, ha, ha, ha! Oberstleutnant von Barring din Regimentul Morții, de serviciu în iad! Asasinul von Barring s-a prezentat la raport, Maiestate! Maiestate Hitler, ha, ha, ha!...

Mi-am înfundat degetele în urechi să nu-l mai aud râzând. Dar când am văzut că era gata să provoace o panică generală printre cei din adăpost care se uitau la el fascinați, mi-am adunat tot curajul şi l-am lovit.

De acum înainte nu mai rămăsesem decât doi. Hinka cu mine. Von Barring, atât de tânăr şi de bun, care odinioară ne sprijinise împotriva porcului de Meier, cedase încordării şi presiunii permanente.

Câtva timp după aceea, în timpul unei scurte călătorii în misiune de serviciu, Hinka şi cu mine ne-am oprit la ca să trecem pe la spitalul de boli nervoase al armatei, unde fusese transferat von Barring.

Legat de pat, zâmbea prosteşte şi nu ne-a recunoscut. Saliva îi curgea pe bărbie şi chiar pentru noi, prietenii săi, spectacolul era dezgustător.

Vizita aceasta ne-a zguduit atât de tare încât atunci când am ajuns în tren am rămas mult mult timp fără să rostim un cuvânt. În cele din urmă Hinka râse nervos — nu: râse disperat — şi declară:

— Nu suntem atât de duri pe cât vrem să fim, nu-i aşa, Sven?

Am oftat.

— Nu... a fost îngrozitor.

— Dacă unuia dintre noi i s-ar întâmpla aşa ceva, promitem să facem unul pentru altul ceea ce trebuie?

Am pecetluit înțelegerea cu o strângere de mână energică.

CUPRINS